MAGYARORSZÁG FÖLDMIVELESÜGYE az 1907. évben.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

1909. *A m. kir. földmivelésügyi minister kiadványai.* 8. szám.

MAGYARORSZÁG FÖLDMIVELÉSÜGYE

AZ 1907. ÉVBEN.

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

Ak: 3303
X/4.
III.

KÜLÖNLENYOMAT

„A m. kir. kormány 1907. évi működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyv“

czímű, a m. kir. ministerelnök által az 1897. évi XXXV. t.-cz. 5. §-a értelmében az országgyűlés elé terjesztett műből.

BUDAPEST.
AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.
1909.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

TARTALOM.

I. A m. kir. földmivelésügyi minister jelentése.

Lap

I. Földmívelés és növénytermelés 9*
Vetőmagkiosztás és termelésjavítás 9*
Gyógynövények 10*
Mezőgazdasági szeszfőzdék 10*
Mintagazdaságok 10*
Gazdasági egyesületek 10*
Az 1894 : XII. t.-cz. végrehajtása 10*
Az 1895 : XLVI. t.-cz. végrehajtása 11*
Tagosítás 12*
Szövetkezeti ügyek 12*
Vámügyek 13*
Külföldi gazdasági szaktudósítók 14*
Római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet .. 14*
Mezőgazdasági statisztika 14*
Szőlő- és bortermelés és a filloxeraügy 15*
Szőlészeti és borászati szakismeretek terjesztése 16*
A bortörvény végrehajtása 21*
Kertészet és gyümölcsészet 22*
II. Állattenyésztés 23*
Szarvasmarha-, sertés-, juh- és baromfitenyésztés 23*
Tejgazdaság 24*
Méhészet 24*
Selyemtenyésztés 26*
Halászat és haltenyésztés 27*
M. kir. halélettani és szennyvíztisztító kisérleti állomás 28*
Vadászat 28*
Állategészségügy 29*
Állatorvosi szolgálat 29*
Állatorvosok gyakorlati továbbképzése 30*
Új m. kir. állatorvosi állások szervezése ... 30*
Országos állategészségügyi tanács 30*
Marharakodó-állomások 30*
Kölcsönös állatforgalom Horvát-Szlavonországokkal 30*
Állat- és állati nyersterményforgalom a külfölddel 31*
Lótenyésztés 31*
III. Ménesbirtokok, fürdők és egyéb állami gazdaságok 32*
Ménesbirtokok, gödöllői koronauradalom stb. 32*
Delibláti kincstári birtok 33*
Kincstári fürdők 34*
Nyaralótelepek 35*
IV. Erdészet 35*
Erdészeti szakoktatás 37*
Erdészeti kisérleti ügy 38*
Magyar Ornithologiai Központ 39*
Az állam által kezelt községi és némely más erdők és kopár területek 39*
Kincstári erdők 41*
Területváltozások 41*
Építkezés 41*
Kincstári erdőrendezés 42*
Birtokrendezések 42*
Kegyúri építkezések 42*
Havasgazdasági berendezések 42*
Faértékesítés 42*
V. Vízi ügyek 42*
a) Állami munkálatok 42*
b) Társulati munkálatok 46*
Kulturmérnöki hivatalok 48*
Közegészségügyi mérnöki szolgálat 49*
VI. Hegyvidéki és székelyföldi akczió 49*
Az északkárpátmenti hegyvidéki nép gazdasági helyzetének javítására tett intézkedések 49*
A székelyföldi földmíves nép segítése 55*
VII. Gazdasági munkásügyek 57*
Országos gazdasági munkás- és cselédsegélypénztár 58*
Munkásházak 58*
VIII. Telepítés és birtokfeldarabolás 60*
IX. Kisérleti ügy 63*
M. kir. orsz. meteorologiai és földmágnességi intézet 63*
Földtani intézet 63*
A budapesti m. kir. állatélettani és takarmányozási kisérleti állomás 63*
Tejkisérleti állomás 63*
Kisérletügyi központi bizottság 64*
Mezőgazdasági muzeum 64*
Országos gyapjúminősítő-állomás 64*
M. kir. bakteriológiai intézet 64*
X. Gazdasági szakoktatás 64*
Állatorvosi főiskola 64*
Gazdasági tanintézetek 65*
Földmivelési Értesítő 65*

II. Magyarország őstermelésének állapota.

A terület megoszlása mívelési ágak szerint .. 69*
Időjárás 69*
Elemi csapások 71*
Terméseredmények 71*
Gabonaárak 73*
Gabona- és lisztforgalom 74*
Állatforgalom 77*
Állatvásárok 78*
Állati termékek forgalma 79*
Gyapjúaukciók 81*
Állategészségügy 81*
Közvágóhidak, sertés- és egyéb állatpiaczok. 81*
Tejszövetkezetek 82*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Lap
Méhészet 82*
Selyemtenyésztés 82*
Szőlőművelés 83*
Gyümölcstermelés 86*
Erdészet 87*
Birtokváltozások 90*
Birtokmegterheltetés 90*
Gazdasági tanintézetek 91*
Talajjavítási munkálatok 91*
Vizszabályozás 91*
Mezőgazdasági balesetek 91*

III. Statisztikai táblázatok.

1. A gazdaságok száma és területe a gazdaságok nagyságkategoriái szerint, az 1895. évi mezőgazdasági összeírás adatai alapján 2
2. A gazdaságok megoszlása nagyságkategoriák és mívelési ágak szerint, az 1895. évi mezőgazdasági összeírás adatai alapján 2
3. A kulturmérnöki hivatalok által teljesített talajjavítási munkálatok 1891-től 1907-ig 3
4. A víziutakra fordított állami kiadások 1867-től 1907-ig 3
a) Összes kiadások 3
b) A szabályozásra fordított kiadások folyók szerint 3
5. A telekkönyvi birtoktestek forgalma 1891-től 1907-ig 4
6. A birtokost változtató telekkönyvi birtoktestek átlagos értéke az 1896—1900. és az 1901—1905. évek átlagában, valamint 1907-ben 5
7. A telekkönyvi birtoktestek megterheltetésében előfordult változások 1895-től 1907-ig 5
8. Népies gazdasági oktatás az 1907. évben Magyarországon 5
9. A gazdasági tanintézetek az 1906/1907. iskolai évben 6
a) Főáttekintés intézetenkint 6
b) A tanulók részletezése anyanyelv és hitfelekezet szerint 7
c) A gazdasági főiskolák részletesen 8
10. Gazdasági tanfolyamok és tanulmányi kirándulások 1907-ben Magyarországon 8
11. A m. kir. vegykísérleti és vetőmagvizsgáló-állomások működése 1902-től 1907-ig 9
12. A gabonaneműek átlagos ára a budapesti árú- és értéktőzsde jegyzései szerint 1907. januártól 1908. júliusig 9
a) Búza 9
b) Egyéb gabonaneműek métermázsánkint 10
13. A tengeri átlagos ára métermázsánkint a budapesti árú- és értéktőzsde jegyzései szerint 1906. novembertől 1907. december 31.-éig 10
14. A gabonaneműek átlagos ára a határidő-üzletben a budapesti árú- és értéktőzsde jegyzései szerint az 1907. évben havonkint 10
15. Különféle termányeknek havi és évi átlagos ára 1907-ben a budapesti árú- és értéktőzsde jegyzései szerint 11
16. Gabonaneműek havi átlagos ára a budapesti árú- és értéktőzsdén 1903-tól 1907-ig 11
17. A földterület megoszlása művelési ágak szerint az 1907. évben 12
18. Az összes szántóföld, a bevetett és az elemi csapások folytán kiveszett vetésterület 1907-ben törvényhatóságonkint 13
19. Az elemi csapások által teljesen elpusztított vetésterület 1906-ban és 1907-ben 14
20. Az elemi csapások által teljesen elpusztított vetésterület az elemi csapások és a termények neme szerint 1907-ben 14
21. A learatott terület és a termés mennyisége és értéke termények szerint 1907-ben 15
A) Abszolut számokban 15
B) Viszonylagos számokban 17
a) Átlagos termés hektáronkint és a termés átlagos értéke métermázsánkint 17
b) A termés átlagos súlya 17
22. A fontosabb mezőgazdasági termények termés-eredményei 1907-ben törvényhatóságonkint.. 18
23. A mezőgazdasági termelés országos eredményei 1903-tól 1907-ig 20
Magyarország 20
Horvát-Szlavonországok 21
Magyarbirodalom 22
24. Szőlőterület és bortermelés 1886-tól 1907-ig.... 23
25. A szőlőterület a termőerő és a talaj minősége szerint 1898-tól 1907-ig 23
26. A szőlőművelők szakképzettségének fejlesztése érdekében tartott tanfolyamok száma s a permetezett és szénkéneggel gyérített szőlők terjedelme 1896-tól 1907-ig 23
27. Az 1907. évi szőlőterület részletezése törvényhatóságonkint 24
28. Az 1907. évi szüret törvényhatóságonkint..... 28
29. Az állami szőlőtelepek 1907. évi vesszőtermése és 1907/908. évi forgalma európai szőlővesszőkből Magyarországon 29
30. Az állami szőlőtelepek 1907. évi szőlőoltványtermése és 1907/908. évi szőlőoltvány-forgalma Magyarországon 29
31. Az állami szőlőtelepek 1907. évi vesszőtermése és 1907/908. évi forgalma amerikai szőlővesszőkből Magyarországon 29
32. A Magyarbirodalom állatlétszáma 1895-ben.... 30
33. Az állami méntelepek ménállománya és a ménállomány változása az 1907. év folyamán .. 30
34. Az állami méntelepek ménállománya 1907-ben telepesztályok szerint 30
35. Az állami méntelepek ménállománya a mének fajtája szerint 1907-ben 31
36. Az országos fedezőmének, valamint a bérmének által fedezett kanczák száma és a befolyt fedeztetési, illetőleg bérdíjak 1907-ben 31
37. A m. kir. állami mének Magyarországon 1907-ben 31
a) A mének lóállománya, forgalma és a befolyt fedeztetési díjak 31
b) A m. kir. állami mének lóállománya fajok szerint 32
38. A közvágóhidak száma és a közfogyasztásra levágott állatok kimutatása 1902-től 1907-ig Magyarországon 32
39. Az állatvásárok forgalma 1907-ben 32
40. Az állatvásárok forgalma 1907-ben főbb piaczonkint 32
a) Felhajtás és eladás 32
b) Eladási árak 34
41. A budapesti szarvasmarha-, borjú- és juhvásár forgalma 1881-től 1907-ig 36
42. A hasznos háziállatok betegségei az 1896—1900. és 1901—1905. évek átlagában, valamint 1907-ben 36
43. Az állatorvosok száma 1902-től 1907-ig..... 37
44. A kőbányai sertésforgalom és sertésárak 1907-ben 37
a) Sertésforgalom 37
b) Átlagárak 37
45. A budapest-ferenczvárosi sertéskonzumvásár forgalma és a napi átlagárak 1907-ben 37
46. A barcsi sertéspiacz forgalma az 1907. évben.. 38
47. A budapesti gyapjú-piacz áralakúlásai az 1907. évben..... 38
48. A vajtermelésre berendezett falusi tejszövetkezetek működése 1907-ben Magyarországon .. 38

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Lap

49. A köztenyésztés emelésére kiosztott apaállatok, ezek értéke és az állatkiállításokon s díjazásokon kiosztott államdíjak 1907-ben Magyarországon ... 39
50. A méhészeti termelés Magyarországon 1896-tól 1907-ig ... 40
51. A méhészeti termelés Magyarországon 1907-ben vármegyénkint ... 40
52. A selyemtenyésztés fejlődése 1899-től 1907-ig .. 41
53. A selyemtenyésztés és szederfatenyésztés állapota 1907-ben a jelentékenyebb selyemtermelő vármegyék feltüntetésével ... 41
54. Erdőőri szakiskolák 1907-ben Magyarországon . 42
55. Az erdőőri szakvizsgák eredménye Magyarországon 1901-től 1907-ig ... 42
56. Az állam által kopár területek befásítására, vágásterületek felújítására s egyéb erdősítési czélokra adományozandó csemeték termelésének czéljaira fentartott csemetekertek 1892-től 1907-ig ... 42
57. Az állami erdőhivatalok által kezelt csemetekertek 1907-ben ... 43
58. A kopár területek beerdősítésére ingyen kiosztott csemetemennyiség és az azzal eszközölt erdősítések Magyarországon 1907-ben, törvényhatóságonkint ... 44
59. Az erdészeti üzemtervek, illetőleg az erdőtörvény alapján előírt és bejelentett erdősítések Magyarországon 1907-ben, törvényhatóságonkint 45
60. Az állam által kezelt erdők és kopár területek száma és kiterjedése, valamint birtokosaik által az állami kezelésért fizetendő évi átalányok 1907-ben Magyarországon ... 46
61. Az erdőterület részletezése a talaj minősége s fanemek szerint az 1907. év végén, törvényhatóságonkint ... 47
62. A kincstári erdősítések terjedelme és költsége az 1907. évben ... 49
63. A kincstári erdőhatóságok által kezelt csemetekertek kiterjedése és a termelt csemetemennyiség az 1907. évben ... 49
64. A kincstári erdőbirtokok területe művelési ágak szerint és az erdőbirtokok értéke 1907-ben.. 50
65. A kincstári erdők megoszlása a főbb fanemek szerint 1907-ben ... 50
66. A kincstári erdők vágásterületei és fatermése, valamint pénzügyi eredményei 1907-ben 51
67. A kincstári erdők kiterjedésének és értékének változása 1890-től 1907-ig ... 51
68. Mezőgazdasági balesetek 1907-ben ... 52
a) Törvényhatóságok szerint ... 52
b) A sérülés foka és neme a munka nemével összevetve ... 53
c) A sérültek személyi viszonyai ... 53

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

I.

A M. KIR. FÖLDMIVELÉSÜGYI MINISTER JELENTÉSE 1907. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A mezőgazdaság különböző ágazatainak közvetlen támogatására a földmívelésügyi ministerium tevékenysége az előző években megkezdett nyomokon haladt tovább.

I. Földmívelés és növénytermelés.

Vetőmagkiosztás és termelésjavitás.

Az árpatermelés fejlesztése érdekében, mely az újabb német vámtarifa tételei daczára sem veszített jelentőségéből, a kivitel szempontjából az 1907. évben is nagyobb mennyiségű kiváló árpavetőmag osztatott ki. Az előző évek kiosztásának máris mutatkoznak jelei az illető vidék árpaminőségének javulásában és egyöntetűségében.

Az árpa értékesítése is támogatásban részesült sörárpavásárok anyagi segítésével. Ugyanebből a czélból az 1907. évben Magyarország nyugati részén létesült nagyobb árpahántológyár is megfelelő támogatásban részesült.

A burgonyatermelés érdekében 1901. évben megkezdett tevékenység fejlesztése felette kivánatosnak mutatkozott, különösen a Felvidéken, a hol a burgonya képezi a főterményt.

A tett tapasztalatokból azonban kitünt az is, hogy siker csak állandó vezetés és felügyelet mellett érhető el. Ez okból a burgonyatermelés előmozdítása érdekében külön szakerőről történt gondoskodás, a ki működését a mult év végével meg is kezdette. Az illető közeg feladata burgonyaszaporító telepeket létesíteni, burgonyatermelési kisérleteket szélesebb körben végezni.

A kender- és lentermelés előmozdítása érdekében az állami beruházásokról szóló 1904. évi XIV. t.-cz. alapján az 1907. évben is megfelelő intézkedések történtek. Ennek következtében mult évben Perbenyiken 1.000 hold termésének feldolgozására alkalmas szövetkezeti lenkikészítő gyártelep létesült állami támogatással és kezdette meg működését. Ezeken kivül számos helyen megindultak a tárgyalások községi kenderáztatók létesítése iránt, a melyek tervezése is most folyik.

A termelés előmozdítása czéljából mintegy 300 m.-mázsa kendermag és 1.200 m.-mázsa lenmag osztatott ki.

A kender- és lentermelési szakismeretek terjesztése végett alkalmazott gazdasági szaktanár pedig az ország különböző részeiben számos helyen tartott előadásokat és adott útmutatásokat.

A komlótermelés nehány év előtt hirtelen megindult fellendülésében a legutóbbi évek alatt bekövetkezett kedvezőtlen komló ár alakulások folytán némi szünet állott be. E helyett a komlótermelés helyesebb alapokra fektetésére látszott czélszerünek nagyobb gondot fordítani. Ennek érdekében a komló mintatelepek már korábban elhatározott létesítésére nézve a tárgyalások az alföldi körzetet illetőleg már eredményre is vezettek. Ennek következtében az első állami komló mintatelep Hódságon fog létesülni.

E mellett a komlótermelés ügyeire kirendelt szaktanár vándorelőadások tartásával úgy a termelés javítására, mint az értékesítés körül is közreműködött.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A földmívelésügyi ministerium tevékenysége a mezőgazdaság különböző ágazatai körül más irányban is kiterjedt. Említésre méltó újabb teendők nyiltak meg a közlegelők körül, a melyek rendszeres kezelésének felkarolása és javítása hova-tovább mélyreható intézkedéseket fog szükségessé tenni. Addig is, míg nagyobb szabású tevékenységre mód nyilik, az 1894 : XII. t.-cz. alapján tett intézkedéseken kivül a legelők megjavítását több esetben szakértői közreműködéssel és anyagi támogatással mozdítottam elő.

Ebben az irányban szükséges működésre pedig a mult évben külön szakközegről is gondoskodtam, a ki az 1907. évben Brassó vármegye al- és felvidéki járásainak összes községi és közbirtokossági legelőit vette tüzetes vizsgálat alá oly czélból, hogy azok okszerű kezelésére terveket készítsen.

Gyógynövények.

A gyógynövénygyüjtés és értékesítés a rendelkezésre álló hitel keretén belül olymódon mozdíttatott elő, hogy két czég részére a kisgazdáktól átvett gyógynövények után beváltási jutalék engedélyeztetett. A kolozsvári gazdasági akadémia és a fehéregyházi kincstári telepen levő gyógynövény kisérleti telepeken folytatták a gyógynövényekkel való kisérletezést.

Mezőgazdasági szeszfőzdék.

Mezőgazdasági szeszfőzdét kért 154 földbirtokos. Az 1907/8. termelési időszakban a kiosztásra rendelkezésre álló 9.000 hl.-ből 15 új mezőgazdasági szeszfőzde lett engedélyezve 8.956 hl. kontingenssel, olyformán, hogy Szabolcs vármegyében 3, Gömör vármegyében 2 és Maros-Torda, Moson, Somogy, Szepes, Trencsén, Turócz, Ung, Veszprém, Zala és Pozsega vármegyékben létesült 1—1 mezőgazdasági szeszfőzde.

Mintagazdaságok.

A mezőgazdaságnak általánosabb fellendítése és az erre vezető ismeretek szélesebb körben való hozzáférhetővé tétele szempontjából a folyó évben 12 népies mintagazdaság létesült s ezek megfelelő államsegély nyújtása mellett fel is szereltettek.

Nagy súly helyeztetett a kisgazdáknak jó vetőmaggal való ellátására is, mivel az okszerű növénytermelés keresztülvitele szempontjából az ország egyes vidékein vetőmagfelújításra okvetlenül szükség volt.

Gazdasági egyesületek.

Gazdasági egyesületek és körök tekintélyes számban létesültek. Főleg gazdakörök és gazdaszövetségek alakítása iránt mutatkozik a kisgazdák körében mindjobban fokozódó érdeklődés. Bemutatási záradékkal elláttatott 5 gazdasági egyesület és 143 gazdakör, illetve gazdaszövetség alapszabálya. Ezekkel együtt a gazdasági egyesületek, gazdaszövetségek és gazdakörök száma ezúttal már a 800-at is meghaladja.

Ezek a gazdatársadalmi szervek, továbbá az általuk rendezett gazdasági kiállítások, gépversenyek stb. megfelelő anyagi támogatásban részesültek.

Úgyszintén a kellő állami támogatás tette lehetővé, hogy hazánk mezőgazdasága a pécsi kiállításon bemutatható volt.

A mezőgazdasági érdekképviseletre vonatkozó előmunkálatok befejezést nyertek, a mennyiben az előadói tervezet elkészült s a főbb szempontokra bekivántatott a vármegyei gazdasági egyesületek véleménye. Az ügy további előkészítése folyamatban van.

Az 1894 : XII. t.-cz. végrehajtása.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894 : XII. t.-cz. reviziójára vonatkozó adatgyüjtés tovább folyt, s a törvény reviziójának előadói tervezete is előkészítés alatt áll.

Egyébként e törvény végrehajtása során különös gond fordíttatott a *közlegelők* rendezése iránt folyamatba tett munkálatokra. Körrendeleti intézkedés történt a törvénytelen legelőfelosztások megakadályozása s a közlegelők használatának egységes szabályozása iránt. A legelővételek s legelőjavítások segélyezése iránt az 1908-iki költségvetés keretében megfelelő fedezetről gondoskodás történt. A belügy- és igazságügyministerekkel együttesen tárgyalások tétettek folyamatba a községi és közbirtokossági legelőkből idegen czélokra elvont területek visszaállíthatása s általában a közlegelők területi állagának biztosítását czélzó kormányzati és törvényhozási intézkedések előkészítése iránt s ez irányban az adatgyüjtés munkája folyamatba tétetett. Ugyancsak a belügyministerium hozzájárulásával megtétettek annak az alapvető munkálatnak az előkészületei, a mely a községek mezőrendőri törzskönyvi lapjait lesz hivatva

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

összeállítani és minden egyes községet a mezőrendőri törvény szempontjából állandóan nyilvántartani.

A tenyészapaállatok kellő számban és minőségben való beszerzése tekintetében fennálló törvényes rendelkezések — figyelemmel az egyes helyeken tapasztalt hiányokra — a megkivánt erélylyel hajtattak végre. Oly vidékeken, hol a községek szegényebbek s anyaállatok létszáma aránylag csekélyebb, az anyagi terhek könnyebb viselhetése végett több községnek közös apaállattartás czéljaira való társítására adatott utasítás. Bár egyrészt az állattenyésztő gazdaközönség felvilágosítása kapcsán, másrészt az állami tenyészetekből való vásárlás esetén árengedmény útján is elősegítem a tenyészapaállatok beszerzését, egyes helyeken még mindig kevés jelét lehet tapasztalni az apaállatok beszerzése és kellő ápolása iránti hajlandóságnak úgy, hogy nem egyszer a hatóságnak kell kötelező rendszabály alkalmazásával a vétel és gondozás dolgába beavatkozni.

A törvény 23. §-a által előírt *állatszámlálás* ez évi eredményei az ország állatállományának az 1906. évi eredményekhez viszonyított kedvező szaporodását tüntetik fel.

Az 1906. évi eredményhez képest *nagyobb*

a szarvasmarha létszáma	.....	328.374	darabbal	5·83%
a sertés	»	532.007	»	12·26%
a ló	»	9.248	»	0·51%
a juh	»	658.247	»	9·55%

A marokkói sáska az utóbbi években nagy pusztításokat okozott, miért is az ellene való védekezés nagyarányú tevékenységet vett igénybe.

Az 1907. év folyamán előkészítettem a marokkói sáska elleni védekezésről szóló törvényjavaslatot, mely mint az 1907 : XXXI. t.-cz. törvényerőre emelkedett s a kiadott végrehajtási rendelettel együtt alapját képezi a sáska elleni védekezésnek s annak kellő erélylyel való foganatosíttatására a megfelelő hatáskört, eszközöket és módokat biztosította, az írtási költségekre nézve pedig azon alapelvet állította fel, hogy azok felerészben az államkincstárt, felerészben azt a törvényhatóságot terhelik, a melynek területén az írtás folyt. A törvényben kapott felhatalmazás alapján a sáskavészt az elmult év nyarán sikerült annyira elnyomni, hogy a sáska alapos kipusztítása most már könnyebben kivihető lesz.

A sáskán kivül igen nagy károkat okozott a herésekben pusztító *aranka,* melynek kötelező írtását a törvény elrendeli ugyan, de a közigazgatási hatóságok nagyarányú elfoglaltságuk miatt az írtás hatósági ellenőrzését alig teljesíthették. Az 1907. év folyamán részletesen szabályoztatott az írtás keresztülvitele és ellenőrzése, a mennyiben az állami vetőmagvizsgáló állomások utasítást kaptak, hogy a nyár elején az országot járják be, adjanak útmutatást az aranka írtására s egyszersmind győződjenek meg arról, hogy a hatóságok kellően végrehajtották-e az idevonatkozó ministeri rendelkezéseket. Mivel pedig ezen élősdi növény a kellően nem tisztított arankás lóhere- és luczernamagvak útján jut a földbe, ennek megakadályozása végett igen fontos a lóhere- és luczernamagvak közforgalmának ellenőrzése. E végből felhívattak az összes hatóságok, hogy a lóhere- és luczernamagvakat éber ellenőrzés alatt tartsák, az arankás magvakat foglalják le és amennyiben nem tisztíthatók, azokat semmisíttessék meg. A vetőmagvizsgáló állomások pedig utasíttattak, hogy minden tavaszszal országszerte vizsgálják meg az eladásra kerülő magvakat. Elrendeltetett továbbá a *szerb tövis* kötelező írtása, valamint az írtás czélszerű módjára is útmutatás adatott.

A mezőgazdasági termények, termékek és czikkek hamisításának tilalmazásáról szóló 1895 : XLVI. t.-cz. végrehajtása iránt tett intézkedések főleg a hatósági ellenőrzés fokozottabbá tételére irányultak. Különös szükség volt a hatósági ellenőrzés szigorítására a vidéki városokban, hol a hamisítások eddigelé a kellő módon és mértékben nem nyertek megtorlást. Az 1895 : XLVI. t.-cz. végrehajtása.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A ministerium a hozzá felkerült kihágási ügyekben, valahányszor a kihágás alanyi tényálladéka is kétségtelenül beigazolódott, mindenkor a kellő szigorral járt el a hamisítások megtorlása tekintetében.

Egyes czikkeknek, mint a paprikának és liptói túrónak hamisítása újabban igen elterjedt, minek következtében e czikkekre nézve különösen figyelmeztettek a hatóságok a minél gyakoribb és alaposabb ellenőrzésre.

Tagosítás.

A tagosítás és hasonló birtokrendezések körül szükséges törvényhozási intézkedések az 1907. évben már annyira előkészíttettek, hogy az ország erdélyi részeire, továbbá a volt Kraszna, Közép-Szolnok, Zaránd megyék és a volt Kővárvidék területére kiterjedő törvényjavaslat is még 1907. év folyamán az országgyűlés elé terjesztetett, ott letárgyalva ugyanezen év végéig nem lett, de a végrehajtása érdekében annak idején teendő intézkedésekre nézve a megállapodások megtörténtek oly czélból, hogy ezen közgazdasági szempontból fontos javaslatnak életbeléptetése teljesen elő legyen készítve. A törvényben biztosítást nyertünk az állattenyésztési érdekek folytán annyira fontos közlegelők területi állagának nemcsak megóvására, hanem lehető gyarapítására is.

Szövetkezeti ügyek.

Az 1907. évben is különös gondozás tárgyát képezte a szövetkezetek alakítása és bár itt a dolog természeténél fogva elsősorban társadalmi tevékenységről van szó, a tárcza méltányos segélyek nyujtásával a megalakult szövetkezeteket igyekezett főkép a kezdet nehézségein átvinni.

Az 1907. évben is főképen azok a szövetkezetek részesültek gondozásban, melyeket túlnyomóan vagyontalan munkások vagy szegényebb kisgazdák alakítottak. Nagy súlyt helyezett a tárcza a hiteligények kielégítését oly jótékonyan befolyásoló hitelszövetkezetek előmozdítására és az 1907. évben körülbelül 10 ilyen szövetkezetet részesített egyenkint néhány száz korona berendezési segélyben.

Több hitelszövetkezet egyes különös üzletágak felkarolására vállalkozott és tejgazdasági, háziipari stb. szakosztályt állított fel. Ebben a törekvésben a szövetkezetek okvetlen támogatandók, mert ily irányú működésükkel a termelést is igen kedvezően befolyásolják és a nép anyagi helyzetét javítják. Erre való tekintettel az ily különös üzletágakra való berendezkedés alkalmából is segélyben részesültek a hitelszövetkezetek. Az 1907. évben a beregkövesdi hitelszövetkezet emez elvnek megfelelően egy kosárfonó ipartelep felállítására, a gyertyámosi hitelszövetkezet pedig cziroktermelő osztálya részére nyert segélyt, míg az árdánházai hitelszövetkezet árúházának bővítésére részesült támogatásban.

A hitelszövetkezeteknek ily irányú támogatása annál is nagyobb fontossággal bír, minthogy nálunk a szövetkezeti gabonaraktárak is túlnyomó részben a hitelszövetkezetek által és azok kebelében alakulnak (az Országos Központi Hitelszövetkezet keretébe tartozó szövetkezeti gabonaraktárak közül csak kettő önálló gabonaraktárszövetkezet tulajdona, a többi hitelszövetkezeteké). A szövetkezeti ügy ily irányú fejlődése azzal az előnynyel jár, hogy az amúgy sem feles számban rendelkezésre álló anyagi és szellemi erők szétforgácsolását meggátolja, mert a már létező hitelszövetkezetek tőkeerejét használja fel a szövetkezeti gabonaraktárak létesítésére és a hitelszövetkezetek tisztviselői látják el a gabonaraktári kezelést is. Ez által a szövetkezeti magtárak kezelési költségei tetemesen apadnak. Másik nagy előnye, hogy az ily szövetkezet a beraktározott gabonára is könnyebben nyújt hitelt.

Minthogy tapasztalat szerint a magtárak építési költségei — a szokásos méretekkel — 13—14.000 korona közt ingadoznak, a nagyobb tőkeerővel nem rendelkező hitelszövetkezeteknek ily magtár építése a régebben engedélyezni szokott 4—8.000 korona építési segély mellett túlságosan meg volt nehezítve. Ezért már az 1906. évben és az 1907. évben is a gabonaraktár építési költségeinek $^5/_6$-a erejéig nyújtott a tárcza segélyt, minek fejében azonban a gabonaraktárra vonatkozólag az állam tulajdonjogát köti ki, a mi az ily nagyobbmérvű támogatásban részesülő szövetkezeteknél akadályokba nem is ütközik.

Eme támogatás mellett nemcsak a hitelszövetkezetek, hanem a szövetkezeti gabonarak-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

tárak létesítésében is közreműködő Országos Központi Hitelszövetkezet keretébe tartozó szövetkezeti gabonaraktárak száma a lefolyt évben 38-ra emelkedett. Most már 21 vármegyében 168.350 métermázsa befogadási képességgel állnak fenn ilyen szövetkezeti magtárak, melyeknek működése 156 község területére terjed ki. Több ilyen gabonaraktár létesítése iránt a tárgyalások már folyamatban vannak.

A fogyasztási szövetkezetek ügyére is gondot fordít a tárcza. A Magyar Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetét az országos közgazdasági alapból jelentékenyebb kamatmentes kölcsönben részesítette főkép abból a czélból, hogy működését ezután saját épületében folytathassa. Az eme segítséggel épült ház el is készült és az 1907. év folyamán rendeltetésének már át is adatott. A magyar szent korona országai vasutas szövetsége az 1907. évben is alakított új fogyasztási szövetkezeteket és indokolt esetekben erre a czélra 2—4.000 korona segélyben is részesült a tárczától. Két ily szövetkezetnek utaltatott ki ez a segély az 1907. évben: a Budapest déli kerület és a zólyomi kerület fogyasztási szövetkezetének.

Gőzeke-szövetkezetek alakítása az 1907. évben nem igen indult meg, mert az e téren mutatkozott volt lendületet bizonyos természetszerű visszatartás követte. Bár több ily szövetkezetnek a szokásos, 40.000 koronát kitevő államkölcsönben való részesítésére vonatkozólag folynak a tárgyalások, az 1907 évben ily kölcsön folyósítva nem lett. A kölcsön folyósításának feltételeivel azonban a tárcza továbbra is foglalkozott, és azokat több gőzeke-szövetkezet kérelmezése folytán odamódosította, hogy ezentúl a kölcsön után járó kamatot csak utólagosan kell a szövetkezeteknek fizetniök. Abban a tekintetben is enyhítve lettek a kölcsönök folyósításának feltételei, hogy a nyújtott kölcsön jelzálogi biztosítására vonatkozó és különben is csak a gőzeke-szövetkezet mulasztása esetében érvényesülő egyetemleges készfizető kezességi nyilatkozat kiállítását ezentúl a tárcza nem fogja megkövetelni akkor, ha a szövetkezet tagjainak személyi hitele a szerzett informácziók alapján teljes biztosítékot nyújt.

A ministerium az 1907. évben vám- és kereskedelempolitikai ügyekben munkásságát főként azoknak a tárgyalásoknak szentelte, melyeknek czéljául egyrészt a Magyarország és Ausztria közötti kereskedelmi és forgalmi viszonyok állandó szabályozása, másrészt a Szerbiával az 1906. évi július hó eleje óta fennálló kereskedelmi szerződésen kívüli viszony megszüntetése és egy tarifális szerződés létesítése tüzetett ki. Vámügyek.

Az úgynevezett »kiegyezési« tárgyalások 1907. évi október hó 8-án a magyar és az osztrák kormányok között »A magyar szent korona országai és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok között a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozásáról« szóló szerződés megkötésére vezettek.

Ennek a szerződésnek keretében a földmivelésügyi ministerium a XX. czikk (állatok és állati termékek forgalma), valamint az ehhez a czikkhez tartozó végrehajtási módozatok, továbbá a XXI. czikk (a magyar borok védelme) megalkotásában vett különösen részt, de természetesen az összes szerződéses megállapodások létrejöttében is tevékenyen közreműködött. A létrejött megállapodásokat e jelentésnek lapjain az állategészségügyre és a borászatra vonatkozó részei ismertetik.

A szerb kereskedelmi szerződési tárgyalások majdnem egy évi szünet után, 1907. évi június hó 24-én vétettek fel újból és folytattattak július hó 27-ikéig, azután pedig a közbejött nyári szünet elteltével 1907. október hó 24-től deczember hó 20-ikáig megszakítás nélkül folytak. Azokra a nehézségekre való tekintettel azonban, melyek legfőként az állatforgalom új szabályozása terén jelentkeztek, a szerződési tárgyalások az év végéig még nem nyerhettek befejezést.

Ezeken a nagyjelentőségű teendőkön kivül a ministerium illetékes osztálya rendszeresen résztvett azokon a felváltva Budapesten és Bécsben tartott szaktanácskozmányokon is, melyek a magyar és az osztrák kormány közgazdasági tárczái részéről delegált bizottságok között a vámtarifához kiadott magyarázatok kiegészítése és módosítása végett szükségesek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Külföldi gazdasági szaktudósítók.

A külföldi gazdasági szaktudósítók szolgálati beosztása 1907-ben nem szenvedett változsást. A szaktudósítók közül a londoni a magyar kormány képviseletében részt vett az 1907. év nyarán Londonban rendezett nemzetközi lakásügyi kongresszuson, továbbá a földmivelésügyi ministerium részéről nyert utasítás folytán a hágai tejgazdasági nemzetközi kongresszuson; a berlini szaktudósító pedig élénk részt vett azoknak a magyar kormánykiküldötteknek támogatásában, kik az északamerikai nagy gazdasági válság következtében bekövetkezett tömeges visszavándorlás alkalmával a magyarországi visszavándorlókat tanácsban és útmutatásban részesítették. A szaktudósítók úgy rendes, mint időszaki jelentésekben számoltak be működésükről.

A római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet.

A római »Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet« létesítése tárgyában alkotott nemzetközi egyezményről szóló törvényjavaslatot a magyar országgyűlés mindkét háza elfogadta. A törvényjavaslat a megerősítő okiratok kicserélése után legfelső szentesítés alá fog terjesztetni. Beczikkelyeztetése után a magyar kormány ki fogja küldeni megbizottját az új intézethez, hogy ott, a világ majdnem összes művelt nemzeteinek tanácsában, Magyarország mezőgazdaságát önállóan képviselje.

Mezőgazdasági statisztika.

A mezőgazdasági statisztikai szolgálat az 1907. évben ismét közelebb jutott ahhoz a czélhoz, melyet az 1906. év elején megtartott szakértekezlet a gazdasági hírszolgálat tökéletesítése tekintetében kitűzött.

A gazdaközönség állandó és gyors tájékoztatása végett a vetések állásáról, a várható termés mennyiségéről és az ország mezőgazdasági állapotáról ez évben kéthetenkint hivatalos vetésjelentések adattak ki, melyeknek adatait a mezőgazdasági statisztikai szolgálat a lehető legrövidebb idő, vagyis három nap alatt dolgozza föl s teszi közzé.

Hogy a hazai termés mellett a külföld várható termése felől is a tájékozottság állandó legyen, ezen szolgálat folytonosan figyelemmel kiséri az egész világ gabonavetésének fejlődését s konzulátusaink jelentései alapján időnkint közleményeket ad ki a napilapokban az egyes államok terméskilátásairól is.

A hazai adatokat mint az előző években, úgy 1907-ben is a gazdasági tudósítók szolgáltatták, kiknek száma a hírszolgálat tökéletesítése czéljából az 1907. évben ismét szaporíttatott úgy, hogy az év végéig 2.082-ről 2.173-ra emelkedett. Ez a létszámszaporítás folytattatni fog mindaddig, míg az 1906. évi szakértekezlet javaslataihoz képest a gazdasági művelés alatt álló területnek minden 10.000 kat. holdjára legalább 1 gazdasági tudósító nem esik. Ez a czél csak fokozatosan valósítható meg, mert a tudósítói tisztség teljesen díjtalan s mint ilyen, csak önkéntes vállalkozás útján szaporítható.

A gazdasági tudósítókon kívül 1907-ben még 93 rovarkártudósító is működött az ország különböző vidékein abból a czélból, hogy a károkat okozó rovarok és növénybetegségek jelentkezésének hamarább tudomására jussunk s ellenük kellően és idején védekezhessünk.

A gazdasági tudósítók működésének irányítása czéljából évenkint kiadni szokott »Évkönyv« ismét számos hasznos adattal és tudnivalóval bővítve jelent meg, úgy hogy az immár 667 oldalra terjedő könyv hasznos segédeszközévé vált nem csupán a gazdasági tudósítóknak, hanem minden gazdának.

A világ 1907. évi gabonatermésről konzuli hivatalaink, külföldi szaktudósítóink, valamint a külföldi szaklapok és más hitelt érdemlő források alapján ismét két statisztikai dolgozat készült. Egyik szeptember végén, vagyis közvetlenül az aratás után, nagyobbára még becslési eredményekkel, a másik pedig a naptári év végén s többnyire már végleges hivatalos termés-eredményekkel.

A mezőgazdasági munkabérstatisztika adatai 1907. évben is ugyanazon alapon gyüjtettek és dolgoztattak fel, mint a melyet az 1902. évben ez iránt megtartott szakértekezlet kívánt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Szőlő- és bortermelés és a filloxeraügy.

A szőlőmívelés gazdasági ágazata terén 1907-ben két oly mozzanat jelentkezett, a melyet különösen fel kell jegyeznünk. Az egyik a természeti tényezők, az időjárás hatásának eredménye, a másik a kormányzati működésben érvényre jutott oly intézkedés, a mely hivatva lesz az ország borgazdaságának jövő fejlődésére mély befolyást gyakorolni.

Az időjárási viszonyok 1907-ben nem kedveztek a szőlőmívelésnek. Késői tavaszodás, a szőlő virágzása idején uralgott szeles, esős idő, rossz nyár s a kryptogam betegségek (peronospora, oidium, botrytis stb.) erős támadása a termést a közepesnél is alacsonyabbra szállította le, úgy hogy a bortermés mennyisége, daczára annak, hogy a termő szőlőterület nem jelentéktelenül gyarapodott, alig volt valami kevéssel nagyobb az 1906. évi — szintén gyönge — termésnél.

Gazdáink azonban — nagy átlagban — mégis kielégítő eredményt értek el, mert terményüket jobb árakon voltak képesek értékesíteni, mint az előző években.

Ezt főképpen két körülmény idézte elő; az egyik: hogy Ausztriában rossz termés volt s ennélfogva az osztrák borkereskedők részéről élénk kereslet támadt, — a másik: hogy az Olaszországgal kötött újabb vám- és kereskedelmi szerződésünkből a régi olasz borvámklauzula (az aranyértékű 3 frt 20 kr. szerződéses vám) kiküszöböltetett s Olaszország irányában is az autonom vámtarifánk 60 K-ás borvámja érvényesült.

Az 1907 volt az első esztendő, a melyben az olasz bor kimaradása teljes hatályát gyakorolta.

A másik mozzanat, a mely kormányzati működés eredményeként jelentkezik és borgazdaságunk jövőjét irányítólag fogja befolyásolni, a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában kötött szerződés XXI. czikkében foglaltatik. Tizenegy év előtt kezdettem meg a tárgyalásokat az iránt és követeltem, hogy Ausztriában, hol az 1907. évig a mesterséges bor készítése engedélyezett iparként űzhető volt s a törkölybor készítésére s úgy ennek, mint a vízzel szaporított bornak forgalmára szabadabb mozgást engedő törvényes intézkedések voltak hatályban, tekintettel a két állam közt fennálló szabad forgalomra, velünk egyetértőleg oly intézkedések tétessenek, a melyek alkalmasak arra, hogy a természetes bor védelme érdekében mind a két államban lehetőleg azonos alapelvek érvényesüljenek.

Ez a kérdés folyton felszínen tartatott, míg végre Ausztria 1907-ben megalkotta új bortörvényét, a mely némi tekintetben szigorúbb, mint a saját — ma még hatályban levő — bortörvényünk (1893 : XXIII. t.-cz.) s a melynek rendelkezéseivel az Ausztriához való viszonyunkban beérhetjük.

Ennélfogva a fennebb említett, Ausztriával létrejött szerződés tervezése és tárgyalása alkalmával első sorban annak a megállapodásnak a biztosítására törekedtem, miszerint Ausztria arra kötelezze magát, hogy a szerződés tartama alatt, vagyis 1917 végéig nem fog olyan új bortörvényt alkotni, a mely kevésbé szigorú rendelkezéseket tartalmazna, mint az 1907. évi bortörvénye. Ezt az említett szerződés XXI. czikkében sikerült is elérnem.

Viszont kötelezettséget vállalt Magyarország arra nézve, hogy legkésőbb egy év leforgása alatt oly új bortörvényt fog megalkotni, a mely a természetes bor védelme s bort tartalmazó, vagy borhoz hasonló italok készítésének korlátozása és forgalma tekintetében legalább oly szigorú rendelkezéseket tartalmazzon, mint az 1907. évi osztrák bortörvény. Ezt a kötelezettséget annál is inkább vállalhattuk, mert 14 évi tapasztalat arról győzött meg, hogy bortörvényünk (1893 : XXIII. t.-cz.) nem kielégítő s hogy azt több tekintetben szigorítanunk kell, a mit minden körülmények közöt foganatosítani különben is szándékunk volt.

Különleges védelmet biztosítottunk az Ausztriával kötött, fennebb említett szerződésben a tokaji boroknak oly értelemben, hogy Ausztriában hamis jelzésnek tekintendő és büntetendő, ha bor, a mely nem a tokaji borvidékről származik, tokaji, tokaji aszú, hegyaljai, szomorodni, vagy bármi más, a tokaji borvidékről való származásra utaló jelzéssel jelöltetik meg.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Itt megemlítem még, hogy a Németbirodalommal kötött kereskedelmi és vámszerződésünkben a tokaji bornak biztosított védelem az 1907. évben gyakorlatilag is érvényesült, a mennyiben több esetben az illetők elmarasztalásával oly értelmű jogérvényes bírói ítéletek keletkeztek, a melyekben a »tokaji«, »szomorodni« stb. jelzők a Németországgal kötött szerződésünk alapján s abból folyólag *kizárólag származási és nem minőségi jelzőknek* mondattak ki és ismertettek el.

Mindezekben reménysugarát láthatjuk boraink értékesítése jobb jövőjének. Mindamellett intőleg emelem fel szavamat annak érdekében, hogy a szőlősgazdák termányeik helyes és eredményes értékesítésére társuljanak és tömörüljenek, mert nem minden évben lesznek 1907-iki borárak s mert termányeik gazdai értékesítésének kielégítő alakulását csak akkor fogják biztosítani, ha egyetértenek és egyesült erővel munkálkodnak.

Szőlőtermelésünk megfeszített munka és áldozatok árán túlélte azt a súlyos megpróbáltatást, a melyet a múlt század végén a filloxera-vész hozott rá. Az 1875-ben fellépett veszedelem tudvalevőleg végigvonúlt az ország valamennyi bortermő vidékén s a kötött talajú régi hegyi szőlőknek eddig mintegy 90%-át elpusztította, úgy hogy bortermésünk régi 4½ millió hektoliter évi átlaga a kilenczvenes évek elején 796.000 hektoliterre, tehát a korábbi átlagos termelés mintegy 18%-ára apadt. Ezzel szemben az 1907. évi termés eredménye, daczára a kedvezőtlen időjárásnak, 3,157.000 hektoliter volt s ha a legutóbbi három évben létesített ültetvények is termőképes állapotba jutnak, bortermésünk évi átlaga kétségtelenül eléri, talán túl is haladja a fennebb jelzett korábbi évi átlagot, daczára annak, hogy újabb időkben a szőlőtermés jelentékeny hányada mint csemegeszőlő, gyülmölcsként értékesíttetik.

A fordulat az 1896 : V. t.-cz. megalkotásával következett be. Ennek a törvénynek jótékony hatása nemcsak abban nyilvánult, hogy módot és eszközöket nyújtott a kormánynak arra, hogy tervszerű működéssel állítsa elő az elpusztult szőlők felújításához szükséges termelési anyagot, hanem — és főleg — abban is, hogy az elpusztult szőlők addig kétkedéssel fogadott helyreállításának technikai és gazdasági lehetőségét hivatalosan is elismerte s ezzel a gazdaközönségben fokozottabb érdeklődést, bizalmat és újabb, kitartó munkára való kedvet ébresztett fel.

Szőlészeti és borászati szakismeretek terjesztése.

A szakismeretek terjesztése úgy, mint az előző években:

a) 1—3 napra terjedő népszerű tanfolyamok;
b) 9—10 hónapra terjedő időszaki tanfolyamok és
c) néptanítók számára szervezett négyhetes tanfolyamok tartása;
d) népszerűen írt szakkönyvek, útmutatások és vezérfonalak kibocsátása;
e) az állami vinczellérískolák;
f) a budapesti felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyam és végül
g) a központi szőlészeti kisérleti állomás útján történt. A három utóbbinak, különösen a központi szőlészeti kisérleti állomásnak feladata egyszersmind a szakismereteknek a tudomány eszközeivel való továbbfejlesztése is.

A szakközegek az ország különböző részeiben az 1907. évben 934, egy—három napra terjedő tanfolyamat tartottak, a melyeken 29.315 egyén részesült oktatásban.

A néptanítók számára szervezett tanfolyamokon az 1907. évben 73 tanító vett részt, a vinczellérískolákból pedig 131 tanuló került ki, a kik legnagyobb részben állami költségen, nehányan pedig magánalapítványi helyeken, teljesen ingyen ellátásban részesültek. A felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyamot az 1906/7. tanévben 9 hallgató végezte.

A vinczellérískolákba az 1907/8. tanévre 231 tanuló, a felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyamra pedig 15 hallgató vétetett fel.

A központi szőlészeti kisérleti állomás és ampelológiai intézet az előző években kutatás és megfigyelés tárgyává tett kérdések folytatólagos tanulmányozása mellett megkezdette újabban az eddig elért eredményeknek a gyakorlati élet szolgálatába való állítását.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Az intézetnek az 1907. évben megjelent évkönyve kétségtelenül meggyőzhet mindenkit arról, hogy ez az intézet czéljának teljes felismerésével, a gyakoralti élet számára dolgozik s habár az ilyen kisérletek, megfigyelések és tanulmányok eredménye a legtöbb esetben csak évekre terjedő szorgalmas munka után zárható le, az eddig elért eredmények is kétségtelen bizonyítékát szolgáltatják annak a sokoldalú munkálkodásnak, a melylyel ez az intézet a hazai szőlőmívelés érdekeit minden irányban szolgálni óhajtja. Különösen nagy jelentőségűek az intézetnek a szőlőoltvány készítés és azzal való újratelepítési eljárás tökéletesbítésére, — a szőlővesszők téli eltartásánál (a vermelésnél) követett eljárás tökéletesbítésére és a penészedés kizárására irányuló, már befejezett kutatásainak eredményei, — a nehezen gyökeresedő amerikai szőlőfajták gyökereztetésére nézve megállapított új, az eddiginél nagyobb sikert biztosító eljárás, — a szőlőkarók romlását okozó rovarok és penészek meghatározása és irtásmódjuk megállapítása, — a homoktalaj immunitásának az azon termő növényekről való felismerésére szolgáló eljárás és az ú. n. homokjelző növények meghatározása, — a metszés idejének a szőlőnövény életműködésének megindulásával való okozati összefüggésbe és kapcsolatba hozása, — a klorozis megszüntetésének módja a gyökerekhez jutó talajvíz közömbösítése útján, — az amerikai szőlőfajták ellenálló képességét biztosító tulajdonságok meghatározása, — az amerikai fajták talajigényei megállapításmódjának meghatározása, — talajvizsgálatok annak megállapítása czéljából, hogy a különféle talajminőségekbe mely amerikai alanyfajták felelnek meg legjobban. A központi szőlészeti kisérleti állomásnál alkalmazott talajvizsgálók az 1907. év folyamán folytatólag Maros-Torda, Torda-Aranyos, Baranya, Heves, Zala és Kolozs vármegyékben teljesítettek talajvizsgálatokat, a melyek során összesen 78 község szőlőterületét vizsgálták meg tüzetesen. A vizsgálatok eredménye térképeztetett s a térképek sokszorosítása s az érdekelt szőlőbirtokosok rendelkezésére bocsátása iránt az intézkedés folyamatban van.

Munkában van továbbá Magyarország szőlészeti viszonyainak összehasonlító tanulmányozása. E czélból a hegyi, a síkvidéki s az immunis homoktalajú szőlőket külön feltüntető oly térkép készíttetett, a melyről nemcsak az egyes borvidékek, hanem az egyes községek szőlőterületei is leolvashatók, illetőleg azok kiterjedése pontosan megállapítható. Tanulmány tárgyát képezi a szőlővesszők érésének előmozdítási módja, az érés fokának meghatározása s az érettség hatása az oltványkészítés sikerére, illetőleg az oltványtőkék tartósságára nézve, a meteorológiai megfigyelések hasznosítása a szőlőben, — a szőlőnövény állati és növényi ellenségeinek felkutatása, meghatározása s az azok ellen való védekezés tökéletesbítése, — eddig nem ismert szőlőbetegségek meghatározása s az azok ellen való védekezés módjának megállapítása, — a szőlők trágyázása, tekintettel a különféle trágyanemeknek a must és a bor minőségének kifejlesztésére gyakorolt hatására, — a borélesztők alkalmazásának módja különös tekintettel arra, hogy az egyes borvidékek kiváló élesztőfajtái más borvidékeken is alkalmazhatók legyenek. Ebben a tekintetben nagy jelentőséggel bír különösen annak a megállapítása, hogy a nemes élesztők meghonosítása azoknak a talajban való elszaporítása útján is eszközölhető-e?

Tanulmányoztatott még a bor hatása a fertőzött vízben előforduló bakteriumokra, — a tifuszbakteriumok borral való megölése, — végül új amerikai szőlőfajták előállítása, a hybridálásnak új irányba terelésével.

Hazánkban az eddig használt amerikai alanyfajták (Riparia Portalis, Rupestris monticola, vagy Rupestris du Lot, Rupestris metallica és Vitis Solonis) számos talajban nem felelnek meg a kivánalmaknak, mert idő előtt elsárgulnak és kipusztulnak. Ez okból szükségessé vált oly alanyfajtákról gondoskodni, a melyek az ily talajokban is kellően tenyésznek és a filloxerának is ellentállanak.

Ilyen alanyfajták nyerése czéljából a kisérleti állomás saját módja szerint több új hybridet állított elő, a melyek most tanulmányozás és megfigyelés alatt állanak. Hybridek eddig főképen Francziaországban állíttattak elő, de azok, tekintettel a Francziaországban már

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

honos, de hozzánk még be nem hurczolt egyik igen veszedelmes penészbetegségre, csak úgy kerülhetnének forgalomba, ha a megfelelő elővigyázati rendszabályok szigorú megtartásával behozott szőlővesszők néhány éven át előzetesen egy vesztegintézeti telepen megfigyeltetnek és teljesen betegségmenteseknek találtatnak.

Ez okból egy vesztegintézeti telep létesítése vált szükségessé, a melynek berendezése 1907 tavaszán befejezetetett s működését a megfelelő óvintézkedések megtétele mellett Franczia-országból behozott szőlővesszők elszaporításával és megfigyelésével megkezdte.

A vesztegintézet telepén elhelyezett szőlődugványok állandó és gondos megfigyelés alatt állanak, a talajhoz való alkalmazkodási képességük tekintetében ki fognak próbáltatni s ha megfelelőeknek bizonyultak, szaporíttatni s a szőlősgazdák rendelkezésére fognak bocsáttatni.

Már most jelenthetem, hogy a vesztegintézeti telepen elhelyezett ezeken a szőlővesszőkön nincs semmi nyoma semmiféle betegségnek.

Az ezen a telepen kezelt gyűjteményben legújabb keletű, igen érdekes hybridek és oly eredeti amerikai szőlőfajták is vannak, a melyektől szakembereink a jövőre nézve sokat várnak.

A magyarországi szőlőfajták összegyűjtése és rendszeres tanulmányozása szintén foglalkoztatja a szőlészeti szakszolgálati szervezetet, különösen az ampelológiai intézetet. Régi hazai szőlőfajtáink között ugyanis vannak olyanok is, a melyek már csaknem teljesen eltüntek, s csak elvétve találhatók még helyenként egyes tőkepéldányokban. Minthogy ezen szőlőfajták között lehetnek, sőt bizonyára vannak olyanok is, a melyek kiváló tulajdonságokkal bírnak s a melyek ennélfogva érdemesek arra, hogy az elenyészéstől megóvassanak, szükségét láttam annak, hogy ezek a fajták felkutattassanak s egy alkalmas fajgyűjteménybe foglalva ampelografiailag meghatároztassanak.

Az ebből a czélból Kőbányán, a székesfővárosi állami szőlőtelepen berendezett szőlőfajgyűjteményben az eddig feltalált szőlőfajták már összegyűjtettek s e gyűjtemény további és állandó kiegészítése folyamatban van.

Ez a gyűjtemény élő ampelografiáját fogja képezni a Magyarországon termelt összes szőlőfajtáknak s egyszersmind alapul fog szolgálni egy magyar ampelografia megírásának is.

A filloxera-vész fellépte az 1907. év folyamán 12 községben állapíttatott meg. Ennek az adatnak azonban, miként azt az 1906. évi jelentésemben is kiemeltem, vajmi csekély gyakorlati jelentősége van. Tény az, hogy az eredeti, vagyis az 1883. évben befejezett kataszteri felvétel szerinti 622.488 kataszteri hold kiterjedésű szőlőterületből ez idő szerint legfeljebb 174.542 kataszteri hold, tehát mintegy 28% áll fenn; a többi, vagyis 447.946 kataszteri hold teljesen elpusztult.

A fennebb említett 174.542 kataszteri hold régi szőlőből azonban 78.000 kataszteri hold immunis homoktalajon fekszik, 56.542 kataszteri hold pedig most még termőképes állapotban van ugyan, de azt a filloxera már pusztítja. Legfeljebb 40.000 hold lehet tehát az a régi, hegyvidéki, kötött talajú szőlőterület, a mit a filloxera még nem támadott meg. Ezek főleg az ország nyugati részében, különösen Vas vármegyében s részben keleten, az erdélyrészi hegyek és erdők közé ékelt vidékeken vannak.

A jelenlegi szőlők kiterjedése, ugyancsak a statisztikai hivatal adatai szerint, 478.725 kataszteri hold, a miből a fennebbiek szerint 174.542 kataszteri hold régi szőlő lévén, a felújított és újan ültetett szőlők kiterjedése 304.183 kataszteri hold. Ebből azonban csak 117.889 kataszteri hold létesült a filloxera által elpusztított régi hegyi szőlők helyén.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A felújított, illetőleg újan ültetett szőlőkből ugyanis:

a) amerikai alanyú hegyi szőlő	107.898	kataszteri hold
b) szénkénegezésre újan ültetett hegyi szőlő	9.991	» »
c) amerikai alanyú síkvidéki szőlő	23.430	» »
d) szénkénegezésre ültetett síkvidéki szőlő	47.730	» »
e) immunis homoktalajú új szőlő	115.134	» »
együtt	304.183	kataszteri hold.

A filloxera által elpusztított 447.946 kataszteri hold régi hegyvidéki szőlőterületből tehát csak 117.889 kataszteri hold, vagyis az elpusztult területnek 28·7%-a újíttatott fel, 330.057 kataszteri hold pedig legalább részben még felújításra vár.

Az elpusztult szőlők felújításához szükséges amerikai fajtájú szőlővesszők és szőlőoltványok előállítása czéljából fentartott állami szőlőtelepek száma változatlanul 27, a melyeken a vessző-szaporító anyaültetvények 995 kataszteri holdra terjednek. Az állami telepek szőlővessző- és szőlőoltvány-forgalma az 1907. év őszén s az 1908. év tavaszán a következő volt:

I. Termeltetett:

a) amerikai fajtájú szőlővessző	40,025.500
b) európai fajtájú szőlővessző	5,935.000
c) szőlőoltvány	1,228.500

II. Kiosztatott:

A) Árszabály szerinti rendes áron:

a) amerikai fajtájú szőlővessző	13,535.000
b) európai fajtájú szőlővessző	281.000
c) szőlőoltvány	145.500

B) Kedvezményes (átlag 50%-kal mérsékelt) áron:

a) amerikai fajtájú szőlővessző	15,645.500
b) európai fajtájú szőlővessző	300.000
c) szőlőoltvány	1,066.000

III. Felhasználtatott az állami telepeken:

a) amerikai fajtájú szőlővessző	10,845.000
b) európai fajtájú szőlővessző	5,354.000
c) szőlőoltvány	17.000

Abból a czélból, hogy a filloxerás szőlők fentartására szükséges szénkéneget az érdekelt szőlőbirtokosok könnyebben és közvetlenebbül szerezhessék be, az 1907. évben 5 új bizományi szénkénegraktár létesíttetett s ezzel a szénkéneget kiszolgáltató bizományi raktárak száma 72-ről 77-re emelkedett, vagyis a 3 állami raktárral együtt 80 különböző helyen fentartott raktárból szerezhető be a szénkéneg.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A szénkénegfogyasztás az 1907. évben 47.949 m.-mázsa volt. Ebből 25.469 m.-mázsát a zalatnai állami s 18.480 m.-mázsát a pozsonyi Dynamit-Nobel gyár szállított; 4.000 m.-mázsa pedig Francziaországból szereztetett be.

A szénkéneghordók állománya 1907-ben 4.000 új hordóval gyarapíttatott.

Az 1896 : V. t.-cz. alapján engedélyezett szőlőfelújitási kölcsönök felhasználása általában véve helyesen és czélszerűen történik s remélhető, hogy egészben véve megfelelően fog lebonyolódni e kölcsönök törlesztése is.

A szőlőkölcsönök álladéka az 1907-ik év végén a következő volt:

Folyó szám	Tárgy	A kölcsönfolyamodványok száma	Felújitásra			Megszavaztatott			Kötelezvények összege
			bejelentett terület		kért összeg	területre		kölcsönösszeg	
			kat. hold	□ öl	korona	kat. hold	□ öl	korona	korona
1	Beérkezett	11.618	23.317	1.515	38,454.334	—	—	—	—
2	Megszavaztatott	8.896	—	—	—	16.630	400	20,656.850	29,539.400
3	Kötelezvény aláirás végett kiküldetett	8.896	—	—	—	16.630	400	20,656.850	29,539.400
4	Telekkönyvileg bejegyeztetett	7.607	—	—	—	14.439	1.525	18,432.400	26,358.050
5	Folyósitható	7.605	—	—	—	14.437	1.325	18,430.050	26,355.150
	de ebből megszünt ...	—	—	—	—	—	—	2,681.000	3,833.600
	tehát az álladék	—	—	—	—	—	—	15,749.050	22,521.550

A budafoki pinczemesteri tanfolyam útján az okszerű borkezelés terjesztése és pinczemesterek képzése s ezzel borgazdaságunk fejlődése az 1907. évben is sikerrel mozdíttatott elő.

Ezt a tanfolyamot az 1907-ik évben 17 tanuló végezte. Az 1907/8. tanévre 14 tanuló vétetett fel részint egész, részint fél állami ösztöndíjjal. Az egész állami ösztöndíj havi 50 K, a félösztöndíj pedig havi 25 K.

A pinczemesteri tanfolyam tartama eddig 12 hónap volt. A pinczemesterek sikeresebb kiképzése érdekében azonban úgy intézkedtem, hogy a következő tanfolyamok tartama 15 hónap legyen. Ennek megfelelően az 1906. évi október 1-én megkezdett tanfolyam 1907. évi deczember 31-én nyert befejezést.

A borgazdasági ismereteknek minél szélesebb körben való terjesztése czéljából ez intézetben két hétre terjedő időleges tanfolyamok is tartattak, még pedig külön nagyobb szőlőbirtokosok és gazdatisztek és külön kis szőlősgazdák és vinczellérek számára. Hasonló időleges tanfolyamok tartattak lelkészek és néptanítók számára is oly czélból, hogy az ott szerzett ismereteket községeik lakossága közt továbbterjeszszék s ily módon szintén közreműködjenek az okszerű borkezelés népszerűsítésében.

Ezeken az időleges tanfolyamokon részt vett 26 nagybirtokos és gazdatiszt, 18 kisgazda és vinczellér és 51 lelkész és tanító.

Az okszerű borkezelés érdekében követendő egyöntetű eljárás megállapítása érdekében a tél folyamán az összes állami szőlészeti és borászati szakközegek, két csoportban egy-egy hétig tartott szakértekezletre rendeltettek be a pinczemesteri tanfolyamra s ezeken a szakértekezleteken a borgazdaság összes kérdései a szüreteléstől kezdve a bor értékesítéséig s az e téren szerzett legújabb tapasztalatok beható megvitatás tárgyává tétettek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A pinczemesteri tanfolyam e mellett jó szolgálatot tesz az állami szőlőtelepek bortermésének okszerű kezelése és előnyös értékesítése terén is, mert az állami szőlőtelepek évi 5.000—6.000 hl. bortermésének ez intézmény útján való értékesítése jó eredménynyel jár. A pinczemesteri tanfolyam útján értékesített állami borok eladásából befolyt összeg az utolsó hat évben a következő volt:

1902-ben	999 K
1903-ban	48.898 »
1904-ben	143.418 »
1905-ben	163.159 »
1906-ban	171.943 »
1907-ben	258.548 »

A pinczemesteri tanfolyamra az 1907. évben is több újabb rendszerű külföldi, nálunk még ismeretlen borgazdasági gép szereztetett be a hazai érdekelt közönséggel s a gyárosokkal való megismertetés végett.

A budafoki pinczemesteri tanfolyamnál vándor-pinczemesterek vannak alkalmazva oly czélból, hogy a szőlőbirtokosok a boraik okszerű kezeléséhez szükséges útbaigazításokat a helyszinére kiküldött vándor-pinczemesterektől megkaphassák.

Az 1907 évben 6 vándor-pinczemester állott a szőlőbirtokos-közönség rendelkezésére. Ezek a vándor-pinczemesterek kivánatra a szőlősgazdákhoz kiszállanak, boraik kezelésére nézve a szükséges útbaigazításokat megadják, sőt a szükséges borkezelési munkálatokat a tulajdonosok pinczéiben végre is hajtják s a szőlőbirtokosok vinczellérjeit vagy más alkalmazottjait a szükséges borkezelési munkálatok helyes végzésére ott a helyszinén gyakorlatilag beoktatják.

A vándor-pinczemesterek útiköltségeit a kincstár viseli, a szőlőbirtokosokat csak a vándor-pinczemestereknek fizetendő 3 K napi bér s az ellátás terheli. Ezzel mód nyújtatott arra, hogy a vándor-pinczemestereket a kisebb szőlősgazdák is igénybe vehessék.

Mivel az okszerű borkezelésnek a helyes szüretelési eljárásokkal kell kezdődnie, intézkedtem az iránt is, hogy az állami vinczelléristkoláknál és egyes állami szőlőtelepeken a közönség részvétele mellett mintaszüretek tartassanak. Ily mintaszüret 1907-ben 12 helyen tartatott.

A bor értékesítésének minden módját tanulmány és kisérlet tárgyává tenni óhajtván, a pinczemesteri tanfolyamra pezsgőgyártáshoz szükséges gépeket és eszközöket szereztem be. A pezsgőgyártással kisérletezőleg foglalkozni azért szükséges, hogy megtudhassuk azt, hogy hazánknak mely borvidékei és mely szőlőfajtái azok, a melyeknek borai pezsgőgyártásra a legalkalmasabbak s így e téren előnyösen értékesíthetők.

A bortörvény végrehajtása.

A Budapesten és Kolozsvárott szervezett állandó borvizsgáló szakértő bizottságok az 1907-ik évben 155 gyanusított fél ellen indított kihágási eljárásból kifolyólag végeztek borvizsgálatokat s 400 borminta közül 119-et találtak a mesterséges borok készítésének és forgalombahozatalának tilalmazásáról szóló 1893 : XXIII. t.-cz.-be ütközőnek.

A bortörvény életbelépte (1894 január 4-ike) óta indított kihágási ügyekről s az ezek alapján végzett borvizsgálatokról a következő kimutatás nyújt tájékozást:

Év	Azon egyének száma, a kik ellen az eljárás megindíttatott	Az összes megvizsgált bormináták száma	A megvizsgált bormintákból, előállítása vagy elnevezése miatt, törvénybe ütközött
1894.....	45	110	39
1895.....	46	137	67
1896.....	57	187	95
1897.....	71	315	144
1898.....	305	957	404
1899.....	910	2.604	642

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Év	Azon egyének száma, a kik ellen az eljárás megindíttatott	Az összes megvizsgált bormináták száma	A megvizsgált bormintákból, előállítása vagy elnevezése miatt, törvénybe ütközött
1900.....	236	681	129
1901.....	212	626	253
1902.....	149	390	164
1903.....	101	337	129
1904.....	111	360	108
1905.....	60	192	77
1906.....	68	150	73
1907.....	155	400	119

Kertészet és gyümölcsészet.

A szakképzés s a szakismeret terjesztésére szolgáltak:

a) a budapesti kertészeti tanintézet (38 tanulóval);

b) kertészsegédi tanfolyam Budapesten (11 tanulóval);

c) a bajai, lőcsei, nagybocskói és tordai kertmunkás-iskolák (38 tanulóval);

d) az orosházai kertgazdasági tanszék (250 fiú és 132 leánytanulóval);

e) időszaki kertészeti tanfolyamok: a budapesti kertészeti tanintézetnél, a keszthelyi és kolozsvári gazdasági akadémiáknál, a tordai kertmunkás-iskolánál és a kisszebeni állami faiskolánál. Ezeken a tanfolyamokon 25 lelkész, 65 tanító és 14 gazda vett részt.

f) az útmesteri fatenyésztési tanfolyam a kisszebeni állami faiskolánál. Ezen résztvett 2 útmester, 9 útkaparó;

g) a tyeji gyümölcsészeti kisérleti telep és az újan szervezett nagybányai gyümölcsvédekezési telep.

A kertésztanulók (eddig inasok) képzése s a kertészsegédek minősítése országosan rendeztetett és szerveztetett.

Az országos gyümölcsfa-állomány gyarapítása czéljából 455 kataszteri holdon fentartott állami faiskolákból és az állami szakiskolák kertjeiből rendes és kedvezményes áron 557.427 gyümölcsoltvány és községeknek 1,285.600 gyümölcscsemete osztatott ki, mely mennyiség 4.002 község kisgazdái, lelkészei és tanítói között oszlott meg. Elemi károkat szenvedett kisgazdák elpusztult fái ingyen pótoltattak. Ezenkívül kiosztásra került 77.600 drb. nemes oltóvessző, szemzőhajtás és 226.297 gazdasági fa és díszcserje. Az állami utakra újabb 20.049 magastörzsű gyümölcsfa ültettetett ki.

Nemes fűztelepek létesítése czéljából községek, szövetkezetek és egyletek részére 194 kataszteri holdra 9,950.000 drb. nemes fűzdugvány és 19.388 K pénzsegély osztatott ki. A gyümölcsértékesítés előmozdítása czéljából az eladó nagyobb gyümölcskészleteket a gyümölcsészeti ministeri biztos nyilvántartotta. A termelők használatára aszalók, cidermalmok, sajtók és szeszfőzőkazánok 1907-ben is osztattak ki, de a rossz termés miatt a közönség ezeket kisebb arányban vette igénybe, mint az előző években.

Támogatásban részesültek a különféle kertészeti kiállítások, az értékesítő szövetkezetek, úgyszintén az összes konzervgyárak. A magyar élelmiszerszállító részvénytársaság hűtőháza létesítése czéljából 750.000 K kamatmentes kölcsönben részesült.

Az állami intézetek az egyes termelők gyűjteményes kiállításával együtt sikeresen vettek részt a mannheimi nemzetközi gyümölcs- és zöldségkiállításon.

A dinnyetermelés érdekében, különösen jobb minőségű fajták tenyésztése czéljából, Budapesten dinnyekiállítás rendeztetett. Nyolcz állami telepen termeltetett fajtiszta mag kiosztásra. Az így nyert tekintélyes mennyiségű mag a nagyobb dinnyetermesztő községekben a kisgazdák között került kiosztásra.

Békés, Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyékben az érdekelt gazdák szövetkezetei útján bolgár módra berendezendő mintazöldségtelepek létesítésének előmunkálatai folyamatban vannak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

II. Állattenyésztés. Szarvasmarha-, sertés-, juh- és baromfitenyésztés.

Állattenyésztésünk terén az 1907. évben ismét jelentékeny haladás észlelhető.

Ezen esztendő csapadékban szegény időjárása az ország egyes részein, főleg az Alföldön és az erdélyi vármegyékben ugyan szűk takarmánytermést eredményezett, de azt gazdaközönségünk áldozatkészsége ellensúlyozta, úgy, hogy országos állattenyésztésünk fejlődésére káros hatását ki nem fejthette.

Az ország állományában különösen minőségileg nagy javulás mutatkozik, a mi mindenekelőtt annak tulajdonítható, hogy gazdaközönségünk a belterjes gazdálkodás egyik fő feltételét képező állattenyésztés fontosságát felismerve és méltányolva, ezen gazdasági ágra évről évre nagyobb súlyt helyez — és tenyészetét fejleszteni igyekszik —, de elvitathatatlan nagy érdeme van e téren az állami támogatásnak is, mely főleg a köztenyésztés emelése érdekében évről-évre nagyobb erkölcsi és anyagi támogatásban nyilvánul.

Ezek közt első helyen említhetők az állattenyésztési felügyelőségek útján köztenyésztésre beszerzett apaállatok vételárának három félévi kamatmentes részletekben eszközölhető törlesztése, az így vásárolt tenyészbikáknak elhullás ellen az állam költségén egy évre terjedő biztosítása — és a vételárból nyújtott százalékos árengedmény, mely utóbbi az 1907. évben a vételár egész összegének 11·49%-át tette ki — és összesen 317.792 koronára rúgott.

Továbbá az állattenyésztési felügyelőségek útján, tehát állami közvetítéssel, a tenyészállatok beszerzésének nemcsak megkönnyítése, hanem a köztenyésztésre alkalmas apaállatoknak szakavatott közegek általi bevásárlása.

Az állattenyésztési felügyelőségek által ez évben vásárolt és kiosztott apaállatok száma fajták szerint a következő:

magyar bika 1.033, pirostarka 1.981, pinzgaui 1.055, borzderes 215, bivaly 93, összesen 4.377 darab bika;

mangalicza fajta 2.563, húsfajta 157, összesen 2.720 darab tenyészkan és 168 darab tenyészkos — mindösszesen 2,764.813 K értékben.

Az előző évi adatokkal összehasonlítva az 1907. évben tehát 592 darab bikával és 631 darab tenyészkannal több lett kiosztva, a mi örvendetes bizonyítékát szolgáltatja a gazdaközönség folyton növekvő bizalmának az állattenyésztési felügyelői intézmény iránt. Az apaállatok legnagyobb része ez idén is az ország állami és magántenyészeteiből vásároltatott, eddigi gyakorlat szerint azon elv szem előtt tártásával, hogy minden felügyelőség ebbeli szükségletét elsősorban és lehetőleg saját működése területén szerezze be.

Tenyészállatimportálás ez idén is, és pedig Ausztria alpesi tartományaiból és Svájczból történt s az állam részéről a köztenyésztésre szánt bikák szállítási és a kiosztásig felmerülő ellátási költségeinek viselése, a többi tenyészállatoknál pedig a tenyésztők által ily czélra felvett kölcsönösszeg 2% kamatkülönbözetének elvállalásával segélyeztetett. Összesen 368 darab simmenthali, berni, pinzgaui és borzderes fajtájú bika és 710 darab nagyobbrészt simmenthali és pinzgaui tehén és előhasi üsző hozatott be.

Az állattenyésztés fejlesztésére, különösen a kisgazdák tenyésztési kedvének fokozására, az állatdíjazások igen hathatós eszköznek bizonyulván, 1907. évben az állam az országos gazdasági egyesület, az erdélyi gazd. egyesület, továbbá a vármegyei gazd. egyesületek, mezőgazdasági bizottságok és gazdakörök által rendezett tenyészállatvásárok és díjazások segélyezésére, illetve azokon kiosztott állami díjakra 114.000 K-t, azon községi apaállatgondozók megjutalmazására pedig, a kik a rájuk bizott állatokat jó gondozásban részesítették, 6.900 K-t áldozott.

Országos állattenyésztésünk egyes ágait tekintve, a nyugati fajta, pirostarka szarvasmarhafaj még folyton tértfoglal hazánk még ama részein is, a hol a magyar fajta szarvasmarha tenyésztése indokolt. Éppen ezért ezen vidékeken a magyar fajta tenyészirányban a köztenyésztésben való megtartására az állam, a tőle telhető eszközökkel igyekszik is.

Sertéstenyésztésünk, bár fejlődése tagadhatatlan és vidékenként már magas fokot ért el, de még mindig vannak az országnak oly részei is (erdélyi vármegyék), melyekben elterjedni és nagyobb jelentőségre emelkedni nem képes. Ez nagyrészt a sertésvésznek tulajdonít-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ható, melynek még mindig gyakori fellépése és nagymérvű pusztításai különösen a kisgazdákat ezen tenyésztési ág kellő felkarolásától elriasztják.

Az angol hússertés hazánkban mindinkább kedveltebbé válik és tenyésztése tisztavérben az ország déli részén szépen terjèd.

Juhtenyésztésünk alárendelt szerepe az 1907. évben sem változott. Köztenyésztés szempontjából jelentőséggel inkább csak az ország hegyes vidékein (Felvidéken és Erdélyben) bir, a hol tejtermelés czéljából a fejős juhot tenyésztik, — de fejlődése lassú, mivel a tenyészkosok kiválasztására a juhtartó gazdák még mindig kevés súlyt helyeznek s a tenyésztésben követett eddigi gyakorlattól csak nehezen térithetők el.

A baromfitenyésztés fejlesztése és az állomány nemesítése érdekében 12.016 darab nemes baromfi, összesen 110.374 K értékben osztatott ki csere útján. Baromfikiállításokra, államdíjakra, valamint tenyésztési és értékesítési egyesületek létesítésére 20.200 K fordíttatott.

A házinyultenyésztés terjesztése és helyes irányba terelése érdekében az állam ez évben kezdte meg akcióját. Ily czélra összesen 16.000 K használtatott fel, melynek legnagyobb része a kiosztott 814 darab törzsnyul bevásárlására, a többi mintaketreczek és szakkönyvek kiosztására fordíttatott. A »Magyar Mezőgazdák Szövetkezete«, hogy a szükséges tenyészanyagot a külföldről beszerezhesse, 1.000 K államsegélyben részesült.

Végül megemlítendő, hogy az állattenyésztési felügyelői intézmény rendeltetésének, működési köre fontosságához mérten, az évről évre szaporodó teendői mellett eleget tenni képes legyen, ezen év végével 10 új felügyelőség szerveztetett.

Az 1908. évben e szerint már 33 állattenyésztési felügyelőség fogja tevékenységét az állattenyésztés fejlesztése terén kifejteni.

Tejgazdaság.

A tejgazdaság az 1907. év folyamán hasonlóan az előbbi évekhez, megfelelő módon fejlődött. Mintegy 100 új tejszövetkezet alakult és 50—60 oszlott fel, illetve alakult át nagyrészt magánvállalattá és így az év folyamán is a szövetkezeti fejlődéssel párhuzamos az üzleti alapon való szervezkedés, sőt mondhatni, az utóbbi nagyobb: mert ma-holnap a falusi tejcsarnokok száma el fogja érni a szövetkezetekét. A nagyobb birtokokon is állandóan nagyobbodik a tehenészetek száma: mert a tejjövedelem és a nevelés igen sok helyen előnyösebb a hizlalásnál. A tejgazdaság fejlődését mutatja, hogy daczára a belfogyasztás folytonos nagyobbodásának, a kivitel állandóan emelkedik, úgy hogy a tejtermékek kivitele meghaladja a 18 millió koronát. A folyó évben újból jobban keresték a vajat a németországi kereskedők és ismét előtérbe lépett a vajtermelő központok fontossága és felette kivánatosnak látszik azok megerősítése és fejlesztése.

A szövetkezetek és falusi tejcsarnokok az év folyamán a vajkereskedelem kedvezőtlen helyzete folytán nagyobb veszteséget szenvedtek, a legtöbb vajkereskedő veszteséggel dolgozott, sőt néhányan felszámoltak és így többen érzékeny levonásokat eszközöltek vagy nem fizettek a termelőknek.

A tejgazdasági kérdések iránt is fokozódik az érdeklődés, mit bizonyít az év folyamán Pécsett megtartott első országos tejgazdasági kongresszus. A kongresszus egyhangulag és sürgős teendőnek mondotta ki egy tejszövetkezeti törvény létesítését és a tejszövetkezetek szervezését.

Jelentékenyen elő fogja mozdítani a tejgazdaság fejlődését az, hogy a kormány meghívására a folyó évben Hágában megtartott III. nemzetközi tejgazdasági kongresszus elhatározta, hogy a IV. nemzetközi tejgazdasági kongresszust Budapesten tartja meg, melynek előkészületei folyamatban vannak.

Méhészet.

A méhtenyésztés érdekében az 1907. évben működött egy felügyelő, egy méhészeti segéd a központban, egy méhészmester és egy napidíjas segéd a gödöllői állami méhészeti gazdaságban, továbbá nyolcz méhészeti vándortanító a kerületekben.

Az állami méhészeti gazdaságban a ministerium az 1907. évben is a méhészmunkástanulók kiképzésére, az időszaki tanfolyamok tartására, a mézelő növények szaporítására és magvaik kiosztására fektette a fősúlyt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A gödöllői állami méhészeti gazdaságban, úgyszintén a Kalocsán, Kolozsvárott és Maros-Vásárhelyen is megtartott időszaki méhészeti tanfolyamokon kiképzést nyert 99 földmíves-kisgazda, 20 állatorvostanhallgató, 17 erdőőr, 30 lelkész, 80 néptanító és 20 női hallgató, mindössze 266-an.

A tanfolyamhallgatók elláttattak a méhcsaládok kezeléséhez leginkább szükséges méhészeti segédeszközökkel is; azokat a kaptárakat és apróbb kezelési eszközöket pedig, melyeket a tanfolyam ideje alatt készítettek, adományképen magukkal vitték.

A fásításnál ezen évben is a korán virágzó fák, cserjék és a nyáron virágzó jól mézelő, évelő növények meghonosítására helyeztetett kiváló súly. A gazdaságban termelt mézelő növények magvaiból 529 termelő részesült.

Méhtenyésztésünkre az 1907. év a jobb esztendők közé tartozott. A tavaszi időjárás a méhcsaládok fejlődésére elég kedvező volt; a nyár egyaránt sikeres volt a mézhordásra és a rajzásra, az ősz azonban már gyengébben fizetett. A telelés elegendő mézkészlettel rendesen történhetett. Kaptárakban volt az 1907. évben 217.337, kasokban 379.963, mindössze 597.300 méhcsalád, vagyis az 1906. évhez képest a méhcsaládok száma 7.846-tal szaporodott.

Termeltetett 32.406 m.-mázsa méz és 2.839·1 m.-mázsa viasz 3,289.924 K összegben.

A méhészeti vándortanítók községekben 261, földmívesiskoláknál 2, tanítóképezdéknél 10, más szakiskoláknál 9, mindössze 282 előadást tartottak. Az 1906. évihez mutatkozó 129 előadási különbözet az I. és II. kerületi vándortanitók betegsége, továbbá az V. kerületinek négy hónapon keresztül a gödöllői állami méhészeti gazdaságba, a VIII. kerületinek pedig a marosvásárhelyi mintaméheshez történt berendelése miatt állott elő.

Az országos méhészeti felügyelő a budapesti kertészeti tanintézetnél, a III. kerületi vándortanító pedig a pozsonyi vinczellérískolánál egész éven át tanította a növendékeket a méhtenyésztésre.

Minden vándortanító a székhelyén levő tanítóképezdében a téli hónapokban rendesen tanította a méhtenyésztést. A vándortanítók tavaszszal és őszkor, valamint július és augusztus hónapokban, ha hivatalos úton nem voltak, az intézeti méhesek kezelésével foglalkoztak.

Méhészeti eszközök, méhcsaládok és méhészeti szakmunkák adományában 6.965 K erejéig 240 méhtenyésztő részesült. A téli tanítás ideje alatt a méhészmunkás tanulók által készített hármaskaptárak, méhészegyesületek, gazdasági ismétlőiskolák és egyes méhészek között osztattak ki.

A kolozsvári állami tanítóképezdénél a tanítás czéljára 2.924 K költséggel méhes építtetett.

Az erdélyrészi, komáromi és a pilisvidéki méhészegylet s a gyergyóditrói gazdasági és kertészeti egyesület 2.837 K pénzbeli segélyben részesült.

A tanítóképezdéknél és az ország egyes, könnyen hozzáférhető helyein évről évre részint felállított, részint pedig tervbe vett mintaméhesek czélja a méhtenyésztés terjedését még hathatósabban előmozdítani, hogy különösen a néptanítóknak és a földmíves-kisgazdáknak a méhtenyésztésben történő kiképeztetésére az országban több alkalmas oktató-telep álljon rendelkezésre. Mintaméheseknek az említett módon való létesítése által alkalom adatik azoknak az érdeklődőknek is, kik a gödöllői állami méhészeti gazdaságba felvehetők nem voltak, hogy vidékük mintaméhtelepein tanulhassák meg a méhtenyésztés elméleti és gyakorlati ismereteit.

Az 1907. évi pécsi országos kiállítás mezőgazdasági csoportjában jelentékeny szerepe volt a méhtenyésztésnek is. A gödöllői állami méhészeti gazdaság által ott rendeztetett kiállítás értékes tanulmányi anyagot nyujtott, és egyszersmind haladásunkról is számot adott.

A mezőgazdasági muzeumban, mely az 1907. évben lett a nyilvánosságnak átadva, a méhtenyésztésnek is állandó kiállítása van, mely gazdag anyagánál fogva a terjesztés munkáját nagyban elősegíti.

A méhbetegségek közül Péczel községben a ragályos költéssenyv okozott nagy károkat. A betegség kiirtására és elhurczolásának megakadályozása végett az intézkedések megtétettek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Selyemtenyésztés.

Selyemtenyésztésünk az 1907. évben is a legtöbb viszonylatban kedvezőtlenül alakult. A termelők száma csökkent az előző évvel szemben is; még pedig Magyarországon 25.121, a társországokban 4.513, az egész birodalomban tehát 29.634 családdal, úgy hogy 1907-ben a termelő családok száma csak 73.716 volt, az 1906. évi 103.350 családdal szemben. Ezen kivül csökkent még a termelő községek száma is és pedig Magyarországon 2.462-ről 2.372-re, az egész birodalomban 3.020-ról 2.914-re.

Termeltetett gubó az egész birodalomban 1,407.155 kg., 369.527 kg.-mal kevesebb, mint az 1906. évben; a termelt mennyiségből 1,211.867 kg. esett az anyaországra, 195.288 kg. a társországokra; esett tehát egy-egy termelő családra a Dráván innen 19·3 kg., a társországokban 17·8 kg., az egész birodalomban 19·8 kg., szemben az 1906. évi 17·6, 14·7 és 17·1 kg.-mal.

A termelőknek 2,874.032 K, a selyemiparral foglalkozóknak 1,600.000 K, mindössze tehát 4,474.032 K fizettetett ki, 258.223 K-val kevesebb, mint az előző évben, esett egy termelő családra Magyarországon 39, a társországokban 36, az egész birodalomban 39 K, szemben az előző évi 30, 25 és 29 K-val.

Legelterjedtebb a selyemtenyésztés Bács-Bodrog vármegyében, a hol 1907-ben 128 községben 21.406 termelő 433.775 kg. gubót termelt 880.945 K értékben; e vármegye 130 községe és városa között csak két oly község van, a melyben nem foglalkoznak selyemtenyésztéssel. Torontál vármegye 212 községe közül 200-ban foglalkozik összesen 13.893 termelő család selyemtenyésztéssel, a kik 248.808 kg. gubót termeltek 509.560 K értékben. Igen jelentékeny és elterjedt még a termelés Temes vármegyében, a hol 226 község és város közül 213-ban foglalkoztak e termelési ággal s 1907-ben 192.856 kg. gubót termeltek 395.909 K értékben, továbbá Krassó-Szörény vármegyében, a hol 369 község közül 234-ben 101.165 kg. gubót termeltek 207.968 K értékben.

A selyemtenyésztésnél tehát az 1907. évben is hanyatlás mutatkozik.

Ezen hanyatlásnak okai különbözők.

Főoka az, hogy a folyó évben a tavasz feltünő későn köszöntött be nálunk. Ennek következtében a szederfalevél közel három héttel későbben fejlődött, mint más években.

Ezen szokatlan jelenség folytán tenyésztőink, a kiknek tulnyomó része aratással foglalkozik, a miatt aggódtak, hogy a tenyésztés befejezése összeesvén az aratással, a hernyókat nem tudják úgy ápolni és felnevelni, a mint az szükséges. Inkább lemondtak tehát a selyemtenyésztésről, hogysem kénytelenek legyenek épen az aratási időben elhanyagolni a hernyók kezelését.

Sőt sok helyen előfordult, hogy még azon tenyésztők is, a kik a rendes tavaszodás reményében hernyót vállaltak, ezeknek nagy részét később megsemmisítették, mikor látták, hogy a szederfarügyezés nehezen indul meg. Ezt abból az okos előrelátásból tették, hogy kellőleg felnevelhessék legalább a megmaradt kisebb hernyómennyiséget.

A hanyatlás további oka az, hogy 1907-ben még nagyobb mérvű volt a kivándorlás Amerikába és főként a nyári hónapokban Németországba. A selyemtenyésztőknek pedig jóformán $^{8}/_{10}$ része a legszegényebb napszámos emberek közül kerül ki, s épen ezek képezik a kivándorlók zömét.

De volt még egy harmadik oka is az idei visszaesésnek, ez a gubó ára. Az 1890-es években a selyemiparnál beállott válság annyira lenyomta a selyem árát, hogy ennek következtében ha a gubó, mely a selyemiparnak nyers anyagát képezi, olyan alacsony árban váltatott volna be, a mennyiért aztán eladatott, ez egyenesen veszedelembe döntötte volna selyemtenyésztésünk továbbfejlődését. Ezért a kormány a tetemes veszteségre való kilátás daczára elhatározta, hogy a gubókat magasabb árban váltja be. Ez ugyan nem igazolható üzleti szempontból, de szükséges volt annak megakadályozása végett, hogy a nép el ne idegenedjék a selyemtenyésztéstől.

Ezen intézkedés következtében a felügyelőségnek tartozása ugyan 2,500.000 K-ra emelkedett a kincstárral szemben, de ezen áldozat árán legalább megmentettük selyemtenyésztésünket attól a súlyos válságtól, a mely a selyemtenyésztést Európaszerte sujtotta.

A selyemtenyésztési felügyelőség tekintettel azon kötelezettségére, hogy a vállalat érde-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

kében felvett összes javadalmazást visszafizeti az államnak, kénytelen volt a gubó beváltási árának emelésével várni mindaddig, míg ezen kötelezettségének eleget nem tett.

Habár jelentéktelen áremelkedések időközben is történtek, nem volt ajánlatos a gubók beváltási árának nagyobbfokú általános emelése, daczára annak, hogy azzal egyszerre újabb lendületet nyerhetett volna a selyemtenyésztés a mai gazdasági viszonyok közt. Az 1906. év végével azonban már képes volt a felügyelőség visszafizetni készpénzben — habár kamat nélkül — az államkincstárnak azon összegeket, a melyeket nemcsak az üzlet vezetésére, hanem az ügy fejlesztésére is előlegül kapott.

Igy azon szerencsés helyzetbe jutott a felügyelőség, hogy 1907-ben a gubóárt mintegy 21%-kal emelte. Ezen áremelésnek jó hatása csak a következő, 1908. évben lesz tapasztalható.

A most ismertetett okok következtében a tenyésztők számánál és a termelt gubómennyiségnél beállott csökkenéssel szemben örvendetes jelenség is mutatkozik a mult évihez képest. Ugyanis míg 1906-ban egy tenyésztőnek átlagos keresete az egész országban a 29 K-t alig haladta meg, addig az átlagos kereset 1907-ben 39 koronára, eddig még nem tapasztalt magasságra emelkedett.

Halászat és haltenyésztés.

Halászatunk fejlődésében az 1907. év folyamán is örvendetes haladást jelezhetünk.

Közvizeinken 3 újabb halászati társulat alakult: a »Karcsavizi« a Karcsaéren 174 kat. holdon, a »Szatmárvitkai« a Szamos folyón 1.171 kat. holdon, a »Pereszugi« egyik holt Körösságon 169 kat. holdon. Ezekkel együtt 66 társulat működik 260.264 kat. hold vizet gondozva.

A társulati szervezetek révén nemcsak a halászat értékesítése s gyakorlása folyik rendezett viszonyok között, hanem a társulatok működése hatékonyan mozdítja elő közvetlenül is a vizek halállományának fentartását s gyarapodását.

Különösen kiemelendők e tekintetben a társulatok kezelésében állami segélyezéssel létesített ivadéknevelő tavak, a melyekből eddig 8 működik teljesen kielégítő eredménynyel; 6 új helyre készült terv 23 kat. holdon. Ezeken kivül még 21 helyen folynak az előmunkálatok ilyen telepek létesítése czéljából, úgy, hogy a közel jövőben ismét több kerül végrehajtásra.

Fontos munkát végeznek a társulatok a köbgödrökben rekedt halivadék megmentésével is, a minek örvendetes eredményekép évenkint több millió apró hal kerül vissza közvizeinkbe, a melyek különben tönkrementek volna.

Az országos halászati felügyelőség 45 társulati közgyűlésen vett részt, részint az alakulásoknál mint hatósági szakértő, részint, hogy a megalakultak működését szakszempontból irányítsa.

Folyóvizeink halállományára egyébként igen kedvező volt az 1907. évi tavaszi árviz is, a mely kedvező időben huzamos időben borította a hullámtereket. Ennek s az előző 1906-iki hasonlóan jó esztendőnek eredményekép folyóinkban a halfogás rég nem látott nagy eredménynyel járt.

A mesterséges viszonyok között létesített halgazdaságoknál is mind nagyobb térfoglalásról számolhatunk be.

Az országos halászati felügyelőség összesen 119 — a mult évihez képest 43-mal több — helyre szállott ki, hogy a ministeriumhoz folyamodóknak helyszini szemle alapján adja meg a szükséges útmutatást, illetőleg a felvételeket s a terveket elkészítse. Résztvett továbbá 7 vízjogi engedélyezési tárgyaláson, melyek halászati vonatkozásúak voltak.

Nagyobb pontytenyésztő tógazdaság létesült Jutas pusztán, a veszprémi székeskáptalan birtokán 93 kat. holdon és Sárdon, Somsich Miklós birtokán 121 kat. holdon. Bővítették a már meglévőket 202 kat. holddal. Az évi szaporulat 423 kat. hold, úgy hogy az országban 1907. végéig 70 helyen 7.667 kat. holdon van rendszeres üzemű halasgazdaság.

Munkába vétetett s a jövő évben befejezésre jut még 4 helyen mintegy 500 kat. hold; terv készült 13 helyen 914 kat. holdra; felvétel pedig 26 helyen történt.

A gondozott állóvizek területe, a melyekben leginkább süllőt tenyésztenek, 3 helyen 72 kat. holddal gyarapodott. Összesen 57 helyen 4.406 kat. holdat hasznosítanak ily módon.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A pisztrángos hegyi vizek népesítésére az 1907. év folyamán 13 új költőtelep létesült; beszüntette működését 4, a szaporulat tehát 9. Összesen 137 ilyen telep működik jelenleg.

A közvizek benépesítésének előmozdítására állami támogatáskép kiosztatott 62.000.000 süllő-ikra; 2,400.000 közönséges pisztráng-ikra; 1,660.000 szivárványos pisztráng-ikra; 50.000 drb. rák, 26 pár tenyészponty, 40.000 drb. nemes pontyivadék s szintén 40.000 drb. törpeharcsa- és czompóivadék.

M. kir. halélettani és szennyvíztisztitó kísérleti állomás.

A halászat és a haltenyésztés ügyének elméleti és gyakorlati irányban való szolgálására hivatott ezen állomás 1906-ban szerveztetett ugyan, azonban csak az 1907. év őszén sikerült részére megfelelő munkahelyiséget biztosítani. Ez a körülmény megakadályozta az állomást tudományos irányú kutatások és megfigyelések végzésében, tevékenységét teljesen a vízfertőzéssel kapcsolatos vízügyi adminisztrativ teendők kötötték le. Névszerint hatósági szakértői minőségben résztvett 26 vízhasználati engedélyezési és 9 vízrendőri kihágási ügy helyszini tárgyalásában. Hatósági megkeresésre 49 esetben végzett vizsgálatot, mely alkalommal 250 vízelemzést teljesített. A hozzáfordulóknak 105 esetben adott kimerítő szakvéleményt.

Vadászat.

A vadászat eredményeiben az 1907-ik évben jelentékeny visszaesést lehet megállapítani. Ennek oka az 1906/7-iki zord tél, mely úgy a nagy, mint az apróvadban olyan tetemes pusztítást tett, hogy ennek folytán egyes felsőmagyarországi vadászterületeken az állománynak 60—80%-a is kiveszett. Ilyen körülmények között természetes, hogy a vadászati eredmények is kedvezőtlenebbek voltak, mint rendesen s ez a körülmény ebben az esztendőben a vadkivitelt is tetemesen csökkentette.

A hasznos vadak eme nagymérvű kipusztulása a vadtenyésztés fokozottabb mérvű gondozását tévén szükségessé: a tenyészet sikerét biztosító feltételek kikötése mellett megfelelő tenyészvad beszerzésére állami segélyek engedélyeztettek olyan vadásztársulatoknak, a melyek a vadtenyésztésre kellően előkészített és különben is alkalmas községi területeken alakultak és kormányhatósági láttamozással ellátott alapszabály alapján működnek. Ily módon 29 hazai vadásztársulat összesen 9960 korona állami segélyt kapott tenyészvad beszerzésére, mely összegből ezen társulatok, elszámolásaik szerint, kivétel nélkül csakis eleven nyulakat, fáczánokat és foglyokat vásároltak és így a községi vadászterületeken a gazdasági szempontból legértékesebb és legkönnyebben értékesíthető hasznos piaczi vad állományát szaporították. A hasznos vadállományban, valamint a haszonmarhában annyi kárt okozó hiúzok és farkasok pusztítása az 1907. évben is jutalomdíjak kiosztásával előmozdíttatott, a következő eredménynyel: A dúvad-pusztítók nyilvántartására és bejelentésére utasított 89 törvényhatóság közül 17 törvényhatóság területéről érkezett be érdemleges jelentés, a melyek alapján 12 drb elpusztított hiúzért és 119 drb kiirtott farkasért a dúvad-pusztítóknak összesen 3.345 korona jutalomdíj engedélyeztetett. Ezek a dúvadak 14 farkas és 3 hiúz kivételével mind a Királyhágón túli vármegyékben irtattak ki. Legtöbb farkas pusztíttatott el Szeben vármegyében és pedig 24 drb; ezután sorakoznak: Alsó-Fehér megye 15, Csík megye 13, Udvarhely és Nagy-Küküllő vármegyék külön-külön 10, Fogaras 9, Torda-Aranyos 8, Ung megye 7, Krassó-Szörény 6, Háromszék 5, Hunyad és Szolnok-Doboka külön-külön 4—4 farkassal stb. Hiúzt Brassó és Csík vármegyében irtottak ki legtöbbet és pedig egyenkint 3—3 darabot, Udvarhely és Zemplén vármegyékben 2—2, Besztercze-Naszód és Szatmár vármegyékben egyet-egyet.

A fővad által az erdő- és mezőgazdaságban okozott károk apasztása czéljából, a vadászati idő meghosszabbítását a mult évben is számos esetben kellett kivételesen engedélyezni úgy szarvasokra, mint helyenkint dámvadakra; a mit az általuk okozott nagymérvű gazdasági károk elhárításán kívül a helyes vadtenyésztési állomány aránya is indokolt.

A vadászerdei m. kir. erdőőri szakiskolánál 5000 korona összköltséggel felépült az új fáczánház és beszereztettek a szükséges sodronykerítések és fogó-eszközök; további 9578 korona költséggel a fáczános fentartása és ezzel egybekötött munkálatok biztosíttattak s ezzel most már lehetővé van téve az, hogy az intézet növendékei a fáczántenyésztést és a működtést alaposan elsajátíthassák és hogy a vadóvás és védelem segédeszközeivel és általában a mesterséges és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

vadon tenyésztés tudnivalóival a legalaposabban megismerkedhessenek, az intézetből kilépve, gyakorlati alkalmaztatásukban pedig tudásukkal és ismereteikkel a mai fejlettebb igényeket is kielégíthessék. De nemcsak a szakoktatás magasabb igényeinek kielégítését vélem ezzel biztosítottnak, hanem azon további célomat is, hogy a m. kir. erdőőri szakiskoláknak kiterjedésben és vadállományban fokozatosan gyarapítandó vadászterületei vadfeleslegükkel idővel a hazai köztenyészet céljaira szükséges tenyészanyagot is szolgáltassák, mely célra 360 drb tenyészfáczánt már is engedélyeztem, a melyek a tavaszszal fognak a vadászerdei m. kir. erdőőri szakiskola fáczánosából községi vadászterületek benépesítésére díjmentesen kiosztatni.

Az erdőőri növendékek száma — a kik a vadászati segédszolgálatra is képesítő végbizonyítványokkal távoznak a szakiskolából — 1907. évben volt:

Vadászerdőn	20	első és	17	másodéves,
Liptóújváron	19	» »	28	»
Görgényszentimrén	22	» »	24	»
Királyhalmán	15	» »	9	»

Alapszabályaiknak láttamozása végett ezen évben is több vadásztársulat jelentkezett, s minthogy a bemutatott alapszabályok legtöbbje a követelményeknek megfelelt, azok a láttamozási záradékkal elláttattak.

Tárgyalások folytak az érdekelt társministeriumokkal és a törvényhatóságokkal a féktelenül elszaporodott vadorzások megszüntetése és ezzel kapcsolatban a fegyvertartás és a lőpor árulás szabályozása és korlátozása iránt; továbbá a vadászatról szóló 1883. évi XX. t.-cz. 38. §-ában foglalt kivételes intézkedésnek helyenkint szükségessé vált életbeléptetése tárgyában; vadászati kihágási, kártékony vad mérgezési és pusztítási, szőllőkben űzött vadászási, vadászterület megállapítási, volt úrbéres illetve közbirtokossági területek vadászat bérbeadási és azok vadászati haszonbérjövedelmeinek kezelési és felosztási ügyeiben; mezőőröknek hosszucsövű puskával ellátása iránti kérelmek, továbbá a vadértékesítés és a vadüzlet mi módon való előmozdítása tárgyában stb. stb.

Az 1907. év folyamán a következő fontosabb állategészségrendőri intézkedések történtek: Állategészségügy.

a) a ragadós száj- és körömfájás ellen való védekezést szabályozó 1904. évi 24.500 sz. körrendelet egyes intézkedései az időközben szerzett gyakorlati tapasztalatoknak megfelelően kiegészíttettek és szigoríttattak;

b) a vasuton szállítás alkalmával foganatosított állatorvosi vizsgálatért az államkincstárt megillető vizsgálati díjak kiszámítása szempontjából, a sertések súlyszerinti osztályozása, a vasuti díjszabási határozmányokban foglalt szabványsúlyokkal összhangba hozatott;

c) élő borjuknak közönséges módon összekötött lábakkal való vasuti szállítása megtiltatott és elrendeltetett, hogy élő borjuk, a mennyiben nem ketreczekben, vagy kocsirakományonkint szállíttatnak, kizárólag a vasut által e czélra szolgáltatott békókban szállíthatók;

d) az állati hullarészek és kóros szervek postai szállítása szabályoztatott;

e) a tuberkulin minél kiterjedtebb alkalmazásának elősegítése végett, a tuberkulin ára tetemesen leszállíttatott;

f) a tőgygümőkór irtása egyelőre hét vármegye és nyolcz törvényhatósági joggal felruházott város területén megkezdetett s ezzel kapcsolatosan intézkedés történt a gümőkór klinikai tüneteit mutató teheneknek a tejelésből való kirekesztése és a tuberkulinozás ajánlása tárgyában;

g) a tavaszi haszonállat-összeírás pontos keresztülvitelének támogatása, ellenőrzése és a haszonállat-vizsgálat szabatos foganatosítása tárgyában;

h) a lépfene ellen való védekezés tárgyában.

Az 1900. évi XVII. törvényczikkel szervezett *állatorvosi közszolgálatot* az 1907. évben összesen 625 m. kir. állatorvos látta el. Ezek közül 6 kerületi állategészségügyi felügyelői teendőkre, 544 a városi és vármegyei törvényhatóságok I. és II. fokú állategészségügyi hatóságaihoz, 9 az osztrák határszélen fentartott állategészségügyi megfigyelő szolgálatra, 11 a Állatorvosi szolgálat.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

román és szerb határ mentén fekvő belépő-állomásokra, 11 a kőbányai és barcsi m. kir. állategészségügyi hivatalokhoz, 17 a budapesti állatvásárokon szervezett állatorvosi szolgálatra, 14 a ministerium állategészségügyi főosztályába, 9 egyes állategészségügyi felügyelők és nagyobb munkakörrel bíró törvényhatósági m. kir. állatorvosok mellé és 2 az állatorvosi főiskolára volt beosztva. Ezeken kivül 1 állategészségügyi felügyelő és 1 m. kir. állatorvos állatforgalmi érdekeink előmozdítására Bécsbe volt állandóan kirendelve.

A községek feladatkörébe tartozó helyi állategészségügyi teendők ellátására az 1907. évben összesen 437 községi, kör-, illetve városi állatorvos volt alkalmazva. Ezeken kivül az 1900. évi XVII. t.-cz. 10. §-ának alapján adott engedély mellett számos községben és városban járási, illetve városi m. kir. állatorvosok is láttak el községi feladatot képező állategészségügyi teendőket.

A magánállatorvosok száma az 1907. évben 163 volt. Ezekkel együtt az ország területén összesen 1.225 állatorvos működött. Viszonyítva az állatorvosok számát a területhez és a községek számához, átlag 1—1 állatorvosra 230 km² terület és 10 község jutott.

Állatorvosok gyakorlati továbbképzése.

Azon czélból, hogy a m. kir. állatorvosok a gyakorlati szakokban továbbképezhessék magukat, az 1907. évben is tétetett intézkedés az iránt, hogy az erre önként jelentkezők közül 3—4 m. kir. állatorvos az állatorvosi főiskolán harmad- vagy negyedévi felváltással más-más tanszékhez beosztva, a belső betegségek gyógykezelésében, a sebészeti műtétekben, a kórbonczolásokban és a bakteriológiai vizsgálatokban szélesebb körü gyakorlati kiképzést nyerhessen.

Arra való tekintettel pedig, hogy a húsvizsgálat országos rendezésével a húsvizsgálói teendők ellátásában az állatorvosokra általában fontos feladat vár, a hússzemlének minél szélesebb körben való gyakorlati elsajátítását az állatorvosok részére lehetővé teendő, intézkedés tétetett, hogy az erre jelentkezők a székesfővárosi közvágóhidakat látogathassák.

Ugyancsak az állatorvosok gyakorlati irányban való képzésének előmozdítása érdekében az 1900. évi XVII. t.-cz. 4. §-ában előírt állatorvosi tisztivizsga az 1908. évi január elsején kezdődő hatálylyal újból szabályoztatott. Az erre vonatkozólag kiadott szabályzatban a vizsga anyagának megállapításánál elsősorban a gyakorlati élet követelményeire helyeztetett súly.

Új m. kir. állatorvosi állások szervezése.

Azon fontos gazdasági érdekek előmozdítására, melyek egyes nagyobb állattenyésztéssel és állatforgalommal bíró vidékeken az állategészségügyi szolgálat pontos ellátásához fűződnek, az 1900. évi XVII. t.-cz. 7. §-a alapján a m. kir. belügyminisztrel egyetértőleg Faluszemes és Pinkafő székhelyekkel a somogyvármegyei tabi, illetve vasvármegyei felsőőri járásban egy-egy második járási m. kir. állatorvosi állás szervezetett. Ezeken kívül új közigazgatási járások szervezése folytán az 1907. évben még Balatonfüred, Vámosmikola, Mezőlaborcz és Nyíracsád székhelyekkel szervezettek új járási m. kir. állatorvosi állások.

Országos állategészségügyi tanács.

Az állategészségügyi kérdések szakszerű tárgyalása czéljából az 1900. évi XVII. t.-cz. 28. §-ával szervezett Országos Állategészségügyi Tanács az 1907. évben megalakíttatott. Az elnökön és az alelnökön kivül a tanácsnak 9 rendes, 17 rendkívüli és 4 hivatalból kinevezett tagja volt. A május 4-én megtartott alakuló ülésen kivül a tanács összesen 8 ülést tartott, melyeken 27 esetben részint az állategészségügyi igazgatás keretében felmerült szakkérdésekben, részint pedig kir. bíróságok megkeresésére állatorvosi műhiba és díjszámla kérdésekben mondott véleményt.

Marharakodó-állomások.

A marharakodó vasuti és hajóállomások száma az 1906. év végén 1.299 volt. Az 1907. év folyamán engedélyeztetett 14 állomás, úgy hogy az 1907. év végén összesen 1.313 ily állomás volt. Az állatorvos-szakértői teendőket ezeken az állomásokon legnagyobb részben m. kir. állatorvosok látták el.

Kölcsönös állatforgalom Horvát-Szlavonországokkal.

Horvát részről hatályon kivül helyeztetvén az 1897. óta fennálló ottani azon rendelkezés, mely szerint kérődző állatok Magyarország területéről kizárólag vasuton hozhatók be Horvát-Szlavonországok területére, itteni párhuzamos intézkedésként elrendeltetett, hogy Horvát-Szlavonországok azon közigazgatási területeiről, a melyekből szarvasmarháknak, juhoknak és kecskéknek Magyarországba való behozatala külön tilalmazva nincsen, az elszállítás előtt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

hatósági állatorvos által megvizsgált és nyilván horvát-szlavonországi származású egészséges szarvasmarhák, juhok és kecskék nemcsak vasuton, hanem lábon hajtva vagy egyéb módon is behozhatók Magyarországba.

Állat- és állati nyerstermény-forgalom a külfölddel.

A magyar szent korona országai és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok között a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozásáról Budapesten, 1907. évi október hó 8-án kötött s az 1908. évi XII. t.-cz.-be iktatott szerződés az 1907. évi LIV. t.-cz.-ben foglalt felhatalmazás alapján 1908. évi január 1-től számítandó hatálylyal életbe léptettetvén, a kölcsönös állatforgalmat állategészségrendőri tekintetben szabályozó XX. czikkének s az ezen czikkhez tartozó végrehajtási módozatok életbeléptetése iránt 1907. évi deczember 31-én adattak ki a rendelkezések.

A németbirodalmi vágóállat- és húsvizsgálati törvény végrehajtási határozmányainak kiegészítése és módosítása ügyében kiadott kétrendbeli német birodalmi rendelet közhírré tétetett.

Kihirdettetett, hogy a magyar szent korona országaiból származó s a passaui és a rosenheimi vágóhídon leölt sertések húsát a Német birodalommal 1905. évi január 25-én kötött állategészségügyi egyezmény zárjegyzőkönyvének 10. pontjában *a)* alatt megnevezett helyeken kivül még Regensburgban és Würzburgban is lehet értékesíteni.

Lovaknak a Német birodalomba való bevitelére a mittelwaldei, halbstadti s a schlaneyi vámhivatalok és a troppaui mellékvámhivatal is megnyittattak.

A németbirodalmi beviteli közvágóhidak jegyzékéből Ratibor, Rybnik, Bützow, Grabow, Güstrow, Schwaan és Teterov városok közvágóhidjai töröltettek, Bad-Reichenhall közvágóhídja pedig ezen jegyzékbe pótlólag felvétetett.

A Romániával való határszéli bárczás legeltetési és teleltetési állatforgalom a Romániában nagy mérvben uralgó ragadós száj- és körömfájás behurczolásának megakadályozása czéljából 1907. évi május 24-én ideiglenesen beszüntettetett. Nehogy ezen tilalmi rendelkezés folytán egyes érdekeltek önhibájukon kivül károsodást szenvedjenek, átmeneti intézkedésként október 24-én általános engedély adatott arra, hogy a határ mentén bebocsátásra várakozó honi származású állatok november 30-áig bezárólag visszabebocsáttassanak.

Lótenyésztés.

Az ország területén 4 m. kir. méntelep van: a székesfehérvári 5 teleposztálylyal, 267 fedező-állomással; a nagykőrösi 5 teleposztálylyal, 268 fedező-állomással; a debreczeni 6 teleposztálylyal, 269 fedező-állomással és a sepsiszentgyörgyi méntelep 3 teleposztálylyal, 112 fedező-állomással. A 916 fedező-állomáson 3.015 s a 158 bérlőnél 162 mén volt, összesen tehát 3.177 mén állott rendelkezésre. Az állomási mének 133.886 kanczát fedeztek. Fedeztetési díj czímén befolyt: 912.837 K. A bérmének 5.338 kanczát fedeztek. A bérmének után befolyt 146.100 K. Egy bérménre tehát átlagosan 32.9 kancza és 910 K esik.

A méntelepek állományába az állami mének neveléséből összesen 166 darab fiatal mén osztatott be. Kipróbáltatott összesen 138 darab fiatal mén, vásároltatott összesen 142 darab.

Az anyakanczák száma a négy állami ménesben 1907. év végével 1.084 volt.

A kisbéri ménes lóállománya 1907-ben 745 darab volt. Az ország angol telivér tenyésztésének fejleszlése czéljából a kisbéri 16 darab fedező törzsmén 1907-ben magántulajdonban levő 180 kanczát fedezett, a miért 140.800 K fedező-díj folyt be. Az árverés útján eladott 10 darab angol telivér éves csikóért 66.400 K folyt be, az átlagár tehát 6.640 K. A számfeletti és selejtlovak eladásából befolyt 71.600 K. A méntelepeknek átadott 28 darab ménért 84.000 K folyt be, összesen tehát bevétetett 1907-ben 222.000 K.

A bábolnai ménes lóállománya 1907-ben 834 darab volt. A 16 törzsmén 20 magánkanczát fedezett, a befolyt fedeztetési díj 1.580 K-t tett. A számfeletti és selejtlovak eladásából befolyt 33.090 K. A méntelepeknek átadott 34 fiatal mén átszámítási ára 68.000 K volt s mivel ezeken kivül az osztrák kormánynak átengedett mének és kanczák értéke 41.500 K: összesen befolyt 142.590 K.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A mezőhegyesi ménes lóállománya 1907-ben 2.207 darab volt. A 26 törzsmén 13 darab magánkanczát fedezett, 2.500 K fedeztetési díjért. Eladott lovakért befolyt 616.575 K. Községi ménül átadatott 99 darab mén, ezekért egészben és részletben összesen : 79.400 K ár fizettetett ; méntelepeknek átadott 175 darab mén átszámítási ára összesen 247.200 K volt. Tehát összesen befolyt 863.775 K.

A fogarasi ménes lóállománya 1907-ben 431 darab volt. A 8 törzsmén magántulajdonban lévő kanczát nem fedezett. Lóértékesítésből befolyt 28.933 K ; a méntelepeknek átadott 15 darab mén átszámítási ára 24.000 K volt. Vagyis összesen befolyt 1907-ben 52.933 K.

A négy állami ménesben tehát — a fentebbiek szerint — összesen 1,281.298 K folyt be.

A lovak egészségi állapota kedvező volt.

A ménesek állományából a bécsi cs. és kir. lovaglótanárképzőintézethez 12 darab, a pusztaszentlőrinczi falkavadász-társulathoz 17 darab kancza volt átadva kipróbálás végett. Valamennyi igen jó képességűnek bizonyult.

III. Ménesbirtokok, fürdők és egyéb állami gazdaságok.

A mezőhegyesi, kisbéri, bábolnai és fogarasi ménesbirtokok, a gödöllői koronauradalom, valamint az ezekkel egy központi igazgatás alá tartozó kolozstordai ménesgazdaság, palánkai csikótelep és pusztapéklai rizsgazdaság összes területe 76.152 kat. hold.

Ménesbirtokok, gödöllői koronauradalom stb.

Az összes birtokok korábbi jelentéseimben már részletesen is megjelölt irányelvek mellett kezeltetnek s e szerint a pusztapéklai rizsgazdaság kivételével első sorban az országos lótenyésztés érdekeit szolgálják, e mellett azonban főleg az utóbbi években egyéb állattenyésztési ágak (szarvasmarha, juh, sertés) is felkaroltattak, a mennyiben a birtokokon nevelt tenyészállatok iránt, melyek köztenyésztésre adatnak el, a magántenyésztők részéről is folyton fokozódó érdeklődés mutatkozik : ebből kifolyólag a tenyészirány fejlesztésén kivül, annak számbeli fokozása czéloztatik, bár a jelenlegi állatállomány is már igen tekintélyesnek mondható.

Igy az 1907. évben az erdélyrészi magyar fajta szarvasmarha-tenyésztés emelése érdekében a hirneves Somogyi-féle gulyából a kolozstordai ménesgazdaság részére 20 darab tenyészállat vásároltatott.

Az utóbb említett birtokon, valamint a palánkai csikótelepen az ottani vidék tenyészállat-szükségletének kielégítése czéljából tisztavérű simmenthali tenyészet állíttatott fel, s az állomány kiegészítése az 1908. évben terveztetik. E czélból az 1907. évben 47.000 K költséggel 30 darab eredeti simmenthali tenyészállat importáltatott, melyeknek egy része a bábolnai pepineriában nyert elhelyezést. A sertéstenyésztés fejlesztése érdekében a kisbéri ménesbirtokon a berkshirei mellett újabban a yorhskirei tenyésztés is felkaroltatott, s az állomány fokozatosan emeltetni fog, czélja ezen tenyésztésnek, hogy gazdáink ezen angol fajta hussertés tenyésztéshez szükséges tenyészkanokat itthon is beszerezhessék.

Újabban a katonai kezelésben levő állami ménesektől függetlenül nagyobb gond fordíttatik a gazdasági lótenyésztésre s ez által a birtokok nemcsak saját szükségletüket fedezik de a méntelepek, illetve köztenyésztés czéljaira is nevelnek apaállatokat, sőt az 1907. évben Horvátország és Bulgária is tekintélyes számban vásárolt a gazdaság által nevelt méneket.

A fogarasi ménesbirtokon a kis Nonius fajta lótenyésztés megalapítása czéljából tenyészanyag bevásárlására az 1908. évi költségvetésbe 20.000 K van előirányozva.

A növénytermelés körében kiváló gond fordíttatott jóminőségű vetőmagvak előállítására, ezen intézkedés kedvező hatása különösen az 1907. évben nyilvánult, a mennyiben országszerte, főleg azonban az Alföldön úgy a kisgazdáknál, mint nagyobb birtokokon beállott vetőmaghiány kedvezményes áron pótolható volt.

Ott, a hol a termelési és értékesítési viszonyok megengedik, az ipari és kereskedelmi növények termelése is fejlesztetett. A lentermelés a kisbéri ménesbirtokon 1907. évben már 40 kat. holdra kiterjesztetett, ugyanitt tervbe vétetett egy lenkikészítő telep létesítése. Bábolnán és Gödöllőn a termelési kisérletek folyamatban vannak, s az elérendő eredményekhez képest

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

a lentermelés fokoztatni fog, mi által nemcsak a birtokok jövedelmezőségének emelése czéloztatik, de az ottani környék kisgazdái ezen termelési ág felkarolására buzdítva lesznek.

Fogarason a komlótermés könnyebb és megfelelőbb kezelése czéljából már három mesterséges szárító van felállítva, fokozatosan a birtok többi komlóskertje is ilyennel lesz felszerelve.

A pusztapéklai rizsgazdaságban 1907. évben már 395 kat. hold volt rizstermelésre berendezve, s az arra alkalmas területek évről-évre fokozatosan rendeztetnek be rizstermelésre, mi által nemcsak ezen birtok jövedelmezősége fog emelkedni, de mintaszerű berendezésével az ország gazdáinak utánzandó például fog szolgálni.

Tekintettel arra, hogy ezen birtokhoz tartozó ú n. pettaui VIII. számú birtokrész az 1907. évben vétetett házi kezelésbe, nagyobbmérvű építkezések, ú. m. tisztilakás, cselédlakok, istállók, rizsszárító, magtár, komphid a Ferencz-csatornán át stb. váltak szükségessé. Ezen beruházási munkálatok 1908. évben is folytattatni fognak. A gazdasági mellékiparágak felkarolása czéljából a kisbéri ménesbirtokon egy téglavető körkemencze építése, Bábolnán pedig a meglévő átalakítása van tervbe véve.

Ugyancsak a kisbéri ménesbirtokon lévő tejmunkásképző iskolával kapcsolatos tejház kibővítése és a technika legújabb vivmányai alapján leendő berendezése a közel jövőben fog megtörténni. A bábolnai ménesbirtokon létesített burgonyalisztgyár felszerelési nehézségek miatt ez ideig üzembe helyezhető nem volt, ez ügyben a tárgyalások most vannak folyamatban. A mezőhegyesi ménesbirtokon már korábban létesített czukorgyár, kendergyár, továbbá szeszgyárak és szeszfinomító, valamint a Gödöllőn üzemben levő szeszgyár, mely mintaszerű berendezésével a kisérletügyet is szolgálja, a birtokok gazdálkodását nagyon előnyösen befolyásolják, s a jövedelmezőséget nagymértékben emelik.

Ezen utóbbi szeszgyárban rendszeres tanfolyamok szervezésével szeszfőzők kiképzése a közel jövőben kezdetét veszi.

Az összes birtokokon kiváló gond fordíttatott a cselédlakások átalakítására és kibővítésére, hogy a cselédség a kor kivánalmainak megfelelően legyen elhelyezhető, 1907. évben rendeztettek továbbá a cselédség bérviszonyai s a helyi viszonyok és kivánalmak figyelembe vételével a bérek lényegesen emeltettek.

A ménesbirtokok az állattenyésztés és növénytermelés fejlesztése mellett mintaszerű berendezésükkel, melyeket úgy hazánk, mint a külföld gazdái tanulmány czéljából igen gyakran felkeresnek, közgazdasági szempontból is fontos hivatást teljesítenek, e mellett különösen újabban örvendetesen tapasztalható a tiszta jövedelem állandó emelkedése.

Delibláti kincstári birtok.

A Temes vármegyében fekvő delibláti kincstári birtok területe 47.584 kat. hold, melyből haszonbérlet utján hasznosíttatott 9.384 kat. hold. Házi kezelés alatt állott 34.393 kat. hold buczkás erdő, kaszáló és nyilt homok.

Az 1907. évben 562 kat. hold erdővágásban 1.123 köbméter épületfa, 4.889 köbméter hasábfa, 6.253 köbméter dorongfa, 6.917 kocsi gallyfa és 25 köbméter akáczkaró termeltetett, mely fatömegért 39.772 korona folyt be.

Kaszáló gyanánt csak 368 kat. hold terület hasznosíttatott 803 korona jövedelem mellett, mert az uralkodott nagy szárazság miatt az eddigi kaszáló gyanánt hasznosított területek kétharmad része legelő gyanánt czélirányosabban volt felhasználható.

Az 1907. évben 680 kat. hold futóhomokterület erdősíttetett be akáczcsemetével, az akáczsorok közé pedig gyepesítés czéljából fűmag lett elvetve. Az erdősítéshez szükséges csemeték előállítására 61 kat. hold kiterjedésű csemetekertek szolgáltak.

A nyilt homokterületeknek 1899. évben megkezdett rendszeres beültetése óta összesen 6.200 kat. hold fásíttatott be és így még 36 kat. hold nyilt homok beültetése van hátra.

A »Leánykut«-i 5 kat. holdas gyümölcsfaiskola 2 kat. holddal lett kibővítve és a hozzácsatolt területen el lett ültetve 271 darab alma, 323 darab kajszin-, 592 darab őszibaraczkcsemete. Ezen gyümölcsfaiskola a kincstári birtok gyümölcs- és sorfa szükségletének előállítására, továbbá a szőlőtelepesek gyümölcsfaállományának nemesítésére szolgál.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A kincstár házi kezelése alatt álló »Pálffy minta-szőlőtelep«-en a nagy szárazság miatt csak 17·82 hektoliter bor termett, a melyért 808 korona folyt be. A nagy hőség és szárazság miatt a fürtök aszújellegű, kiváló jóminőségű bort szolgáltattak.

A szőlőtelepeseknek már eladott, de még a kincstár felügyelete alatt álló Pálffy-, Wekerle-, Emánuel-, és Szivák-szőlőtelepeken az 1907. évben 52 kat. hold terület lett szőlővel beültetve és így az összes szőlővel már beültetett terület 4.140 kat. hold. Beültetésre még alkalmas 420 kat. hold. A fenti szőlőtelepek már termő részén összesen 12.634 hektoliter bor termett.

A birtokon levő útak mentén 15 kat. hold kiterjedésben 5—5 soros akáczfaszegély létesíttetett. A forgalom és közlekedés előmozdítása és megkönnyítése czéljából tervezett deliblát—fejértelepi út mérnöki előmunkálatai elkészültek s ezen nagyfontosságú út építése 1908. év tavaszán megkezdhető lesz.

A hasznosítás alatt álló legelőknek vizzel való ellátása czéljából benzinmotoros erővel hajtott szivattyuval üzemben tartatott a korni mélyfurású kút, ezenkívül a kézi erővel működésbe hozható fenyőerdői vasfalú szivattyus kút. A leánykúti, vakareczi és kraváni falazott kutaknál a vizhuzás lóerővel házilagos kezelésben állott.

A birtok »Rosiana« nevű részén a mélyfurású kút elkészült és mellé egy viztartány és kútőrház építtetett. A »Rosiana«-i legelő az 1907. évben az árvizkárosult Bárányos és Borcsa községek marhaállománya részére engedtetett át és mivel a szivattyú és gépszerkezet ott még felépítve nem volt, a mély furásból a vizet a marhák részére himbás szivattyuval emelték ki.

A birtok »Tilva« nevű részén 1.000 kat. hold legelőterület hasznosítása végett be lett fejezve egy mélyfurású kút építése 173 méter mélységgel és 32 méter vizállással.

A kincstári birtoknak Dubovácz községhez csatolt 14.015 kat. hold és Gajtasol községhez csatolt 4.658 kat. hold kiterjedésű területén a részletes kataszteri felmérési munkálatok befejezést nyertek, a Mramorák községhez csatolt 5.120 kat. hold területen pedig a telekkönyvi betétszerkesztési munkálatok készültek el. Ezen kívül a »Pálffy-szőlőtelep« telekkönyvi rendezése birói helyszinelés útján megejtetett, mi által a szőlőbirtokosoknak megadatott a lehetőség arra, hogy tulajdonjogukat a telekkönyvben bekebeleztethessék.

Kincstári fürdők.

A tárczám kezelése alatt álló gyógyfürdők a kitüzött irányban kezeltettek.

Herkulesfürdőben a mult évben megkezdett uj szálloda építése befejeztetett s ő Fensége József főherczeg hozzájárulásával »József főherczeg szálló«-nak neveztetett el, mely szálló az 1908. évre, penzio-rendszer szerinti kezelésre, vállalkozónak bérbe adatott.

A villamvilágítás kiterjesztése s másirányú villamos áramszükséglet következtében a villamos áramfejlesztő telep megnagyobbítására a tervek és költségvetések elkészíttetvén, a körülbelül 280.000 koronát tevő munkálatok kivitele 1908. évben versenytárgyalás útján biztosíttatott s a munkálatok megkezdettek.

A gyógyteremépület gazdasági udvarában lévő régi pinczérlak leromboltatott s helyette új építés kezdetett meg.

A hidegvízgyógyintézet átalakítására és a Fango-gyógymód bevezetésére az előtanulmányok megtétettek s a tervek és költségvetések elkészíttettek.

A fürdőt vizzel ellátó édesvizvezeték újbóli kiépítése 1907. évben megkezdetett.

A »Szapáry«-fürdő falai a közegészségügyi követelményeknek megfelelően fayence-burkolással elláttattak.

A fürdő környékét borító erdőkben gyakorta pusztító erdőtüzek meggátlására szolgáló tűzrendőri utak tetemes költséggel kiépíttettek.

A fürdőben működő délvidéki szinészegyesület részére, hogy ottidőzésük biztosíttassék s ez által a fürdő magyar jellege jobban kifejezésre jusson, 5.000 korona segély engedélyeztetett.

A vizaknai sósgyógyfürdőben tervezett nagyszabású építkezések, nevezetesen egy modern melegfürdőház, egy vigadó és egy 80 szobás szállóépület, valamint az ezeket összekötő fedett folyosó felépítése az ősz folyamán megkezdetett s az építési munkálatok — a kedvezőtlen épí-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

tési viszonyok daczára — annyira előre haladtak, hogy az uj fürdőház 1908. évi fürdőidényre használatnak átadható lesz, a többi épület pedig az 1908. év nyarán elkészül.

A fürdő belső és külső villamvilágítására, a fürdőt édes- és sósvizzel ellátó vizvezetékek kiépítésére és a csatornázásra vonatkozó tervek és költségvetések elkészíttettek s a munkálatok kivitele részben 1907. év folyamán már megkezdetett.

A fürdő világítására és a villamos üzemű gépek hajtására szükséges villamos áram szolgáltatása szerződésileg biztosíttatott.

A kiscsüri magaslatokon édesviz szolgáltatására furandó kutak helyéül kijelölt telkek egyike megszereztetett és a többi telkeken a tárgyalások folyama alatt a furás megengedtetett.

A Ránkfüredi gyógyfürdő bérleti szerződésének felbontására — minthogy a fürdő bérlője szerződésben elvállalt kötelezettségének nem felelt meg — tárgyalások indíttattak, melyek kellő eredményre nem vezetvén, a bérleti szerződés megszüntetése és a bérlő kimozdítása iránt peres eljárás tétetett folyamatba.

A herkulesfürdői, vizaknai és a radnaborbereki fürdőkben levő épületek gondozása, tatarozása, valamint az utak, parkok stb. fentartása, bővítése és szépítése állandó gondoskodás tárgya volt.

Kisebb javadalmazású állami tisztviselők közül ismét számosan részesültek Herkulesfürdőn és Vizaknán fürdőkedvezményben.

Nyaralótelepeink, úgymint: Szentiványi-Csorbató, Fenyőháza, Tátralomnicz, Liptóújvár, Lillafüred és Magura fejlesztése érdekében nagyobb beruházások nem eszközöltettek s az érdekükben kifejtett működés főleg a sétányok és utak gondozására és kiterjesztésére szorítkozott. Nyaralótelepek.

A fenyőházai gyógyfürdő és nyaralótelepen a »Vise Mlina« dülő és »Erzsébet-park« parkirozása befejeztetett. A villamos erdei vasuton a személyforgalom bevezetésére két váróterem építése és egy személyszállító kocsi beszerzése elrendeltetett és az összes kincstári szállodákban a villanyvilágítás bevezettetett. A telepen a fürdőfelügyelői lak helyén építendő 80 szobás új szálloda terve és költségvetése elkészíttetett, a munkálatok vállalatba adattak s 1908. év elején a szálloda építése megkezdetett.

A tártalomniczi telepen egy golf-pálya berendezése elrendeltetett. A tátralomniczi helyi érdekű vasut lomniczi állomása villanyvilágítással láttatott el s a téli idény bevezetése folytán a lomniczi állomás és egy őrház parafakőburkolattal télen át is lakhatóvá tétetett.

A lillafüredi nyaralótelep és a diósgyőri vasutállomás között a nyaralási idény alatt állandó társaskocsi-járat biztosíttatott.

A magurai nyaralótelepen társaskocsi közlekedés bevezettetett s a telepen levő vizvezeték újbóli kiépítésére, valamint egy melegfürdőház építésére a terv és költségvetések elkészíttettek.

A turisztika és idegenforgalom emelése végett a kiránduló és turistautak fentartása és hálózatának fejlesztése a rendelkezésre álló hitelen belül állandó gondoskodás tárgyát képezte.

A Magas-Tátra turista-térképe elkészíttetett és bizományban, önköltségi árban árúba bocsáttatott.

IV. Erdészet.

Magyarország erdőgazdaságilag művelt területe az 1907. év folyamán 4.258 kat. holddal apadt és az év végén 12,998.657 kat. holdból állott.

Ez az apadás a területek újabb felmérése folytán foganatosított területhelyesbítések mellett legfőképpen onnan ered, hogy egyes vármegyékben a folyamatban levő birtokrendezések alkalmából a volt úrbéresek részére kiadott legelőilletőségeknek egyes olyan részletei, melyek talajminőségüknél fogva az 1879 : XXXI. t.-cz. 2., illetve 4. §-ának hatálya alá nem tartoznak, ez alkalommal az erdők állományából leirattak és végül, hogy több, mezőgazdasági mívelésre állandóan alkalmas talajú erdőterület részint telepítési czélra, részint mezőgazdasági mívelés czéljából kiirtatott.

Talajminőség szerint az erdők állományában nyilvántartott területek osztályozásában a következő változás állott be: a véderdők állománya 61.279 kat. holddal, továbbá a nem feltétlen talajon álló erdők állománya 7.250 kat. holddal apadt. Ellenben a futóhomokon álló

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

erdők állománya 257 kat. holddal, továbbá a feltétlen talajon álló erdők állománya 9.014 kat. holddal szaporodott. E változásokat egyrészt a talajminőség helyesebb meghatározása, másrészt és különösen az a körülmény idézte elő, hogy az 1907. év folyamán több vármegye területén fekvő véderdők revizió alá vétettek. A fanemek szerinti megoszlást tekintve, a tölgy-, bükk- és más lombfa-erdők állománya apadt, a fenyőerdők állománya pedig gyarapodott.

Az erdők fentartását veszélyeztető s törvénybe ütköző erdőirtások az 1907. év folyamán számbavehető mértékben nem fordultak elő.

Az üzemtervek rendelkezései és az 1879 : XXXI. t.-cz.-nek az erdők fentartására vonatkozó általános határozatai értelmében 1907-ben összesen 160.334 kat. hold területet kellett volna az erdőbirtokosoknak beerdősíteni. Tényleg beerdősíttetett 105.203 kat. hold s így hátralékban maradt 55.131 kat. hold.

A hátralékot leginkább az idézte elő, hogy a tölgymakk és egyéb famagtermés igen hiányos volt, sőt több helyen teljesen kimaradt, továbbá, hogy az 1904—1905. évi nagy szárazság miatt az előbbi 5—10 évben eszközölt erdősítések nagy része tönkrement, első sorban tehát ezeket az elpusztult erdősítéseket kellett pótolni. De, mint más években, hátráltatta az erdősítéseket most is sok helyen az a körülmény is, hogy az esedékes évi vágásterületek még ki nem használtattak s hogy a letarolt területekről a termelt faanyag kellő időben ki nem szállíttatott. Végül akadályozta az erdősítések foganatosítását a munkáshiány és az a körülmény is, hogy a legeltetés érdekében egyes helyeken megengedtetett, hogy a vágás- és tisztásterületek beerdősítése ideiglenesen elodáztassék.

Történt viszont az 1907. évben 2.741 kat. holdon olyan erdősítés is, a mire a birtokosok nem voltak kötelezve. Lényeges akadálya az erdősítések foganatosításának még ez idő szerint is az a sajnos körülmény, hogy az ültetéshez szükséges erdei facsemeték termeléséről nemcsak a kis- és középbirtokosok, hanem helyenkint még a nagyobb birtokosok sem gondoskodnak. Ezért sok esetben, midőn a birtokosok a költségeket maguk nem voltak képesek elviselni, az erdei facsemetekertek telepítése állami segélylyel is előmozdíttatott.

A kopár területek beerdősítésére pedig nemcsak az »állami kezelésbe vett községi erdők« és az »államsegély kopár területek befásítására« című költségvetési hitel terhére fentartott csemetekertekből, hanem a kincstári erdők csemetekertjeinek feleslegéből is nagyobb mennyiségű csemete osztatott ki. Az említett csemetekertekben rendelkezésre állott mintegy 97 millió különféle facsemete s ebből kiosztatott az 1907. évben az állami kezelésben levő kopár területek befásítására és 935 folyamodó erdőbirtokosnak összesen 37,510.000 csemete, melylyel 5340 kat. hold kopár területet erdősítettek be. Az erdősítés sikere kedvező volt.

Azoknak a szegénysorsú birtokosoknak, kik anyagi helyzetüknél fogva a kopár, vízmosásos területeik befásítását önerejükből nem eszközölhették, illetőleg bebizonyították, hogy a beerdősítés folytán elért előny csekélyebb lesz, mint a beerdősítésre fordított munka és költség, az 1907. évi költségvetésben erre a czélra engedélyezett 350.000 K hitelösszegből 3804 kat. hold és 640 □ ölnyi többé-kevésbé veszélyes kopár terület befásításához segélyezésképen 850 birtokos között összesen 104.695 K pénzsegély osztatott ki.

Ugyancsak az erdősítési kedv fokozása czéljából az 1907. évben is 18 erdősítési jutalom tűzetett ki, összesen 9.000 K értékben, olyan kopárok erdősítésének jutalmazására, melyek állami segély igénybe vétele nélkül az 1907. évben foganatosíttattak.

Ezek a jutalmak 1912-ben kerülnek kiosztásra.

Az 1902. évben teljesített és az 1907. évben megbírált erdősítésekre annak idején összesen 9.000 K értékben 6 nagy és 12 elismerő jutalom tűzetett ki. Ezek közül a 6 nagy és 8 elismerő jutalom 8 községnek, 2 közbirtokosságnak, 1 egyháznak és 3 magánbirtokosnak 8.100 K értékben kiadatott. Négy elismerő jutalom ezúttal nem volt kiadható, ellenben két közbirtokosság a nyert jutalomdíjon felül az erdősítési költségek részben való megtérítéseül 100—100 K segélyben részesíttetett.

Ezeken a jutalomban részesített birtokosokon kívül több más versenyző is méltánylást

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

érdemlő sikert mutatott fel nagy költséggel teljesített erdősítésével. Ezek közül 10 nagybirtokosnak az erdősítés terén kifejtett buzgalmukért közvetlenül, 3 vármegyei, községi, illetve közbirtokossági alkalmazottnak pedig a főispán utján elismerés fejeztetett ki, 6 erdőtiszt, 2 gazdatiszt, 17 uradalmi, járási erdőőr és erdőszolga, 1 községi biró és 1 gazdasági cseléd pedig az erdősítések közvetlen vezetése körül kifejtett dicséretes munkásságukért külön pénzjutalomban részesültek.

Az erdei tűzesetek elég gyakoriak voltak, három helyen a tűz nagyobb kárt okozott, a többi esetben csupán a száraz alom és a fű égett el.

A veszélyesebb erdei rovarok közül: Békés, Hont, Nógrád, Nyitra és Pozsony vármegyék tölgyeseiben a sárgafarú pille (Portesia Crisorhea), továbbá Hont, Nógrád, Nyitra és Pozsony vármegyék területén a búcsus pókok (Cnetocampa Processionea) s végül Pozsony vármegyében az apácza lepke (Lipparis Monacha) hernyója okozott ez évben is nagyobb mérvű károkat. Megfigyelések, tanulmányok és kisérletek történtek ugyan a szakszerű irtás kérdésében, de a rovar rendkívül nagymérvű elterjedése folytán a rendszeres irtás elrendelésétől, mint a meghallgatott szakértők egybehangzó véleménye szerint sikert egyáltalában nem igérő s a birtokosok anyagi erejét meghaladó költségekkel összekötött hiú kisérlettől el kellett állani. Ezenkívül Bereg, Esztergom, Ung és Zemplén vármegyékben az akáczfa-paizstetű (Lecanium Robiniarum), Békés vármegyében pedig a nagy szilfa-szú (Scolytus Destructor) lépett fel nagyobb mértékben, továbbterjedésük azonban a foganatosított óvó- és irtóintézkedések folytán apadásban van. A közönséges gyapjas lepke (Ocneria Dispar) Brassó, Hont, Hunyad, Krassó-Szörény, Nógrád, Nyitra és Pozsony vármegyék tölgyeseiben okoz nagyobb kárt a lomb lerágása által.

Az erdőtörvény rendelkezéseivel szemben elkövetett tilos cselekmények és mulasztások miatt az erdőbirtokosok ellen 452 esetben indíttatott meg az erdőrendészeti eljárás.

Az erdőrendészeti áthágások miatt törvényes eljárással kirótt pénzbüntetésekből az 1907. évben 166 eset után 15.368 K 27 fillér, az erdei kihágások után kiszabott pénzbüntetésekből pedig 131.245 K 68 fillér folyt be az országos erdei alapba.

Az »országos erdei alap« összes bevétele az 1907. évben 193.539 K, kiadása 168.875 K, tiszta vagyona pedig az 1906. év végén 1,016.011 K 78 fillér volt.

Faanyagok vizen való szállítására 76 birtokosnak adatott usztatási, illetőleg tutajozási engedély.

Magyarországon az 1907. év végén az erdők szakszerű kezelését összesen 1.475 hatóságilag felesketett erdőtiszt teljesítette. Ezekből az erdő törvény 17. §-ában megnevezett erdőbirtokosoknál alkalmaztatott 1.168 erdőtiszt, kik közül 989 az előírt teljes minősítéssel birt, 179-en pedig törvényes minősítés nélkül azon az alapon voltak alkalmazhatók, mert már az erdőtörvény életbeléptetése idejében erdőtiszti minőségben szolgáltak. Magánerdőbirtokosok szolgálatában az 1906. év végén 307 hatóságilag felesketett erdőtiszt állott, kik közül azonban csak 29 birt erdészeti oklevéllel.

Az erdőtörvény 17. §-ában megnevezett birtokosok erdejében az 1907. év végén 5.456 hatóságilag felesketett erdőőr volt alkalmazva, a kik közül az erdőőri szakvizsgát 4.509 tette le. Magánerdőbirtokosok szolgálatában 6.697 hatóságilag felesketett erdőőr állott; ezek közül azonban csak 477 tette le az erdőőri szakvizsgát.

Az erdészeti felső szakoktatás a selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskolán történik. A főiskola az 1904. év folyamán újra szerveztetett, a mely alkalommal ennek erdészeti ágazatánál, az erdőtisztek képzésére szolgáló erdőmérnöki szakosztálynál a tisztán szaktantárgyak előadására rendszeresített tanszékek száma négyről — két új tanszék felállításával — hatra emelkedett. A két új tanszék berendezése és felszerelése a szervezés után nyomban a szükséges költségek fedezésének akadályai miatt meg nem történhetett ugyan, de a berendezés és felszerelés már 1906. évben megkezdetvén, annak folytathatása érdekében az 1907. évi állami költségvetésben is kellő gondoskodás történt. Ugyanis a főiskola a szükséges költségek enge- Erdészeti szakoktatás.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

délyezése mellett felhatalmaztatott, hogy az újonnan létesített erdészeti növénytani tanszék számára az előadó tanár terve szerint s annak közreműködésével az illető tudományág jelenlegi szinvonalának teljesen megfelelő laboratóriumot rendezzen be, figyelemmel arra, hogy a laboratórium berendezése és felszerelése egyrészt az erdészeti felső szakoktatás igényeit egészen kielégítse, másrészt az előadó tanárnak módot nyujtson a tanszékhez tartozó tudományág művelésére s az ehhez szükséges tudományos kutatásokra. Épúgy felhatalmaztatott a főiskola továbbá arra is, hogy az újonnan létesített erdészeti földméréstani tanszéket ellássa a szükséges felszerelésekkel, figyelemmel arra, hogy a gyakorlatban használatosabb műszerek és eszközök ez új tanszéknek oly számban álljanak rendelkezésére, hogy a hallgatók a műszerek és eszközök kezelését és használatát teljes mértékben elsajátíthassák.

A főiskola erdőmérnöki szakosztályán az 1906—1907. tanévben a rendes hallgatók száma 170 volt, s ezek közül 64 az említett tanévvel kezdte meg tanulmányait.

Az 1907. év tavaszán és őszén Budapesten megtartott erdészeti államvizsgálatokon megjelent 63 egyén közül 44 nyert erdészeti oklevelet.

Az erdőőri szolgálatra alkalmas egyének kiképzésére az 1907. évben is négy erdőőri szakiskola tartatott fenn, még pedig Vadászerdőn (Temesvár mellett), Királyhalmán (Szabadka mellett), Liptóujvárott és Görgényszentimrén. Mivel az erdészeti altiszti szolgálatra való kiképzést illetőleg úgy a tulajdonképeni erdőgazdaságnak fejlődéséből folyólag, valamint az újabb időben nagyobb érdeklődéssel s gonddal felkarolt vadtenyésztés érdekei szempontjából az eddiginél nagyobb igények jogosan támaszthatók, ehhez képest az erdészeti altiszti szakképzés szervezetének fejlesztése már szintén tárgyalás alá vétetett, még pedig oly irányban, hogy az alsó erdészeti szakoktatás intézménye egyrészt a gyakorlati oktatás igényei által megkivánt tényezőkkel s ezek között első sorban megfelelő tanulmányi erdőkkel fokozottabb mértékben elláttassék s másrészt a szükséghez mért továbbképző tanfolyammal kiegészíttessék, úgy, hogy ekként — még a kisebb erdőbirtokok kezelési teendőivel is megbizható egyének nevelésére is — teljesen alkalmassá legyen.

Az ország 12 városában megtartott erdőőri szakvizsgálatokon 1907. évben 279 egyén közül 247 állotta ki a vizsgálatot.

Erdészeti kísérleti ügy.

A selmeczbányai m. kir. központi erdészeti kisérleti állomás az 1907. évben is folytatta az erdészeti tudományt és az erdőgazdaságot érintő kisérleteket, valamint a talajtani és meteorológiai megfigyeléseket.

Nevezetesen folytatta az akácz gazdasági szerepére vonatkozó régebbi kutatásokat, melyekre nézve a végleges eredmény összeállítása még hátra van.

Végzett hivatalos vizsgálatokat idegenek részéről beküldött magvakon s ezenkívül eszközölt magvizsgálati kisérleteket saját czéljaira.

Az erdőlési kisérletek a rózsahegyi m. kir. erdőgondnokság kerületében létesített új kisérleti területen serényen folytatódtak, a munkálatok végleges feldolgozása azonban még hátra van.

Folytatta továbbá a központi állomás a csemeteápolás és védelem, külföldi fafajok csemetéinek nevelése, nemes füzek tenyésztése, erdősítés és erdőápolás körüli kisérleteket.

A külföldi fafajok honosítása érdekében mintegy 20 új fajt ültetett ki, úgy, hogy most a meglevőkkel együtt mintegy 190 van képviselve.

Az erdészeti kisérleti állomások nemzetközi szövetségének kezdeményezésére kisérleti állomásunk is részt vesz a famagvak származásának szerepére irányuló s a hazai magkereskedelem szempontjából is nagyfontosságú kutatásokban.

Ezeken kívül az állomás vezetője képviselte a kisérleti ügyet érintő érdekeket és részt vett külföldi és honi szaktanácskozmányokon és szaküléseken.

A görgényszentimrei külső kisérleti állomás folytatta az erdősítéseknek tuskósarjak és gyomok elleni védelmére irányuló kisérleteit, valamint az üzemtervi előirás és tényleg elért eredmények összehasonlítását; továbbá a csemetekerti kisérleteket az elvetendő magmennyi-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ség vetésmód, csemeték ápolása és iskolázása, valamint a külföldi fanemek csemetéinek nevelése körül; végül folytatta a talajjavítási és műtrágyázási kisérleteket is.

A görgényszentimrei külső erdészeti kisérleti állomással kapcsolatosan megemlítendő a szabédi kisérleti telep, melyen a mezőségi kopárok beerdősítése iránti kisérletek folytattattak és gyűjtettek az adatok a Mezőség autochton flórájának megállapításához.

A királyhalmi külső kisérleti állomás folytatta a futóhomoki növények gyüjtését, meghatározását és termőhely szerint való osztályozását, továbbá futóhomokon előforduló káros rovarok gyűjtését; kisérleteket tett az akáczerdő legelőnyösebb kihasználására vonatkozólag, tekintettel a fatömeg gyarapítására, vizsgálatot eszközölt az akáczfa tartósságának kérdésében.

A liptóújvári külső kisérleti állomás erdőlési kisérleteket végzett, megtette az előmunkálatokat a hazai és külföldi Larix-fajok és veresfenyő összehasonlító tanulmányozására és folytatta a vetés, csemetenevelésre és ápolásra vonatkozó kisérleteket úgy a hazai, mint külföldi fafajokkal.

A vadászerdei külső kisérleti állomás folytatta a tölgyerdők legelőnyösebb kihasználására vonatkozó kisérleteit, megfigyeléseket tett a csemetenevelés körül a különféle talajmegművelés, vetés- és ápolásmódok mellett, valamint az iskolázás és öntözés befolyását figyelte meg a csemeték fejlődésére és végül tanulmány tárgyává tette a közlegelők befásításának kérdését.

Mindezek mellett úgy a központi, mint a külső állomások is részben magánosoknak, részben hivataloknak szakvéleményt adtak s ezenkivül foglalkoztak különféle meghatározásokkal, melyeknek eredményét a központi állomás »Az erdészeti kisérletek« czímű folyóiratában rendszeresen közli.

Végül megemlítendő, hogy a hazai főbb fafajok földrajzi elterjedésének megállapítására vonatkozó nagyszabású tanulmányok már közelednek végleges befejezésükhöz.

Magyar Ornithologiai Központ.

Az 1906. november 30-iki madárvédelmi értekezletből kifolyólag intézi az állami madárvédelmi telepek berendezését, felvilágosítással és szakmunkákkal járul a magánosok madárvédelmi telepeinek létesítéséhez.

Közvetíti a kárászi fészekodugyárnak újabb fúrógéppel való felszerelését.

Javaslatot dolgoz ki az országos szarkairtás tárgyában. Megbírálja a madarak és fák napjának pályaműveit. Irányítólag hat az O. Á. E. új alapszabálymintájára. Tanulmányozza a hortobágyi sáskajárást, tervezetet dolgozva ki a sáskairtó madaraknak a Hortobágyon való mesterséges megtelepítésére.

Kiadja az 1906. november 30-iki madárvédelmi értekezlet jegyzőkönyvét, a fészekodvak alkalmazásáról szóló Útmutatót hazai tapasztalatok alapján bővítve, a Nemzetközi Madárvédelmi Egyezmény Történetét angol nyelven. Előkészíti a Madarak hasznáról és káráról szóló mű III. magyar kiadását. Berendezi a Mezőgazdasági Múzeum ősfoglalkozási és ornithologiai osztályát.

Megfigyelő hálózata 10 állandó rendes és 20 kezdő privát-megfigyelővel s 200 állami erdészeti állomással szaporodott.

Az állam által kezelt községi és némely más erdők és kopár területek.

Az 1898 : XIX. t.-cz. alapján állami kezelésbe vett erdők és kopárterületek kiterjedése az 1907. évben 3,293.728 kat. hold (1,895.251 hektár) volt, 7.480 község határában és 15.887 birtokos tulajdonában. A birtokosok az államnak összesen 623.236 K kezelési átalányt fizettek. Állami kezelés alatt állott ezenkivül 15 olyan birtok is 6.387 kat. hold (3.675 hektár) területtel, a mi az 1898 : XIX t.-cz. hatálya alá nem tartozik.

Az említett területeken kivül az állam kezelte az 1890 : XIX. t.-cz. szerint a volt naszódvidéki községeknek 44 község határában fekvő 273.999 kat. holdnyi (157.676 hektárnyi) erdeit is, mely erdők kezelési költsége 145.687 K-t tett ki.

Az 1907. év folyamán 5.582 kat. hold (3.212 hektár) területtel növekedett az állam által kezelt erdők és kopárok állománya. Lényegesebb volt a szaporodás Hont és Zólyom vármegyékben az egyházi erdőknél, Nagy-Küküllő vármegyében a rend. tanácsú (Medgyes város) városi és községi erdőknél, Szepes vármegyében a községi és egyházi erdőknél és Máramaros

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

vármegyében a volt úrbéri erdőknél, másfelől jelentékenyen apadt az állam által kezelt erdők állománya Csík, Hunyad és Udvarhely vármegyében a közbirtokossági erdőknél, továbbá Sáros és Maros-Torda vármegyében a vásárolt erdőknél.

A kezelést teljesítő beszterczei m. kir. erdőigazgatóság és 43 m. kir. erdőhivatal az említett két törvényben előírt feladatuknak, a rendelkezésükre állott személyzet számához képest, az 1907. évben is általában véve jól megfeleltek.

Teljesen elkészítettek és jóváhagyás végett beterjesztettek 328 rendszeres erdőgazdasági tervet összesen 54.807 kat. holdról és folytatták a további erdőgazdasági tervkészítéshez szükséges külső erdőrendezési munkálatokat; ezenkivül 694 birtok 108.408 kat. holdján gondoskodtak a birtokhatár biztosításáról.

Kijelölték 42.788 kat. hold területtel mindazokat az előírt és engedélyezett fahasználatokat, a melyeket a birtokosok igénybe venni kivántak s a faeladáshoz szükséges becsléseket és előmunkálatokat foganatosították, a faeladásoknál szakvéleménynyel és javaslattétellel eredményesen közreműködtek. A faértékesítési viszonyok az 1907. évben bekövetkezett pénzválság hatása alatt annyiban rosszabbodtak, hogy az eladásra szánt fatömeg nagy része nem volt értékesíthető. A faárak a verseny hiánya folytán nem emelkedtek ugyan, de általában véve az árakban jelentékeny visszaesés sem mutatkozott. Az értékesítési viszonyok javítása érdekében ez évben is különösen a beszterczei erdőigazgatóság fejtett ki kiváló tevékenységet az által, hogy részint erdei utak építésével, részint az ilva-lesvölgyi erdei iparvasút építésének megkezdésével több, eddig nehezen hozzáférhető erdő feltárását dülőre juttatta.

Teljesítették a mesterséges erdősítéseket olyan mértékben, a mint azt az időjárás, a rendelkezésre állott munkaerő és költségösszeg, vetőmag- és csemetekészlet megengedte. Az 1907. évben mesterséges úton be lett volna erdősítendő az előirás szerint, a természetes úton felújult területek levonásával, összesen 51.000 kat. hold, ebből beerdősíttetett 29.000 kat. hold úgy, hogy az erdősítés terén a hátralék még mindig 22.000 kat. holdat tesz ki, melyet azonban legnagyobb részben a nehezen helyrehozható régibb mulasztások rovására kell irni. Hogy a régibb mulasztások fokozott tevékenység és állami támogatás mellett sem voltak nagyobb mértékben pótolhatók, annak legfőbb okát az 1904. évi szárazság nyomán bekövetkezett pusztulás helyrepótlásával járó rendkivüli munka képezte.

Az állam az 1907. évben is hathatósan támogatta a birtokosok erdősítéseit, a szükséges ültetőanyagnak részben díjtalanul, részben pedig mérsékelt áron való adományozásával, a mennyiben az állam költségén fentartott 594 kat. holdnyi 147 csemetekertből kiosztott a birtokosok közt összesen 70,912.000 darab erdei facsemetét. De a birtokosok maguk erejéből is figyelemreméltóan igyekeztek csemeteszükségletükön segíteni az által, hogy saját költségükön 3.025 csemetekertet tartottak fenn 601 kat. hold kiterjedéssel s az azokban nevelt csemetékből összesen 40,408.000 darabot használtak fel erdősítéseikhez.

Az 1907. év végén készletben maradt még az állami csemetekertekben 89,700.000 darab, a birtokosok csemetekertjeiben pedig 99,503.000 darab különböző fajú erdei facsemete.

A kezelőszemélyzet az erdővédelem érdekében kijelölte mindenütt a legeltetés ellen tilalom alá helyezett erdőrészeket, melyek kiterjedése az 1907. évben is az erdők összes területének 37%-át tette.

E mellett azonban gondoskodott arról is, hogy az állattenyésztési érdekek, nemcsak a már mintegy 203.000 kat. hold területen berendezett legelőerdők (fás legelők) okszerű kezelésével, hanem az erdők állományának veszélyeztetése nélkül foganatosítható erdei legeltetéssel kiváló támogatásban részesíttessenek.

Az 1898 : XIX. t.-cz. II. czímének hatálya alá eső közös birtokosságok törvényes szervezkedése, a m. kir. állami erdőhivatalok közreműködésével, az 1907. évben tovább folyt s az 1907. év végéig 6.118 birtokosság terjesztette be törvény szerint megállapított gazdasági ügyviteli szabályzatát az illetékes közigazgatási erdészeti bizottságokhoz. A jóváhagyásra

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

beterjesztett szabályzatok közül 3.762 nyert jóváhagyást s a jóváhagyott szabályzatok alapján a birtokosságok végleges szervezkedése eredményesen halad.

Az erdőbirtokosok erdeik őrzésére az 1907. évben összesen 1.011 erdőőrt tartottak, kik mind birtak az előirt törvényes minősítéssel, ezenfelül pedig az erdőőrök kisegítésére 7.371 erdőszolgát alkalmaztak, a kik részben a kisebb birtokoknál a mezőőri szolgálatot is ellátták.

Az államerdészet a selyem- és gyümölcstermelésnek is segítségére volt, a mennyiben a m. kir. állami erdőhivatalok 6 állami eperfacsemetekertet (7·6 kat. hold kiterjedésben) és 17 állami gyümölcsfaiskolát (110·9 kat. hold kiterjedésben) tartottak fenn. Az eperfacsemetekertekből 370.000 darab eperfacsemete bocsájtatott a selyemtenyésztési felügyelőség rendelkezésére s készletben maradt még az 1907. év végén 953.000 darab. A gyümölcsfaiskolákból részint más állami gyümölcsfaiskolák szükségleteinek fedezésére, részint pedig községeknek és egyeseknek kiadatott összesen 379.045 darab iskolázásra alkalmas különböző fajú vadgyümölcsfamagcsemete és 192.301 darab kiültethető gyümölcsfaojtvány. Készletben maradt az 1907. év végével a gyümölcsfaiskolákban 286.738 darab három- és négyéves, 235.634 darab kétéves és 292.533 darab egyéves különböző fajú nemesített gyümölcsfaojtvány, továbbá 119.496 darab nemesítés alá kiiskolázott, valamint 258.201 darab kiiskolázott és egyszersmind már be is szemzett vadgyümölcsfacsemete és 576.335 darab különböző iskolázni való magágyi csemete.

A kincstári erdészet hivatalai által kezelt erdők és mezőgazdaságilag kezelt földek, havasi legelők és terméketlen területek s beltelkek kiterjedése az 1907. év folyamán 52.950 hektárral gyarapodott. **Kincstári erdők. Területváltozások.**

Ezen területváltozás azáltal következett be, hogy a kincstári erdészet által kezelt birtok a csorba-vázseczi közbirtokossági havasi legelők felosztása, a zborói birtok megvétele és törzskönyvhelyesbítések folytán 60.280 hektárral gyarapodott egyrészt, másrészt pedig a telepítési czélra átengedett területekkel és az ozorai dominális földek kicserélése, valamint törzskönyvi helyesbítések folytán 7.330 hektárral apadt.

A kincstári erdőknél az 1907. évi költségvetés »Beruházások« czímének »Kezelési és üzleti építkezések« rovatán előirányzott összeg terhére a kisebb berendezési, felszerelési és építési munkákon kivül 2 hivatali épület, 3 erdőtiszti, 8 altiszti lak építése és 3 tiszti lak átalakítása megkezdetett; 10 km. hosszú üzleti távbeszélő, 1 turbina, 1 erdőőri lak építése és 2 tiszti, 7 altiszti lak átalakítása rendeltetett el és foganatosíttatott; 3 tiszti és 3 altiszti lak építése, 1 hivatali épület és 5 tiszti lak átalakítása folytattatott és befejeztetett. **Építkezés.**

Az 1904 : XIV. t.-cz. rendelkezései értelmében erdei vasútak építésére engedélyezett beruházási előirányzatból fedeztettek az 1905. évben üzembe helyezett görgényvölgyi erdei vasút czéljaira beszerzett járóművekért és a fenyőházai erdei vasút részére szállított tartalékfelszerelésekért esedékessé vált összegek, valamint azok a kiadások, melyek az idézett törvényczikk alapján ezen beruházási hitel terhére létesítendő feketegaramvölgyi erdei vasút megépítéséhez szükséges ingatlanok kártalanítása és a felépítményi talpfák előállítása körül merültek fel.

Az ezen beruházási hitel terhére tervezett novii sodronykötélpálya megépítését befolyásoló körülményekben időközben oly változás állott be, a melynél fogva ezen pálya építése elejtendő volt.

Ugyanis kilátás van arra, hogy ezen a vidéken közforgalmú vasút fog létesülni, a mi által a novii sodronykötélpálya szállítási körébe eső erdők kihasználása is megfelelő megoldást fog nyerhetni.

Változtak a körülmények azonban a tekintetben is, hogy a feketegaramvölgyi erdei vasút építése és felszerelése — különösen a munkabérek és anyagáraknál időközben beállott nagymérvű emelkedés miatt — jóval nagyobb költségösszeget igényel és ennek következtében annak a szüksége állott be, hogy a feketegaramvölgyi erdei vasút eredeti előirányzata az említett sod-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ronykötélpálya építésére szánt összeggel kiegészíttessék és hogy a Prohoczka-völgyben tervezett erdei vasútnak ezen beruházási hitel terhére való kiépítése mellőztessék.

Kincstári erdőrendezés.

A kincstári erdőrendezőségek szervezete nem változott. Az erdőrendezőségek vezetői mellé 68 műszaki tisztviselő volt hosszabb-rövidebb ideig beosztva, kik túlnyomó részben az erdőgazdasági, időszaki, gazdasági beszámoló és kiegészítő munkálatokkal voltak elfoglalva, e mellett azonban az eladás alá kerülő nagyobb vágásterületek fatömegének megbecslésével, birtok- és határrendezésekkel, erdőmívelések felügyeletével, új birtoktörzskönyvek összeállításával és különféle kisebb műszaki teendőkkel is foglalkoztak.

Az erdőrendezőségek ezenkivül az érvényben levő összes kincstári erdőgazdasági tervek intézkedéseinek szakszerű foganatosítására is felügyeltek.

A kincstári erdőkben foganatosítandó erdősítéseknél mutatkozó hátramaradás nagy részben a már legtöbb erdőhivatali kerületben érezhető munkáshiánynak, részben pedig annak tulajdonítható, hogy a kocsánytalan tölgymakk- és részben jegenyefenyőmagtermés is a legtöbb kerületben ez idén is majdnem teljesen kimaradt. Visszamaradást okozott egyes kerületekben az a körülmény is, hogy az előző évi jobb értékesítés és fakelendőség következtében jelentékenyen szaporodott vágásterületek erdősítésére a szükséges pénzösszeg elegendő hitel hiányában, a napszámbérek nagyarányú emelkedése következtében nem volt egészben rendelkezésre bocsátható.

Birtokrendezések.

A kincstári erdők túlnyomórészt ma már teljesen szolgalommentesek. A még hátralevő és folyamatba tett birtokrendezések közül az 1907. évben befejezést nyert a csorba-vázseczi közbirtokosság havasi legelőjének felosztása, a mennyiben az arányrészek a természetben már ki is lettek hasítva.

A még megoldatlan, aránylag nem nagy számú birtokrendezési ügyek végleges rendezése, kevés kivétellel mindenütt folyamatban van.

Kegyúri építkezések.

A kegyúri épületeken évenkint és állandóan felmerülő kisebb-nagyobb szabású tatarozásokon kivül a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei Budaörs községben 30.000 K kincstári hozzájárulással a római kath. plébánialak építése megkezdetett és a Bács-Bodrog vármegyei Bezdán községben a római kath. plébánialak 11.300 K és Szomolnokon a római kath. leányiskola melléképülete 4.800 K kincstári hozzájárulással felépíttetett.

Havasgazdasági berendezések.

A kincstárnak Máramaros vármegyében fekvő »Kevelei Mencsil« nevű havasi birtokon 7.028 K, a »Sumjeszka« nevű birtokon 6.022 K, a »Pietrosz« nevű havason 1.643 K és a »Kraszna« nevű havasi birtokon 19.293 K, továbbá az Ung vármegyében fekvő »Runa« nevű havasi birtokon 6.395 K és végül a Hunyad vármegyében fekvő »Lupsa« nevű havason 917 K költséggel a belterjes kincstári havasi gazdálkodás érdekében a legelő állatok részére szükséges istállók, aklok s a havasgazdasághoz szükséges személyzet lakásai és tejtermékek feldolgozására szolgáló épületek, valamint a fentnevezett majorokhoz való feljutás megkönnyítése érdekében útak építtettek.

Faértékesítés.

A kincstári erdők fatermésének értékesítését illetőleg már az előző évi jelentésben szó volt a házi kezelés fokozatos kiterjesztéséről. Ez a kezelési mód a beszterczebányai erdőigazgatóság, valamint a liptóújvári főerdőhivatal több erdőgondnokságában az 1908. év folyamán fog életbe lépni.

A faértékesítési viszonyokat az 1907. év második felében a pénzpiacz kedvezőtlen helyzete hátrányosan érintette. Kihatással volt ez a kincstári erdők fatermésének értékesítésére is, a mennyiben az 1907. végével eszközölni kivánt több faeladás eredménytelen maradt. Remélhető azonban, hogy az 1908. év folyamán a faüzlet menete javulni fog.

V. Vizi ügyek.

a) Állami munkálatok.

Az 1895 : XLVIII. t.-cz. alapján vizi beruházások czímén 1907. évben 9,858.519 K 38 f állott rendelkezésre, a melynek terhére a következő nagyobb munkálatok hajtattak végre, illetőleg engedélyeztettek:

A Dunán az 1895 : XLVIII. és 1898 : XX. t.-cz. alapján végrehajtott szabályozás 1907. évben részint folytattatott, részben új munkálatokkal további előhaladást tett. A Felső-Dunán

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

a meglevő szabályozási művek kiegészítésére, fentartására, beleértve a munkákkal kapcsolatosan végrehajtott kotrásokat is, 557.903 K 03 f adatott ki. A felső-dunai munkálatokhoz szükséges uszó-elevátor beszerzésére 219.000 K engedélyeztetett.

A Ráczalmás és Paks közötti Dunaszakaszon 1901—1906. évben végrehajtott szabályozási munkák után 1907. évben a vállalatnak 278.025 K 75 f, a visegrádi és bogdányi kincstári kőbányákból szállított 2.846·9 m³ kő ára fejében 7.710 K 58 f, összesen 285.736 K 33 f fizettetett ki.

Az ordas—uszódi Duna-szakasz 1905. évben engedélyezett szabályozási munkálataira 1907. évben 41.408 K 67 f utalványoztatott ki.

A fajszi Duna-szakasz szabályozási műveinek fentartási, illetőleg kiegészítési munkálataira 406.224 K 46 f engedélyeztetett és 1907. évben ezen munkára 5.260 K 80 f utalványoztatott ki.

A bogyiszlói átvágás alatti gemenczi Duna-szakaszon 1904. évben megindított szabályozási műveken észlelt sérülések helyreállítására és a bogyiszlói partvédezet munkálataira 1906. és 1907. években összesen 413.409 K 34 f engedélyeztetett. Ennek terhére 1907. évben 171.353 K 56 f utalványoztatott ki.

A kiskőszegi Duna-szakaszon a bezdáni zsilip alatt levő megrongált szabályozási műnek helyreállítását és új szabályozási művek létesítését czélzó munkálatokra és a blazsoviczai átvágás felső torkolatában a balpart biztosítására szükséges munkálatokra 1906. évben 395.909 K 43 f engedélyeztetett olykép, hogy a munkálatok 1906. és 1907. évben hajtassanak végre. Ezen munkára 1907. évben 265.298 korona 94 f utalványoztatott.

A szigai átvágás alatt a monostorszeg—apatini ármentesítő társulat töltésének fennállása érdekében is szükséges alsókucskai partvédmű teljes kiépítésére és az apatini partvédezet meghosszabbítására 183.800 K 20 f engedélyeztetett. Az 1906—1907. évre eső ezen munkálatra 1907. évben 93.841 K 64 f utalványoztatott.

A gombosi partvédművön alámosás folytán keletkezett szakadások helyreállítására és megerősítésére összesen 107.506 K 41 f engedélyeztetett. Az 1907. évben végrehajtott munkáért 3.051 K 28 f fizettetett ki.

A palánkai rakodó a forgalom igényeinek nem felelvén már meg, a hajórakodónak meghosszabbítása és a gőzkomp feljárójának áthelyezése 26.428 K 12 f költséggel engedélyeztetett. E munkára 1907. évben 19.555 K utalványoztatott.

A Tisza-torok és Zimony közötti szurduki szakaszon 1906. és 1907. évben végzendő, 748.664 K 21 f költséggel engedélyezett szabályozási munka után 1907. évben kifizettetett összesen 194.730 K 80 f.

A pancsova—kubini ármentesítő társulat védtöltései előtt a gróczkai szigettel szemben szükséges védőmű 168.751 K 57 f költséggel engedélyeztetett. 1907. évben erre 65.472 K 60 f fizettetett ki. Ugyancsak a nevezett társulat érdekében a starcsovai sziget melletti baloldali Duna-ág elzárására engedélyezett 12.189 K 40 f terhére 1907. évben 9.880 K utalványoztatott.

Az Alsó-Bega hajózhatóvá tétele czéljából folyamatba tett munkálatok befejezésére engedélyeztettek az écskai és begatorkolati hajózó csegék között létesítendő vontatóúti és vízfogó gátak, továbbá a még szükséges kisebb zsilipek, nemkülönben a vontatóút mögötti területek lecsapolásának biztosítására szükséges syphon építése 226.834 K 63 f költséggel. Az 1907. évben kiadatott e munkálatokra összesen 188.914 K 16 f.

A Vág folyón a balparton, a Nyitra vármegyei »Kövecses« pusztánál, a jobbparton Vágkirályfalván alul, továbbá a sebesi kanyarban és végül Guta községben létesítendő munkálatokra 1906. évben engedélyeztetett 189.677 K 96 f. Ezen munkálatokra 1907. évben kiadatott 15.068 K 73 f.

A magyarsóki Vág-partvédezet munkáira 1907. évben 34.127 K 50 f engedélyeztetett

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A munkálatok 1907. évben befejezést nyertek és azokra 1907. évben 20.940 K 52 f fizettetett ki.

A Vág folyón a vágai partbiztosítási munkálatoknak kivitelére 1907. évre 53.967 K 15 f engedélyeztetett. Kiadatott 1907. évben 54.611 K 80 f. A munkálatok 1907. évben befejeztettek.

A gutai partvédezet lefelé való meghosszabbítására és ezzel kapcsolatban a partvédezet alatt levő jobboldali mellékág elzárására 1907. évben 29.500 K engedélyeztetett. 1907. évben 27.228 K 96 f utalványoztatott ki. A munka 1907. évben befejezést nyert.

A szeredi Vág-partvédezet fel- és lefelé való meghosszabbítására 1907. évben engedélyezett 45.519 K 98 f költséggel szemben 1907. évben kiadatott 34.649 K 12 f. A munka többi része 1908. évben lesz végrehajtva.

A Negyed község menti Vág-partvédezet helyreállítására 38.000 K költség engedélyeztetett. 1907. évben 276 K 98 f lett kifizetve. A további munka kivitele 1908. évre maradt.

Keletkező partomlások meggátlására a vágjobbparti és vágbalparti ármentesítő társulatoknak 12.000 K fizettetett ki.

A Dráva folyón a tótújfalú—budakováczi szakasz munkáira 189.546 K 39 f, a Moszlavina község melletti szakasz építkezéseire 99.827 K 95 f, a nárd—jelengrádi szakaszon kivitelre került munkára 64.705 K 66 f, az eszék—drávatoroki építkezésre 14.196 K 07 f, a Drávapalkonya község mellett levő szakasz szabályozására 3.090 K 06 f, a cadjavicai vasúti híd fölötti szakaszon létesítendő ideiglenes partvédezetre 34.309 K 11 f, a sopjei szakasz szabályozására 18.628 K 62 f, a Dráva-szabályozás körüli kezelésre és a Dráva-gőzkotró működésben tartására 19.968 K 20 f, a Dráva folyón a Dunagőzhajózási társaság által 1907. évben teljesített gereblyekotrásra 2.000 K, az Eszék felsővárosi téli kikötő belsejének kotrására 1.503 K 36 f, összesen 447.775 K 42 f utalványoztatott ki.

A Kulpa folyónak a sziszeki vasúti hídtól Capragig terjedő szakaszán létesített partbiztosítás munkáira 1904. évben engedélyezett 4.500 K hozzájárulás 1907. évben kifizettetett.

A Murán 1907. évben az osztrák kormánynyal közösen végrehajtott munkáknak a Korong község alatti Nagy- és Kis-Barkócz községmenti szabályozás folytatására és az 1907. évben engedélyezett kiegészítési és helyreállítási munkálatokra 1907. évben 71.458 K 56 f fordíttatott. A Mura folyó Csendlak—Korong községek közötti szakaszán levő »Muricza« nevű mellékfolyás elzárásának kijavítására 2.316 K 80 f engedélyeztetett.

A Morva határfolyónak az osztrák kormánynyal közösen végrehajtandó szabályozása ügyében az osztrák kormánynyal a tárgyalások teljesen befejeztettek, a szabályozás azonban 1907. évben sem volt megindítható.

A Felső-Tiszán mederszabályozásokra, partbiztosításokra és egyéb munkálatokra 76.484 K 76 f, a Közép-Tiszán 122.265 K 03 f és az Alsó-Tiszán 146.713 K 66 f, összesen 345.463 K 45 f fordíttatott. Ez összegből nyertek fedezetet a Felső-Tiszán a tiszabecsi keresztgátas párhuzammű, az olcsva—apáti 10/I. sz. átvágásba bekötött komp, a tiszaszalkai partbiztosítás, az eszenyi szakasz szabályozása, a jándi partvédmű kiegészítése, a szederkény—kisfaludi átvágás holt kanyarjában létesített zárgát és iszapoltató mű, a dombrádi és csapi mederrendezés; a Közép-Tiszán a tiszaroffi partbiztosítás, a 77/II. sz. szolnoki átvágás hullámterének leásása és ugy ennek mint a 72/II. sz. kőtelki átvágásnak bővítése; az Alsó-Tiszán a mindszenti és törökkanizsai partbiztosítás, a Ferencz-csatorna felesleges vizeinek levezetése érdekében Bácsföldvár község határában létesített munkálat, az algyői vasúti híd emelhető nyílása irányában eszközölt partleásás, a pádéi mederrendezés, valamint a hajóútjelzés érdekében végrehajtott munkálatok, végül a tarrasi átvágás czéljaira pótlólag eszközölt kisajátítás költsége.

Az állami kotróraj által teljesített kotrási munkálatok és a kotrótelep üzemköltsége 707.118 K 35 f-t igényelt. Ez összegből fedeztettek a 72/II. sz. kőtelki, a 77/II. sz. szolnoki átvágások bővítésén kivül a Tisza folyó Szolnok—Titel közti szakaszán a hajóút előállí-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

tása és a Maros folyó alsó szakaszán a hajózás érdekében teljesített kotrási munkálatok, nemkülönben azok a kotrások, melyek a Dunán és a téli kikötőkben házilag végeztettek.

A felső- s részben a közép-tiszai, valamint a Szatmárnémeti alatti Szamos mederszabályozási és partbiztosítási munkálatokhoz szükségelt anyagok szállítására szolgáló gőzhajó üzemben tartására kifizettetett 21.264 K 79 f. A Tisza mentén levő társulatok által, a keletkező partomlások meggátlása czéljából létesítendő, illetőleg 1907. évben létesített munkálatok költségeire 54.000 K hozzájárulás fizettetett ki.

A Szamoson mederszabályozási, partbiztosítási és egyéb munkálatokra 53.262 K 82 f fordíttatott. Ez összegből nyertek fedezetet a szatmár—darai mederszabályozási munkálatok, a Kérsemjén—Kér, Nábrád és Kérnél létesített partbiztosítási munkálatok, továbbá a czégény—matolcsi átvágáson a czégény—fülöpi útvonalban bekötött kincstári kompnak és a megfelelő útszakasznak áthelyezési költségei, végül az ugyanezen átvágáson a győrtelek—fehérgyarmati th. útvonalba bekötendő új komp, kötélfeszítő szerkezet és a kompot kezelő révészek számára emelendő lakóház és melléképítmények költségei.

A Bodrog folyón végrehajtott munkálatok költsége kitett 9.540 K 14 f-t, mely összegből esik a Zemplén község határába eső szakasz mederrendezésére 4.929 K 50 f, az 5. sz. átvágás által elmetszett területhez vezető út helyreállítására 4.610 K 64 f.

A Latorcza folyón a következő mederszabályozási munkálatok végeztettek: Zétény község határába eső 37. (62.) és 39. (64.) továbbá Mészpest község határába eső 38. (63.) számú átvágások munkálatai, összesen 22.299 K 21 f költséggel.

A Körösökön a következő szabályozási munkálatok nyertek végrehajtást: A Körösök hajózhatóvá tétele érdekében szükséges létesítmények keretébe tartozó úgynevezett bökényi hajózási telep 1906. évben megkezdett munkálatainak folytatása, mely czélra összesen 498.454 korona 10 f fordíttatott; a Fekete-Körös legalsó szakaszán párhuzamművek építésével kapcsolatosan végzett kotrási munkálatok 54.113 K 90 f költséggel. A Hármas-Körös 10. számú átvágása bővítési munkájánál felmerült kisajátítás és kártalanítás költségeire 1.264 K fordíttatott. A Fehér Körös folyó 7.200 m. hosszú legalsó feliszapolt szakaszának kotrási munkálataihoz 20.000 K államsegély engedélyeztetett, mely segélyösszeg a munkálatokat végrehajtó alsó-fehér-körösi ármentesítő, belvízszabályozó és vízhasznosító társulatnak 1908. évtől kezdődőleg két egymásután következő évi egyenlő részletben fog kifizettetni. A keletkező partomlások megszüntetése czímén az egyes körösmenti ármentesítő társulatok részére állami segélyként 5.000 K fizettetett ki.

A Maroson a Konop—Arad közötti szakaszon az előbbi években megkezdett egységes mederszabályozás tovább folytatására 199.998 K 16 f, a szeged—apátfalvai szakasz szabályozási munkálataira 118.718 K 01 f vétetett igénybe. A felső-torontáli ármentesítő és belvízszabályozási társulat részére a Maros folyó mentén keletkező partomlások meggátlására 12.000 korona fizettetett ki.

Az 1904: XIV. t.-cz. alapján viziberuházásokra 1907. évben 4,664.006 K 34 f állott rendelkezésre, melynek terhére a következő nagyobb munkák engedélyeztettek, illetve a következő összegek fizettettek ki:

A temes—begavölgyi vízszabályozó társulat védművein az 1902: XXII. t.-cz. alapján végzendő munkák költségeire engedélyezett állami hozzájárulás 1907. évi 300.000 koronás részlete egész összegében kifizettetett.

A mosoni Duna-ág felső torkolatánál 1905. év óta építés alatt álló zárómű költségeire 1907. évben 99.463 K 52 f fizettetett ki; e munkálatoknál még szükséges többmunka költségeire 52.097 K 78 f engedélyeztetett. A vágbalparti ármentesítő társulatnak 75.000 K, a margittaszigeti ármentesítő társulatnak 50.000 K, a szegedi körtöltés kiegészítési munkálataira engedélyezett 430.000 K segélyből pedig harmadik és utolsó részlet fejében 80.000 K kifizettetett. A Győr város árvédelmi helyzetének biztosítására engedélyezett 1,000.000 K

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

állami segélyösszeg terhére a vállalati uton végzett munkálatok és ezek felügyeleti költségeire 1907. évben 776.384 K 62 f fizettetett ki.

Állami kezelés alatt nem álló folyók szabályozására és vízmosások megkötésére engedélyezett hitel terhére 1907. évben összesen 61.783 K 57 f segély utalványoztatott több állami kezelés alatt nem álló folyó és patak mentén végzett munkálat költségeihez.

A Dráván a barcsi téli kikötő építésére a kikötőben az állami kotróraj által teljesített kotrási munka értékének számbavételével 121.592 K 63 f fordíttatott. A czigányszigeti téli kikötő bejáratának és belsejének az állami kotróraj által végzett kotrási munkálataira a kotrási munka értékének számbavételével 61.832 K 02 f fordíttatott. A Temes-torok körül szükséges partbiztosítás és acetylén világító berendezés munkálataira 27.215 K 14 f fizettetett ki. Az ercsii hajórakodó meghosszabbítási munkálatainál a kincstári kőbányából szállított kő értékének betudásával 51.229 K 65 f kiadás merült fel. A fonyódi régi moló helyreállítási munkálataira 15.929 K 06 f fordíttatott.

A soroksári Duna-ág hajózhatóvá tétele érdekében tervek elkészítése körüli munkálatokra 1907. évben 14.754 K 43 f adatott ki.

A Vág folyónak tornócz—zsolnai szakaszán végrehajtott szabályozási munkálatokra segélykép 136.686 K 68 f utalványoztatott.

A Dráva folyó barcs—gyékényesi szakaszán a barcsi vasuti híd fölött létesítendő 2. számú partvédmű munkálataira 78.165 K 16 f fizettetett ki.

A Dráva folyó zákány—molvei szakaszának szabályozási munkálatai 1907. évben indíttattak meg; ezen munkálatok összelőirányzata 2,637.654 K 30 f-rel vétetett számításba. Az 1907. évre engedélyezett 275.827 K terhére kiadatott 232.499 K 61 f. A Dráva folyó vízvár—barcsi szakasz a felvételére kiadatott 4.864 K 56 f. A molve—vízvári Dráva-szakasz szabályozási munkálataira, melyek előirányzata 3,904.621 K 75 f-rel számíttatott, az 1907. évre engedélyezett 239.883 K 30 f terhére kifizettetett 69.387 K 82 f.

A Száván a Drina torkolata alatti, úgynevezett rácsai Száva-szakaszon már végzett szabályozás kiegészítésére és befejezésére 1906. évben engedélyezett 295.107 K 88 f terhére kiadatott 1907. évben 13.764 K 50 f. Továbbá a gradusei, guscei, visnicei, bistrai, krateskoi gázlók és a preloscicai átvágás kotrási munkálatainak költségeire kifizettetett összesen 1907. évben 85.801 K 97 f.

b) **Társulati munkálatok.**

A Duna völgyében az ármentesítő társulatok közül nagyobb munkálatokat végzett a Rábaszabályozó társulat, a mely az 1904 : XXXIX. t.-cz. alapján elrendelt munkálatok közül a Rába-töltések emelését és erősítését kevés híján befejezte. Befejezte a Répcze árapasztó-csatorna és műtárgyainak megépítését, folytatta a belvízcsatornák létesítését, a tervbe vett negyedik szivattyútelepet is üzembe helyezte és a Rába nagyvize által megrongált Kis-Rábatoroki Rába-duzzasztó-gátat átépítette. Az Ikva-csatorna munkáit folyamatba tette és a Hanság-csatornának a Fertő tóba való meghosszabbítására az előkészítő munkálatokat megtette.

A szigetközi ármentesítő társulat belvízlevezetési munkáinak kiépítését folytatta.

A Budapest alatti társulatok közül a sárközi ármentesítő társulat belvízlevezető-csatornahálózatának működését az Örjeg-csatorna mélyítéssel kapcsolatos átalakításával hatékonyabbá tette, belvízlevezető-csatornahálózatát kiterjesztette. A szekszárd—bátai ármentesítő társulat töltése alsó szakaszának magasítását folytatta. A margittaszigeti ármentesítő társulat belvízlevezető csatornáinak kiásását folytatta.

A bezdánszigeti ármentesítő társulat belvízlevezetési munkái körében a szivattyútelep építését befejezvén, azt üzembe helyezte, belvízlevezető-csatornáinak kiemelését pedig folyamatba tette.

Az 1906. évben megalakult temes—kubin—dubováczi ármentesítő társulat 21 kilométer hosszú védőtöltésének építését az egész vonalon nagy erővel megindította és sikerült azt oly magasságra kiépítenie, hogy az ártér középmagas vizek ellen már most is biztosítva van.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A temes—bégavölgyi vízszabályozó társulat az 1902 : XXII. t.-cz. keretében általa végrehajtandó munkálatok közül az 1904. évben kerek 6,000.000 m³ földmozgósítással vállalatba adott Temes-töltések kiépítését a beállott munkásviszonyok folytán 1907. évben csak kevés eredménynyel folytatta. A Berzava-csatornának kotrását befejezte, töltéspadkáinak építését folytatta. A törvény szerint a társulat által még elvégzendő összes hátralékos munkák tervét elkészítette, s azoknak kivitele érdekében az összes előintézkedéseket megtette.

A többi, itt névszerint fel nem sorolt dunai társulat csak kisebb munkálatokat végzett árvédelmi helyzetének biztosítására, árvédelmi készültségének kiegészítésére és belvízszabályozásának tökéletesbítésére.

A Dunán 1907. évben, május—junius hónapokban jelentékeny árhullám vonult le, mely a Felső- és Közép-Dunán Bajáig az eddigi nagyvizek magassága alatt maradt, de Baja—Mohácstól lefelé az 1899. évi, sőt Apatintól lefelé az 1876. évi legmagasabb nagyvíz szinét is elérte s az árhullám ismétlődésével heteken keresztül kemény próbára tette a társulatok védőtöltéseit és árvédelmi szervezetét.

Az összes társulati töltések sikerrel megvédettek, az összes fenyegetett magán- és községi töltések megtartattak. Baj csak egy ponton, a Rudolfsgnadi ármentesitő társulatnál állott be, a hol a társulati szivattyútelep nyomócsövénél fellépett, de mibenlétében ki nem deríthetett baj következtében a töltés beomlott s a nagy víz a résen behatolva, azt néhány óra alatt 180 m. szélességre kibővítette s az egész 14.426 kat. holdnyi társulati ártért s ezzel együtt Rudolfsgnad községet elárasztotta. A rekonstrukczionális munkák folyamatba tétettek; az ártér a Duna ellen ismét védve van, a belvízlevezetés és szivattyútelep rekonstrukcziója folyamatban van. — A társulatnak a rekonstrukczió munkálataira 400.000 koronáig terjedő állami segély nyújtására vonatkozó törvényjavaslat az országgyülés elé terjesztetett.

A Duna völgyében 1907. évben ármentesítő társulat nem alakult.

A Felső-Tisza völgyében az ecsedi láp lecsapoló és Szamos balparti ármentesítő és belvízszabályozó társulat a Krassó—Szatmár közti védőtöltés építését befejezte és a másodrendű belvízcsatorna hálózatát fejlesztette.

A fesőbodrogi vízszabályozó társulat az Ondova—Tapoly mederszabályozását folytatta és befejezte a szürnyegi töltésszakasz megerősítő munkálatát. A Bereg vármegyei vízszabályozó és ármentesítő társulat Vári, Halábor és Tiszavid községeknél partbiztosító munkálatokat létesített és a Micz-csatorna mélyítését befejezte.

A felsőszabolcsi tiszai ármentesítő és belvízszabályozó társulat a kanyári szakaszon, továbbá Dombrád és Berczel községek határaiban partbiztosító, belvízcsatornáinál pedig kiegészítő munkálatokat végzett.

Az alsószabolcsi ármentesítő társulat a taktaközi külvizeknek elvezetése czéljából Szerencs és Tiszalúcz között a felfogó csatorna kiásását, valamint a zsilipek és hidak építését megkezdette.

A Közép-Tiszán: a heves—szolnok—jászvidéki Tisza- és belvízszabályozó társulat a sámágyi és kiskörei megrepedt zsilipeket megerősítette és a milléri szivattyútelepnél észlelt szivárgást megszüntette.

A középtiszai ármentesítő társulat Tiszaroff alatt a partbiztosító munkálatot befejezte. Az alcsi-tenyő-kengyeli ármentesítő és belvízszabályozó társulat őrházait felépítette és az alcsi zsiliptől a Tiszáig a fedett csatorna építését megkezdette.

A Tisza—köröszúgi ármentesítő és belvízszabályozó társulat a tőkefoki szivattyútelep szivóaknájában észlelt szivárgást megszüntette.

A hortobágy—berettyóvidéki belvizeket szabályozó társulat a sándoréri zsilipet 60 czentiméterrel lemélyítette, a mezőtúri torkolati zsilip homlokfalát és a hozzá csatlakozó védőtöltéseket 50 czentiméterrel felemelte és a zádorlaposi belvizek elvezetésére szükséges csatorna kiásását és az elkülönítő töltés építését megkezdette.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A Gerje és Perje vízszabályozó társulat a Gerje érdekeltség főcsatornájának építését befejezte.

Az Alsó-Tiszán: a körös—tiszamarosi ármentesítő és belvízszabályozó társulat az egész védvonalára kiterjedő és 1904. évben megkezdett töltésemelési és erősítési munkálatokat befejezte. Az óbecse—aracs—péterrévi ármentesítő társulat védőtöltésének építését befejezte.

A titeli Tisza—Duna-töltésfentartási és belvízszabályozó társulat töltéserősítési és burkolási munkákat végzett.

A többi tiszai ármentesítő társulatok védőműveik fentartásán kivül belvízhálózataikat fejlesztették és egészítették ki.

A Körösök völgyében az ármentesítő társulatok leginkább belvízcsatornahálózataik kiegészítési munkáival foglalkoztak, azonban helyenkint és pedig a fekete-körösi, ivánfenéki és sebeskörösi társulatoknál jelentékenyebb töltéserősítési munkálatok voltak folyamatban.

Kulturmérnöki hivatalok.

A kulturmérnöki hivatalok száma az 1907. évben 18 és Fiumében egy állandó kiküldött, a hivatalok mérnöki lészáma pedig 78 volt. A hivatalok felügyelete és műszaki vezetése alatt működött 110 állami, 39 társulati, vármegyei, uradalmi vízmester és 25 vízmesternövendék. A hivatalok 1907. évi működése 346,711·8 kat. holdra terjedt ki és pedig befejeztek 28.878 kat. hold területen talajjavítási munkákat (1.388·1 kat. hold alagcsövezés, 615·8 kat. hold öntözés, 22.484·1 kat. hold lecsapolás és 4.390 kat. hold egyéb munkálat), folyamatban van a munka 117.323·7 kat. holdon, tervet kiadtak 162.508·3 kat. holdra, míg 38.001·8 kat. holdon megejtett felvételek alapján a tervek kidolgozása az 1908. évre maradt.

A talajjavítási munkák körül az 1907. évben végzett földmunka 2,405.059 köbmétert, míg az ezen munkálatokba az érdekeltek részéről befektetett összeg 1,701.102 K-t tett ki.

A nem állami kezelésben álló folyókon és vízfolyásokon a partvédőművek tervezése és kivitele nagy mértékben igénybe veszi a kulturmérnöki hivatalok tevékenységét.

Az 1907. évben 27,417 folyóméter partvédőmű készült el a kulturmérnöki hivatalok terve szerint és felügyelete alatt, valamennyi az állam tetemes anyagi segélyével.

Ugyancsak több teendő vár évről-évre a kulturmérnöki hivatalokra a mesterséges kenderáztatók terveinek elkészítésével.

A Királyhágón túl eső vármegyékben a tagosítással kapcsolatos lecsapolások még mindig igénybe veszik a hivatalok működését.

Az 1907. évben 9 községben volt ily lecsapolási munka kivitel, tervezés, vagy előkészítő felvétel alatt.

A vízmosások és kopár területek megkötésének munkája sok patak rendezésével egyidejüleg folyamatban van, sok helyütt tetemes állami segélylyel. Nagy-Küküllő vármegye területén már több év óta folyik ilyen munkálat s ezekhez az 1907. évben Hunyad, Udvarhely, Alsó-Fehér és Zemplén vármegyék területén is járultak nagyobb mérvű vízmosáskötések.

Az utóbbi száraz évek a gazdaközönség érdeklődését ismét a rétöntözés felé terelte és ha nem is lehet ma még oly tevékenységről beszámolni, mely az állattenyésztésre annyira fontos rétöntözés fellendülésének megfelel, mégis, ha a talajjavítás ezen legintenzivebb módja iránt a gazdaközönség érdeklődését fel tudjuk kelteni, ennek nyomában kell, hogy a végrehajtás is bekövetkezzék.

Az érdeklődést leginkább fel lehet kelteni állami közegek által kezelt mintaöntöző-telepek berendezésével és az elért eredményeknek közzétételével.

A Nagy-Alföldre annyira fontos szikes öntözések tekintetében jelenleg már két telepen, a csabai és siklói mintatelepen folynak kisérletek, különösen a műtrágyával elérhető eredmények tekintetében.

Egyéb talajú, különösen tőzeges réteken minta-öntözőtelep berendezésére az 1907. évben az előkészületek megtétettek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Hasonlólag érdeklődés mutatkozik az öntözéssel kapcsolatos zöldségtermelés terén is és remélhetőleg állami segélylyel sikerülni fog a magyar kisgazdát ezen jövedelmező termelési ágnak is megnyerni.

Az 1907. évben is az Országos m. kir. Növénytermelési kisérleti állomás az öntözött rétek, szikes talajok öntözése, városi szennyvizek mezőgazdasági felhasználásának és egyéb talajjavítási munkák hatásának mezőgazdasági szempontból való tanulmányozását folytatta s a szerzett tapasztalatokról időről-időre jelentésben számol be.

A kulturmérnöki hivatalok hatósági szakértői minőségükben engedélyezési ügyekben 3.700 és vízrendőri ügyben 874 esetben adtak véleményt, s engedélyezési ügyben 1.328, vízrendőri ügyben 429, vasúti és útépítési ügyben 372 esetben vettek részt helyszini tárgyalásokon, illetve közigazgatási bejárásokon.

Közegészségügyi mérnöki szolgálat.

A közegészségügyi mérnöki osztály az 1907. évben véleményt adott: vízvezetéki, vízbeszerzési, forrás-, kút- és fürdőügyben 198 esetben, csatornázási ügyben 69, lecsapolásra vagy öntözésre szolgáló szivattyútelep-ügyben 27, s artézi kútfúrási ügyben 138 esetben; egyéb kérdésekben, úgymint: szennyesvíztisztítás, állati hullaégetés, vágóhidak, villamos világítás, központi fűtés, kender- és lengyárak, valamint más gépészeti ügyekben 124 esetben.

Előmunkálatokat végzett és felvételeket teljesített vízvezetéki és csatornázási ügyekben: Nagybánya, Léva, Vizakna, Hajmáskér, Segesvár, Alsókismartonhegy, Székesfehérvár, Csongrád, Tokaj, Szigetvár, Kecskemét, Kisbér, Szamosújvár, Tarczal, Hejcze, Szliács fürdő, Keresztényfalva, Marosújvár, Csernátfalú, Medgyes, Vilmány, Bácsfalú, Leibicz, Feketehalom, Alsókubin, Turóczszentmárton, Szászrégen, Körmöczbánya, Maros-Vásárhely, Resiczabánya, Bártfa fürdő, Jankafalva városokban, illetve községekben.

Készített továbbá 24 vízvezetéki és 7 csatornázási tervet, 6,925.277 korona költségvetéssel, valamint 4 vízvezetéki előtervet 324.000 korona költségvetéssel.

Munkakivitelnél ellenőrzést gyakorolt: Feketehalom, Türkös, Leibicz, Eperjes, Volkány, Sátoraljaújhely, Vizakna, Bábolna, Debreczen, Breznóbánya, Zsolna, Hosszúfalú, Hejcze, székelyudvarhelyi közkórház, Görgényszentimre, Maros-Vásárhely, Isaszeg szeszgyár és Herkulesfürdő vízvezetékénél, Pozsony, a székelyudvarhelyi közkórház, Római fürdő, Zsolna és Isaszeg szeszgyár csatornázásánál, valamint a Deliblát, Törökszentmiklós, Gödöllő (Fiutó) és Szilágyi-telep kútfúrásainál, összesen 1,885.350 korona 33 fillér kiviteli költséggel.

Artézi fúrást két helyen végzett 590·12 méter összes mélységgel.

Felülvizsgálta 14 vízvezeték, 9 csatornázás, 2 szivattyútelep, 2 fürdő, 2 vágóhíd és 2 villamos világításnak más szakértők által készített terveit 3,999.176 korona 31 fillér összes költségelőirányzattal.

Végül felülvizsgálta 12 vízvezeték, 4 csatornázás, 14 szivattyútelep, 11 artézi kút, 1 lengyár, 1 jéggyár, 3 szennyvíztisztítótelep és 1 világítótelep elkészült munkálatait, összesen 3,211.187 korona 58 fillér felülvizsgálati összeggel.

VI. Hegyvidéki és székelyföldi akczió.

Az északkárpátmenti hegyvidéki nép gazdasági helyzetének javítására tett intézkedések.

A hegyvidéki állami segélyakczió czéljaira Bereg vármegyében a gróf Schönborn-féle hitbizományi uradalomtól bérbevett terület kiterjedése az 1907. év folyamán 2.190 kat. hold 481 □ öllel megnövekedett s így az állambérleti terület ma összesen 20.039 kat. hold 644 □ öl. Ebben benne van a »Hát« hegységgel kapcsolatban több községnek eladatott 2.921 kat. hold 290 □ öl mezőgazdasági terület is, ez azonban a községeknek még át nem adatván, azok javára bérlet útján értékesíttetett.

Úgy ezen állambérleti területekhez tartozó mintegy 6.000 hold kiterjedésű, valamint Máramaros és Ung vármegyék területén fekvő kincstári tulajdont képező havasok kisgazdák állatjai részére bárczáztattak.

Az állambérleti havasokra felhajtott állatállomány: 51 darab tehén, 454 darab növendék marha, 15 darab bika, 3.648 darab ökör, 45 darab ló, 15 csikó és 5.935 darab juh, — normáljószágra átszámítva 4.821 darabból állott.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A hitbizományi uradalom az állambérleti területekért haszonbér fejében összesen 81.665 K 99 f-t kapott, mellyel szemben az értékesítésből 86.707 K 64 f folyik be.

Az állambérleti területeknek az egyes községek vagy magánosok részére történt albérletbe adásánál még külön kedvezményként az állambérleti kezelőség terhét képezte az alkalmazott mezőőrök fizetése, valamint a havasi legeltetéssel kapcsolatban a pásztoroltatás és az állatok sózása- és gondozásával járó költségek, melyek az értékesítésből befolyó csekély bevételi többlettel szemben sokkal nagyobb anyagi áldozatot jelentenek.

A lefolyt évben is utak javítása, itatóhelyek létesítése, istállók építése, zsombékirtás, kőszedés, fűmagszórás, fogasolás és egyéb gazdasági munkálatok által a havasi legelők kulturája fejlesztetett.

A gróf Schönborn hitbizományi uradalomtól 1906-ban megvásárolt 4.968 kat. hold 64 négyszögöl erdő és mezőgazdasági terület 1907-ben a községek javára még mint közös terület értékesíttetett bérbeadás útján, mert a részletes felosztás csak az erdőállagnak 1908. évre kitüzött tömeges értékesítése után lesz foganatosítható. Ezenkivül a hitbizományi uradalomnál közvetíttetett a Nagylucska község határában fekvő 2.073 kat. hold birtokrésznek megvásárlása, miáltal 3 község részére közlegelők és 745 család részére kisebb-nagyobb földterületek és házhelyek biztosíttattak.

A részletes parczellázás az 1908. évben elkészül. Ezen vételen kivül több kisebb birtokvásárlás közvetíttetett Bereg és Ung vármegyék területén.

A havasi fűmagtermeléssel, valamint a havasi takarmánynövényzet fejlődésének tanulmányozásával a 9.176 négyszögméter havasi takarmánykisérleti telepen kisérleteznek. Az itt termelt, valamint külön vásárolt magvakkal folytatólagosan mintegy 200 hold havasterület javíttatott fel, melynek egy része kaszáló maradt.

Nagyobb szabású telkesítési munkálatok, illetve az okszerű havasi gazdálkodás nélkülözhetlen feltételét képező jó utak és megfelelő istállóépületek létesítésére az előmunkálatok megtétettek — ezeknek tényleges végrehajtása azonban csak az 1908. évben lesz eszközölhető s e czélra 36.500 K összeg irányoztatott elő.

A »Balogh Vilmos« hegyvidéki gazdasági telepen Alsóvereczkén az 1907. évben 13 tanuló nyert teljes kiképzést a tejkezelés, vajgyártás és a gazdaság minden ágazatában. A telep állatlétszámának szaporulata 14 darab üsző és 14 darab tiszta montafóni vérben tenyésztett bikaborju volt.

A telep összes üzemi, iskolafentartási, gazdasági és irodai kiadásai 47.632 K 49 f-t tettek ki.

A gazdasági ismeretek terjesztése czéljából Borsa községben szerveztetett egy népies mintagazdaság, ezenkivül 5 népies mintagazdaság szervezésének munkálatai vannak folyamatban.

A már eddig létesített népies mintagazdaságok, valamint a szolyvai gazdasági ismétlőiskola az 1907. évben a szükség szerint vetőmagvakkal és különböző pótfelszerelésekkel segélyeztetett.

Az egyes hitelszövetkezetek, valamint a nép gazdálkodására behatással biró egyének és értelmesebb kisgazdák között különböző gazdasági szakmunkák osztattak ki.

Tanulmányozás czéljából az alsóvereczkei telepet több tanintézet hallgatói csoportosan meglátogatták s ott nekik szemléltető előadások tartattak.

A látogató intézetek közül az ungvári tanítóképzőintézet növendékeinek a tanulmányút költségeihez hozzájárulási segély adományoztatott.

A szarvasmarhatenyésztés emelése és nemesítése czéljából összevásároltatott összesen 60 darab üszőborju, melyek közül túlnyomó számban előhasú állapotban a polenai hitelszövetkezet tagjai között 15%-os árkedvezménynyel 47 darab osztatott ki, együtt 14.219 K értékben, 13 darab pedig egyes gazdák által vásároltatott meg. Ezen üszők kedvezményes kiosztása 1.813 K 43 f-t vett igénybe.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A szegényebb hegyvidéki községek szarvasmarhatenyésztésének fejlesztése czéljából, t. i. hogy az egyes községek megfelelő jó apaállatok birtokába jussanak, 20—30%-os beszerzési árkedvezmény czéljaira Zemplén vármegye 68 községének 64 darab bika és 6 darab kan beszerzéséhez 6.570 K hozzájárulási segély adományoztatott.

Ugyancsak a szarvasmarhaállomány fejlesztése és jó eltartására, különösen pedig jó üszőállomány nevelésére való ösztönzés czéljából a kirendeltség működési területének több pontján üsződíjazások tartattak és pedig Bereg vármegyében Szolyván, Ung vármegyében Poroskőn, Havasközön, Bercsényifalván és Hajasdon, Zemplén vármegyében Szinnán és Ugocsa vármegye területén Halmiban és Nagyszőllősön.

Ezen üsződíjazásokra összesen 3.400 K fordíttatott.

Az előző években részletfizetésre kiosztott üszőállomány eredetileg 222.926 K-t kitevő vételárának törlesztésére az 1907. év folyamán 6.722 K 83 f folyt be, a még kintlevő követelések összege 116.203 K 17 f.

Úgy a régebben, mint a folytatólag kiosztott állatállománynak elhullás elleni biztosítására 3.286 K 40 f fordíttatott.

A lótenyésztés nemesítése czéljából Bereg, Ugocsa, Máramaros és Zemplén vármegyék hegyvidékein, az állami fedeztetési állomásoktól nagyobb távolságokra fekvő községekben összesen 18 darab hágómén helyeztetett ki, melyek 2 K kedvezményes fedeztetési díj mellett összesen 581 darab kanczát, átlagban tehát 32 darabot fedeztek.

A juhtenyésztés emelésére a Bereg vármegyei alsó- és felsőremetei hitelszövetkezetek tagjai között 205 darab, técsői kisgazdák között pedig 98 darab hosszúszőrű raczkafajta anyajuh osztatott ki összesen 4.834 K 75 f összvételárban, 28—30%-os árkedvezmény mellett. A kedvezményekre 1.400 K 95 f összeg fordíttatott. Ezenkivül 1907. év tavaszán kiosztatott Máramaros vármegyében ugyancsak 30%-os árkedvezmény mellett 17 szegénysorsú kisgazda között 102 darab anyajuh, melyek kiosztásánál 30%-os árkedvezmény és a kiosztási költségekre 936 K adományoztatott. Bereg vármegye Volócz és Kanora községeiben pedig 4 darab tenyészkos osztatott ki 50%-os árkedvezmény mellett.

A baromfiállomány szaporításának előmozdítására a Zemplén vármegyei gazdasági egyesületnek kisgazdák részére leendő kikölcsönzés czéljából 2 darab keltetőgép és 2 darab mesterséges anya 600 K értékben adományoztatott.

A házinyúltenyésztés a hegyvidéken mindinkább szélesedő körben kezd tért hódítani és közkedveltségnek örvendeni.

A házinyúltenyésztés nemesítése és fejlesztése czéljából az előző években beszerzett belga óriási nyúlfaj nem vált be, s így az 1907. évben az erősebb égalji viszonyokhoz inkább aklimatizálódó ezüst házinyúlfaj termelésére történnek kisérletek s e czélra az alsóvereczkei telepen, valamint a szolyvai gazdasági ismétlőiskola kezelésébe 2—2 kan és 12—12 darab nőstény házinyúl szereztetett be, melyeknek szaporulatai az 1908. év folyamán kerülnek a kistenyésztők között kiosztás alá.

A hegyi patakok benépesítése czéljából a már előző években létesített pisztrángköltőtelepekbe nagyobb mennyiségű ikra helyeztetett ki, úgyszintén különböző patakokba 6.000 darab tenyészrák bocsáttatott szét.

A kereseti alkalmak és a jövedelmi ágak szaporítása czéljából az előző években fejlesztés alá vett méhészettel való foglalkozás terjesztésének elősegítése czéljából több kisgazda, valamint egyes népiskolák részére több darab kaptár és egyéb okszerű méhészkedéshez szükséges méhészeti eszköz osztatott ki.

A szemes termények és takarmányneműek köztermelésének javítása és fokozása czéljából 10—20%-os árkedvezmény mellett Bereg vármegye 31, Ugocsa vármegye 19, Ung vármegye 26, Máramaros vármegye 28, Zemplén vármegye 54 és Sáros vármegye makoviczai járásának 6 községében, összesen tehát 164 községben készpénzfizetés ellenében kiosztatott összesen 39.789 kg. tavaszi árpa, 279.556 kg. zab, 33.490 kg. lóheremag, 7.568 kg. bükköny, 174.392 kg.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

burgonya, 1.353 kg. kendermag és 3.705 kg. komócsin vetőmag, összesen 132.476 K 66 f értékben, melyből kedvezményre 30.299 K 67 f esik.

A lóheretermelésnek megkedveltetése és terjesztése czéljából 42 kisgazda között ingyenesen kiosztatott 200 kg. lóherevetőmag 302 K értékben.

Egyrészt a gabonatermelés javítása, másrészt árvíz folytán károsult községekben kiosztatott az 1907. év őszén:

Ugocsa vármegye 7 községében 258 kisgazdának 43.572 kg. őszi buza vetőmag 9.890 K 60 f értékben, melyhez kedvezményként 2.919 K 08 f engedélyeztetett; Bereg vármegye Barkaszó és Csongor községek 190 jégkárosult kisgazdája között 46.500 kg. őszi buza 9.997 K 50 f értékben, melyhez kedvezményként 2.999 K 25 f nyújtatott.

Ezenkivül beszereztetett kiosztási czélokra 70.000 kg. burgonyavetőmag és elszállíttatott az Árva vármegyei mezőgazdasági bizottságnak.

A gyümölcsfatermelés fejlesztésére Bereg vármegye 37, Máramaros vármegye 33, Ung vármegye 22, Ugocsa vármegye 23, Zemplén vármegye 29 és Sáros vármegye 10, összesen tehát 154 községben 10 filléres kedvezményes ár mellett kiosztatott összesen 13.345 darab alma-, 8.106 darab körte-, 6.615 darab szilva-, 678 darab meggy-, 1.564 darab cseresnye- és 1.692 darab dióoltvány; ezenkivül ingyen, csupán a szállítási költségek megtérítése ellenében kiosztatott összesen 33.910 darab különféle vadcsemete.

A gyümölcsfaoltványok kiosztását az előző éviekhez képest redukálni kellett, mert a szigorú télben részint a fagy, főleg pedig a nagymérvben elszaporodott mezei egerek a bevermelt gyümölcsoltványokban érzékeny károkat okoztak s így a szükséglet nem volt teljesen kielégíthető.

Fentebbi gyümölcsoltványokon kivül 6 kisgazdának 5.500 darab szőlőoltvány osztatott ki 50%-os árkedvezmény mellett.

Ugyancsak a gyümölcstermelés előmozdítása czéljából 1.153 K költséggel átoltás útján megnemesíttetett 9 községben 4.965 darab értéktelen gyümölcsfa.

Az 1907. év folyamán bekövetkezett rendkivül aszályos időjárás, valamint a nagy tömegben fellépett hernyók kártételei miatt számottevő gyümölcstermés a hegyvidéken nem volt.

Egyedül a dió adott nagyobb termést, melyből a kirendeltség közvetítésével mintegy 700 m.-mázsa, Ung vármegye almaterméséből 388 m.-mázsa értékesíttetett.

A fenti oknál fogva a kirendeltség kezelésében engedélyezett Győry-féle szeszfőzőgépet is egyedül a nagylázi hitelszövetkezet vett igénybe, hol 6.055 liter czefrét főztek ki.

A mezőgazdasági háziiparral való foglalkozás a hegyvidéken az 1907. évben is haladó irányt mutatott.

A kezdő kosárfonó háziiparosok beoktatására 10.400 K költséggel 24 községben kosárfonótanfolyamok rendeztettek.

Az 1907. évben kiképzett kosárfonó háziiparosok nyersanyaggal leendő ellátása végett pedig fűzvesszőbeszerzésekre 8.000 K fordíttatott.

A gányai, husztközi, kökényesi és nyágovai kosárfonótelepek üzemi költségeinek kiegészítésére 5.600 K államsegély adományoztatott.

A kosárfonó háziipar állandósítása és zavartalan folytathatása végett Tőkésfalun 4.000, Husztközön 3.800 és Gányán 2.708 K 27 f költséggel egy-egy iparház létesült, a szűknek bizonyult beregkövesdi kosárfonó-iparház pedig 4.270 K segélylyel kibővíttetett. Beregkisfaludon, Bilkén, Ilonczán, Hátmegen, Rakaszon és Tőkésfalun azonkivül egyenkint 2.200 K beruházási segélylyel és 1.000—1.000 K értékű ministeri üzletrész jegyzésével az országos központi hitelszövetkezet keretében kosárfonó termelőszövetkezetek alakultak.

A kosárfonó háziiparosoknak elegendő mennyiségü, olcsó és jó minőségű nyers anyaggal leendő elláthatása végett 7 község határában holdankint 100 K államsegélylyel és holdankint

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

50.000 darab fűzdugvány ingyenes adományozásával összesen 15 holdon községi fűztelepek létesíttettek.

Az előző években 9 község határában létesített 33 kat. hold községi fűztelep fentartási és ápolási költségeire pedig 1.400 K fordíttatott.

A kökényesi kosárfonótelepen 2.200 K költséggel 20 tanító részére 28 napig tartó mezőgazdasági háziipari tanfolyam rendeztetett.

A fafaragó háziipar fejlesztése végett Bustyaháza, Hetyen és Háromhuta községekben 8—8 hetes tanfolyamok költségeire 5.290 K államsegély engedélyeztetett.

A seprükötő háziipar fejlesztése végett 6 községben rendeztetett 2.700 K költséggel 8—8 hetes háziipari tanfolyam. A kisrákóczi fafaragó termelőszövetkezetnek pedig 5.000 K államsegély engedélyeztetett, hogy a szövetkezet a seprükötő háziipart nagyobb közszállítások részvételére alkalmas arányokban fejleszthesse.

A mogyoró- és nyírágabroncsfaragó háziipar meghonosítása végett 6 községben 3.000 K költséggel 8—8 hetes gazdasági tanfolyamok tartattak.

Az eddig Felső-Olaszországból származó s a baromfitenyésztés fellendülésével mind tömegesebben keresett mogyorófából készült baromfiszállító ketreczek előállításának népszerűsítése végett 4.000 K költséggel 22 községben rendeztettek 8—8 hetes tanfolyamok, mely tanfolyamokon 512 kisgazda nyert kiképzést.

Zborón ősrégi háziipart képező tilinkófaragás fejlesztése és a helyesebb hangolás elsajátítása végett 800 K költséggel két hónapos tilinkókészítő tanfolyam rendeztetett.

Árdánházán létesített szövetkezeti szövőtelep üzleti költségének fedezésére 3.000 K adományoztatott, a szövőtelep gép- és eszközfelszerelésének kiegészítésére pedig 4.174 K 38 fillér gépsegély engedélyeztetett. Ezen segélyből 1 simító és csomagoló sajtó, 1 szekrényes mángorló, 2 csépelőgép és 6 szövőszék szereztetett be.

A szövőmesterségben leendő részletesebb kiképeztetés végett egy munkás 34 K havi ösztöndíjjal 1 éves tanfolyam elvégzésére a késmárki m. kir. szövőiskolába küldetett ki.

A vászonszövő és szőnyegkészítő háziiparosok részére művészieseb kivitelű eredeti tervek beszerzésére 460 K költség fordíttatott.

Ugyancsak a szövőipar előmozdítása czéljából a kereskedelemügyi minister Bárdházán egy megfelelően segélyezett vállalkozó által már az 1906. évben kiosztott 62 darab szövőszéken kivül még 28 szövőszék osztatott ki, melyeken a dohánygyárak részére szükséges csomagoló vászon állíttatik elő.

A harisnyakötő háziipar meghonosítása végett a beregkisfaludi hitelszövetkezetnek 10 darab, a sárosoroszii hitelszövetkezetnek pedig 20 darab lapos kötőgép engedélyeztetett, összesen 7.900 K értékben; mindkét hitelszövetkezetnek ezenkívül nyers anyag beszerzésére és oktató mesternek fizetésére 2.000—2.000 K államsegély engedélyeztetett.

Az alsóremetei művirágkészítőtelep vállalkozóját a kereskedelemügyi minister az 1907. évben 3.000 K forgótőkével segélyezte. A koszorukötő háziipar elsajátítása végett pedig egy művirágkészítésben jártas munkás 600 K költséggel 6 hónapi tanulmányidőre egy műkoszorugyárba Budapestre kiküldetett.

Ezen segélyezések által a művirágkészítő háziipart rövid 2 év alatt oly versenyképessé sikerült fejleszteni, hogy az egyre fokozódó kereslettel szemben újabb fióktelepek berendezésére lesz szükség.

Bártfán szakavatott vállalkozók által meghonosított, de tőkehiány miatt stagnáló játékszerkészítő vállalatot a kirendeltség az országos központi hitelszövetkezet keretében játékszerkészítő szövetkezetté alakította, mely szövetkezetnek a kereskedelemügyi minister 10.000 K államsegélyt engedélyezett. A szövetkezet megfelelő forgótőkével ellátva 30 munkást fog állandóan foglalkoztatni.

Az ipari kiképzést előmozdítandó a kirendeltség az ungvári agyagipari és a homonnai

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

faipari szakiskolán 2—2 ifjút helyezett el, kiknek kiképzésére egyenként 300 K ösztöndíj folyósíttatott.

Ugyancsak az ipari kiképzés előmozdítása végett a kirendeltség a budapesti munkásközvetítő hivatal részére 30 hegyvidéki iparostanoncz elhelyezését közvetítette.

A kirendeltség által fejlesztett háziipari készítményeknek a fogyasztóközönséggel leendő megismertetése végett a fafaragó, kosárfonó, művirágkészítő és szövőipari telepek készítményeivel a kirendeltség a pécsi országos kiállításon is részt vett. A kiállítás költségeire 1.000 K segély engedélyeztetett. A háziipari telepek és szövetkezetek termelésének versenyképességét igazolja, hogy a kiállításon 9 kosárfonó és 2 fafaragó szövetkezet, továbbá az árdánházai szövő és alsóremetei művirágkészítőtelepek versenyképes jó munkáért kitüntetést nyertek.

A hegyvidéken vadon diszlő gyógyító és kereskedelmi növények rendszeres gyüjtésének szervezésére 500 K államsegély engedélyeztetett. A gyógynövénygyüjtési akczió az 1907. évben 36.548 kg. szárított gyógynövényt, a lakosságnak pedig 6.737 K 68 fillér keresetet eredményezett.

A gazdasági szakismeretek terjesztése végett 433 K költséggel 9 községben rendeztettek téli hónapok alatt gazdasági előadások.

Az 1907. évben a kirendeltség munkakeresetet 12.289 munkás részére közvetített, kik közül hosszabb ideig tartó nyári arató munkára elszerződtetett 1.500 egyént, 3—5 heti arató munkára pedig 10.789 munkást.

Ez utóbbiak közül 300 munkás, miután aratási munkára nem szükségeltettek, a kirendeltség rendelkezése alatt hagyatott meg s ezen munkaerő felhasználásával a Bereg vármegyében levő kisábránkai eddig járhatatlan viczinális útvonal állíttatott helyre.

Munkások és legszegényebb kisgazdák jogvédelmi költségeire 2.000 K költség használtatott fel.

Inség enyhítésére nagyobb arányú és különleges intézkedések megtételének szüksége nem merült fel. Az egyes pontokon felmerült szükségletek részben a hitelszövetkezetek, részben a hitelszövetkezeti árúraktárak útján közvetlenül voltak kielégíthetők.

Több tűzkárosult kisgazda kedvezményes árú épületfa beszerzésének engedélyezése által segélyeztetett.

A hegyvidék szegény községei közül 10 község részére engedélyeztetett összesen 19.420 K kútépítési államsegély, hogy úgy az állattenyésztési, mint közegészségügyi és tűzbiztonsági szempontból egyaránt hátrányos vízhiány megfelelő közkútak létesítése által enyhíttessék.

A kirendeltség működési területén levő rendezetlen folyású patakok medrének rendezése czéljából az Ugocsa vármegyei Berberka patak medertisztogatási munkálataira 10.000 K, a Sáros vármegyei Komlóspatak községben létesítendő partvédmű-munkálatokra pedig 1.486 K államsegély engedélyeztetett. Nemkülönben több közbirtokossági és községi legelőnek kihasználási üzemterve s ezzel kapcsolatban vízmentesítési munkálatai készíttettek el.

A hegyvidéki kirendeltség működési körébe vont vármegyék — Sáros vármegye kivételével — az országos központi hitelszövetkezet kötelékében s a kirendeltség kezdeményezése és közreműködésével alakult hitelszövetkezetekkel már csaknem teljesen be vannak hálózva. Az 1907. évben Máramaros vármegye területén 62, Bereg vármegyében 30, Ugocsa vármegyében 7, Ung vármegyében 25, Zemplén vármegyében 4, és Sáros vármegyében 1, összesen 129 hitelszövetkezet működött. Ezen működő hitelszövetkezetek közül az 1907. évben alakult Ung vármegye területén 2, Ugocsa vármegye területén 3, szervezés alatt áll Máramaros vármegye területén 3 és Ung vármegye területén 1. Ezeken kívül az Ugocsa vármegyei Halmi községben létesült egy gyümölcsértékesítő szövetkezet.

A hitelszövetkezetekkel kapcsolatban létesített árúraktárak száma az 1907. év folya-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

mán 10-zel szaporodott. Igy a hegyvidéken az 1907. év végén összesen 56 hitelszövetkezeti árúraktár működött.

A Bereg vármegyei hitelszövetkezeti árúraktárak szolyvai központtal szervezett hálózatában 14 árúraktár 490.454 K 54 f, az Ung vármegyei árúraktárak perecsenyi központtal szervezett hálózatában 14 árúraktár 543.864 K 40 f, a máramarosszigeti központtal szervezett 18 árúraktár pedig 397.552 K 46 f bruttó forgalmat ért el.

Az 1906. évi üzleti eredménynyel szemben tehát a bruttó forgalom Beregben 66.693 K 46 f, Ungban 40.854 K 06 f és Máramaros vármegyében 157.500 K 26 f-rel emelkedett.

Ezen számadatok tanubizonyságát adják annak, hogy a hitelszövetkezeti árúraktárak a hozzájuk füzött reményeknek teljesen megfelelnek.

Az 1907. évi üzleti tiszta nyereség Beregben 2.179 K 92 f-t, Ungban 3.222 K 47 f-t és Máramarosban 2.909 K 56 f-t tettek ki. Ezen nyereség a kimutatott bruttó bevételi forgalommal szemben nagynak nem mondható, egyrészt azonban az árúraktáraknak nem czélja a nyerészkedés, másrészt nem hagyható figyelmen kivül, hogy az árúraktárak semmi néven nevezendő adó vagy egyéb kedvezményeket nem élveznek, kizárólag hazai nyers terményeket és ipari czikkeket értékesítenek, s mint kizárólag fizetett alkalmazottak tartására utalt intézmény nagyobb kezelési költségekkel van megterhelve.

Az elősoroltakon kivül a hegyvidéki kirendeltség felkarolt minden kormányzati ágazat rendelkezésébe vágó oly ügyet, mely akár az erkölcsi testületek, akár magánegyének javát volt hivatva szolgálni.

A székelyföldi akczió munkássága 1907. évben is a tusnádi székely kongresszus határozatai alapján kidolgozott programmot igyekezett megvalósítani. Eszközei és czéljai tehát azonosak voltak az előző évekével, oly különbséggel mégis, hogy a törvényhozás nagyobb áldozatkészsége bővebb anyagi eszközöket bocsátott ez akczió rendelkezésére s ennélfogva az inkább megközelíthette gazdaságfejlesztő és a székely nép jólétének emelésére irányuló czéljait.

A székelyföldi földmíves nép segítése.

Mint eddig, ez évben is, a székely földmíves falusi lakosság társadalmi szervezése volt az első feladat. E czélból 1907-ben 56 gazdakör lett alakítva s ezzel a székely akczió körébe vont vármegyékben a falusi gazdakörök száma 211-re emelkedett. E falusi gazdakörök tulajdonképen a székely akczió faktorai, a gazdasági tudás terjesztésének, önsegítésre való szervezkedésnek leghathatósabb eszközei. Ehhezképest a székely falusi gazdakörökben az 1907. év folyamán 143 téli és 40 nyári előadás és megbeszélés tartatott, a melyeken részt vett 10.951 székely gazda. Az algyógyi földmívesiskola tanulmányozására rendezett kirándulásokon pedig részt vett 340 székely kisgazda, pap és tanító, valamennyien a falusi gazdakörök vezető tagjai.

E gazdasági ismeretszerzés azonban a székely gazdakörök működését ki nem merítette, mivel az már gyakorlati irányokban is mind örvendetesebben érvényesül.

Ezzel kapcsolatban említem, hogy a gazdasági ismeretek terjesztése czéljából az 1906. év folyamán a székely akczió keretében létesített tordai kisebb magyar gazdasági iskolába újabbi 12 székely ifjú lett felvéve s így az 1907. évben az iskola első és másod osztályában 24 ifjú nyert kiképzést az itteni viszonyoknak leginkább megfelelő helyes gazdálkodásban.

Különböző gazdasági tanfolyamokon e mellett 8 székely ifjú nyert elhelyezést.

A gazdálkodás azon ágairól szólván, a miket a székely akczió gyakorlatilag és anyagi támogatással is igyekezett fejleszteni, első helyen említendő, hogy a székelyföldi marhatenyésztés javítására vásároltatott és székely kisgazdák között 3 évi részlettörlesztés és 2·5% kamat mellett kiosztatott 1907. évben 646 drb. tenyésztehén és üsző 284.284 K értékben. Ez évben Svájczból 200 drb. eredeti berni-simmenthali tenyésztehén és üsző importáltatott, a melyekkel most már összesen 619 darab eredeti importált tehén lett a Székelyföldön kiosztva.

Szegény községeknek a tenyészbikák és kanok beszerzése is megkönnyíttetett, a menynyiben ezen tenyészállatok vételárából 10—30% árkedvezmény engedélyeztetett 67 község részére 72 bikánál és 5 kannál. Ezen kedvezmények értéke kitesz 14.087 K 80 f-t.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A sertéstenyésztés emelésére kiváló hazai tenyészetekből vásároltatott és kiosztatott 243 drb. kondorszőrű mangalicza és yorkshirei tenyészkocza. Ezen állatok vételára kitett 44.303 K 50 f-t, kiosztatott 30% árkedvezmény engedélyezésével 17.116 K 34 f értékben.

A székelyföldi juhtenyésztés emelése czéljából vásároltatott és kiosztatott 551 darab raczka és czigája juh, mely állatoknak vételára kitett 11.259 K 30 f-t, ezen összegből 20% árkedvezmény engedélyeztetett s így a kiosztási ár 9.028 K 10 f volt.

A baromfitenyésztés érdekeit szolgálják a Csíkszeredán, Székelykeresztúron, Kézdivásárhelyen és Sepsiszentgyörgyön létesített mintabaromfitelepek, honnan a székely falusi gazdák a nemes baromfi tojását közvetlenül szerezhetik be.

A szeptember hóban megtartott sepsiszentgyörgyi mezőgazdasági kiállítás fényes tanuságot tett arról, hogy a Székelyföld állattenyésztése érdekében kifejtett emez áldozat nem volt sikertelen s örvendetesen mutatkoztak ott a jó tenyészanyagkiosztások következései.

Az állattenyésztés érdekeit szolgálták továbbá azon legelőjavítási munkálatok, a miket a székelyföldi ministeri kirendeltség a székely birtokosságok legelőin a megelőző éveknél is szélesebb körben foganatosított. Czélja e munkálatoknak: eredményes legeltetésre és rendszeres legelőgazdaságra alkalmassá tenni a Székelyföld elhanyagolt, rossz legelőit. Részletei: tisztítás, bokorirtás, boronálás, fűmagvetés, trágyázás, vízlevezetés, itatók, istállók létesítése stb. Az 1907-ben 77 birtokosság közös legelőjén végeztettek ilyen munkálatok segélyezés tekintetében olyan alapon, hogy a legelőjavítások munkarészét a birtokosság teljesítette, a készpénzt igénylő kiadások pedig a földmívelésügyi tárcza költségvetése terhére engedélyezett segélyekből nyertek fedezetet. E czélra 1907. évben 57.835 K segély engedélyeztetett.

A különféle növényfajok javítása czéljából és főként a takarmánynövények termelésének terjesztésére, kedvezményes árban kiosztattak 1907. évben a következő vetőmagvak: 1.771 m.-mázsa zab, 190 m.-mázsa burgonya, 157 m.-mázsa lóhere, 26 m.-mázsa luczerna, 408 m.-mázsa zabos bükköny, 17 m.-mázsa répamag, 7 m.-mázsa baltaczím, 5 m.-mázsa borsó, 10 m.-mázsa kendermag, 26 m.-mázsa buza. Ezen magvak összes értéke volt 55.834 K 01 f, az adott árkedvezmény 11.107 K 76 f.

A lentermelés meghonosítására kiosztatott 200 hordó lenvetőmag.

A szőlőfelújítás elősegítésére kiosztatott kedvezményes árban 1907. évben 384.000 drb. szőlőoltvány és 776.000 drb. szőlővessző. A szőlőtalajoknak agrogeologiai felvétele Maros-Torda és Torda-Aranyos vármegyékben befejeztetvén, 1907. évben a Kis-Küküllő vármegyei szőlőtalajokon lettek ezen felvételek folytatólagosan eszközölve.

A komlótelepítés megkönnyítésére 7 kat. hold új komlóterület telepítéséhez 1.100 K segély engedélyeztetett. Ezenkivül komlószárítók létesítésére két esetben segélyképen 2.200 K lett kiutalványozva.

A gyümölcstermelés érdekében 27.020 drb. gyümölcsoltvány került kiosztásra igen kedvezményes áron.

A czélszerű gazdasági gépek és eszközök meghonosítására vásároltatott és székely falusi gazdakörök tagjainak közös használatra kiadatott 1907. évben 192 drb. gazdasági gép 18.457 K értékben. Gazdaköröknek 92 drb. gazdasági gép 13.738 K árának beszerzéséhez adatott 6.542 K segély.

A gazdasági háziipari foglalkozás megkedveltetésére és tanítására 1907. évben 9 községben rendeztettek tanfolyamok. A tanfolyamokon részt vett összesen 239 egyén, a kik összesen 1.848 darab háziipari tárgyat készítettek.

A méhészeti ismeretek terjesztése czéljából a Maros-Vásárhelyen létesített nagyszabású mintaméhessel kapcsolatban az 1907. év tavaszán és nyarán papok, tanítók és kisgazdák részére 3 tanfolyam lett tartva. Egy-egy tanfolyamon részt vett 20—20 egyén s a tanfolyamok egyenkinti tartama három hetet vett igénybe. A méhtenyésztési tanfolyamon részt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

vett egyének között 60 drb. műkaptár és a legszükségesebb méhészeti eszközök lettek ingyenesen kiosztva.

A székelyföldi akczió munkássága folytán létesített tejszövetkezetek száma 1907. évben is szaporodott 17 községi tejszövetkezettel. 1903. évben kezdődött a székely akczióban a falusi tejszövetkezetek alakítása oly czélból, hogy azok révén lehetőleg mindenütt elég jó áron lehessen a tejfölösleget értékesíteni és hogy ezáltal fokozható legyen a székely gazdaságok jövedelme. 1907. év végén 51 tejszövetkezet van tényleges működésben. Van ezeknek összesen 3.771 tagja, feldolgoztak és értékesítettek eddig 4,949.544 liter tejet és ezért, valamint a mellékesen értékesített egyéb terményekért 967.681 K-t fizettek ki tagjaiknak. Mivel a tejelő nyugati fajta marhák tenyésztése most indul meg a Székelyföldön, remélhetőleg a tejhozam is hova-tovább nagyobb lesz, minek következtében a tejszövetkezetek működésével a tejértékesítésből is fokozatosan nagyobb jövedelemre tesznek szert a székely kisgazdák.

Az akczió munkásközvetítő működésének keretében 1907. évben részben állandó, részben időleges munkára elhelyeztetett 4.423 székely férfi és nő az ország különböző vidékeire.

A vízszegény székely községeknek állandó jó ivóvízzel való ellátása érdekében 18 községben dolgoztattak ki a vízellátás tervei. Ezen tervekből az 1907. év folyamán építés alatt volt 4 vízmű 4 községben, melyek közül 1 teljesen befejeztetett. A többi 14 tervből 4 drb. engedélyezési tárgyalás alatt van, a többi pedig most van előkészítve az engedélyezési tárgyalásra. Ezen vízműveknek összes létesítési költségei 128.449 K 70 f-t tesznek ki, a mihez államsegélyképpen kiutalványoztatott 80.857 K 59 f. A többi költségekkel az érdekelt községek járulnak hozzá.

Ingyenes jogi segélynyujtás szerveztetett egyelőre Maros-Vásárhelyen és mivel a kisérlet bevált, később Székelyudvarhelyen a székelyföldi ministeri kirendeltség és Székelyudvarhelyen a kirendeltség ottani megbizottjának irodahelyiségében. A székely akczió részéről díjazott szakemberektől teljesen díjtalanul útbaigazítást kap minden székely ember telekkönyvi, birtokvevési, eladási, örökségi, illeték, adó, stb., szóval mindennemű jogi ügyeiben. Czélja ez ingyen jogsegélynyújtásnak, hogy a tanulatlan embert lépten-nyomon fenyegető jogi hátrányokat elhárítsa, kizárja a költséges és felesleges perlekedéseket, vagy másrészről megadja a törvényes jog kellő időben és kellő módon való érvényesítéséhez szükséges útmutatásokat.

A székelyföldi akczió munkásságához újabban hozzájárult még az állatbiztosító szövetkezetek szervezése. Ezek alakítása most van folyamatban. Ez ideig meg lett alakítva 40 állatbiztosító szövetkezet. Ezen szövetkezetek kölcsönösségi alapon alakulnak, de oly kiegészítéssel, hogy az állományban 5%-on felül beállott károsodás esetén nem az érdekeltség kölcsönösen, hanem a magyar kölcsönös állatbiztosító társaság ad kártalanítást ½% viszontbiztosítás ellenében. Mivel ezen szövetkezetek csak a közelmultban alakultak, működésükről még nem lehet adatokkal beszámolni.

Főbb vonásaiban ezekben nyilvánult 1907-ben a székely akczió ama működése, a mi adatszerűleg megjelölhető. Kiegészítette azonban ezt, vagy jobban mondva lényege és igazi valója volt a székely akciónak az a társadalmi munka, a mit az öntudatra ébresztett és munkás alakulatokká szervezett székely falusi társadalom maga kifejtett a maga érdekében. Most nem a segélyezések muló hatása, hanem ez a társadalmi munka fogja a Székelyföld gazdálkodását és egész gazdasági helyzetét átalakítani.

VII. Gazdasági munkásügyek.

Az 1898. évi II. t.-cz., valamint a többi munkásügyi törvények végrehajtása tekintetében semminemű nehézség fel nem merült.

Kiadatott az 1907. évben 228.176 drb munkásigazolvány és 2.420 drb dohánykertészkönyv, a melyeket az eddig kiadottakhoz hozzászámítva, összesen 2,721.055 darabra megy a gazdasági munkások részére az 1898. évtől kezdve kiadott munkásigazolványok száma.

Az 1907. évi november 1-én lépett életbe a gazda és a gazdasági cseléd közötti jogviszony szabályozásáról szóló 1907. évi XLV. t.-cz. Hogy a törvény rendelkezéseit az érdekelt körök

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

kellőkép és minden utánjárás nélkül megismerhessék, a vármegyei gazdasági egyesületek és a gazdakörök útján a törvény- és végrehajtási rendeletet tartalmazó füzetek, úgyszintén a törvényt népiesen ismertető füzetek — s ez utóbbiak német, tót és oláh nyelvre is lefordítva — megfelelő számú példányokban díjtalanul osztattak ki a gazdaközönség és a földmíves nép, illetve a gazdasági cselédek között. Miután a törvény értelmében a gazdasági cselédeknek új szolgálati cselédkönyvet kell beszerezniök, ilyen új cselédkönyv már a törvény életbelépte előtt 600.000 darabon felüli mennyiségben díjtalanul küldetett meg a törvényhatóságoknak, melyek viszont ezeket a szükséghez mért számban a cselédkönyvek kiadására hivatott községi elöljáróságok között osztották ki. Az 1907. évi XLV. t.-cz. életbeléptetése körül egyébként semminemű akadály fel nem merült, s jogos a feltevés, hogy annak közérdekű rendelkezései az itt-ott kezdetben mutatkozó, s főként tájékozatlanságból eredő félreértések megszünésével az alkalmazásban hathatósan érvényesülni fognak.

Az 1907. év julius havában az aratás zavartalan lefolyásának biztosítására Mezőhegyesen, Bábolnán és Kisbéren, az állami ménesbirtokokon jelentékeny létszámú tartalék-munkáscsapatok tartattak készletben, hogy azokból a szerződésszegő munkások rögtönösen pótolhatók legyenek. Egyéb kedvező körülményeken kivül főleg ezen megelőző intézkedésnek tulajdonítható, hogy az 1907. évi aratási munkálatok — egyes, helyi okokra visszavezethető, kisebb jelentőségű esetektől eltekintve — általában véve zavartalanul folytak le.

Országos gazdasági munkás- és cselédsegélypénztár.

Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár működése az 1907. évben kielégítő eredményeket tüntetett fel.

A pénztár rendes tagjainak különböző csoportjaiba, melyekben nyugdíj-, haláleseti segély, életkor elérésére való segély és baleseti segély, vagyis a földmíves nép többféle igényének megfelelő különböző segélyek biztosíthatók, az 1907. évben összesen 1.194 egyén lépett be. Az 1907. év végével a pénztárnak 27.250 önként belépett rendes tagja volt. A munkaadók által a rendes tagok különböző csoportjaiban biztosított gazdasági cselédek száma az 1907. év végével 7.751-et tett ki. A tisztán baleset czéljából évről évre jelentkező rendkivüli tagok száma az 1907. évben 28.240 volt. A baleset veszélyének leginkább kitett gazdasági gépmunkások átalánybiztosítása terén jóval kedvezőbb volt az eredmény, mint az előző évben, a mennyiben az 1907. év folyamán 11.378 biztosítási kötvény állíttatott ki, tehát 3.208-czal több, mint az előző évben. Ez alapon mintegy 100—120 ezer egyén volt a pénztárnál baleset ellen biztosítva. A törvény értelmében a munkaadókra kivetett 120 filléres hozzájárulási díjért mintegy 380.000 gazdasági cselédnek nyújtott a pénztár balesetbiztosítást. Együttvéve tehát, mintegy félmillió egyén élvezte a pénztár biztosítását. Az 1907. évben a pénztár összesen 11.586 esetben nyújtott segélyt és a segélynek összege 420.512 K 16 f-t tett ki. Ez összegből több mint 68.000 K oszlott meg 251 oly eset közt, a melynél az elhunyt egyén hátrahagyottja részére adatott segély; s ugyanez évben már 336-ra emelkedett azoknak a száma, a kik baleset folytán végleg elnyomorodván, életük fogytáig a pénztár állandó rokkantsági segélyét fogják élvezni. A pénztár vagyona az 1907. év végén mintegy öt millió K volt.

Munkásházak.

Gazdasági munkásházak építésére az 1907. évi XLVI. t.-cz. életbeléptéig, azaz 1907. év augusztus hó 1-ig 10 vármegye és 2 tj. város részére összesen 306.239 K államsegély utalványoztatott.

A gazdasági munkásházak létesítésének állami támogatásáról szóló 1907. évi XLVI. t.-cz. módot nyújt a földmívelésügyi kormánynak arra, hogy az államkincstár terhére évenkint összesen 300.000 K-ig, a törvényhatóság vagy község irányában munkások helyett ezek javára kötelezettséget vállalhat a vételár, illetőleg a kölcsön után járó évi tőke és kamattörlesztési részletek meghatározott hányadának legfeljebb 100 féléven át, illetőleg az évi bérösszeg meghatározott hányadának legfeljebb 30 éven át való megfizetésére az esetben, ha valamely törvényhatóság vagy község munkásházak létesítése czéljából gazdasági munkásoknak ingatlanul ad el, vagy az építéshez kölcsönt nyújt, vagy kész munkásházakat ad el, vagy ad bérbe.

Ezen törvény alapján létesített gazdasági munkásházak húsz évre mindennemű állami,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

törvényhatósági és községi adó fizetése alól fel vannak mentve. Az 1907 : XLVI. t.-cz. alapján gazdasági munkásházak létesítésénél Csongrád vármegyét 500.000 K, Békés vármegyét 500.000 K, Kiskúnfélegyháza várost 200.000 K, Törökbecse községet 100.000 K, végül Gyula várost 100.000 K kölcsön felvételében támogattam államsegélylyel.

1907. év végéig anyagi támogatásommal 9 vármegyében, 25 községben és 1 tj. városban összesen 697 gazdasági munkásház épült, illetve adatott át a munkásoknak.

Ezen munkásházak 200—400 □-öl területen épülnek, egy szoba-, konyha- és kamrából állanak. Átlag 1.000 koronába kerülnek s a munkás évenként a 15—25 évi törlesztési idő tartama alatt évenként 40—60 K-t fizet, tehát kevesebbet, mint eddigi bérlakásáért.

Az 1907 : XLVI. t.-cz. biztosított államsegély 14.000 munkásház építését teszi lehetővé.

Községi segélyalapok részére 1907. évig 712.820 K államsegély utalványoztatott, mely összeg 53 vármegye és 6 tj. város között oszlik meg.

A gazdasági munkássegélyalapok gyarapítására az egyes törvényhatóságok az 1901. évi XX. t.-cz. 23. §. alapján közigazgatási hatóságok által kiszabott kihágási büntetéspénzekből és pénzbirságokból, valamint az elkobzott és a gazdátlan jószágok értékesítéséből a községek javára befolyó összegek 10—50%-át engedték szabályrendeletileg, hogy ezen alapok kitüzött üdvös czéljukat minél eredményesebben szolgálhassák.

Elismerő oklevelet és 50—100 K pénzbeli jutalmat 1907. évben 215 gazdasági cseléd és 117 gazdasági munkás kapott, összesen tehát 332 gazdasági cseléd és munkás 27.700 K jutalomban részesült, ezenkivül a 40 évi hű szolgálatok elismerésére szolgáló díszérem 42 gazdasági cseléd részére eszközöltetett ki, végül legfelső helyről az ezüst érdemkereszt 3 gazdasági cseléd részére adományoztatott. A Néplap magyar és különböző hazai nemzetiségi nyelveken megjelent példányai az 1907. évben összesen 16.800 példányban küldetett meg díjtalanul arra érdemes kisgazdák és gazdasági munkások részére.

Népkönyvtár 1907. évben 305 állíttatott fel. Ez ideig a földmívelésügyi tárcza által összesen 2.061 népkönyvtár adományoztatott.

A gazdasági munkásközvetítés az egész országban hatóságilag szervezve van, összesen 86 törvényhatósági és 3.748 községi munkásközvetítő működik. A földmívelésügyi ministerium munkásügyi osztálya, mint az országos hatósági munkásközvetítés központja, az 1907. év folyamán 73.437 alkalmazást kereső munkás közvetítésénél működött közre. Ezt a számot természetesen sokszorosan felülmulja azoknak a munkásoknak száma, kiket a vidéki törvényhatósági és községi munkásközvetítők közvetítettek.

A földmívelő munkásnépnek téli foglalkoztatása érdekében az 1907. év folyamán az egész ország területén 351 községben 362 gazdasági háziipari tanfolyam tartatott, résztvett ezeken 11.354 gazdasági munkás, kik a kosárfonás, seprükötés, gyékény- és szalmafonás és fafaragómunkákban lettek kiképezve.

A tanfolyamon kiképzett munkások az országos központi hitelszövetkezet közreműködésével 45 községben gazdasági háziipari szövetkezeteket alakítottak, a 45 szövetkezetnek 2.445 munkástagja van, kik az elmult télen 1,234.309 drb. tárgyat állítottak elő, 493.761 K értékben, ilyenformán egy szövetkezeti tag téli keresete 225 K-t tesz ki.

Tekintve, hogy ezen szövetkezetek útján a mezőgazdasági munkások téli foglalkozáshoz, keresethez jutnak, ezen szövetkezeteket anyagilag is támogatásban részesítettem, és pedig 1907. évben alakult 20 Bács-Bodrog vármegyei szövetkezet részére 30.000 K-t, a zentai kosár- és hálófonók szövetkezetének 3.500 K-t, a bodrogközi kosárfonók termelő és értékesítő szövetkezetének 1.000 K-t, a nádudvari kosár- és gyékényfonó háziipari szövetkezetnek 8.300 K-t, továbbá a bácsii fogyasztási és értékesítő szövetkezet részére 3.000 K-t, a nagykamondi kosárfonók szövetkezetének 1 fűzhasító gyaluló gépet és 1 hámozó készüléket, a bodrogközi kosárfonók termelő és értékesítő szövetkezete részére 2 drb fűzhasító és gyaluló gépet, Ó-Becse és vidéke kosárfonótermelési és értékesítő szövetkezet részére 1 drb fűzhasító és gyaluló, 1 drb fűzvesszőhajlító és 1 cziroksepőkötőgépet, Selmecz- és Bélabánya sz. kir.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

város által fentartott kosárfonótelep részére 1 fűzhasító- és gyalulógépet, végül Nagysármás községnek egy drb szalmakalapvarrógépet adományoztam.

A tanfolyamokon kiképzett munkások téli foglalkoztatása czéljából Máramaros vármegye iparfejlesztő bizottságának 4.000 K, Balatoni szövetségnek 2.500 K, Békés vármegye háziiparfejlesztő bizottságának 25.000 K állami segélyt engedélyeztem, oly feltétellel, hogy ez összegből a háziipari foglalkozáshoz szükséges nyersanyagot beszerzi és e nyers anyagból a megszabott minta szerint készült tárgyakat a munkadíj kifizetése mellett kizárólag télen, hetenként a munkásoktól beváltja, a tárgyak értékesítése után befolyt összeget pedig hasonló módon használja fel.

Nyersanyag beszerzésére a segesvári tulipán-szövetségnek 300 K, a nagybányai nőegyletnek 600 K, az általános közjótékonysági egyesületnek 600 K-t utalványoztam. A kisrákóczi háziipari szövetkezet Budapest fő- és székváros nyírfaseprűszükségletét szerződésileg három évre szállítja. Ezen szükséglet évenkint 500.000 drb. nyirfaseprű s értéke 30.000 K. Hogy a szövetkezet ezen téli keresetet biztosító kötelezettséget elvállalhassa, a kezdet nehézségeinek leküzdésére a munkások szövetkezete részére 5.000 K államsegélyt engedélyeztem.

A gazdasági háziparnak a gazdasági ismétlőiskolákon való minél szélesebb körben való bevezetése czéljából Kökényesen és Vörösmarton tanítók részére a nyári szünidőben tanfolyamot tartattam, melyen a kosárfonásból 35 tanító nyert kiképzést, ezenkívül 26 gazdasági ismétlőiskola részére utalványoztam a háziipar oktatása czéljából megfelelő államsegélyt.

Népies gazdasági ismeretek terjesztése czéljából 1907. évben az egész ország területén 874 községben 258 előadó 1.744 előadást tartott, melyeken 119.220 ember vett részt.

Gazdasági vándor-szaktanár 1907-ben 24 működött, kik 24 tanítóképzőn és papnöveldén látták el a gazdasági oktatást, ezenkívül 334 községben 684 vándor-előadást tartottak, melyen 46.631 ember vett részt, 26 községben 30 hosszabb ideig tartó gazdasági tanfolyamot tartottak, melyeken 1.419 ember vett részt, végül 71 községben 74 háziipari tanfolyamot rendeztek, ezeken 1.913 munkás nyert kiképzést.

VIII. Telepítés és birtokfeldarabolás.

A telepítési alap pénzkészlete az 1906. évben kimutatott 1,894.998 K 70 f-ről 2,890.197 K 26 f-re emelkedett, a miből az 1907. év végén 3½% kamatra gyümölcsözőleg el volt helyezve 2,887.025 K 44 f, a pénztári készlet pedig 3.171 K 82 f-t tett ki.

A pénzügyminister a pénztári készletből ismét 1,000.000 K-t, összesen már 3,000.000 K-t utalt az országos telepítési alapba, hogy addig is, míg a törvényhozás ezt az alapot nem gyarapítja, a telepítési akczió meg ne akadjon. Ez az előleg és a telepítési alapnak 1906. év végén kimutatott 1,894.998 K 70 f pénzkészlete több közép- és nagybirtok vásárlását tette lehetővé a Királyhágóntúl, még pedig olyan vármegyében is, a melyekre az állam telepítési tevékenysége az arra szükséges anyagi eszközök hiánya miatt eddig ki nem terjedt.

Jelesen megszereztem: Dévén és Marossolymoson (Hunyad vm.) Szentiványi Gábortól és nejétől 850 kat. holdat 420.000 K-ért; Marossolymoson és Berekszón (Hunyad vm.) Kovács Lajos és társaitól 687 kat. holdat 250.000 K-ért; Dévén (Hunyad vm.) Dániel Józseftől 86 kat. holdat 60.000 K-ért és Janky Lajos és társaitól 130 kat. holdat 160.000 K-ért; Alpestesen és Popesden (Hunyad vm.) Barcsay Tibortól és Gubányi Ilonától 1.275 kat. holdat 420.000 K-ért; Folton és Bojon Kovács János örököseitől 1.267 kat. holdat 425.000 K-ért; vagyis Hunyad vármegyében összesen 4.295 kat. holdat 1,735.000 K-ért; Alvinczen (Alsó-Fehér vm.) Kassel Zsigmondtól 264 kat. holdat 165.000 K-ért; Dezméren (Kolozs vm.) Tamássy Pétertől 1.022 kat. holdat 325.000 K-ért; Gerendkeresztur és Maroskecze (Torda-Aranyos vm.) valamint Marosgezse (Alsó-Fehér vm.) községekben báró Kemény Józseftől 1.863 kat. holdat 568.338 K 91 f-ért.

A felsorolt ingatlanokkal együtt, a melyeknek egész területe 7.444 kat. hold, vételára pedig 2,793.338 K 91 f, az országos telepítési alap birtokállománya 32.914 kat. holdra emel-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

kedett, a miből a Királyhágón innen van 7.344 kat. hold, az ország erdélyi részében pedig 25.570 kat. hold fekszik.

Miután a most vásárolt földbirtokok vételára a telepítési alapot majdnem teljesen kimerítette volna, a rajtuk nyugvó 689.383 K 36 f záloglevél kölcsön kifizetését egyelőre elhalasztottam, nehogy a telepítésnél felmerülő többi szükségletek, mint a házépítési, talajjavítási és egyéb költségek, fedezet nélkül maradjanak. De át kellett vállalni a záloglevél kölcsönöket azért is, mert a birtokokat állatokkal és gazdasági eszközökkel is felszerelni kellett, a mire az 1907. év végéig 144.885 K fordíttatott.

Habár a vásárlási ügyek lebonyolítása, továbbá a birtokok felszerelése, hasznosítása és kezelése, végül a parczellázási ügykörben kifejtett élénkebb tevékenység a rendelkezésre álló munkaerőt nagyon lekötötte, a szorosabb értelemben vett telepítési műveletek nem szüneteltek, a mennyiben Tergovesten, Krassó-Szörény vármegyében, 1.168 kat. hold 1.280 □-ölön új telep létesült 50 gazdálkodó és 10 munkástelepes részére, a kik itt 20, illetve 5 kat. holdat kapnak és pedig a gazdálkodó telepesek lakással együtt 6.200 K, a munkások pedig ház nélkül 1.600 K-ért. A munkástelepesek közül 7-en már megszállták telephelyüket, a gazdálkodó telephelyek betöltése azonban az 1908. évre maradt, mivel a kedvezőtlen építési viszonyok a lakóházak építését és befejezését késleltették.

Ezenfelül Temes vármegyében a delibláti kincstári birtoknak Izbiste község határához tartozó 2.886 kat. hold és 315 □-öl területű részén is megkezdődött a telepítés, egyelőre a filloxera által okozott pusztítások ellensúlyozására 1890—92-ben az ottani szőlőmívelésre alkalmas homokban részesített verseczi szőlősgazdáknak kilátásba helyezett mezőgazdasági területnek végleges átengedésével. A szóbanforgó ú. n. Fehértelep területe 4.360 kat. hold, de ebből a 90-es években szőlőmívelésre eladott terület levonása után csak 2.886 kat. hold és 315 □-öl maradt, a melyre 105 gazdálkodó és 42 munkás-telepest szándékozom elhelyezni. A futóhomok termőképességének fentartása Fehértelepen a gazdálkodásnak bizonyos korlátozását tette szükségessé. E telep annyiban is különbözik a többi telepektől, hogy a gazdálkodó telepek nagysága igen különböző, t. i. $13^1/_2$, 27, $40^1/_2$ és 54 kat. hold. A telepítés a tanyai rendszer szerint történik és új község létesítését czélozza, mihelyt a tanyák száma a szomszédos birtokrészek bevonásával 150-re szaporodik.

Mosniczán az irtási munkálatok haladásával a telepítés folytatódott 12 gazdálkodó telephely kijelölésével és betöltésével. De a telepítésre kijelölt Krassó-Szörény vármegyei vágásterületek telepítési tervei közül is elkészültek a nevrincsai 2.200 holdas és valealungai 450 kat. holdas telepítés alapvető munkálatai. E telepítések végrehajtása az 1908. és az 1909. években kerül sorra.

Az 1894 : V. t.-cz. alapján létesült telepek kettőnek kivételével, erősen izmosodnak, aminek egyik jelentékeny tényezője az államkincstár támogatása. A támogatás különböző nemei közül felemlítést érdemel első sorban 393 pirostarka és magyar tehén kiosztása a marosludasi, szilágyi, monostori, igazfalvai és facseti telepek kivételével, az összes többi telepeken, az 1906. évi jelentésemben közölt feltételek mellett.

Vetőmag-kölcsönt kaptak Igazfalván, Mosniczán, Temesrékáson, Stancsófalván, Marosludason és Karán a telepesek és pedig összesen 1.195 m.-mázsa búzát, 29 m.-mázsa árpát és 4 m.-mázsa tengerit, Fehéregyházán ingyen 97 kg. lóhere, 276 kg. luczerna és 283 kg. fűmagot, Stancsófalván 700 kg. lóheremagot. Kiosztatott továbbá ingyen 297.392 szőlőoltvány és 13.317 gyümölcsfa; végül eperfa fűzdugvány, cserje és erdei facsemete a telepesek által kért mennyiségben.

A közigazgatási, kulturális, egyházi és gazdasági czélokra adott segélyek összege az 1907. évben is meghaladta az 50.000 K-t.

Jelentékeny összeg fordíttatott háziipari tanfolyamok tartására is. Ezeken a telepesek a kosár- és szalmafonást, a seprő- és kefekötést tanulták meg.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A kincstár költségén vagy hozzájárulásával elkészült Igazfalván egy új tanterem, Monostoron az egyik gazdasági épület átalakításával 2 tanterem és 2 tanítói lakás, Stancsófalván a községház és jegyzői lak, több telepen a még hiányzó tenyészállat-istállók és pásztorlakok.

Fehértelepen a vízvezetéket meghosszabbíttattam, számos telepen közkutakat építtettem és több helyen gondoskodtam a víz kártételeinek a megszüntetéséről is.

Sok költséget okozott az útak és hidak építése; így a stancsófalva—temesrékási községi közlekedési út építéséhez 50.000 K-val, az apatin—gombosi úthoz 30.000 K-val járult a kincstár, Stancsófalván pedig erre a czélra 9.500 K-t utaltam ki.

A szövetkezeti eszme a telepeken eléggé jól hódított. Igazfalván és Nagysármáson, valamint Karán tejszövetkezet, Mosniczán pedig fogyasztási értékesítési szövetkezet alakult.

A búzatermés a gombosi, monostori, szilágyii és fehéregyházai telepek kivételével, a hol kat. holdankint 6—7 m.-mázsa mag termett, általában középen alul maradt és bár a tavaszi vetemények, főleg pedig a tengeri, legtöbb helyen jól fizettek, ezek a búzánál mutatkozott jövedelmi hiányt nem pótolták. Ezért a telepesek az előző évekből fenmaradt hátralékokkal együtt az 1907. évre előírt 639.509 K tartozásukból az év végéig csak 332.380 K-t törlesztettek s így a kincstárnak még 307.129 K-val adósak. Noha a telepesek a november hó 1-én esedékes annuitást rendesen csak a tengeri termés értékesítése után fizetik le teljesen, előre látható, hogy a kimutatott hátralék lényegesen nem fog apadni, tekintettel különösen arra is, hogy takarmány is szűkön termett.

A telephelyek forgalma, mint fentebb említettem, Mosniczán 12 gazdálkodó és Tergovesten 7 munkástelephelynek, vagyis mindössze 233 kat. holdnak eladásából állott. Ezzel szemben Viczéről ismét 6 telepes távozott és ma már 6 telephely van csak megszállva, 14 ház pedig üres.

Az 1894: V. t.-cz. előtt keletkezett úgynevezett régi telepes községekben az 1905. év végén kezdte meg működését az a különítmény, mely váltsághátralékok és birtokállapot rendezése végett szerveztetett az aradi m. kir. jószágigazgatóság kebelében. E különítmény a kezelésébe átadott 42 telepen az 1907. év végéig összesen 29 telepen fejezte be a leszámolást, folyamatban van a leszámolás 5 telepen, míg a még hátralévő telepek leszámolása, az azzal járó rendkivüli gondot és pontosságot igénylő munka miatt, csak 1908-ban lesz befejezhető.

Az 1907. évben 9 községben foganatosított leszámolás már rendezett jogi és telekkönyvi állapotok alapján indult meg.

A telepes községek egyházi, iskolai és közigazgatási téren az 1907. évben a következő állami támogatásban részesültek:

Gizellafalván r. kath. templom építésére 35.000 K engedélyeztetett. Óvoda és iskola czéljára Bolgártelep 2.000 K-t, Gizellafalva 2.439 K-t, Hertelendyfalva 15.000 K-t, Kispereg 1.000 K-t, Kovácsi 24.700 K-t, Sándoregyháza 500 K-t, Végegyháza 11.000 K-t, Zimándköz 6.750 K-t kapott, Vadászerdőn pedig az elemi iskolával kapcsolatos, idegenajkú tanulók befogadására létesített internátus fentartására 3.000 K adatott.

Különös gond fordíttatott a telepesek gazdálkodásának jövedelmezővé tételére. A gyümölcstermelés előmozdítása czéljából csaknem valamennyi telepes község részesült gyümölcsfa-oltványokban. Apaállatok beszerzésére a községek legnagyobb része kapott 100—250 K-ig terjedő segélyt, összesen 14.000 K-t. Háziipari tanfolyamok költségére 28 telepes községben összesen 18.000 K fordíttatott.

Artézi kút fúrására Bolgártelepen 4.095 K, Kisiratoson 462 K, Végegyházán 800 K adatott ki.

A parczellázási teendők az 1907. év folyamán is jelentékenyen szaporodtak.

Míg az 1906. évben 40 parczellázási ügy volt 107.000 kat. holdnyi területtel, addig az 1907. év folyamán 79 esetben és mintegy 170.000 kat. hold területen kérték közvetítésemet.

Támogatást az 1907. évben is csak azokban az esetekben nyújtottam, a mikor a par-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

czellázás úgy a helyi, valamint a gazdasági és szocziális viszonyok szempontjából közérdekűnek és a vevőkre előnyösnek látszott. Támogatásom és közvetítésem rendszerint a műszaki és a jogi munkálatok ingyenes teljesítéséből és az 1897 : XXXII. t.-cz. alapján felvehető parczellázási kölcsönök kieszközlésénél a pénzintézeteknél való közbenjárásból állott.

Több esetben a vevők már csak a parczellázott ingatlanok megvétele után fordultak hozzám, hogy az elvállalt egyetemleges fizetési kötelezettségtől, a felvett drága kölcsönöktől és a váltóadósságoktól szabaduljanak.

Ezen esetekben a félrevezetett kisgazdavevőket ingyenes jogi segélyben részesítettem és ezenfelül, hogy őket az anyagi romlástól megmentsem, igyekeztem részükre olcsó kölcsönöket szerezni.

IX. Kísérleti ügy.

A megfigyelő hálózat és az ógyallai obszervatórium fentartása, a megfigyelési anyag feldolgozása és közzététele, főleg ezek szabják meg az intézet működését, mely nagyjából 1907-ben ugyanabban a keretben haladt, mint az előző évben.

M. kir. országos meteorológiai és földmágnességi intézet.

A *klimatológiai* hálózat, a mely első-, másod- és harmadrangú megfigyelő állomásokat foglalja magában, 1907. év végével 223 állomásból állott.

Az *ombrométriai* hálózat a jelzett évben csupán csak 37 állomással szaporodott. Végeredményben az összes működő csapadékmérő államások száma 366 volt.

Mind a klimatológiai, mind pedig a csapadékmérő, vagyis műszerekkel ellátott állomások száma a lefolyt évben 1.589-re rúgott.

A *zivatarmegfigyelő hálozatban* 1.907-ben 1.100 munkatársa volt az intézetnek, a kik díjtalanul teljesítették a megfigyeléseket.

Az 1907. évben a rendes hivatalos kiadványok közül a következők jelentek meg:

1. A meteorológiai évkönyv XXXV. kötet I. része, a mely a II. és III. rangú állomások megfigyeléseinek anyagát s néhány regisztráló műszer adatait tartalmazza.

2. Az évkönyv XXXIV. kötetének IV-ik része az 1904. évben végzett csapadékmegfigyelések eredményeit foglalja össze.

3. Az évkönyv XXXV. kötet II. és III. része az 1905. évben az ógyallai obszervatóriumban végzett megfigyeléseket és az összes zivatarmegfigyelések anyagát öleli fel.

Az ógyallai obszervatóriumban a légköri elektromosság és földi áramok folytatólagos tanulmány tárgyává tétettek.

Az intézet hivatalos teendői közül megemlítendő még az országos vízépítési igazgatóság vízrajzi osztálya számára a szükséges adatok közvetítése, közös megállapodás szerint.

A m. kir. központi statisztikai hivatal részére 14 állomás megfigyeléseinek in extenso összeállítása.

Földtani intézet.

A hegyvidéki geológiai felvételeken 6 geológus és 1 fővegyész, bányageológiai felvételeken 1 geológus, agrogeológiai felvételeken pedig 6 geológus és 1 vegyész dolgozott. Felvétel területe: hegyvidéki 220.249 hektár², bányageológiai 19.990 hektár², agrogeológiai 158.693 hektár², összesen 398.932 hektár². Végzett 146 vizsgálatot, adva ugyanannyi szaktanácsot és felvilágosítást, elintézett 900 szakszerű ügyet. Az intézeti múzeum gyűjteményét dr. Semsey Andor tb. igazgató ezen évben is szaporította. E múzeumnak 1907-ben 5.804 látogatója volt.

A budapesti m. kir. állatélettani és takarmányozási kísérleti állomás.

A budapesti m. kir. állatélettani és takarmányozási kísérleti állomás 1906/7. évben végzett 6 kisérletet, a melyek a vérliszt tápláló értékének, az amidok tápértékének, gyümölcsliszt takarmányértékének megállapítására, respiratios készülék üzembe helyezésére, tehenek száraz és nedves takarmányozására s tehenek fehérjeszükségletére vonatkoztak. Végzett ezenkívül 105 különböző mintán ellenőrző vizsgálatokat, s 10 esetben adott szakvéleményt.

Tejkísérleti állomás.

A tejkísérleti állomás a jobb minőségű vajak előállíthatása végett maga tenyésztett tiszta tejsavkulturákat s ezeket szövetkezeteknek juttatta. Tanulmányozta a sajt- és vajhibákat s egyéb kisérleteket is végzett, különösen fejésre vonatkozókat. Végzett tejkémiai vizsgálatokat, tenyészkiválasztás szolgálatában a zsírvizsgálatokat folytatta, rendezett 3 helyen tejelő versenyt,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

működött szövetkezeti téren, a Moson vármegyei szövetkezeteknél vajversenyeket rendezett, 107 esetben adott szaktanácsot a gazdaközönségnek, kisérletezett különféle szűrőkkel, különböző sajtféleségek gyártásával (óvári, Camenbert). Az állomás vezetője felügyelője a mosonvármegyei szarvasmarhatenyésztő egyesületnek, résztvett kiállításokon, a bécsi nemzetközi kongresszuson (mint előadó) s azonkivül gazdasági előadásokat is tartott. Intenziven működött a szakirodalom terén, különösen pedig Moson vármegye szarvasmarhatenyésztésének emelésén, a minek következtében az állomány 1896-tól kezdve 34.825-ről 54.664-re emelkedett, a mi 57% emelkedés. Az 1907. évi emelkedés 8%.

Kisérletügyi központi bizottság.

A kisérletügyi központi bizottság újabb szervezete keretében, a melybe a szorosan vett mezőgazdasági, szőlészeti és erdészeti kisérleti állomások, valamint a kisérleti ügygyel vonatkozásban álló egyesületek bevonattak, mint a földmivelésügyi ministerium tanácsadó testülete 1907-ben 14 ülésében 21 fontosabb szakkérdést tárgyalt és ugyanannyi szakvéleményt adott. Ezen bizottság hivatalos organuma, a »Kisérletügyi Közlemények«, 4 füzetben 524 oldalon jelent meg s 10 állomástól és 20 szakegyéntől összesen 37 dolgozatot közölt.

Mezőgazdasági muzeum.

A m. kir. *mezőgazdasági muzeum* belső berendezési munkái 1907-ben befejezést nyertek s a muzeum 1937. évi junius hó 9-én Ő császári és apostoli királyi Felsége jelenlétében ünnepies megnyitással adatott át rendeltetésének. A muzeum a nagyközönség rendkivüli érdeklődésének tárgya, a mennyiben nagy számban keresi fel s iskolák és szakemberek is sűrün látogatják. E mellett a külföld is nagy érdeklődést mutat az intézmény iránt, számos külföldi tudós is fölkereste.

Országos gyapjúminősítő-állomás.

Az országos gyapjúminősítő-állomás folytatta tudományos munkásságát, a hazai tenyészanyag javítása érdekében tanulmányokat tett, kivált a prémbőrnyerés czéljából tenyésztett karakul juhok osteologiája és phisiologiája szempontjából. A Bécsben lefolyt III. nemzetközi gazdakongresszuson részt vett s ez a keresztezésekre legalkalmasabb arányok megállapítására vonatkozó javaslatot magáévá tette. A parlagi hazai fajták javításának kérdését folytatólag tanulmányozta.

A tenyészállatok gyapjának elbirálása czéljából végzett 39 osztályozást, 18 mikroskopiai vizsgálatot, 26 szálfinomsági mikroskopi mérést, 12 szilárdsági és nyújthatósági megállapítást, 38 esetben fésülési próbát s 39 bundaosztályozást. Teljesített a személyzet több helyszini szemlét felülbirálás, nyájosztályozás és kosbeosztás czéljából. Tanácsot kértek tenyésztők, kereskedők, gyárosok, sőt külföldiek is. Az igazgató gyapjúárveréseken mint min. biztos vett részt. A gyapjú értékeléshez szükségelt vizsgálatok száma 1.217 volt.

A műegyetem, továbbá 3 szak-, illetve középiskola részére gyapjúgyüjteményt állított össze.

Az intézetet meglátogatták a berlini gazdasági főiskola tanárai és hallgatói. Résztvett a pécsi kiállításon és a mezőgazdasági muzeum berendezésében s irodalmi munkásságot is fejtett ki.

M. kir. bakteriológiai intézet.

A bakteriológiai intézet mint vizsgálati állomás 1.086 ügyet intézett el. 503 ízben szolgáltatott ki malleint, összesen 1.936 adagot, tuberkulint 128 esetben adott ki 8.226 adagnyi mennyiségben. A többi 203 esetben különféle beküldött anyagoknak (emberi és állati hullarészek, víz, tej, kóros váladékok, gyógyszer stb.) bakteriológiai vizsgálatát teljesítette.

Mint *szérumtermelő intézet* (a belügyminister megbizásából) 29.781 különböző erősségű difteriaellenes szérumadagot termelt.

X. Gazdasági szakoktatás.

A szakoktatási intézmények az állami költségvetésben a jelen évtől kezdve czélszerűségi szempontból 3 czímen elkülönítve szerepelnek, mint:

a) állatorvosi főiskola;

b) gazdasági akadémiák;

c) alsófokú gazdasági szakoktatás és mezőgazdasági ismeretek terjesztése.

Állatorvosi főiskola.

Az *állatorvosi főiskolán* a korszerű fejlesztés szükségessé tette a belklinikai előadóterem létesítését, a kis állatok kórházának kibővítését, az élettani és vegytani intézet emeletre építését,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

a gyógyszertári intézetnek szolgalakással való kibővítését, a bakteriológiai intézet kerítésének kiegészítését (minderre 279.250 K beruházás irányoztatott elő 3 évi felhasználás mellett). Az 1908. évre a második részlet fejében 100.000 K állíttatott be. E mellett, hogy ezen építkezés czélszerűen legyen keresztülvihető, azonkivül, hogy a gazdasági főiskola elhelyezése is megfelelő módon legyen megoldható, a főiskola területének kibővítésére van szükség, ezért telekvételre 900.000 K irányoztatott elő.

A főiskolával és a budapesti gazdasági intézményekkel kapcsolatban létesítendő gazdasági tanárképző tanfolyam megindítása vétetett tervbe, a mely czélra 1908. évre 10.000 K vétetett föl a költségvetésbe. Ugyanitt történt gondoskodás az ojtóanyagoknak állami kezelésben leendő termeléséről, a mi 1908-ban veszi kezdetét.

Gazdasági tanintézetek.

A *mezőgazdasági főiskolára* vonatkozólag a kérdés nagy és messze kiható jelentőségére való tekintettel folyó évben nagyarányú s magas szinvonalú szaktanácskozmány tartatott, mely tanácskozmány az e kérdésben eddig is szerzett tanulmányokat fontos és becses adatokkal szaporította. Az adatok feldolgozása s a szervezési kérdések megoldása, módozatok megállapítása folyamatban van.

A gazdasági tanintézeteknek gazdasági *akadémiákká való átszervezése* ez évben már teljesen keresztül vitetett, így a folyó 1907/8. tanévtől kezdve már mind az 5 gazdasági akadémia az új akadémiai rend szerint működik.

A magyaróvári akadémián tanügyi és gyüjteménytári épületek pótlására 195.000 K beruházási hitel irányoztatott elő, évekre való elosztás mellett s második részletül 1908-ra 100.000 K vétetett fel. E mellett úgy itt, mint az új akadémiákon a még hiányzó kezelési és gazdasági épületek, valamint felszerelések fokozatos kiegészítése terveztetik.

Az *alsófokú képzés körében szükségesnek látszó reform* érdekében munkálatok és tanulmányozások folynak s ez ügyben is nagyarányú szaktanácskozmány tartatott.

A *női háztartási iskola és vele kapcsolatban a tejmunkásnő- és baromfimunkásnő-iskola* létesítése iránt az előtanulmányozás jó részben megtörtént s az 1908. év folyamán a megvalósulás stádiumába lép. A felállításhoz szükséges költségek részbeni fedezésére 1908-ra 100.000 K beruházási hitel vétetett be.

Földmívelési Értesítő.

Megemlítem végül, hogy a vezetésem alatt álló ministerium hivatalos lapja az 1907. évben a XVIII. évfolyamba lépett.

Darányi Ignácz s. k.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

II

MAGYARORSZÁG ŐSTERMELÉSÉNEK ÁLLAPOTA 1907-BEN.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A folytatólagos kataszteri felmérések által az 1907. év folyamán történt helyesbítések szerint a Magyarbirodalom területe 32,498.891 hektár, szemben az előző évben kimutatott 32,499.794 hektárral, a különbözet tehát 903 hektár. A terület megoszlása mivelési ágak szerint.

Az egyes mivelési ágakat tekintve, a helyesbítések folytán keletkezett eltérések az előző évvel szemben elég jelentékenyek; így a szántóföld területe az 1906. évi 13,531.028 hektárról 13,569.349 hektárra, a szőlők területe 234.182 hektárról 235.665 hektárra, a legelők területe 4,092.882 hektárról 4,102.214 hektárra emelkedett, ellenben a többi mivelési ágé kisebb-nagyobb mértékben csökkent; jelentékenyebb csökkenés csak az erdőknél jelentkezik, a mely mivelési ág területe 1906-ban 9,060.888 hektárral, 1907-ben csak 9,023.162 hektárral mutattatik ki. A földadó alá nem eső terület is csökkent 1,734.261 hektárról 1,730.013 hektárra.

Ezen helyesbítések folytán a mivelési ágak területi aránya is változott némileg; így a szántóföld arányszáma az 1906. évi 41·63%-ról 41·75%-ra emelkedett, ellenben az erdőké 27·87%-ról 27·76%-ra csökkent.

Időjárás.

1906-ban az őszi, a csapadékban bővelkedő hűvös időjárás korán, már szeptember hó elején köszöntött be, de a túl sok eső miatt az őszi szántás-vetés nehezen indult meg. Szeptember második felében a levegő még inkább lehült s helyenként hó és dér is mutatkozott. A csapadékban bővelkedő szeptember után októberben kedvező, enyhe, száraz időjárás uralkodott, ami lehetővé tette az előző késedelem után a szántás és vetési munkálatok nagymérvű előhaladását. A vetések általában jól keltek s panasz főleg csak az országnak csaknem minden részén mutatkozó egerek ellen volt.

November hónapja nem hozott különösebb változást az időjárásban s így minden nagyobb nehézség nélkül lehetővé vált a szántás-vetési munkálatok befejezése. A jószág, mely elég jó állapotban volt, az ország legtöbb vidékén még a hó második felében is kijárt a legelőkre.

A tél november hó utolsó napjaiban havazások kíséretében köszöntött be s ezzel a jó állapotban kelt és fejlődött őszi vetések mindjárt a tél elején, nagyobbára kielégítő hótakarót nyertek. A tél folyamán néhányszor előfordult enyhe időjárás azonban a hótakarót megbontotta, úgy hogy az időnkint hirtelen vissza-visszatérő hideg, fagyos időjárás a növényzetet, de különösen a gabonaféléket állandóan vagy a kifagyás, vagy a kipállás veszélyének tette ki. E változatos, általában igen zord s közel öt hónapig tartó tél az őszi vetések állapotát kedvezőtlenné tette. Egér- és rovar-károk a tartós tél daczára is jelentkeztek.

A hosszantartó tél, a talaj túlságos nedvessége, a még márczius hónapban is uralkodó hideg, szeles, viharos, gyakori havas esőkkel fellépő zord időjárás miatt a tavaszi munkálatok a megszokott időnél jóval későbben indultak meg és lassan folytak. Az őszi vetések állapota, különösen a korai vetéseké sem volt kielégítő. Ez időben már nyilvánvaló volt, hogy az ősziek nem jól teleltek; általában sok volt a fagykár, s ezenfelül a vetések általában ritkák voltak. Számos helyen kiszántás történt, főleg az ország déli részeiben, hol Torontál, Temes és Bács-Bodrog vármegyében, a gazdasági tudósítók jelentései szerint az őszi búza 10—20%-a tönkrement, a Tisza felső része mentén pedig a rozsvetések állása miatt hallatszottak panaszok. A gyakori kiszántások s ezzel kapcsolatban a föld újbóli megművelésének szüksége, vala-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

mint a márczius—április havi kedvezőtlen időjárás az egész országban a mezei munkák nagymérvű torlódását idézte elő, a minek következtében a vetési és ültetési munkálatokkal igen sok helyen megkéstek.

A tavaszi abnormis hideg időt május hó elején átmenet nélkül hirtelen hőség váltotta fel, mely gyors változás egyedül a külső munkálatoknak kedvezett. Ez időtájt jól bokrosodott búzavetés csak szórványosan és csak kisebb területeken fordult elő, ellenben sok helyen a nagy hőség szárba hajtotta az abnormisan alacsony búzavetéseket. A már kalászba menő rozs kalásza általában kisebb, szára pedig jóval alacsonyabb volt a rendesnél, s a gaz igen elterjedt a ritka és alacsony állású őszi vetésekben. Különösen kedvezőtlen volt az őszi árpa s a repcze állapota. A tavaszi búza és rozsvetések tűrhetőbben állottak, de országszerte kívánták az esőt. A fűtermés a tavaszi nedves időjárás daczára is esőt kívánt, s nem volt kielégítő, a sík vidékeken pedig a májusi szárazság miatt oly gyengék lettek a legelők, hogy a jószág alig talált rajtuk legelni valót. Szerencsére a mesterséges takarmányfélék fejlődése általában kielégítő volt. A szőlőknek és gyümölcsösöknek azonban a száraz, meleg idő előnyére vált, melyeknél a fejlődés rohamos s a várakozásnak megfelelő volt. Május hó második felében az időjárás nagyobbára változó és sok helyen zivatarral párosulva esős volt. Az esőzések behatása alatt a hőség mérséklődött s ezzel az időjárás általában kedvezőbbre fordult. A hüvösebbre és csapadékosabbra változott időjárás különösen a tavasziakra jó hatással volt ugyan, mindazonáltal általánosságban a vetések állapota épen nem volt kielégítő. A mezei munka meglehetősen összetorlódott, s itt-ott munkáshiány is jelentkezett. A rétek és természetes kaszálók termése sem látszott kielégítőnek. Nem biztattak kedvező kilátásokkal a gyümölcs és szőlő sem. A jégkárok főleg a dunajobbparti vármegyékben, elég gyakoriak.

Június hó folyamán száraz és esős időjárás felváltva jelentkezett; nagy záporokban, jégesőben és rövid ideig tartó erős lehülésekben nem volt hiány. A gyors időváltozások hátráltatták a növényzet egyenletes fejlődését; üszög és rozsda sok helyen jelentkezett, de ez utóbbi legtöbbnyire a gabonaféléknek csak levélzetét támadta meg.

Az általában kedvezőbbre vált időjárás azonban már elkésett és alig változtatta kedvezőbbre a mezőgazdaság állapotát. A hó második felében az ország nagy részében jelentékeny csapadék volt, s miután eső főleg csak azon vidékeken nem volt, a hol előzőleg bő volt az esőzés, a kalászosok szemfejlődése ebben az időben elég kedvezően folyt le. A sík és dombvidék vetései körül 1907. évben egy örvendetes jelenséggel is találkoztunk és ez a váratlanul bekövetkezett rohamos utófejlődés, a mely a Péter és Pál-nap előtti és utáni rekkenő hőséget megelőzte. Ez a rohamos utófejlődés mintegy kiegyenlítette a korábbi abnormis hátramaradást. A korai búza és rozsvetések, valamint az őszi árpa június hó utolsó napjaiban már a kasza alá került. A közelmulttal szemben a mezőgazdasági állapot általában valamivel javult, bár a hó vége felé jelentkező nagy hőség a kényszerérés veszedelmét idézte elő. Az aratás rendkívül forró időjárás mellett kezdődött, de hamarosan megváltozott az idő s hideggé, csapadékossá vált, a mi a kapás növényeknek hasznára vált ugyan, de az aratást kedvezőtlenül befolyásolta s lassította. Július hó második felében azonban az időjárás kedvezőbbre fordult, bár ebben az időszakban is sűrün fordultak elő pásztás esők, itt-ott zivataros jelleggel. Ez az időjárás az aratási munkáknak nem kedvezett ugyan, de sokat használt a kapásoknak, a gyümölcsösöknek és a szőlőknek. Az aratásnak eredménye néhol a várakozást felülmulta ugyan, de a legtöbb helyen azon alul maradt, sőt itt-ott inséges is volt a termés.

Augusztus hó folyamán nagyobbára száraz és meleg időjárás uralkodott; gyakran volt ugyan eső, de kevés helyen elegendő s a szárazság miatt főleg az Alföldről hallatszottak jogosult panaszok. A száraz időjárás a zabnak helyenkint még be nem fejezett aratási munkáira, valamint a gabonacséplés befejezésére kedvező volt, ellenben a takarmánynövényekre, tengeri, burgonya, répa, szőlő és gyümölcsre hátrányosan éreztette befolyását. September hó első napjaiban az időjárás túlnyomóan száraz, melyet azonban helyenkint számbavehető eső szakított meg. Az éjjeli lehűlés napról-napra erősbödött. A korai, fejlő-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

döttebb tengeri vetések, valamint a burgonya korai fajtái általában jó középtermést adtak, a későiek azonban, főleg az esőben szükölködő Alföldön, a várakozáson alul maradtak.

Az elemi csapások okozta kártételek az 1906/7. gazdasági év folyamán igen nagyok voltak s a teljesen elpusztított vetések területe meghaladta a félmillió hektárt. Az egész Magyarbirodalomban 534.781 hektárra, az összes bevetett területnek 4·2%-ára rugott a teljesen elpusztult vetések területe; a pusztulás csaknem oly nagy volt, mint az 1903/4-iki rendkivül rossz gazdasági évben, a mikor az elemi csapások folytán teljesen elpusztult vetések területe 567.742 hektárt, az összes vetésterületnek 4·6%-át tette. Ezzel az elpusztított területtel természetesen nincsenek kimerítve az elemi csapások által okozott kártételek, mert valószinüleg még sokkal nagyobb az a terület, a melyen az elemi csapások a vetésekben csak kisebb-nagyobb károkat okoztak a nélkül, hogy a vetéseket teljesen elpusztították volna. Igen nagy részt az elemi csapások ilyen kártételeinek tulajdonítható az, hogy az 1907. évi aratásunk oly kevéssé volt kielégítő. Elemi csapások.

Mint rendszerint, úgy ebben az évben is az anyaországban az elemi csapások aránylag sokkal nagyobb károkat tettek, mint a társországokban; a Dráváninnen ugyanis az összes vetésterületnek 4·6%-át, ellenben a Drávántúl csak 1·2%-át pusztították el teljesen. Abszolut számokban a teljesen elpusztított vetések területe a Dráváninnen 518.739, a Drávántúl csak 16.042 hektárt tett. Varasd vármegyében elemi csapások nem is fordultak elő, s csak 2 vármegyében haladta meg az elpusztított vetésterület az összes vetésterület 1%-át, míg a kártétel az anyaországban Háromszék vármegyében a 20, Csongrád, Sáros, Temes, Torontál és Brassó vármegyékben a 10%-ot is meghaladta.

Ebben a gazdasági évben a fagy okozta a legnagyobb károkat, összesen 205.801 hektár vetést pusztítva el, csaknem kizárólag őszieket (147·6 ezer őszi búzát, 36·2 ezer hektár őszi rozsot stb.); igen sok kárt tett az árviz is, 105.686 hektárt pusztítva el, azután az aszály, 71.309 hektárt. A jég már csak 41.918 hektárt pusztított el, ellenben szokatlanul nagy volt az egerek, a férgek és a rovarok által elpusztított vetések területe: 46.486, 19.082 és 24.907 hektár.

Leginkább fagykárok fordulván elő, túlnyomóan őszi vetések pusztultak el, összesen 435.342 hektáron, míg a tavasziakra csak 99.439 hektár esett. Az őszi búzából 333.925 hektár, az összes őszi búzavetések 8·89%-a, az őszi rozsból 83.141 hektár (7·45), az őszi árpából 13.259 hektár (12·27%), az őszi repczéből 2.357 hektár (10·86%) pusztult el teljesen, míg a tavasziakban okozott kártételek egyetlenegy terménynél sem haladták meg a 2·5%-ot.

Az 1905. évi középen felüli s az 1906. évi rekordtermést az 1907. évben a mezőgazdasági termányeknél, lehet mondani majdnem az egész vonalon, silány termés követte. Legfőbb gabonanemünknek, a búzának aratása nemcsak gyengébb volt mint az utolsó tiz év bármelyikében, hanem ezenkívül a minőség is még csak meg sem közelítette az 1906. évit. Különben az egész 1907. évi termés nagyságának megitélésére szolgáljon a következő összeállítás, a mely az utolsó tizenegy évről mutatja be a főbb termények termés-eredményét. Termés-eredmények.

Termett az egész Magyarbirodalom területén:

Év	Buza	Rozs	Árpa	Zab	Szemes tengeri	Burgonya	Széna és sarjú
			méterm ázsa				
1897-ben	23,735.656	9,200·384	9,602.486	8,630.974	30,103.901	32,908.824	98,270.390
1898-ban	38,002.418	11,759.316	13,253.708	12,443.634	37,554.250	40,458.056	92,316.431
1899-ben	40,904.872	12,668.255	14,004.561	12,705.325	33,189.522	38,650.982	107,010.311
1900-ban	41,431.960	10,793.281	12,362.215	11,060.522	37,174.023	48,621.730	107,575.945
1901-ben	36,640.044	11,089.463	11,565.902	10,726.104	37,557.560	47,901.130	98,171.135
1902-ben	49,777.571	13,337.360	14,284.577	12,934.021	30,430.947	42,074.240	110,069.016
1903-ban	48,068.749	12,888.710	14,895.932	13,740.381	40,521.828	50,273.528	109,752.765
1904-ben	39,984.951	11,663.819	11,365.234	9,823.997	17,974.937	32,580.402	66,995.401
1905-ben	46,427.372	13,483.257	14,221.130	12,204.798	28,558.680	49,209.689	109,095.380
1906-ban	56,543.062	13,686.271	15,786.070	13.538.589	46,584.504	52,236.829	121,274.538
Átlag 1897—1906-ig	42,151.655	12,057.012	13,134.173	11,780.834	33,965.015	43,491.541	102,053.432
1907-ben	35,564.925	11,494.772	14,183.086	12,143.033	44,084.485	55,463.267	97,921.458

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A mint ez adatokból látható, búzából az egész Magyarbirodalom területén csak 35·6 millió métermázsa termett, 20 millió métermázsával kevesebb mint a kiváló termésű 1906. évben. Az átlagtermés hektáronként csak 10·0 métermázsát tett, melynél gyengébb termésünk 1897. óta sem volt, a mikor csak 7·9 métermázsa búza termett hektáronként. A termés valamivel jobban sikerült ugyan a szorosan vett Magyarországon mint Horvát-Szlavonországokban, mert az anyaországban a hektáronkénti átlagtermés 10·0 métermázsát tett, ellenben a társországokban csak 9·7 métermázsa volt. Mivel azonban a társországok termésátlagai, kezdetlegesebb gazdasági kulturájuk miatt, rendszerint jelentékenyen elmaradnak az anyaországéi mögött, a Dráváninnen és a Drávántúl 1907. évi búzatermésátlagai között mutatkozó ez a csekély eltérés arra vall, hogy a társországok búzatermése aránylag sokkal jobb volt mint az anyaországé. Igazolja ezt az is, hogy a társországokban 1907-ben nagyobb volt a búzatermés átlaga, mint az igen jó termésű 1906. évben.

Az egyes országrészek termése közötti eltérés igen nagy. A Duna jobbpartja képviseli 13·5 métermázsa átlagos termésével a maximumot, a Tisza—Maros szöge pedig — a hol csak 7·5 métermázsát adott egy hektár — a minimumot. A vármegyei törvényhatóságok közül kiemelkednek Pozsony vármegye 17·2, Sopron vm. 15·8, Nyitra és Somogy vármegyék 14·9 és Baranya vm. 14·6 métermázsa átlagos termésükkel. Horvát-Szlavonországokban legtöbb búza termett Pozsega (hektáronként 10·7 métermázsa) és Verőcze (hektáronként 10·6 métermázsa) vármegyékben. Legkedvezőtlenebbül alakult a búzatermés a Dráván innen Temes vármegyében, a hol 5·9, Krassó-Szörény vm.-ben, a hol 7·9, Háromszék és Sáros vármegyékben, a hol 7·2 és Torontál vármegyében, a hol 7·3 métermázsa volt a hektáronkénti átlagos termés. Megjegyzendő, hogy a felsorolt vármegyék közül Krassó-Szörény, Temes és Torontál vármegyék rendes körülmények között úgy talaj-, mint klimatikus viszonyaik folytán igen fontos búzatermő területek. A Dráván túl különösen a sziklás Modrus-Fiumében volt gyenge a búzatermés, a hol hektáronként csak 5·6 métermázsát arattak; ebben a vármegyében, különben 1906-ban csak 5·3 métermázsa búza termett hektáronként. A törvényhatósági jogú városok közül Győr és Versecz képviselik a szélsőségeket 16·9 illetve 3·5 métermázsányi átlagos termésükkel.

Rozstermésünk 11,494.772 métermázsát tett és így mintegy 25%-kal volt gyengébb az 1906. évi, 15,087.113 métermázsára rúgó termésnél. A hektáronkénti termés a Dráván innen 10·0, a Dráván túl 7·7, a Magyarbirodalomban 9·8 métermázsát ért el. A rozstermés szintén a Duna jobbpartján volt a legjobb 11·3 métermázsa átlaggal. Majd a Duna balpartja és a Duna—Tisza-köze következnek 10·9 illetve 10·1 métermázsás terméssel, míg leggyengébb a Tisza jobbpartján volt a rozstermés, a hol csak 7·4 métermázsa termett hektáronként. Az egyes vármegyéket tekintve a maximum és minimum képviselői az anyaországban Pozsony és Fogaras vármegyék 13·7 illetve 5·6 métermázsányit tevő termésükkel, a társországokban pedig Verőcze és Modrus-Fiume vármegyék, melyek közül az előbbiben 10·4, utóbbiban 4·8 métermázsa volt a hektáronkénti átlagos termés.

Árpatermésünk szintén jelentékenyen kisebb volt az 1906. évivel szemben. A termett mennyiség csak 14,183.086 métermázsát tett, míg 1906-ban felül volt a 15·7 millió métermázsán. Az átlagtermés 12·1 métermázsa volt a Magyarbirodalom, 12·5 a szoroson vett Magyarország és 6·9 Horvát-Szlavonországok területén. Országrészek szerint a Királyhágón túl áll legelől 15·3 métermázsányi átlagos termésével, majd az országnak főként sörárpát termelő nyugati része és a Duna balpartja következik 13·6 métermázsa átlagos terméssel. Legsikerültebb volt az árpatermés Brassó vármegyében, hol 25·9 métermázsa termett hektáronként, de a három nagy árpatermelő vármegye: Pozsony, Sopron és Nyitra vármegyék is az országos átlagnál jobb eredménynyel dicsekszenek. Pozsony vármegyében 16·5, Sopronban 16·0, Nyitrában 15·8 métermázsa termés volt az átlag.

Zabtermésünk egyrészt a hosszú tél miatt elkésett vetés, másrészt az azután következő kedvezőtlen időjárás folytán közel másfél millió métermázsával volt kevesebb mint 1906-ban és összesen 12,143.033 métermázsára rugott, mely mennyiségből 605.905 métermázsa kivé-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

telével a többi az anyaországra esett. A maximumtermést a Tisza—Maros szögén (hektáronkint 13·9 métermázsa), a minimumot a Tisza jobbpartján (hektáronkint 8·4 métermázsa) találjuk. Mint az árpa, a zab is Brassó vármegyében sikerült legeredményesebben, a hol hektáronkint a hozam 27·1 métermázsa volt, míg a minimumot Modrus-Fiume képviseli 3·3 métermázsás átlagos termésével.

Kenyérterményeink közül egyedül a tengeri volt az, mely, noha az 1906. évvel szemben eredmény tekintetében jelentékeny a különbség, mégis teljesen kielégítő termést adott. E gabonanemből 44,084.485 métermázsa termett, a mely mennyiségnél nagyobb termésünk az utolsó tíz év alatt csak 1906-ban volt, midőn 46·6 millió métermázsára rúgott a tengeritermés. Hektáronként az átlag a Magyarbirodalom területén 15·5 métermázsa volt, a szorosan vett Magyarországon 16·2, Horvát-Szlavonországokban 11·4 métermázsa. A Duna balpartján 19·3 métermázsát ért el az átlag, míg a Tisza jobbpartján csak 13·3 métermázsa volt a hektáronkinti átlagos hozam. A vármegyei törvényhatóságok közül hektáronként 20 métermázsát ért el a termés Bars, Pozsony, Győr, Sopron és Brassó vármegyékben, míg igen kevés tengeri termett Lika-Korbava (hektáronkint 6·5 métermázsa), Pozsega (hektáronkint 8·1 métermázsa), Modrus-Fiume (hektáronkint 8·2 métermázsa) és Ugocsa (hektáronkint 8·5 métermázsa) vármegyékben.

A burgonyatermés jobban sikerült mint 1906-ban. Összesen 55,463.267 métermázsa termett, több mint három millió métermázsával haladva meg az 1906. évi termést. Az átlagtermés hektáronként 86·1 métermázsát tett. Az ország közjogi alkatrészeit tekintve nagyobb eltérés a termés nagyságát illetőleg nem mutatkozik, országrészenkint azonban már jelentékeny különbségek vannak. A Királyhágón túl 102·3 métermázsát adott egy hektár, a Tisza—Maros szögén azonban csak 48·3 métermázsát.

A hüvelyesekből majdnem ugyanannyi termett, mint 1906-ban, míg takarmánytermésünk a hosszantartó s igen nagy szárazság folytán gyenge volt. Réti széna és sarjú 97·9 millió métermázsa termett az 1906. évi 121 millió métermázsával szemben. Lóhere 11·3 millió métermázsa (1906-ban 14·5 millió), luczerna 8·2 millió métermázsa (1906-ban 9·9 millió), zabosbükköny 12·1 millió métermázsa (1906-ban 13·5 millió), őszi bükköny pedig csak 0·8 millió métermázsa (1906-ban 1·9 millió) termett.

Végül a többi kisebb jelentőségű terményeket mellőzve megemlítjük még, hogy a czukorrépatermés 23·9 (1906-ban 26·7), a takarmányrépatermés pedig 48·1 (1906-ban 54·3) millió métermázsára rúgott.

A gabonaárak 1907. évi alakulásában két, eredményeiben végleteket képező aratás hatásai nyilvánulnak meg. Az év elején ugyanis az árak az 1906. évi, általában igen jó aratás eredményeihez képest képződnek és igen alacsonyak; az év második harmadától kezdve azonban, a mikor a vetések rossz telelése nyilvánvaló volt s a tavaszi vetési munkálatokat is hátráltatta a kedvezőtlen időjárás, az árak előbb lassú, később gyors emelkedése kezdődik, a mely az év végén érte el tetőpontját. Az árak ilyetén alakulása kiterjedt nemcsak azokra a terményekre, a melyek termése 1907-ben gyenge volt, hanem a tengerire is, a mely terményből igen jó aratás volt. Némileg eltérően csak a zab ára alakult, a mely terménynek árai már az 1907. év elején is kivételesen magasak voltak, magasabbak, mint a búzáé. Gabonaárak.

Az év elején a búza ára igen alacsony volt. Oly alacsony ára a búzának, mint 1907. év elején, 1896 óta sem volt. Ebben az időben a búza s az árpa és rozs ára közötti különbség nem is érte el a 2 koronát, miután e két utóbbi termény ára aránylag magasabb volt, mint a búzáé s mindkét termény ára az 1907. év elején magasabb volt, mint például az 1903. évben is, a mikor szintén jó volt az aratás.

Ezek az alacsony árak csak április elejéig tartottak; ez időponttól kezdve szakadatlan volt az áremelkedés egészen az év végéig, nagyobb mértékben a búzánál és a rozsnál, kisebb mértékben az árpa, zab és tengerinél.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A budapesti tőzsdén az öt főbb gabonanemű árai három-három havonkint a következőleg alakultak:

	1907 január	április	július	október
	métermázsánkint korona			
búza	14·67	16·10	22·00	23·51
rozs	12·88	13·35	16·83	20·74
takarmány árpa	12·97	13·43	14·01	15·67
zab	15·06	15·82	16·00	16·29
tengeri	9·98	11·05	12·18	13·99

Gabona- és lisztforgalom.

Az 1906. évi jó termés hatását még az 1907. évben is éreztette. Nagy készletek maradván, kiviteli forgalmunk az 1907. év első hónapjaiban élénk maradt s egyrészt ennek folytán, másrészt, mert tengeritermésünk ez évben is nemcsak hogy jól sikerült, hanem minőségileg is kitünő volt és így e termésből való kivitelünk több mint kétszeresére növekedett, a többi gabonanemüek exportjának csökkenése daczára *gabona- és lisztkivitelünk* az eddig páratlanul álló 1906. évi eredményeket is meghaladta. Viszont a gabonabehozatal körülbelül csak egy harmada volt az 1906. évinek, úgy hogy mindezek következményekép gabona- és lisztkivitelünk többlete 26·5 millió m.-mázsát és 555 millió K-t tett az előző évi 24·7 millió métermázsával és 381 millió K-val szemben. Az értékben mutatkozó erős emelkedést nem a mennyiségi adatok, hanem az 1906. évinél jóval magasabb árak okozzák. Különben a főbb termények forgalmi adatait az utolsó két naptári évről a következő összeállítás mutatja be:

	Behozatal				Kivitel				Kiviteli többlet			
	menny. ezer m.-m.		érték ezer K		menny. ezer m.-m.		érték ezer K		menny. ezer m.-m.		érték ezer K	
	1906.	1907.	1906.	1907.	1906.	1907.	1906.	1907.	1906.	1907.	1906.	1907.
Buza	339	80	4.514	1.683	6.378	5.695	103.860	116.407	6.039	5.615	99.346	114.724
Rozs	4	5	58	100	2.967	2.996	40.052	54.819	2.963	2.991	39.994	54.719
Árpa	36	16	525	288	4.082	3.400	62.183	58.725	4.046	3.384	61.658	58.437
Zab	87	79	1.217	1.166	2.196	2.218	34.549	36.774	2.109	2.139	33.332	35.608
Tengeri	734	181	9.103	2.125	2.222	4.331	28.985	56.982	1.488	4.150	19.882	54.857
Gabona összesen	1.200	361	15.417	5.362	17.845	18.640	269.629	323.707	16.645	18.279	254.212	318.345
Liszt	59	104	1.110	2.529	7.820	7.884	183.554	228.343	7.761	7.780	182.444	225.814
Egyéb őrlemények	9	5	193	271	298	397	7.524	11.595	289	392	7.331	11.324
Őrlemények össz.	68	109	1.303	2.800	8.118	8.281	191.078	239.938	8.050	8.172	189.775	237.138
Gabona és őrlm. össz.	1.268	470	16.720	8.162	25.963	26.920	460.707	563.628	24.695	26.450	443.987	555.466

A külkereskedelmi forgalomban legnagyobb szerepet játszó gabonanemből, a buzából a behozatal 80 ezer m.-mázsát tett az 1906. évi 339 ezer m.-mázsával szemben. Jelentékenyen alászállt a kivitel is és pedig 6.378 ezer m.-mázsáról 5.695 ezer m.-mázsára. A kiviteli többlet, ha mennyiségileg csökkent is az 1907. évvel szemben, értékben a magas buzaárak következtében mégis emelkedett és pedig 99·3 millió K.-ról 114·7 millió K.-ra. Buzakivitelünk zöme (5·6 millió m.-mázsa) Ausztriába irányult; jelentékenyebb mennyiséget vittünk ki még Svájczba (0·75 millió m.-mázsát) és Németországba (0·45 millió m.-mázsát).

Rozskivitelünk majdnem ugyanazon határok közt mozgott, mint 1906-ban, a mennyiben csak 29 ezer m.-mázsával vittünk ki többet.

Árpából való kivitelünk a termésnek általában véve rossz minősége, a német vámtarifa hátrányos intézkedései, valamint forgalmi akadályok folytán elég erősen hanyatlott és pedig 4

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

millió m.-mázsáról 3·4 millió m.-mázsára. A visszaesés általános úgy a vámhatáronkivüli külföldi viszonylatokban, mint Ausztriával szemben. Ausztriába 0·4, Németországba 0·2 millió m.-mázsával exportáltunk kevesebb árpát, mint 1906-ban. Hollandiába való kivitelünk 198 ezer m.-mázsáról 88 ezer m.-mázsára szállott alá, míg Angliában majdnem oly mennyiséget (112 ezer m.-mázsa) helyeztünk el, mint 1906-ban (114 ezer m.-mázsa).

Zabkivitelünk alig mutat eltérést 1906-tal szemben és 2·2 millió m.-mázsára rúgott, mely mennyiség, — 22 ezer m.-mázsát leszámítva, — teljesen az ausztriai piaczokon kelt el.

Tengerikivitelünk jórészt annak következtében, hogy az 1907. évi termés nemcsak menynyiségileg, hanem minőségileg is felette kielégítő volt, továbbá, mivel az ármozgalom is lépést tartott a többi gabonanemüekkel, közel kétszeresére emelkedett az előző évinek 4·3 millió m.-mázsát tevén (1906-ban 2·2 millió m.-mázsa volt); ebből 4·1 millió m.-mázsa Ausztriában talált elhelyezést, 193 ezer m.-mázsát Boszniába exportáltunk, a még fenmaradó csekély menynyiség erősen megoszlott a többi vámkülföldi országok között. Mint érdekes tényt meg kell még említenünk, hogy az argentinai behozatal, amely 1906-ban még 50 ezer m.-mázsa volt, 1907-ben teljesen megszünt.

Áttérve lisztforgalmunk ismertetésére, kiemeljük elsősorban azt a tényt, hogy lisztkivitelünk, annak daczára, hogy malomiparunknak több nehézséggel kellett megküzdenie, elég kedvezően alakult, a mennyiben 64 ezer m.-mázsával volt nagyobb, mint 1906-ban, a mikor is 7.820 ezer m.-mázsát ért el. Meg kell jegyeznünk, hogy buzalisztexportunk csökkent és pedig 45 ezer m.-mázsával, a mi jórészt azzal indokolható, hogy finom lisztjeink elhelyezése úgy Ausztriában, mint a többi külföldi államokban, igen nagy akadályokkal találkozott. Jelentékenyebben emelkedett ellenben rozslisztkivitelünk, még pedig 102 ezer m.-mázsával. A lisztkivitel oroszlánrésze ezuttal is Ausztriába irányult, a hová 6.953 ezer m.-mázsa gabonalisztet szállítottunk ki, 270 ezer m.-mázsával többet, mint 1906-ban. Boszniába 396 ezer m.-mázsa lisztet vittünk ki, 119 ezer m.-mázsával kevesebbet, mint az előző évben. A vámhatáron kívüli külföldre irányuló s úgyszólván kizárólag finomlisztkivitelünk, Braziliát kivéve, a hol 89 ezer m.-mázsát helyeztünk el (1906-ban 82 ezer m.-mázsát), kivétel nélkül hanyatlott. A nevezetesebb piaczokat említve meg, Nagybritaniában csak 222 ezer (1906-ban 294 ezer), Németországban csak 87 ezer (1906-ban 101 ezer), Francziaországban csak 56 ezer (1906-ban 69 ezer), Hollandiában csak 41 ezer (1906-ban 42 ezer) m.-mázsa lisztet tudtunk értékesíteni.

Ezuttal is közöljük az aratás hatásának megítélhetése szempontjából az aratást követő hónapok külforgalmi adatait, egybevetve az előző három év hasonló adataival. Az utolsó öt esztendőben ugyanis az említett hónapok forgalma következőkép alakult:

a) Behozatott

	Buza				Rozs				Árpa			
	1904	1905	1906	1907	1904	1905	1906	1907	1904	1905	1906	1907
	évben métermázsa											
Augusztusban	139.327	127.510	217	10.307	7.492	917	375	1.283	64.686	19.578	5.437	1.532
Szeptemberben	330.048	49.538	4.901	3.912	985	1.685	1.116	1.504	79.862	61.164	924	140
Októberben	393.791	11.349	875	17.287	5.598	274	319	125	14.982	1.345	947	664
Novemberben	179.813	107.861	3.879	10.928	3.697	42	324	504	72.192	37.115	812	1.163
Deczemberben	56.699	81.253	1.417	15.674	788	33	48	423	105.396	27.170	1.843	1.010
Összesen ...	1,099.678	377.511	11.289	58.108	18.560	2.951	2.182	3.839	337.118	146.372	9.963	4.509

	Zab				Tengeri				Liszt			
	1904	1905	1906	1907	1904	1905	1906	1907	1904	1905	1906	1907
	évben métermázsa											
Augusztusban	12.440	7.276	1.641	6.594	132.082	183.353	30.887	27.409	11.154	5.333	5.608	12.690
Szeptemberben	17.554	12.023	5.364	8.204	154.706	106.168	18.069	14.220	8.104	3.883	4.281	10.197
Októberben	10.007	8.185	7.948	10.303	110.491	58.725	13.332	7.647	8.640	4.951	3.539	10.458
Novemberben	11.610	12.389	6.393	7.289	233.036	75.303	14.235	2.343	10.764	5.468	4.936	8.748
Deczemberben	11.808	5.867	6.402	12.270	144.808	127.199	15.833	5.153	11.237	5.802	5.499	7.860
Összesen...	63.419	45.740	27.748	44.660	825.123	550.748	92.356	56.772	49.899	25.437	23.863	49.953

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

b) Kivitetett

	Buza				Rozs				Árpa			
	1904	1905	1906	1907	1904	1905	1906	1907	1904	1905	1906	1907
	évben métermázsa											
Augusztusban	473.214	626.868	761.139	521.705	206.504	429.207	367.351	425.356	158.413	388.430	186.818	213.957
Szeptemberben	299.075	634.684	715.224	523.949	96.121	317.349	279.983	317.872	327.522	939.606	768.453	567.617
Októberben	250.713	463.774	713.491	478.044	127.734	225.533	360.561	297.728	248.370	817.073	901.092	484.930
Novemberben	259.566	498.504	686.286	437.930	162.024	295.849	342.711	261.485	264.424	675.376	819.041	609.300
Deczemberben	255.375	471.237	661.512	470.559	135.582	209.659	335.665	202.461	239.902	427.722	784.073	354.364
Összesen ...	1,537.943	2,695.067	3,537.652	2,432.187	727.965	1,477.597	1,686.271	1,504.902	1,238.631	3,248.207	3,459.477	2,230.168

	Zab				Tengeri				Liszt			
	1904	1905	1906	1907	1904	1905	1906	1907	1904	1905	1906	1907
	évben métermázsa											
Augusztusban	273.047	325.215	316.082	264.032	126.970	45.155	103.403	287.995	606.606	573.454	549,012	540.163
Szeptemberben	166.797	351.975	311.608	310.032	81.367	28.677	82.448	154.915	529.192	705.866	665,848	521.996
Októberben	127.539	223.875	246.209	264.035	71.978	48.626	128.445	181.240	532.406	731.214	862.521	623.652
Novemberben	102.628	294.205	157.190	105.779	52.812	77.412	284.152	403.566	601.138	843.300	838.871	652.400
Deczemberben	79.201	214.793	159.784	94.178	39.798	140.964	419.685	442.856	532.522	626.501	741.978	615.215
Összesen...	749.212	1,410.063	1,190.873	1,038.056	372.925	340.834	1,018.133	1,470.572	2,801.864	3,480.335	3,658.230	2.953,426

Az 1907. év utolsó hónapjaiban a legtöbb gabonanemű kivitelében jelentkező csökkenésre megjegyzendő, hogy nemcsak a rossz terméseredménynyel van összefüggésben, hanem részben annak is következménye, hogy gabonaáraink az importparitást megközelítvén, a vámkülföld felé irányuló kivitel e hónapokban erősen a minimumra szállt alá.

A következőkben több táblázatot mutatunk be, a melyek a forgalomnak gazdasági év szerint való alakulásáról számolnok be, így vetvén fényt a termésnek a forgalomra gyakorolt hatására is.

Buza és liszt.

Év (gazdasági év, VIII/1—VII/31.)	Buza-behozatal	Liszt-behozatal buzára átszámítva	Buza- és liszt-behozatal együtt	Buza-kivitel	Liszt-kivitel buzára átszámítva	Buza- és liszt-kivitel együtt	Behozatali többlet (—) Kiviteli többlet (+)
	métermázsákban						
1899—1900	773.518	108.111	881.629	4,875.568	9,418.281	14,293.849	+ 13,412.220
1900—1901	119.824	79.329	199.153	5,652.341	9,954.347	15,606.688	+ 15,407.535
1901—1902	543.153	93.063	636.216	4,094.501	9,193.331	13,287.832	+ 12,651.616
1902—1903	131.802	107.736	239.538	5,733.499	11,197.276	16,930.775	+ 16,691.237
1903—1904	375.283	92.287	467.570	5,212.210	11,386.112	16,598.322	+ 16,130.752
1904—1905	1,484.485	158.190	1,642.675	3,681.867	9,209.356	12,891.223	+ 11,248.548
1905—1906	720.172	79.993	800.165	5,551.582	9,979.254	15,530.836	+ 14,730.671
1906—1907	33.399	89.690	123.089	6,748.816	11,546.273[1])	18,295.089[1])	+ 18,172.000
1907—1908	123.185	119.973	243.158	4,436.459	7,558.865	11,995.324	+ 11,752.166

[1]) Az 1905/6. évig mindennemű lisztet, 1906/7-től kezdve csak a buzalisztet számítva be.

Rozs és kétszeres.

Év (gazdasági év)	Behozatal	Kivitel	Behozatali többlet (—) Kiviteli többlet (+)	Év (gazdasági év)	Behozatal	Kivitel	Behozatali többlet (—) Kiviteli többlet (+)
	métermázsa				métermázsa		
1899—1900 ...	6.343	2,866.487	+ 2,860.144	1904—1905 ...	24.777	1,767.011	+ 1,742.234
1900—1901 ...	8.603	3,145.904	+ 3,137.301	1905—1906 ...	5.844	2,702.885	+ 2,697.041
1901—1902 ..	19.308	2,099.484	+ 2,080.176	1906—1907 ...	17.085[2])	3,768.781[2])	+ 3,751.696
1902—1903 ...	13.563	3,155.921	+ 3,142.358	1907—1908 ...	19.666	2,966.067	+ 2,946.401
1903—1904 ...	6.392	2,990.896	+ 2,984.504				

[2]) 1906/7-től kezdve a rozslisztet is beszámítva.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Árpa és maláta.

Év (gazdasági év)	Árpa-behozatal	Maláta-behozatal árpára átszámítva	Árpa- és maláta-behozatal együtt	Árpa-kivitel	Maláta-kivitel árpára átszámítva	Árpa- és maláta-kivitel együtt	Behozatali többlet (—) Kiviteli többlet (+)
	méttermázsa						
1899—1900	105.027	1.432	106.459	4,526.177	320.636	4,846.813	+ 4,740.354
1900—1901	116.006	1.773	117.779	3,289.773	331.326	3,621.099	+ 3,503.320
1901—1902	140.471	6.181	146.652	3,139.519	275.560	3,415.079	+ 3,268.427
1902—1903	56.237	2.395	58.632	3,787.893	398.017	4,185.910	+ 4,127.278
1903—1904	155.406	3.328	158.734	4,323.115	376.737	4,699.852	+ 4,541.118
1904—1905	508.015	2.673	510.688	2,042.214	193.110	2,235.324	+ 1,724.636
1905—1906	205.579	4.679	210.258	3,856.672	235.007	4,091.679	+ 3,881.421
1906—1907	19.470	15.241	34.711	4,334.342	358.610	4,692.952	+ 4,658.241
1907—1908	15.124	19.205	34.329	3,252.905	183.047	3,435.952	+ 3,401.623

Zab és kukoricza.

Év (gazdasági év)	Zab-behozatal	Zab-kivitel	Behozatali többlet (—) Kiviteli többlet (+)	Kukoricza-behozatal	Kukoricza-kivitel	Behozatali többlet (—) Kiviteli többlet (+)
	méttermázsa					
1899—1900	88.738	2,729.648	+ 2,640.910	387.627	2,459.422	+ 2,071.795
1900—1901	65.051	2,239.398	+ 2,174.347	745.168	3,262.963	+ 2,517.795
1901—1902	108.454	1,943.527	+ 1,835.073	461.010	4,349.115	+ 3,888.105
1902—1903	69.476	2,285.602	+ 2,216.126	873.414	2,622.787	+ 1,749.373
1903—1904	157.317	2,510.330	+ 2,353.013	888.971	2,565.728	+ 1,676.757
1904—1905	169.661	1,797.391	+ 1,627.730	2,148.094	778.850	— 1,369.244
1905—1906	112.052	2,412.170	+ 2,300.118	923.831	2,044.779	+ 1,120.948
1906—1907	59.122	2,334.284	+ 2,275.162	194.285	3,844.533	+ 3,650.248
1907—1908	127.539	1,918.381	+ 1,790.842	124.074	4,177.896	+ 4,053.822

Állatforgalmunk, mely az utóbbi években határozottan hanyatlik, az 1906. évi némi emelkedés után az 1907. évben ismét alászállt. A kiviteli többlet ezúttal ugyanis csak 190·6 millió K-ra rúgott, közel három millióval maradván alatta az 1906. évinek. Az eleven szárnyasok, a juh, kecske, bárány és gödölye jelentéktelen emelkedést mutató forgalmát kivéve, egyedül sertéskivitelünk az, mely ez évben is, de csak értékben, nagyobb arányokban fejlődött. Viszont általában véve a szarvasmarha- valamint lókivitelünk számottevően csökkent. Állatforgalom.

A kiviteli többlet, darabszám szerint és érték tekintetében, az utolsó öt esztendőben a következőkép alakult:

	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
	kiviteli többlet darabokban					kiviteli többlet ezer koronákban				
Ökör	190.407	246.184	177.635	181.532	169.848	97.460	122.211	92.711	90.612	84.091
Bika	21.024	23.102	18.808	24.888	24.310	8.330	9.411	8.321	11.112	10.569
Tehén	38.690	50.865	44.093	34.787	28.474	14.457	17.846	17.715	12.654	9.690
Bivaly	10.718	9.085	10.757	6.730	4.469	1.843	1.643	2.117	1.501	979
Üsző és tinó ...	17.804	26.064	17.576	8.856	8.153	4.370	6.269	4.361	2.275	2.022
Borjú	15.967	21.993	18.346	10.567	(—) 412	989	1.106	1.142	714	74
Szarvasmarha összesen	294.610	377.293	287.215	267.360	234,842	127.449	158.486	126.367	118.868	107.425

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
	kiviteli többlet darabokban					kiviteli többlet ezer koronákban				
Juh, kecske, bárány és gödölye	173.093	146.013	159.334	141.758	161.303	3.749	2.878	3.246	3.215	3.588
Sertés és malacz	273.700	218.284	293.099	361.091	381.055	39.862	31.577	37.637	50.860	61.582
Ló és csikó	47.195	50.625	49.485	40.264	35.814	23.491	23.897	24.164	20.478	17.954
Öszvér és szamár	667	589	687	347	400	40	35	45	24	28
Vágó- és igásállatok összesen ...	789.265	792.804	789.820	810.820	813.414	194.591	216.873	191.459	193.445	190.577
Eleven szárnyas	6,246.742	6,406.546	5,294.110	6,296.064	7,088.468	7.707	8.241	8.010	11.338	12.729

Szarvasmarhakivitelünk, mely 1904-ben az akkor uralkodó s egész állattenyésztésünket válsággal fenyegető takarmányinség következtében hirtelen igen magasra szökött fel, de azóta normalis keretei közé visszaterelődve, lassan ugyan, de csökken, az 1907. évben 31 ezer darabbal 13 millió K értékben volt kisebb, mint 1906-ban, minek következtében a kiviteli többlet, miután a behozatal kissé emelkedett, 11·5 millió K-val marad alatta az előző évinek. A csökkenés magyarázata egyrészt abban keresendő, hogy a tenyészczélokra szolgáló állatok nem kerültek nagy mérvben forgalomba és a fiatal állatok felnevelés végett visszatartattak, a mi mindenesetre szarvasmarhatenyésztésünk fejlődése szempontjából örvendetes tény, de másrészt a kivitel csökkenése összefüggésben van a német vám emelésével is, mely mint 1906-ban, úgy ez évben is apasztotta exportunkat. Tény az is, hogy a külföldön a húsfogyasztás a nagy húsdrágaság folytán szűkebb határok közt mozgott s ez is visszahatott exportunkra.

Úgy sertésbehozatalunk mint kivitelünk darabszámra nézve erősen csökkent; hogy a kivitelnél mégis jóval magasabb az érték összege mint 1906-ban, ez tisztán a jó áraknak tudható be. A behozatal 64 ezer darabról 11 ezer darabra szállt alá, a mi kizárólag a Szerbiával való vámháború következménye. A kivitelnél a csökkenés közel 33 ezer darabra tehető. A kiviteli többlet azonban a behozatalnak rendkívüli megcsappanása folytán mégis 20 ezer darabbal magasabb mint volt 1906-ban, a mikor 361 ezer darabra rúgott. Érdemes megemlíteni, hogy Németországba, noha a legutóbb kötött kereskedelmi és vámszerződés Magyarországnak és Ausztriának 80 ezer darabra menő sertés-importkontingenst állapít meg, az 1907. évben egy darab sertést sem szállítottunk.

Lókiviteli többletünk több mint 2 millió K-val volt kisebb, mint az 1906. évben. Baromfiforgalmunkat vizsgálva pedig arra az eredményre jutunk, hogy a behozatal a Szerbiával való vámháború és határzár következtében, még a felét sem tette az 1906. évinek. 1906-ban ugyanis 1·3 millió darab eleven szárnyast hoztak be, melyből 0·9 millió darab jutott Szerbiára, míg 1907-ben a behozatal csak 0·5 milliót ért el. Valami kevéssel csökkent baromfikivitelünk is, a mely 7·6 millió darabot tett.

Állatvásárok. Az 1907. év folyamán a Magyarbirodalomban 5.407 országos *állatvásár* tartatott, 200-zal kevesebb, mint az 1906. évben. A megtartott állatvásári napok száma úgy Magyarországon (1906-ban 4.704, 1907-ben 4.538), mint Horvát-Szlavonországokban (1906-ban 903, 1907-ben 869) csökkent. A lefolyt évben országos állatvásárainknak nemcsak száma, hanem forgalma is hanyatlott. Különösen szembeötlő a szarvasmarha- és lófelhajtás csökkenése; növekedés egyedül a sertésforgalomnál jelentkezett, mely utóbbinál bizonyos emelkedés már 1903. óta mutatkozik. Az állatvásárok forgalmának alakulásáról az utolsó öt évben a következő kimutatás számol be:

	Felhajtatott az					Eladatott az				
	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
	évben ezer darab					évben ezer darab				
Szarvasmarha	5.307	5.465	5.500	5.778	5.233	2.157	1.956	2.170	2.240	1.680
Ló és csikó	2.219	2.170	2.068	2.228	2.107	579	529	562	622	470
Juh	913	1.135	1.072	1.163	1.259	527	622	578	619	568
Sertés	984	1.161	1.177	1.283	1.424	487	511	527	625	664

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Eladatott 1907-ben a felhajtott szarvasmarhák 32·1%-a (1906-ban 38·8), a lovak 22·8%-a (1906-ban 27·9), a juhok 45·1%-a (1906-ban 53·2), végül a sertések 46·8%-a (1906-ban (48·8). A kelendőség tehát 1907-ben jóval kisebb volt, mint 1906-ban.

A felhajtás legnagyobb része 1907. évben is a tavaszi s a nyári hónapokra esett, a kelendőség azonban a legkedvezőbb az ősz elején volt, a hizlalás kezdetével.

Legjelentékenyebb szarvasmarhavásáraink, mint az előző években, úgy az 1907. évben is a Királyhágón túl voltak és pedig: Bánffyhunyadon (felhajtás 35.298, eladás 19.821 darab), Tordán (felhajtás 30.455, eladás 6.963 darab), Szászrégenben (felhajtás 29,144, eladás 12.914 darab), Kőhalmon (felhajtás 27.541, eladás 4.073 darab). E királyhágóntúli helyek után Szikszó (felhajtás 26.710, eladás 15.551 darab), Kőrös (felhajtás 25.170, eladás 7.625 darab) következnek. Legjelentékenyebb lóvásáraink: Temesvár (felhajtás 34.626, eladás 7.204 darab), Gyulán (felhajtás 31.100, eladás 7.877 darab), Szegeden (felhajtás 17.272, eladás 2.540 darab), Kulán (felhajtás (16.331, eladás 953 darab). Legjelentékenyebb juhvásáraink: Debreczenben (felhajtás 116.426, eladás 57.032 darab), Rimaszombatban (felhajtás 25.295, eladás 9.873 darab), Gyulán (felhajtás 24.859, eladás 8.262 darab), Szászsebesen (felhajtás 18.430, eladás 16.020 darab). Legjelentékenyebb sertésvásáraink: Debreczenben (felhajtás 19.280, eladás 10.483), Temesváron (felhajtás 17.595, eladás 10.451 darab), Gyulán (felhajtás (13.530, eladás 8.488 darab).

A nemcsak külkereskedelmünk, hanem mezőgazdaságunk jövedelmezősége szempontjából is nagy fontossággal biró *állati* termékek külkereskedelmi forgalma a behozatal csökkenése és kivitel emelkedése következtében kedvezőbben alakult, mint 1906-ban, a miről az alábbi kimutatásokban foglalt adatok is tanuskodnak: Állati termékek forgalma.

É v	Behozatal	Kivitel	Kiviteli többlet
	ezer korona értékben		
1902-ben	38.109	158.645	120.536
1903-ban	38.985	150.946	111.961
1904-ben	44.371	146.028	101.657
1905-ben	46.641	150.524	103.883
1906-ban	61.275	168.602	107.327
1907-ben	55.911	173.856	117.945

	Behozatal					Kivitel				
Eledelfélék	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
	évben mennyiség métermázsákban									
Tej, tejföl	8.478	9.274	11.884	14.956	23.028	390.635	416.685	474.123	534.248	558.445
Tojás	16.229	15.623	15.045	22.039	10.465	396.849	403.548	283.654	361.666	407.182
Méz	1.005	1.317	2.533	1.802	1.364	11.559	9.341	8.803	12.964	14.170
Természetes vaj	1.534	1.368	2.608	2.183	2.160	52.316	54.108	42.465	41.626	41.389
Lúdzsír	163	219	201	253	197	376	346	279	271	280
Disznózsír	1.286	4.029	21.607	6.542	2.971	94.586	75.915	43.777	70.870	92.261
Nyers szalonna	798	927	719	892	399	41.213	48.660	52.267	53.114	57.940
Füstölt szalonna	452	434	486	551	379	7.967	8.564	8.366	8.563	8.606
Friss hús	19.826	25.177	16.729	18.610	21.623	86.286	92.379	102.878	96.637	94.140
Leölt szárnyas	613	639	701	713	798	127.356	131.030	113.974	114.676	126.183
Sajtok	17.837	18.621	25.367	23.565	21.557	31.228	31.883	30.709	29.628	30.974
Elkészített hús	20.666	22.767	23.124	25.600	29.332	26.048	28.951	32.285	30.764	30.455
Háj	6	8	2	4	5	1.239	1.931	2.269	1.906	1.859
Összesen ...	88.893	100.403	121.006	117.710	114.278	1,267.658	1,303.341	1,195.849	1,356.933	1,463.884

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Eledelfélék	Behozatal 1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	Kivitel 1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
	évben érték ezer koronákban									
Tej, tejföl	102	118	153	183	288	4.102	4.750	5.595	6.491	6.897
Tojás	1.104	1.101	1.077	1.741	786	30.187	31.429	23.656	31.019	34.681
Méz	70	92	183	135	102	855	691	669	1.063	1.162
Természetes vaj	305	284	558	489	499	9.538	10.807	8.635	8.720	8.940
Lúdzsír	30	41	44	60	44	70	64	62	65	63
Disznózsír	165	483	2.625	791	388	12.107	9.110	5.538	9.142	12.732
Nyers szalonna	93	102	86	101	49	4.781	5.353	6.272	6.002	7.130
Füstölt szalonna	56	52	63	68	50	988	1.019	1.088	1.053	1.145
Friss hús	2.221	2.906	2.044	2.555	2.772	9.831	10.367	13.082	13.088	13.300
Leölt szárnyas	115	129	149	173	189	15.105	14.737	15.115	18.492	20.601
Sajtok	2.476	2.453	3.235	3.353	3.195	2.685	2.807	2.749	2.799	2.890
Elkészített hús	4.079	4.334	4.845	4.493	5.411	4.988	5.303	6.479	6.584	6.866
Háj	1	1	1	1	1	149	239	290	261	257
Összesen	10.817	12.096	15.063	14.143	13.774	95.386	96.676	89.230	104.779	116.664

Ipari nyers- és segédanyagok	Behozatal 1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	Kivitel 1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
	évben mennyiség métermázsákban									
Viasz [1])	738	914	825	753	862	3.761	3.133	2.946	2.033	2.440
Bőrök nyersen ...	111.452	122.378	97.639	144.728	131.649	80.919	70.009	107.273	95.357	82.196
Haj, szőr, serte, toll	16.412	15.101	16.551	16.552	20.828	38.759	34.554	35.000	31.979	34.030
Belek és hólyagok	10.042	10.535	10.720	11.584	12.303	12.348	10.967	10.545	10.903	11.026
Zsiradékok	43.419	58.391	69.440	83.924	94.594	45.335	31.445	29.434	40.078	19.100
Gyapju	24.198	24.978	27.572	28.856	27.858	88.517	79.655	93.512	93.734	81.114
Állati hulladékok	28.557	43.585	57.945	63.182	68.476	82.040	72.986	85.906	71.271	85.140
Összesen ...	234.818	275.882	280.692	349.579	356.570	351.679	302.749	364.616	345.355	315.046

Ipari nyers- és segédanyagok	Behozatal 1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	Kivitel 1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
	érték ezer koronákban									
Viasz	236	292	264	221	187	1.128	940	912	577	752
Bőrök nyersen	15.767	18.664	16.706	28.702	22.007	14.931	13.814	20.955	21.774	15.663
Haj, szőr, serte, toll ...	3.060	3.041	3.030	3.587	3.832	10.643	9.934	10.571	9.921	11.934
Belek és hólyagok	1.998	1.937	1.964	2.340	2.675	2.603	2.310	2.207	2.770	3.005
Zsiradékok	2.257	2.819	3.284	4.339	5.391	2.965	1.772	1.960	2.966	1.287
Gyapju	4.572	5.055	5.730	7.193	7.261	22.509	19.929	23.860	25.192	23.791
Állati hulladékok	278	467	600	750	784	781	653	829	623	760
Összesen ...	28.168	32.275	31.578	47.132	42.137	55.560	49.352	61.294	63.823	57.192

Ha eledelfélék és ipari nyers- és segédanyagok szerint csoportosítjuk az állati termékeket s e szerint vizsgáljuk a külkereskedelmi eredményeket, akkor arra az eredményre jutunk, hogy míg az eledelfélék forgalmának mérlege 103 millió K activitást mutat, a mely az 1906. évvel szemben 13 millió K javulást jelent, addig az ipari nyers- és segédanyagok kiviteli többlete csak 15 millió K-ra rúgott és így egy millió K-val alatta maradt az előző évinek.

Az eledelfélék közül az 1906. évvel szemben nagyobb változást észlelni elsősorban a tojás forgalmában. A behozatal alig haladta túl valamivel az 1906. évinek a felét s értékben csak 0·8 millió K-át ért el, míg 1906-ban 1·7 millió K-t tett. A kivitel azonban e czikkből egyrészt baromfitenyésztésünk fejlődése, másrészt azon ok folytán, hogy külföldön a magas húsárak miatt a tojásfogyasztás növekedett, több mint 3·5 millió K-val emelkedett s 34.7 millió K volt. Ugyancsak jelentékenyen emelkedett disznózsírkivitelünk, melynek értéke 12·7 millió K-t tett az 1906. évi 9·1 millió K-val szemben. A disznózsír kivitelének ily ked-

[1]) Az 1906. évben csakis állati viasz.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

vező alakulása főként Ausztria fokozott importszükségletére vezethető vissza. Leölt szárnyasokból exportunk az új német vámszerződésben fölemelt német beviteli vámok daczára az ottani általános húsdrágaság és nagy hússzükséglet révén, a mely körülmény lehetővé tette a fölemelt vámoknak jórészt a német fogyasztó közönségre való áthárítását, szintén növekedett és pedig 18·5 millió K-ról 20·6 millió K-ra.

Az ipari nyers- és segédanyagok közül figyelmet érdemel a nyersbőrök külkereskedelmi forgalma, a mely az e téren az 1907. év folyamán uralkodott válság folytán, úgy a behozatalt, mint a kivitelt illetőleg nagy visszaesést tüntet fel. A behozatal értéke 28·7 millió K-ról 22·0 millió K-ra, a kivitelé 21·8 millió K-ról 15·7 millió K-ra szállott alá. A többi e csoportba tartozó czikkek forgalma majdnem ugyanoly alakulásokat mutat, mint az 1906. évben.

Gyapjúaukciók.

A budapesti gyapjuaukciókon 1907. évi juliusban 6.000, októberben 4.500 bál, összesen tehát 10.500 (1906-ban 11.000) bál gyapjút árvereztek el. Az aukciókra felhozott gyapjúk kelendősége teljesen kielégítő volt, az árak azonban az 1906. éviekkel szemben általában némileg estek, bár a divat által újból felkarolt finom merinói gyapjak árai tűrhetően tartották magukat. A legfőbb gyapjúnemek árait kiemelve, a legfinomabb mosott merinoposztógyapjúk 560—630 (1906-ban 596—628) K-n, a finom mosott merinoposztógyapjúk 480—510 (1906-ban 480—520) K-n, a finom mosott szövetgyapjúk 344—420 (1906-ban 370—452) K-n, a középfinom bárány-gyapjúk 320—400 (385—450) K-n vásároltattak.

Állategészségügy.

Állategészségügyünk az 1907. évben változást alig mutat. A ragadós betegségek folytán elhullott vagy kiirtott állatok száma az egész Magyarbirodalomban az 1906. évi 263.774 darabról 258.904 darabra csökkent, az 1906. évi állapottal szemben darabszám szerint jelentkező javulás majdnem teljesen a sertésvész és orbáncz csökkenésére vezetendő vissza, mert a többi állatnemeknél, a juhokat kivéve, jelentékeny rosszabbodás mutatkozik az előző évvel szemben. Az elhullott állatok darabszámából 237.485 darab a magyar anyaországra, 21.419 pedig a társországokra esett.

Az egyes állatnemeket illetőleg, kiirtatott, vagy elpusztult: ló 3.087 darab (1906-ban 1.339), szarvasmarha 10.592 darab (1906-ban 4.856), juh 8.529 darab (1906-ban 8.937), sertés 236.696 darab (1906-ban 250.880).

Az egyes állatbetegségeket illetőleg, a lovaknál leginkább a takonykór (482), lépfene (379) és a rüh (327), a szarvasmarhánál a lépfene (5.525), a juhoknál a himlő (3.097), a lépfene (1.823) és a rüh (366), végül a sertéseknél a sertésvész (201.134) és orbáncz (32.340) pusztítottak.

Az 1907. évben a Magyarbirodalomban működő állatorvosok száma 1.325, 97-tel több, mint 1906-ban. Az összes állatorvosok közül 1.225 az anyaország, — 100 Horvát-Szlavonországok területén működött. Az egész birodalomban az állatorvosok közül 630 állami, 532 helyhatósági és 163 magán állatorvos volt.

Közvágóhidak, sertés- és egyéb állatpiaczok.

Az 1907. évben 2.046 közvágóhídról gyűjtött adatok szerint 3,350.535 állatot vágtak le Magyarországon, és pedig 996.491 darab szarvasmarhát, 1,170.562 darab sertést, 1,152.673 darab juhot és 35.809 darab kecskét. A szarvasmarhák összes számából a levágott bikákra 20.559, az ökrökre 172.811, a tehenekre 222.409, a növendékmarhákra 138.176, a bivalyokra 8.658 és borjúkra 433.838 darab esett.

A hazai sertéskereskedelemnek két jelentős piaczára, Kőbányára és Barcsra az 1907. év folyamán összesen 99.789 darab sertés érkezett, és pedig 83.702 (1906-ban 143.189) darab Kőbányára, 16.087 (1906-ban 9.553) darab Barcsra; elszállíttatott a két piaczról összesen 94.056 darab és pedig 78.684 (1906-ban 158.386) darab Kőbányáról, 15.372 (1906-ban 16.630) darab Barcsról. Mint sertéskereskedelmünk általában, úgy e két hazai piacz is a szerb határzár hatása alatt állott s a kőbányai és barcsi piaczok forgalma mondhatni kizárólag a a belföldön és Ausztriában bonyolódott le. A két sertéspiaczra felszállított összes állatok belföldi származásuak voltak, az elszállított állatok közül pedig a kőbányai piaczról belföldre 53.859 (ebből Budapestre 16.902) darab, Ausztriába 24.485 (ebből Bécsbe 18.243) darab, a barcsi piacz-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ról belföldre 1.194 darab, Ausztriába 14.178 (ebből Bécsbe 11.198) darab szállíttatott az 1907. év folyamán.

A budapest-ferenczvárosi sertéskonzumvásárra 1907-ben összesen 304.310 darab sertés érkezett. Legnagyobb volt a forgalom január és deczember hónapokban, a midőn 34.161, illetve 29.910 darab volt az érkező sertések száma; legkisebb pedig (17.678 darab) márcziusban.

A budapesti szarvasmarha-, borjú- és juhvásár forgalma 1907-ben 27.726 darabbal csökkent, a mennyiben az elmult évi felhajtás 271.835 darab volt, az 1906. évi 299.561 darabbal szemben. A felhajtás 7.392 bikából, 73.333 ökörből, 22.358 tehénből, 1.244 növendékmarhából, 3.496 bivalyból, 93.485 borjúból és 70.527 juhból állott.

Tejszövetkezetek.

A vajtermelésre berendezett falusi tejszövetkezetek száma Magyarországon 651-re emelkedett, az 1906. évi 622 ily szövetkezettel szemben. Gyarapodott a szövetkezetek tagjainak száma 59.153-ról 62.156-ra, csökkent ellenben a tagok birtokában lévő tehenek (üzletrészek) száma 99.344-ről 98.237-re. Ez a csökkenés azonban nem vonta maga után a tagok által szállított tej és az abból készített vaj mennyiségének csökkenését, a mennyiben 1907-ben 84·40 millió liter tej, 2·71 millió kilogramm vaj, 1906-al szemben 3·78 millió liter tejjel és 0·11 millió kilogramm vajjal több szállíttatott. Az 1906. évinél több volt a tejszövetkezetek bevétele is, mely az 1907. évben 10·18 millió (1906-ban 9·45 millió) K-ra rúgott. Százalékokban a növekedés az előző évvel szemben a szövetkezetek számánál 4·26%-ot, a szövetkezeti tagok számánál 5·1%-ot, a beszállított tej mennyiségénél 4·71%-ot, a készített vaj mennyiségénél 4·17%-ot s végül a nyers bevételnél 6·7%-ot tett, csökkenés egyedül a tehenek (üzletrészek) számánál, és pedig 1·11%-nyi, jelentkezett.

Méhészet.

A méhészeti vándortanítók által a magyar anyaország 12.342 községéből gyüjtött adatok szerint 1907-ben az előző évhez képest úgy a termelt méz, mint a viasz mennyisége gyarapodott. A termelt méz mennyisége ugyanis 31.579 m.-mázsáról 32.406 m.-mázsára, a viasz mennyisége pedig 2.055 m.-mázsáról 2.839 m.-mázsára, a méhészeti termelés értéke pedig az 1906. évi 3,063.636 K-ról 3,289.904 K-ra emelkedett, mely utóbbi összegből 2,722.104 K a termelt méz, és 567.800 K a termelt viasz értékére esik. Az adatok szerint a méhcsaládok száma az 1907. év őszén 595.000 volt, ezek közül mozgó szerkezetű kaptárakban volt elhelyezve 217.937 (36·6%), közönséges köpükben pedig 377.063 (63·4%) méhcsalád. Legtöbb a méhcsaládok száma Vas vármegyében 23.433, Jász-Nagykún-Szolnokban 23.424, Pestben 23.181, Torontálban 18.712, Somogyban 17.494, Tolnában 16.978, Nyitrában 16.856 méhcsalád. Egy-egy méhcsaládra átlag 5·45% (1906-ban 5·36) kilogramm méz és 0·48 (1906-ban 0·35) kilogramm viasz esett.

Selyemtenyésztés.

Selyemtenyésztésünk helyzete az 1907. évben nagyon kedvezőtlenul alakult. A hanyatlás okait a földmívelésügyi minister úr jelentése részletesen ismerteti. Itt csak azt emeljük ki, hogy a selyemtenyésztő községek száma 3.020-ról 2.914-re, a selyemtenyésztéssel foglalkozó családok száma 103.350-ről 73.716-ra, a termelt gubó mennyisége 1,776.682 kilogrammról 1,407.155 kilogrammra csökkent. Ez a visszafejlődés egyaránt jelentkezett az ország mindazon részeiben, a hol selyemtenyésztéssel foglalkoznak. A selyemtenyésztéssel foglalkozóknak a termelt gubók utáni keresete az egész birodalomban 2,874.032 K-t tett, 171.125 K-val kevesebbet mint 1906-ban. Egy-egy termelő községre 986, egy-egy termelő családra pedig 39 K kereset esett, szemben az előző évi 1.008 és 29 K-val. Az anyaországban a termelőknek gubók utáni keresete 2,471.716, községenként 1.042, termelő családonként 39 K volt, Horvát-Szlavonországokban pedig 402.316, 742 és 36 K.

Hasonlóan csökkent a selyemfonókban és gubóraktárakban alkalmazottak összes keresete is, mely 1907-ben 1,600.000 K volt, az 1906. évi 1,641.856 K-val szemben.

A selyemtermelésből és selyemfonásból származó összes nyers kereset 1907-ben, tehát 4,474.032 K volt, 212.981 K-val kevesebb, mint 1906-ban.

A törvényhatóságokat tekintve, mint az előző években, úgy 1907-ben is a legelterjedtebb volt a selyemtenyésztés Bács-Bodrog vármegyében, hol 433.775 kilogramm gubó termeltetett;

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

ezt követték Torontál (248.808 kg.), Temes (192.856 kg.), Krassó-Szörény (101.165 kg.) dráváninneni és Szerém (131.118 kg.) drávántúli vármegyék.

Szőlőművelés.

Magyarországon az 1907. évben 275.795 hektár, Horvát-Szlavonországokban 40.211 hektár szőlő volt. Az anyaország szőlőterülete 6.136 hektárral gyarapodott, a társországoké pedig 3.396 hektárral fogyott; ez a fogyás azonban csak látszólagos és onnan ered, hogy az előző években a már nem mívelt, vagy már teljesen elpusztult szőlők területének egy része még a szőlőkhöz számíttatott, 1907-ben azonban már nem.

Horvát-Szlavonországok szőlőterületének ezen területi helyesbítése folytán a Magyarbirodalom szőlőterülete az 1907. évben 316.006 hektárt tett, 2.740 hektárral többet, mint az előző évben.

A szőlőterület fejlődéséről több évre visszamenőleg az alábbi kimutatás számol be:

Év	Magyarországon		Horvát-Szlavonországokban		Az egész birodalomban	
	összesen	(+) növekedés, (—) csökkenés az előző évvel szemben	összesen	(+) növekedés, (—) csökkenés az előző évvel szemben	összesen	(+) növekedés, (—) csökkenés az előző évvel szemben
			h e k t á r			
1902-ben	234.193	+ 7.146	38.012	+ 1.095	272.205	+ 8.241
1903-ban	239.063	+ 4.870	39.148	+ 1.136	278.211	+ 6.006
1904-ben	248.094	+ 9.031	41.269	+ 2.121	289.363	+11.152
1905-ben	257.781	+ 9.687	42.790	+ 1.521	300.571	+11.208
1906-ban	269.659	+11.878	43.607	+ 817	313.266	+12.695
1907-ben	275.795	+ 6.136	40.211	— 3.396	316.006	+ 2.740

A szőlőterület 1907-ben is, mint az előző években, legjobban növekedett a Tisza—Maros szögén és a Duna—Tisza közén és pedig, az előbbinél 8%-kal, az utóbbinál 4%-kal, az egész országra eső 2%-os növekedéssel szemben; csökkent ellenben — a filloxerapusztítás következtében — a Királyhágón túl 15%-kal.

A szőlőterületre vonatkozólag teljesen részletes adatok csak az anyaországról állanak rendelkezésünkre s ennélfogva az alábbi táblázat a szőlőterületnek a talaj neme és fekvése szerinti megoszlását csupán a Dráváninnenről tünteti fel.

	az immunis homoktalajú	a nem immunis hegyi	a nem immunis sík és lapály	az összes	az immunis homoktalajú	a nem immunis hegyi	a nem immunis sík és lapály
	szőlők	területe	hektárokban		szőlők	az összes szőlőterület %-ában	
1904-ben	97.879	112.304	37.911	248.094	39·4	45·3	15·3
1905-ben	101.985	116.087	39.709	257.781	39·6	45·0	15·4
1906-ban	111.182	117.533	40.944	269.659	41·2	43·6	15·2
1907-ben	114.830	117.156	43.809	275.795	41·6	42·5	15·9

A legnagyobb arányú — 7%-os; — a nem immunis sík- és lapályszőlők területének gyarapodása, kisebb a növekedés az immunis homoki szőlőknél, míg a hegyi szőlők nemcsak viszonylagosan, hanem abszolut terület tekintetében is csökkentek; ez a csökkenés leginkább a Királyhágontúl jelentkezik a filloxerapusztítás következtében, továbbá a Duna két partján, ahol még mindig jelentékeny a filloxeralepett szőlők területe. Ellenben a többi országrészben a hegyi szőlők területe növekszik. Hogy a hegyi új telepítések ez idő szerint még nem pótolják teljesen az elpusztult területeket, az szőlőművelésünk szempontjából határozottan kedvezőtlen jelenség.

Az új szőlőkkel beültetett terület természetszerűleg nagyobb, mint az összes szőlőterület növekedése, miután a régi szőlőterület a beteg szőlők kivágása, illetőleg kipusztulása folytán állandóan csökken.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Az 1907. évben összesen 17.163 hektár új szőlő ültettetett a Magyarbirodalomban, 14.423 hektárral több, mint a mennyi a szőlőterületnek növekedése. Az új ültetésekből 14.049 hektár a Dráváninnenre, 3.114 hektár a Drávántúlra esett. A talaj neme és fekvése szerint az új ültetések az utolsó négy év alatt az anyaországban a következőleg oszlottak meg:

Az új ültetések területe

	immunis talajban		nem immunis talajban				
			hegyi szőlők		sík- vagy lapályszőlők		összesen
	hektár	%	hektár	%	hektár	%	hektár
1904-ben	5.327	34·0	7.151	45·7	3.172	20·3	15.650
1905-ben	4.918	32·7	6.947	46·3	3.158	21·0	15.023
1906-ban	4.993	35.9	6.120	43.9	2.823	20.2	13.936
1907-ben ...	4.406	31·4	5.889	41·9	3.754	26·7	14.049

Ez adatokból kitünik, hogy az új ültetések együttvéve 1906-hoz képest növekedtek ugyan valami kevéssel, csökkent azonban a legértékesebb hegyi szőlők újraültetése s csökkent az immunis talajok betelepítése is, mind a sík- és lapályszőlők javára. Az új telepítések tehát az 1907. évben sem alakultak kedvezően.

Az anyaország szőlőterületének új telepítések folytán bekövetkezett növekedését, valamint azok megoszlását a talaj neme és fekvése szerint országrészenként vizsgálva, azt találjuk, hogy az immunis homoktalajú szőlőterületnek 71·7%-a, homoktalajon eszközölt új ültetéseknek pedig 69·54%-a a Duna—Tisza közére esett, hol a szőlőterületnek 79·7%-a immunis homoktalaj. Még a Duna jobbpartján (az összes szőlőterületek 10·3%) és a Tisza balpartján (az összes szőlőterületnek 11·3%-a) szerepelnek az immunis homoktalajú szőlők nagyobb területtel, és pedig az elsőn 7·7%, a másodikon 14·5%-kal. A nem immunis talajú szőlőterületek közül a hegyi szőlőknek 33·2%-a és az ilynemű új telepítéseknek 51·8%-a a Duna jobbpartjára esett. A hegyi szőlők területét tekintve, a Duna jobbpartja után következik a Tisza—Maros szöge, Királyhágóntúl és a Tisza jobbpartja. A három országrész közül a Királyhágóntúl, hol a szőlőterület 97·4%-a hegyi szőlő, volt a legtöbb ily új telepítés, 10·8%-a az összes hegyi szőlő telepítéseknek. Miután azonban a Királyhágóntúl a legerősebb a filloxera pusztítása, ott még az új ültetések dacára is jelentősen fogyott a szőlőterület. A nem immunis talajú sík- és lapályszőlők területének 32·7%-a a Tisza—Maros szögére, 26·8%-a a Duna—Tisza közére és 25·1%-a a Duna jobbpartjára esett; az ily talajba való 1907. évi új ültetéseknek pedig legnagyobb része, 60·2% a Tisza—Maros szögén, jóval kisebb hányada, 16·2% a Duna jobbpartján és 17·0% a Duna—Tisza közén fekszik.

A nem immunis talajokon az új ültetésekhez túlnyomóan amerikai vesszőket használnak. A Dráváninnen 9.643 hektár nem immunis talajú, 1907. évi ültetésű szőlőből 5.839 hektáron (60·6%) amerikai ültetvény. A nem immunis újonnan telepített hegyi szőlők közt az amerikai vesszők túlnyomóak s 77·5%-át (1906-ban 73·5%) képezik az új ültetéseknek, míg a sík- és lapályszőlők telepítésein 34·0%-os (1906-ban 47·8%) arányban szerepelnek amerikai vesszők. Az amerikai fajtájú szőlővesszőknek szőlőink rekonstrukciójának megkezdése óta tartó használata folytán, a nem immunis talajú szőlőinknek 50·3%-a (1906-ban 47·6%), a hegyi szőlőknek pedig jóval több mint fele 56·9% (1906-ban 52·8%) amerikai ültetvény. Az amerikai fajták aránya a társországokban még kedvezőbb, mint az anyaországban.

A Magyarbirodalomban a filloxeralepett szőlők területe az 1907. évben is csökkent, 38.299 hektárról 33.586 hektárra, az egész birodalom szőlőterületének 10·7%-ára (1906-ban 12·2%). A filloxeralepett szőlők területéből az anyaországra 30.496 (1906-ban 32.558) hektár, a társországokra 3.090 (1906-ban 5.741) hektár esett. A filloxeralepett szőlők területének ez a csökkenése most már állandó jelenség. Az anyaországban 1907-ben a filloxera leginkább pusztított: a Duna jobbpartján, hol 1906-ban 16.906 hektár, 1907-ben 15.430 hektár (az összes nem immunis talajú és nem amerikai vesszővel beültetett szőlőterület 40·0%-a) és a Királyhágóntúl hol a filloxeralepett terület 1906-ban 5.826 hektár, 1907-ben 5.014 hektár az összes nem

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

immunis talajú és nem amerikai vesszővel beültetett szőlőterület 1·5%-a) volt filloxeralepett. A szénkéneggel való gyérítés az anyaországban összesen 28.123 hektáron (1906-ban 25.847) folyt, leginkább a Duna jobbpartján (17.976 hektár).

Bortermelésünknek másik állandó veszedelme: a peronoszpora 1907-ben az egész Magyarbirodalomban 99.898 hektáron, az összes szőlőterületünk 31·8%-án volt elterjedve. A peronoszpora a Dráváninnen 96.923 (1906-ban 116.707) hektárt, a Drávántúl 2.975 (1906-ban 8.187) hektárt sújtott, az ellepett terület tehát úgy az anyaországban, mint a társországokban csökkent. A peronoszpora elleni permetezésről csak az anyaországból bírunk adatokkal; itt 245.490 hektárnyi területet, az összes szőlők 89%-át permetezték, mi az előző évvel szemben 3.195 hektárnyi emelkedést mutat.

A filloxerán és peronoszporán kívül az egész Magyarbirodalomban még 21.757 hektáron pusztítottak különböző szőlőbetegségek és pedig 9.581 hektáron fakórothadás, 9.580 hektáron lisztharmat, 510 hektáron szürke rothadás, 72 hektáron fenésedés, 2.014 hektáron pedig egyéb betegségek. Rovarkárokat az anyaországban 12.181 (1906-ban 12.231) hektáron észleltek; e területnek 45·5%-a szőlőmoly pusztításait sínylette. Az elemi csapások által sújtott terület az 1907. év abnormis időjárása következtében az egész birodalomban nagy volt, az 1906. évi 62.617 hektárral szemben, 107.525 hektár. Legnagyobb károkat okozott a fagy (40.255 hektáron), az aszály (39.667 hektáron) és a jég (23.295 hektáron).

A Magyarbirodalom 1907. évi bortermése valamivel, 144.146 hektoliterrel volt nagyobb, mint 1906-ban, s 3,792.664 hektolitert tett. A termés mennyiségének növekedése azonban tisztán Horvát-Szlavonországokra esett, mert az anyaországban az 1906. évi 3,087.930 hektoliterrel szemben, 1907-ben csak 3,068.427 hektoliter, azaz 19.503 hektoliterrel kevesebb termett. Az anyaország bortermése csökkenésének oka az előző igen hosszantartó és kemény tél, mely a nem kellően betakart, illetőleg a hideg ellen nem eléggé védett szőlőtőkék szemeit lefagyasztotta és termésre képtelenné tette. Hozzájárult ehhez, hogy a szőlőszemek a nyár folyamán az ország több részében, főként az esőtlen augusztus hónap befolyása alatt, a szükséges nedvesség hiányában nem tudtak megtelni. Viszont kedvezően befolyásolta a szüreti eredményeket, hogy a szőlőbetegségek a meleg nyár hatása alatt kisebb mérvben jelentkeztek 1907-ben, mint az előző években s ezért a későbbi termésből szüretelt borok mind jól sikerült minőségűek voltak. A hektáronkinti termés átlag az egész birodalomban 12·06 (1906-ban 11·65) hektoliter, és pedig az anyaországban 11·13 (1906-ban 11·45), a társországokban 18·77 (1906-ban 12·86) hektoliter volt. A bortermés a Dráváninnen legjobb volt a Tisza—Maros szögén, hol hektáronként 17·38, legrosszabb a Duna balpartján, hol hektáronként 8·54 hektoliter bor termett. Az egyes törvényhatóságok közül különösen Arad, Versecz, Szatmár-Németi városok 52, 35 és 25 hektoliteres, valamint Szeben, Arad, Tolna, Temes vármegyék, 24, 20, 19 és 18 hektoliteres termésátlagaikkal javították az országos átlagot. A Hegyalján, vagyis Zemplén vármegyében, hol a legértékesebb hazai bor terem, a hektáronkinti átlagtermés lényegesen javult s 1907-ben 13·06 hektoliter volt, az 1906. évi 7·55 hektoliterrel szemben; a minőség azonban gyengébb volt az 1906. évinél.

Az egyes szőlőkategóriák szerint a magyar anyaországban az immunis talajú szőlőkben termett 1·03 millió hektoliter, hektáronkint 8·96 hektoliter, a nem immunis talajú hegyi szőlőkben 1·50 millió hektoliter, hektáronkint 12·78 hektoliter, végül a nem immunis talajú sík- és lapályszőlőkben 0·54 millió hektoliter, hektáronkint 12·38 hektoliter. Legkevesebb termett tehát az immunis talajú szőlőkben.

A Magyarbirodalom bortermésének legnagyobb része fehér bor, de közönséges sillert, vöröset, valamint finom csemegebort, sőt aszút is elég nagy mennyiségben szűrtek. Termett ugyanis az egész Magyarbirodalomban 2,371.674 hektoliter közönséges fehér bor, 957.769 hektoliter közönséges siller bor, 333.947 hektoliter közönséges vörös bor, 85.916 hektoliter fehér pecsenyebor, 15.116 hektoliter vörös pecsenyebor, 23.056 hektoliter fehér és 3.817 hektoliter vörös csemegebor s végül 1.369 hektoliter aszúbor.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A Magyarbirodalom összes szőlőszeti termelésének értéke 153 millió K-t tett, 34 millió K-val többet, mint 1906-ban. A kedvező árviszonyok az 1907. évben a gyöngébb bortermést felmutató anyaországban is szembeszökően éreztették hatásukat, amennyiben a rosszabb termés daczára is az 1906. évi 99 millió K-nyi értékkel szemben, az 1907. évi termés 126 millió K-ra rúgott. A hektáronkinti nyers jövedelem a Dráváninnen 458 K-át, a Drávántúl 704 K-át tett, 89, illetve 249 K-val többet, mint az előző évben.

Borforgalmunk mérlege is az 1907. évben jóval kedvezőbben alakult, mint 1906-ban; a behozatal értéke ugyan 12·56 millió K-ról 13·58 millió K-ra növekedett, a kivitel fejlődése azonban a behozatalét erősen túlszárnyalva az 1906. évi 30·68 millió K-val szemben 36·98 millió K-ára rúgott. A forgalom ezen kedvező alakulása következtében a kiviteli többlet is gyarapodott 18·12 millió K-ról 23·40 millió K-ra. Az utolsó tíz év borforgalmi adatait az alábbi táblázat mutatja:

É v	Behozatott Összesen		Kivitetett Összesen		Kiviteli (+), illetőleg behozatali (—) többlet	
	m.-mázsa	ezer K	m.-mázsa	ezer K	m.-mázsa	ezer K
1898-ban	1,272.298	30.798	700.564	31.384	— 571.734	+ 586
1899-ben	1,235.314	30.035	612.143	27.471	— 623.171	— 2.564
1900-ban	915.109	25.672	741.415	33.461	— 173.694	+ 7.789
1901-ben	735.888	19.018	697.065	26.103	— 38.823	+ 7.085
1902-ben	624.666	15.615	716.237	25.546	+ 91.571	+ 9.931
1903-ban	774.076	19.275	908.053	31.552	+ 133.977	+12.277
1904-ben	507.566	13.818	782.793	28.120	+ 275.227	+14.302
1905-ben	367.207	9.439	831.391	29.514	+ 464.184	+20.075
1906-ban	452.173	12.556	858.347	30.677	+ 406.174	+18.121
1907-ben	446.456	13.579	925.162	36.979	+ 478.706	+23.400

Kivitelünk, valamint behozatalunk az olasz borvámzáradék megszüntetése óta — túlnyomó részt, sőt majdnem teljesen — Ausztriára esett. Behozatalunk főként Dalmácziából és Dél-Tirolból volt, kivitelünk pedig a legnagyobb ausztriai fogyasztási piacz, Bécs, valamint Cseh- és Morvaországok felé irányult. Vámkülföldre jelentékenyebb borkivitelünk — miután a nagy bortermelő államokkal, mint Franczia- Spanyol- és Olaszországgal másutt versenyezni nem tudunk, — egyedül Németországba volt, 1·33 millió K értékben, és pedig főként olcsóbb aszú-, valamint vörösborokból. Örvendetes tényként megemlíthető, hogy Ausztriában 1907. évi deczember hó 1-én lépett életbe a borhamisítást tiltó törvény, mely megszüntette azt, a közös vámterület mellett tarthatatlan állapotot, hogy a mi a Magyarbirodalomban tilos, az Ausztriában meg van engedve.

Gyümölcstermelés.

Gyümölcstermésünk az 1907. évben, bár némely vidékeken a korai fagyok sok kárt tettek, máshol meg a tartós szárazság kevesbítette a terméshozamot, középjónak mondható. Jól sikerült alma- és dinnyetermésünk, igen gyenge volt a kajszínbaraczktermés, míg a többi gyümölcsnem termése az ország legnagyobb részében közepes volt.

Összes gyümölcskivitelünk 650 ezer métermázsát és 15·3 millió K értéket tett, míg 1906-ban csak 457 ezer métermázsa és 12·4 millió K volt. A kivitel eme jelentékeny növekedését főként az almakivitelnek erős emelkedése magyarázza meg. Behozatalunk mennyiségét tekintve emelkedett és pedig 284 ezer métermázsáról 301 ezer métermázsára, értékben azonban csökkent és pedig 6·9 millió K-ról 6·7 millió K-ra. Végeredménykép tehát gyümölcskiviteli többletünk 1907-ben 8·6 millió K-t tett és így 2·1 millió K-val volt nagyobb, mint az előző évben.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Egyébként gyümölcsforgalmunk a három utolsó évben a következőkép alakult:

	Behozatal						Kivitel					
	mennyiség métermázsa			érték ezer K			mennyiség métermázsa			érték ezer K		
	1905	1906	1907	1905	1906	1907	1905	1906	1907	1905	1906	1907
Alma körte, birs ...	107.504	107.713	136.739	2.512	1.899	2.331	210.834	83.292	257.462	3.795	2.006	4.427
Szilva, friss	232.819	81.974	89.201	2.328	662	784	108.032	90.045	102.987	1.080	1.143	1.626
Kajszinbaraczk, friss	321	186	347	10	6	16	28.178	76.724	34.368	758	1.730	1.423
Cseresnye, meggy, őszibaraczk, sárgaszilva, friss	5.276	4.567	7.454	164	153	263	38.127	25.829	25.699	1.190	1.897	836
Dinnye friss	4.316	3.141	2.325	101	73	51	27.836	28.375	45.183	399	444	541
Egyéb friss gyümölcs	2.439	1.771	2.231	92	38	49	20.837	30.161	30.234	521	809	809
Borókabogyó	4.295	3.522	2.359	107	80	45	3.358	8.084	10.007	77	174	192
Aszalt szilva	80.717	59.472	33.053	1.634	1.678	1.581	17.985	9.531	5.742	549	309	303
Egyéb aszalt gyümölcs czukor nélkül	3.127	2.167	1.140	94	66	44	3.353	2.255	3.351	107	73	117
Friss szőlő.....	13.097	2.306	7.009	411	106	220	110.997	84.920	118.050	3.466	2.980	4.249
Dió s paradió	17.691	10.821	11.899	832	454	424	6.260	16.893	17.374	326	760	799
Mogyoró	6.232	6.453	6.522	535	697	898	215	976	268	10	59	17
Összesen.....	477.834	284.093	300.279	8.820	5.912	6.706	576.012	457.085	650.725	12.278	12.384	15.339

A legkedvezőbben — a mint a fenti adatokból látható — az alma és körte forgalma alakult, a mely gyümölcsnemekből 174 ezer métermázsával és 2·4 millió K-val vittünk ki többet, mint 1906-ban. E gyümölcsnemekből viszont behozatalunk is emelkedett és pedig 108 ezer métermázsáról 137 ezer métermázsára, illetve 1·9 millió K-ról 2·3 millió K-ra. Kajszínbaraczkkivitelünk a nagyon gyenge termés folytán 77 ezer métermázsáról 34 ezer métermázsára hanyatlott, a mi értékben azonban, mivel úgy Ausztriában, mint Németországban e czikkünk igen jó árakon kelt el, csak 0·3 millió K csökkenést vont maga után, 1·4 millió K-t tevén a kivitel értéke az 1906. évi 1·7 millió K-val szemben. A bőséges és elég jó minőségű dinnyetermés következtében dinnyét mintegy 18 ezer métermázsával vittünk ki többet, mint 1906-ban. Ugyancsak emelkedett — bár csekély mértékben — friss szilva kivitelünk is és pedig 90 ezer métermázsáról 102 ezer métermázsára; értékben ellenben 1·6 millióra rúgván, a kivitel értéke 0·5 millió K-ra növekedett az előző évvel szemben. Friss szőllőt is többet vittünk ki mint 1906-ban és pedig 0·7 millió K-val.

Gyümölcsbehozatalunknak elég nagy része, kivitelünknek pedig legnagyobb része a vámhatáron belül bonyolódott le. A behozatalban ugyan Szerbia áll első helyen 190 ezer métermázsára rúgó importjával, azután Ausztria és Bosznia következnek, a honnan mindkét helyről 50 ezer métermázsát meghaladó gyümölcsöt hoztunk be. A kivitelben azonban Ausztriának jut a főszerep, a melynek piaczain közel 430 ezer métermázsa gyümölcsöt adtunk el. A többi államok közül gyümölcskivitelünk szempontjából Németország bír kiváló jelentőséggel, a hová 1907-ben több mint 160 ezer métermázsa gyümölcsöt szállítottunk, legnagyobbrészt almát, de ezenkívül nagyobb mennyiségben adtunk el ez országnak csemegeszőllőt, kajszínbaraczkot, friss és aszalt szilvát s egyéb bogyós gyümölcsöt.

Erdészet.

A Magyarbirodalom erdőterülete 1907-ben 9,010.701 hektár volt, 2.450 hektárral kevesebb mint az előző évben. A csökkenés teljesen az anyaországra esett, míg Horvát-Szlavonországokban az erdőterület nagysága nem változott s mint az előző évben, 1,530.442 hektárt tett. Az összes erdőterületből tervszerű kezelésre volt kötelezve 5,910.412 hektár, és pedig Magyarországon 4,768.305, Horvát-Szlavonországokban 1.142,107 hektár.

Az összes erdőterületből feltétlen erdőtalajon álló erdő volt 6,832.364 hektár (75·8%), nem feltétlen erdőtalajon álló erdő 1,675.962 hektár (18·6%), véderdő 383.080 hektár (4·3%) és végül futóhomokon álló erdő 119.295 hektár (1·3%). Az erdőknek a talaj minősége szerint való megoszlása a Dráváninnen lényegesen különbözik a drávántúlitól, míg ugyanis az előbbinél

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

a nem feltétlen erdőtalajon álló erdők az erdőterületnek csak 13·2%-át, addig az utóbbinál 45·1%-át képezték.

A fanemek szerint a Magyarbirodalom erdőterülete a következőképen oszlott meg: 2,381.644 hektár tölgyerdő, 1,923 898 hektár fenyőerdő, 4,705.159 hektár bükk- és más lomberdő. Az 1907. évben, mint az előző években is, a tűlevelűek területe gyarapodott, és pedig 5.096 hektárral.

A kincstári erdőbirtokok összes területe az 1907. évben 1,638.024 (1906-ban 1,581.724) hektárt tett s összes értékük 213·21 (1906-ban 212·93) millió K volt. A kincstár tulajdonát képező erdőbirtokok területének csaknem 60 ezer hektárnyi növedéke onnan ered, hogy oly erdőbirtokok, a melyek a kincstár által kezeltettek ugyan, de tulajdonjoguk vitás, az előző években nem vétettek fel a kimutatásba, ebben az évben azonban felvétettek. Ezen területből az anyaországban 1,281.194 hektár, a társországokban 356.830 hektár fekszik, előbbi 151·18 millió K, utóbbi 62·03 millió K értékben. A kincstári tulajdont képező erdőbirtokok területéből 179.152 hektár részben havasi legelő, legelő és rét, részben pedig szántóföld, beltelek és terméketlen terület volt, tehát tulajdonképen nem tekinthető erdőterületnek. A tulajdonképeni erdőterületből 174.091 hektár használaton kivül álló erdő, 154.729 hektár tölgyerdő, 396.886 hektár fenyőerdő, 719.555 hektár bükk- és más keménylombfaerdő, 13.611 hektár füz-, nyár- és más puhalombfaerdő. Egy hektár kincstári erdőbirtoknak értéke átlagosan 130 K volt. A drávántúli erdőbirtokok hektáronkint 174 K-val általában értékesebbek mint a dráváninneniek, melyeknek hektáronkénti átlagos értéke csak 118 K. Még kirívóbbak az ellentétek, ha erdőigazgatóságok szerint vizsgáljuk az erdőbirtokok átlagos értékét, így például a vinkovczei főerdőhivatal hatósága alá tartozó 70.808 hektár 14·85 millió K értéket képvisel, egy hektár átlagos értéke tehát 591 K, az apatini erdőhivatal erdőterületének átlagos értéke hektáronkint 600 K, a gödöllőié pedig 447 K; ellenben az orsovai erdőhivatal erdőinek értéke hektáronkint csak 17 K-ra, az ungvárié 29 K-ra, a szászsebesié 49 K-ra, stb. becsültetett.

A kincstári tulajdont képező erdőterületből az 1907. évben 44.007 hektár volt kihasználható (1906-ban 38.172 hektár), melyből az év folyamán tényleg kihasználtatott 11.585 hektár (1906-ban 10.848 hektár). A kihasznált erdőterületen összesen 3·09 millió köbméter (1906-ban 3·04 millió köbméter) fa termeltetett, ebből 1·14 millió köbméter épület- és műfa, 1·95 millió köbméter tűzifa; 0·53 millió köbméter fa értékesíttetlenül visszamaradt. A kihasználható, de ki nem használt 32.422 hektár famennyisége 9·62 millió tömörköbméterre becsültetett.

A kincstári erdőségek az 1907. évben 18·1 millió K nyers jövedelmet eredményeztek (1906-ban 21·2 millió K-t), a kiadás 12·3 millió K-t tett (1906-ban 11·3 millió K-t), a tiszta jövedelem tehát 5·8 millió K volt, az előző év 9·9 millió K tiszta jövedelmével szemben. Esett átlagosan egy hektár vágásterületre 1.562 K nyers és 497 K tiszta jövedelem, az előző évi 1.953, illetőleg 912 K jövedelemmel szemben. A nyers és tiszta jövedelem a akulása erdőigazgatóságok és erdőhivatalok szerint igen különböző s néhol a jövedelem a kiadások fedezésére sem elegendő; ilyenek az 1907. évben a susáki, nagybányai, bustyaházai és gödöllői erdőhivatalok.

A kincstári erdőterületeken az 1907. évben 12.702 hektárnyi erdősítést foganatosítottak; e területből 1.147 hektár természetes úton, 1.947 hektár vetéssel és 9.608 hektár ültetés útján erdősíttetett. Az erdősítés terjedelme ez évben sem érte el az üzemtervben előírt területet, mely 1907-re 14.258 hektárt, a régebbi hátralékokkal együtt pedig 22.974 hektárt tett s így a hátralék ez évben is csökkent. A foganatosított erdősítések összes költsége 1907-ben 631.482 K-ra rúgott. A beerdősítés költsége hektáronkint a vetés útján foganatosított mesterséges erdősítésnél 22·26 (1906-ban 14·49) K, az ültetés útján eszközölt erdősítésnél 61·21 (1906-ban 35·70) K volt. Az előző évvel szemben az 1907. évi erdősítések 4.148 hektárral kisebb területen foganatosíttattak és 199.401 K-val több költséggel jártak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Az állam a kincstári erdőkön kivül az 1898 : XIX. t.-cz. és az 1890 : XIX. t.-cz. alapján 15.944 községi, egyházi, alapítványi, hitbizományi, stb. erdőbirtokot kezelt 2,056.602 hektár kiterjedésben. Ez erdőbirtokok után a kezelési költségek fejében 768.923 K-t fizettek a tulajdonosok.

A magyarországi állami erdőhivatalok kezelésében az 1907. év folyamán 147, összesen 342 hektár kiterjedésű csemetekert állott. A csemetekertekből 1907-ben a 370.000 darab eperfacsemetén kivül összesen 70·91 millió darab csemete utalványoztatott ki, az 1906. évi 66·83 millió csemetével szemben, a többlet tehát 4·08 millió csemete. A kiadott csemeték közül tölgy 8·9 millió, fenyő 25·1 millió, ákácz 24·7 millió, egyéb lombfa 12·2 millió darab. Az év végén a csemetekertek készletében volt 89·7 millió darab csemete.

Ezen csemetekerteken kivül az állam kopár erdőterületek befásítására, felújítására stb. czélokra 154 csemetekertet tartott fenn 383 hektár terjedelemben 479·5 ezer K fentartási költséggel.

A kopár erdőterületek beerdősítésére 1907-ben Magyarországon 35·4 millió darab csemete ingyen osztatott ki, s ezekkel 3.809 hektár ültettetett be; az előző évben az erdősítés czéljaira ingyen kiosztott csemeték darabszáma 42·01 millió s az ezekkel beültetett terület 4.268 hektár volt. Az erdősítéseknek jelentékeny, mintegy kétharmad része az 1907. évben is sikerült. Az állam azonban nemcsak ingyen csemeték kiosztásával támogatta a kopár erdőterületek beerdősítésére irányuló tevékenységet, hanem pénzsegélylyel és jutalommal is; így 1907-ben 865 erdőbirtokos közt 112.795 K osztatott szét pénzsegély és jutalom fejében.

A Magyarbirodalom külkereskedelmi forgalmában a faneműek behozatalának mennyisége 6·80 millió m.-mázsáról 6·7 millió m.-mázsára csökkent, annak értéke azonban, a faneműek árának általános emelkedése következtében, 30·3 millió K-ról 31·5 millió K-ra növekedett; a kivitel mennyisége és értéke, egyaránt csökkent, az előbbié 9·5 m.-mázsáról 9·1 m.-mázsára, az utóbbié, daczára a faneműek ára emelkedésének, 82 millió K-ról 80 millió K-ra. Az egységárak a behozatalban valamivel jobban növekedtek mint a kivitelben, mi előidézte azt, hogy bár a behozott mennyiség 1906-hoz képest 1·8%-kal fogyott, a faárúk összes értéke a behozatalban mégis növekedett, és pedig 3·8%-kal. A faneműek értékének növekedése, tekintve, hogy a kivitel mennyisége a csökkenés daczára is jóval nagyobb a behozatalénál, előidézte azt, hogy a kiviteli többlet értéke nem a mennyiség arányában — 2·7 millió m.-mázsáról 2·4 millió m.-mázsára — 10·4%-kal, hanem 4·3%-kal csökkent, s 48·6 millió K volt az 1906. évi 51·8 millió K-val szemben.

	Behozatott									
	ezer métermázsa					ezer K				
	1903-ban	1904-ben	1905-ben	1906-ban	1907-ben	1903-ban	1904-ben	1905-ben	1906-ban	1907-ben
Tüzifa	162	288	513	807	655	162	288	513	969	884
Fagyapot	5	5	5	4	8	54	49	54	50	92
Épület- és műfa kemény fából	33	37	105	105	126	202	380	641	657	494
Épület- és műfa puha fából	881	1.438	1.264	1.927	1.996	1.261	2.657	2.560	4.222	4.465
Bányafa	105	118	107	167	157	211	237	252	400	399
Vasúti talpfa	36	45	69	47	88	134	152	250	248	566
Donga kemény fából	222	183	139	106	89	2.315	1.678	1.414	1.212	1.128
Kemény fűrészárú	193	193	193	284	264	1.108	1.131	1.306	2.340	1.829
Puha fűrészárú	2.183	2.743	2.708	3.187	3.131	10.924	14.821	14.896	18.793	20.044
Fazsindely	83	92	77	90	84	539	600	574	599	703
Szőlőkaró	50	68	72	75	80	224	306	362	404	368
Fűzfavessző	1	—	—	1	1	15	6	6	14	20
Botfa	2	6	5	5	6	181	446	380	406	488
Összesen	3.956	5.216	5.257	6.805	6.685	17.330	22.751	23.208	30.314	31.480

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

	Kivitetett									
	ezer métermázsa					ezer K				
	1903-ban	1904-ben	1905-ben	1906-ban	1907-ben	1903-ban	1904-ben	1905-ben	1906-ban	1907-ben
Tüzifa	1.077	1.303	1.293	1.215	1.271	1.637	1.940	1.967	2.093	2.369
Fagyapot	5	5	5	17	9	54	49	54	193	113
Épület- és műfa kemény fából	656	810	835	825	850	4.679	6.511	6.957	6.064	7.090
Épület- és műfa puha fából	714	601	555	384	561	1.894	1.672	1.631	1.415	1.890
Bányafa	416	261	265	264	272	1.018	626	663	714	774
Vasúti talpfa	399	545	507	501	319	1.940	2.829	2.738	3.317	2.319
Donga kemény fából	710	957	899	717	593	8.797	11.889	12.262	13.319	10.853
Kemény fűrészárú	2.275	2.202	2.368	2.318	2.437	22.520	23.418	27.283	29.506	31.009
Puha fűrészárú	3.180	2.870	3.006	3.171	2.696	21.458	19.414	21.168	23.282	21.223
Fazsindely	2	2	3	1	1	16	11	19	11	11
Szőlőkaró	17	15	20	22	18	67	59	90	109	93
Fűzfavessző	7	7	10	6	4	141	167	259	156	117
Botfa	47	45	38	39	41	2.124	2.214	2.026	1.933	2.225
Összesen	9.505	9.623	9.804	9.480	9.072	66.345	70.799	77.117	82.112	80.086

Birtokváltozások.

A telekkönyvi birtokváltozások eseteinek száma kevéssé növekedett, 598 ezerről 601 ezerre, mindössze három ezer esettel. Növekedés épen úgy mint 1906-ban, csak az anyaországnál jelentkezett, 546 ezer esetről 554 ezerre, míg a társországokban, a hol a változások eseteinek száma már 1906-ban is kilencz százzal csökkent, 1907-ben a csökkenés folytatódott, 52 ezerről 47 ezerre, tehát 5 ezer esettel.

A tulajdonost cserélt ingatlanok összes értéke 1907-ben 1.165 millió K-t tett, szemben az előző évi 1.167 millió K-val, a csökkenés 2 millió K, a mi felötlő jelenség, mert ily hanyatlás csak ritkán szokott előfordulni. Felötlő az is, hogy, míg az anyaországban a birtokváltozások eseteinek száma 8 ezerrel, mintegy másfél százalékkal növekedett, az érték 1.104·8 millió K-ról 1.101·8 millió K-ra esett, ellenben a társországokban a birtokváltozásoknak csaknem 1%-nyi csökkenése daczára az érték 62·7 millió K-ról 63·7 millió K-ra, csaknem másfél százalékkal növekedett.

A birtokváltozások jogczímeit illetőleg, az 1906. évvel szemben úgy az esetek számát, mint azok értékét illetőleg a szerződés folytán beállott birtokváltozásoknál van csak emelkedés, a többi jogczímnél elég számot tevő a csökkenés, különösen az értéket tekintve. Igy a szerződés folytán keletkezett birtokváltozások értéke 817·0 millió K-ról 864·9 millió K-ra emelkedett, ellenben a végrehajtás folytán beállottaké 39·7 millió K-ról 32·0 millió K-ra, a halálozás folytán beállottaké pedig 310·9 millió K-ról 268·7 millió K-ra esett.

Abból kifolyólag, hogy a birtokváltozások száma némileg emelkedett, azok összes értéke pedig csökkent, valamivel csökkent az 1906. évvel szemben az egy-egy birtokváltozásra eső érték is, és pedig 1.952 K-ról 1.938 K-ra.

Birtok-megterheltetés.

1906-ban a telekkönyvi birtoktestek megterhelése némileg csökkent, 1907-ben azonban ismét emelkedett, s különösen az új terhek értékösszegének emelkedése volt igen nagy, csaknem 100 millió K (855·5 millió K-ról 952·4 millióra), míg az új terhek száma az előző évi 509·1 ezerről csak 511·5 ezerre növekedett.

Az új terhek növekedésével szemben a megszünt régi terhek értéke csökkent és 1907-ben 561·1 millió K-t tett az 1906. évi 625·4 millió K-val szemben. Felötlő, hogy, jóllehet a megszünt régi terhek értéke oly nagy mértékben csökkent. a tehertörlési esetek számánál mégis nem csekély emelkedés jelentkezik (1906-ban 327 ezer 1907-ben 366 ezer eset).

Itt ismét megemlíthetjük, amit már több ízben hangsúlyoztunk, hogy az adatok aligha mutatják a valóságot. Az ingatlanokon nyugvó terhek tiszta növekedése az adatok szerint 1906-ban 230·1, 1907-ben 391·3 millió koronát tett volna. Bármily kedvezőtlen is a helyzet, az ingatlanoknak ily rohamos eladósodása szinte elképzelhetetlen.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Magyarországon az 1906/1907. iskolai évben hét felsőbb tanintézet, nevezetesen a selmeczbányai erdészeti akadémia, a budapesti állatorvosi főiskola és öt gazdasági akadémia, továbbá 51 alsóbbfokú gazdasági iskola és pedig 24 földmívesiskola, 11 vinczellérképző, illetőleg szőllészeti iskola és 16 egyéb gazdasági tanintézet, tehát összesen 58 mindennemű gazdasági tanintézet működött. A tanintézetek állománya az előbbi évekhez képest egygyel — a Tordán létesített állami földmívesiskolával — növekedett. Gazdasági tanintézetek.

A felsőbb gazdasági tanintézetek tanárainak száma 122, tanulóinak száma pedig 1.332 volt, a tanárok száma tehát az 1906. évhez képest 13-mal, a tanulóké pedig 25-tel gyarapodott. A tanulók anyanyelvét tekintve 92·6% (1.204) magyar volt.

Az alsóbbfokú gazdasági iskolák tanerőinek száma 210-et tett, az 1906. évi 205-tel szemben tehát 5 a gyarapodás. Csökkent ellenben a tanulók száma az 1906. évi 1.286-ról 1.234-re. A tanulók számából 678 a földmívesiskolákra, 225 a vinczellérképzőkre, illetőleg szőllészeti iskolákra és 331 az egyéb gazdasági iskolákra esett. Magyar volt a földmívesiskolai tanulók 78·6%-a, a vinczellérképzők és szőllészeti iskolák tanulóinak 95·6%-a s az egyéb gazdasági intézeti tanulók 87·4%-a.

Horvát-Szlavonországokban felsőbb gazdasági tanintézet nincs, van azonban Kőrösön egy mezőgazdasági és erdészeti tanintézet, 2 földmívesiskola és 4 egyéb gazdasági iskola. A társországokban tehát a gazdasági tanintézetek száma miként az előző években, úgy 1907-ben is 7 volt. Ez intézetek tanulóinak száma 1907-ben 175-ről 136-ra csökkent. Fogyott a tanerők száma is 2-vel s így azok száma 31 volt.

Az egész Magyarbirodalomban tehát az 1906/1907. iskolai évben 65 mindennemű gazdasági tanintézet volt, 363 tanerővel és 2.702 tanulóval.

Talajjavítási munkálatok az 1907. évben az egész Magyarbirodalomban valamivel nagyobb területen folytak, mint 1906-ban. Az összes munkálatok kiterjedése az anyaországban 14.091 hektárt, a társországokban 55.705 hektárt s az egész birodalomban 69.796 hektárt tett, az 1906. évi 10.406, 56.993, illetve 67.399 hektárral szemben; 1907-ben tehát a Dráváninnen 3.685 hektárral nagyobb, a Drávántúl pedig 1.288 hektárral kisebb területen folytak talajjavítási munkálatok. Talajjavítási munkálatok.

A munkálatok legnagyobb része lecsapolás volt, az anyaországban 12.939 (91·82%), a társországokban 55.361 (99·38%) hektáron, míg alagcsövezést és öntözést az anyaországban 1.152 (8·18%), a társországokban 344 (0·62%) hektáron eszközöltek. Az összes mozgósított földtömeg 2·9 millió köbméter volt, 1·3 millió köbméterrel kevesebb, mint 1906-ban.

Az államkormány által foganatosított vizszabályozási munkálatok az 1907. évben sokkal kisebb terjedelműek voltak, mint az előző években, amennyiben a szabályozások költségeire 3·56 (1906-ban 7·89) millió K, kezelési és fentartási költségekre pedig 0·76 (1906-ban 0·80) millió K, összesen 4·33 (1906-ban 8·71) millió K adatott ki. Az 1907. évi összeggel a viziutakra fordított állami kiadások 1867. óta összesen 266·3 millió K-ra rugtak, mely összegből 240·0 millió K a szabályozási, 26·3 millió K a kezelési és fentartási költségekre esett. Vízszabályozás.

Az 1907. évi szabályozási költségből legtöbb esett a Duna-szabályozásra, 1·43 millió K, a költségeknek 40·2%-a; ezután a Tiszára, összesen 1·00 millió K; a Körös-szabályozásra 0·34 millió, a Dráva-szabályozásra 0·31 millió K fordíttatott. Folyók szerint 1867. óta viziutakra kiadott összegből a Dunára 116·00 (49%) millió, Tiszára 74·68 millió, Körösre 18·35 millió, Drávára 9·30 millió és a többi viziutra 20·79 millió K esett.

A mezőgazdasági balesetek száma 1905-ben 8.385-öt, 1906-ban 9.537-et, 1907-ben már 9.902-őt tett. A növekedés tehát 1906. évben 1.152 (13·7%), 1907. évben pedig 365 (3·8%) volt. A Magyarbirodalomban előfordult mezőgazdasági balesetek összes számából 9.650 (1906-ban 9.322) az anyaországra, 252 (1906-ban 215) Horvát-Szlavonországokra esik. Az összes sérültek közül 9.416 (95·1, 1906-ban 94·6%) férfi és 486 (4·9, 1906-ban 5·4%) nő volt, a férfiak arányszáma tehát valamivel emelkedett. A balesetek törvényhatóságok szerint való megoszlását vizsgálva, mezőgazdasági munka közben legtöbb egyént ért baleset Pest (562), Nyitra Mezőgazdasági balesetek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

(546) és Somogy (450) vármegyékben, míg Torontál vármegye, mely 1906-ban e tekintetben első helyen állt, a lefolyt évben 436 balesettel a negyedik helyre került; a társországokban legtöbb sérülés Zágráb (79) és Szerém (64) vármegyékben történt. A balesetek megoszlását a sérülés foka szerint az alábbi táblázat tünteti föl:

	Magyarországon				Horvát-Szlavonországokban			
	1906		1907		1906		1907	
	összesen	%	összesen	%	összesen	%	összesen	%
könnyű	1.321	14·1	1.438	14·9	19	8·9	19	7·5
súlyos	7.689	82·5	7.889	81·7	159	74·0	184	73·0
ismeretlen fokú	15	0·2	10	0·1	21	9·7	19	7·6
halálos	297	3·2	313	3·3	16	7·4	30	11·9

Ellentétben az előző évekkel a súlyos sérülések arányszáma ezúttal csökkent, a könnyű sérüléseké pedig emelkedett. Kedvezőtlen tünet azonban, hogy a halálos kimenetelű sérülések aránya a mult évvel szemben — különösen a társországokban — növekedett.

A Magyarbirodalomban a mezőgazdasági munka közben megsérült egyének közül 404 (1906-ban 347) egyén 3—5 napi, 1.053 (1906-ban 993) egyén 6—8 napi, 2.591 (1906-ban 2.422) egyén 9—14 napi és 3.012 (1906-ban 2.889) egyén 15—29 napi munkaképtelenséget okozó sérülést szenvedett; 1.453 (1906-ban 1.498) sérülés 1—2 havi, 232 (1906-ban 247) sérülés 2—4 havi, 12 (1906-ban 10) sérülés 4 hónál is hosszabb ideig tartó, míg ellenben 678 (1906-ban 628) sérülés állandó, de részleges, végül 95 (1906-ban 154) sérülés teljes munkaképtelenséget okozott. Mezőgazdasági baleset következtében meghalt 1906-ban 313, a lefolyt évben 343 egyén, a növekedés tehát 30 (9·6%) volt. Viszont az ismeretlen fokú sérülések száma a mult évvel szemben 36-ról 29-re apadt.

Figyelmen kívül hagyva a halálos, valamint a teljes és ismeretlen fokú munkaképtelenséget okozott sérüléseket, a többi mezőgazdasági baleset következtében beállt munkaveszteség az utolsó öt évben a következő volt:

	Elveszett munkanapok száma	Esett egy-egy sérültre betegségi nap		Elveszett munkanapok száma	Esett egy-egy sérültre betegségi nap
1903	196.430	24·0	átlag 1901—1905	165.063	25·2
1904	193.486	24·5	1906	213.268	22·4
1905	190.472	24·0	1907	219.504	22·2

Az elveszett munkanapok száma ezek szerint az utolsó két évben erősen emelkedett, az egy-egy sérült átlagos munkaképtelenségének tartama ellenben jelentékenyen rövidebb lett.

Ha a balesetet okozó mezőgazdasági munka nemét vizsgáljuk, szántás, vetés, kapálás közben 483 (4·9%), aratáskor, kaszáláskor 267 (2·7%), termények betakarítása, cséplés alkalmával 1.965 (19·8%), takarmánykészítés közben 836 (8·4%) állatok gondozása folytán 2.004 (20·2%), végül más, szorosabb értelemben vett, mezőgazdasági munkánál 1.865 (18·8%) baleset fordult elő. Ezenkívül a szőlőmívelés 92 (0·9%), az erdei munka 1.225 (12·4%), a különböző földmunka 68 (0·7%) és »egyéb munka« 1.097 (11·1%) sérülést okozott. A balesetek következményeit illetőleg legveszélyesebb munkanem a termények betakarítása és a cséplés, melynél 78 halálos és 39 teljes munkaképtelenséget okozó sérülés történt. Utána következik a »más mezőgazdasági munka« néven összefoglalt csoport 60, és az állatok gondozása 57 halálos sérüléssel. Aránylag veszedelmes még az erdei munka, mely a lefolyt évben 57 halálos és 9 teljes munkaképtelenséggel járó balesetet okozott. Legkevesebb halálos baleset fordult elő a szőlőmívelésnél (6), a földmunka közben (7) és aratáskor, kaszáláskor (8). Legtöbb férfi (1.921) sérült meg állatok gondozása közben, legtöbb nő (163) termények betakarításakor, cséplésekor, minthogy a nők az említett munkálatoknál alkalmaztatnak legnagyobb számban.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A mezőgazdasági gépek mellett történt balesetek aránya az összes balesetekhez viszonyítva az utóbbi öt év alatt következőkép alakult:

	Összes mezőgazd. balesetek száma	Ebből gép mellett történt összesen	%	Halálos sérülések száma	Ebből gép mellett történt összesen	%
1903...	8.726	1.625	18·62	413	62	15·01
1904...	8.944	1.189	13·29	400	45	11·25
1905...	8.385	1.079	12·87	322	36	11·18
1906...	9.537	1.398	14·66	313	54	17·25
1907...	9.902	1.417	14·31	343	37	10·79

A mezőgazdasági gépek okozta balesetek közül 425 (30·0%) cséplőgép, 299 (21·1%) szecskavágó, 93 (6·6%) járgánygép, 80 (5·6%) répavágó és 69 (4·9%) lokomobil mellett történt. Legkevesebb baleset fordult elő az arató- és kaszálógép, 45 (3·2%), valamint a darálógép, 29 (2·0%) mellett. Ezenkívül egyéb különféle gazdasági gépek 377 (26·6%) sérülést okoztak.

A sérülések nemei közt 2.270 (22·9%) vágás, 5.523 (55·8%) zúzódás, 1.407 (14·2%) törés és 702 (7·1%) egyéb sérülési mód szerepel.

A sérültek életkorát tekintve első helyen a 41—60 éves kor áll 2.890, azután következik a 21—30 évesek korcsoportja 2.249 sérülttel; 1.998 sérült 31—40, 1.279 sérült 17—20, 527 sérült 15—16 éves volt. A legfiatalabb — 14 éves vagy annál is ifjabb — sérültek száma a lefolyt évben 460-at, a legidősebbeké (60 éven felül) 494-et tett; 5 sérült életkora nem volt megállapítható.

A sérülteket családi állapot szerint részletezve 1907. évben 3.437 (34·7%) nőtlen vagy hajadon, 6.226 (62·9%) nős vagy férjes, 234 (2·4%) özvegy vagy elvált és 5 (0·1%) ismeretlen családi állapotú egyén sérült meg mezőgazdasági baleset következtében. Az előző évvel szemben a nőtlenek és hajadonok, valamint az özvegyek és elváltak arányszáma csökkent. A nők között jóval több a hajadon (258), mint a férjes (184), míg a nős férfiak száma (6.042) majdnem kétszeresen felülmulja a nőtlen férfiakét (3.179).

A mezőgazdasági munka közben megsérült családfők keresetéből a lefolyt évben 14.457 (1906-ban 13.567) gyermek, 6.226 (1906-ban 5.569) házastárs és 1.036 (1906-ban 1.310) szülő vagy egyéb rokon, azaz összesen 21.719 (1906-ban 20.446) családtag élt.

Az összes sérültek közül 1905-ben 59·0%, 1906-ban 64·0%, 1907-ben már 69·0% volt valamely betegsegélyzőpénztár tagja, az arányszám tehát örvendetes mértékben emelkedik. A legutolsó év adatainak megoszlását tekintve azt látjuk, hogy a sérültek közül 6.580 (66·5%) az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár, 252 (2·5%) egyéb betegsegélyzőpénztár vagy egylet tagja volt, végül 3.070 (31·0%) semmiféle pénztárhoz vagy egylethez nem tartozott s így segélyben vagy kárpótlásban nem részesült.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

A mezőgazdasági gépek mellett történt balesetek aránya az összes balesetekhez viszonyítva az utóbbi öt év alatt következőképp alakult:

	Összes mezőgazdasági balesetek száma	Ebből gép mellett történt		Halálos sérülések száma	Ebből gép mellett történt	
		összesen	%		összesen	%
1903	8.726	1.625	18·6	413	62	15·0
1904	8.944	1.589	18·0	400	45	11·3
1905	8.385	1.079	12·9	322	36	11·2
1906	9.657	1.398	14·5	313	54	17·3
1907	9.902	1.417	14·3	313	37	10·9

A mezőgazdasági gépek okozta balesetek közül 425 (30·0%) cséplőgép, 299 (21·1%) aszecsavargó, 93 (6·6%) járműnyűgép, 80 (5·6%) répavágó és 60 (4·2%) lokomobil mellett történt. Legkevesebb baleset fordult elő az arató- és kaszálógép, 45 (3·2%), valamint a darálógép, 29 (2·0%) mellett. Bizonytalan egyéb kategóriába gépek 377 (26·6%) sérülést okoztak.

A sérülések nemei közt 2.270 (22·0%) vágás, 5.322 (55·8%) szúrás, 1.467 (14·2%) törés és 702 (7·1%) egyéb sérülési mód szerepel.

A sérültek életkorát tekintve első helyen a 41—60 éves kor áll 2.890, azután következik a 21—30 évesek korcsoportja 2.245 sérülttel; 1.998 sérült 31—40, 1.279 sérült 17—20, 787 sérült 15—16 éves volt. A legfiatalabb — 14 éves vagy annál is idősebb — sérültek száma a lefolyt évben 400-at, a legidősebbeké (60 éven felül) 404-et tett; 5 sérült életkora nem volt megállapítható.

A sérültek családi állapot szerint részletezve 1907. évben 3.137 (34·7%) nőtlen vagy hajadon, 6.226 (62·8%) nős vagy férjes, 234 (2·4%) özvegy vagy elvált és 5 (0·1%) ismeretlen családi állapotú egyén sérült meg mezőgazdasági baleset következtében. Az előző évvel szemben a nőtlenek és hajadonok, valamint az özvegyek és elváltak aránylszáma csökkent. A nők közötti jóval több a hajadon (268), mint a férjes (134), míg a nős férfiak száma (6.092) majdnem kétszeresen felülmúlja a nőtlen férfiakét (3.179).

A mezőgazdasági munka közben megsérült családfők korosztályból a lefolyt évben 14.157 (1906-ban 13.567) gyermek, 6.226 (1906-ban 5.568) házastárs és 1.039 (1906-ban 1.310) szülő vagy egyéb rokon, azaz összesen 21.719 (1906-ban 20.446) családtag élt.

Az összes sérültek közül 1905-ben 59·0%, 1906-ban 64·0%, 1907-ben már 69·0% volt valamely betegségelyzőpénztár tagja, az arányszám tehát örvendetes mértékben emelkedik. A legutolsó év adatainak megszaporodását tekintve azt látjuk, hogy a sérültek közül 6.580 (65·8%) az Országos Munkás- és Segélyzőpénztár, 293 (2·9%) egyéb betegségelyzőpénztár vagy egylet tagja volt, végül 3.070 (31·0%) semmiféle pénztárhoz vagy egylethez nem tartozott a fay segélyben vagy kárpótlásban nem részesült.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

III.

STATISZTIKAI TÁBLÁZATOK.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

1. A gazdaságok száma és területe a gazdaságok nagyságkategoriái szerint, az 1895. évi mezőgazdasági összeírás adatai alapján.*)

A gazdaságok nagysága	A gazdaságok száma			A gazdaságok területe hektárokban		
	Magyarországon	Horvát-Szlavonországokban	a Magyarbirodalomban	Magyarországon	Horvát-Szlavonországokban	a Magyarbirodalomban
1 holdon alul, szántóföld nélkül	294.475	23.715	318.190	53.218	4.558	57.776
1 holdon alul, szántófölddel	268.474	30.171	298.645	80.296	9.469	89.765
1— 5 holdig	716.769	126.289	843.058	1,106.708	213.284	1,319.992
5— 10 »	458.535	110.999	569.534	1,908.860	463.136	2,371.996
10— 20 »	385.381	81.657	467.038	3,105.280	649.303	3,754.583
20— 50 »	205.181	30.603	235.784	3,459.737	494.489	3,954.226
50— 100 »	36.032	2.830	38.862	1,387.822	106.232	1,494.054
100— 200 »	10.275	550	10.825	807.636	42.431	850.067
200— 500 »	6.448	263	6.711	1,163.262	48.658	1,211.920
500—1000 »	3.144	117	3.261	1,288.410	49.005	1,337.415
1000 holdon felül	3.768	209	3.977	6,848.818	602.822	7,451.640
Összesen	**2,388.482**	**407.403**	**2,795.885**	**21,210.047**	**2,683.387**	**23,893.434**
Törpegazdaság (0—5 holdas)	1,279.718	180.175	1,459.893	1,240.222	227.311	1,467.533
Kisgazdaság (5—100 holdas)	1,085.129	226.089	1,311.218	9,861.699	1,713.160	11,574.859
Középgazdaság (100—1000 holdas) ...	19.867	930	20.797	3,259.308	140.094	3,399.402
Nagygazdaság (1000 holdnál nagyobb)	3.768	209	3.977	6,848.818	602.822	7,451.640
Összesen	**2,388.482**	**407.403**	**2,795.885**	**21,210.047**	**2,683.387**	**23,893.434**

*) Itt csakis a tulajdonképeni mezőgazdasági üzemek vétettek föl, a tisztán erdő- vagy legelőbirtokok egészen figyelmen kivül hagyatták. — Egy kataszteri hold = 0·575456 hektár.

2. A gazdaságok megoszlása nagyságkategoriák és mívelési ágak szerint, az 1895. évi mezőgazdasági összeírás adatai alapján.*)

Közjogi alkatrész; nagyságkategóriák	A gazdaságok egyes kategóriáinak területeiből esett								
	szántóföldre	kertre	rétre	beültetett szőlőre	parlag szőlőre	legelőre	erdőre	nádasra	nem termő területre
	hektár								
Magyarország.									
Törpegazdaságok	788.581	90.185	159.087	62.382	27.210	39.823	24.144	1.567	47.243
Kisgazdaságok	6,719.104	214.669	1,669.563	111.212	49.114	523.138	400.531	16.910	157.458
Középgazdaságok	1,877.437	27.554	341.986	11.483	4.918	390.807	507.669	12.010	85.444
Nagygazdaságok	2,279.665	25.322	485.716	6.905	3.343	934.665	2,756.402	37.189	319.611
Összesen	**11,664.787**	**357.730**	**2,656.352**	**191.982**	**84.585**	**1,888.433**	**3,688.746**	**67.676**	**609.756**
Horvát-Szlavonországok.									
Törpegazdaságok	127.746	9.287	43.293	5.240	5.638	13.310	16.910	7	5.880
Kisgazdaságok	1,044.262	42.115	345.514	19.184	15.447	94.473	127.643	117	24.405
Középgazdaságok	67.698	1.567	17.538	828	1.017	10.381	36.493	312	4.260
Nagygazdaságok	110.802	1.585	28.973	1.118	958	38.931	398.967	1.350	20.138
Összesen	**1,350.508**	**54.554**	**435.318**	**26.370**	**23.060**	**157.095**	**580.013**	**1.786**	**54.683**
Magyarbirodalom.									
Törpegazdaságok	916.327	99.472	202.380	67.622	32.848	53.133	41.054	1.574	53.122
Kisgazdaságok	7,763.366	256.784	2,015.077	130.396	64.561	617.611	528.174	17.027	181.863
Középgazdaságok	1,945.135	29.121	359.524	12.311	5.935	401.188	544.162	12.322	89.704
Nagygazdaságok	2,390.467	26.907	514.689	8.023	4.301	973.596	3,155.369	38.539	339.749
Összesen	**13,015.295**	**412.284**	**3,091.670**	**218.352**	**107.645**	**2,045.528**	**4,268.759**	**69.462**	**664.439**

*) Itt csakis a tulajdonképeni mezőgazdasági üzemek vétettek fel, a tisztán erdő- és legelőbirtokok egészen figyelmen kivül hagyattak. — Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

É v	Magyarország										Horvát-Szlavonországok							
	Lecsapolás		Alagcsövezés		Öntözés		Vizmosások megkötése		Összesen hektár	Földmozgósítás összesen ezer köbméterekben	Lecsapolás		Alagcsövezés		Öntözés		Összesen hektár	Földmozgósítás összesen ezer köbméterekben
	hektár	%	hektár	%	hektár	%	hektár	%			hektár	%	hektár	%	hektár	%		
Átl. 1891–1895	*28.813*	*94·31*	*579*	*1·90*	*1.025*	*3·35*	*133*	*0·44*	*30.550*	*2.005*	*809*	*93·42*	*35*	*4·04*	*22*	*2·54*	*866*	*33*
1896	48.642	96·32	648	1·28	634	1·26	574	1·14	50.498	2.058	614	94·17	—	—	38	5·83	652	33
1897	12.875	90·77	673	4·75	637	4·48	[1])		14.185	1.900	3.880	99·85	—	—	6	0·15	3.886	63
1898	28.711	97·98	589	2·01	3	0·01	[1])		29.303	1.342	[2])32.260	99·89	29	0·09	6	0·02	32.295	1.811
1899	32.226	98·58	407	1·24	58	0·18	[1])		32.691	2.880	[2])64.365	99·86	82	0·13	7	0·01	64.454	2.000
1900	13.910	93·15	962	6·44	61	0·41	[1])		14.933	2.869	128.596	99·88	155	0·12	—	—	[2])128.751	1.882
Átl. 1896—900	*27.273*	*96·30*	*656*	*2·32*	*278*	*0·98*	*115*	*0·40*	*28.322*	*2.210*	*45.943*	*99·86*	*53*	*0·11*	*12*	*0·03*	*46.008*	*1.158*
1901	34.134	97·26	715	2·05	241	0·69	[1])		35.090	2.978	124.593	99·74	285	0·23	34	0·03	124.912	6.094
1902	13.633	93·44	881	6·04	76	0·52	[1])		14.590	2.457	46.078	99·91	41	0·09	—	—	46.119	2.258
1903	24.718	93·38	1.228	4·64	525	1·98	[1])		26.471	3.137	57.978	99·94	27	0·05	7	0·01	58.012	2.199
1904	29.701	95·47	1.292	4·15	118	0·38	[1])		31.111	3.059	52.240	99·93	18	0·04	17	0·03	52.275	2.925
1905	14.025	93·09	943	6·25	99	0·66	[1])		15.067	2.873	91.300	100·00	—	—	—	—	91.300	2.228
Átl. 1901—905	*23.242*	*94·53*	*1.012*	*4·63*	*212*	*0·84*	[1])		*24.466*	*2.901*	*74.438*	*99·88*	*74*	*0·10*	*12*	*0·02*	*74.524*	*3.141*
1906	8.945	85·96	1.172	11·26	178	1·71	111	*1·07*	10.406	2.042	56.993	100·00	—	—	—	—	56.993	4.182
1907	12.939	91·82	798	5·66	354	2·52	[1])		14.091	2.405	55.361	99·38	326	0·59	18	0·03	55.705	2.916

Egy hektár = 1·737728 kataszteri hold. — [1]) Adatok nincsenek. — [2]) Az előző évekkel szemben mutatkozó jelentékeny növekedést az a körülmény magyarázza, hogy azoknak a talajjavítási munkáknak nagy része, melyeket azelőtt az országos kormány építési osztálya végzett, 1898. óta a zágrábi kulturmérnöki hivatal hatáskörébe ment át. — [3]) Ebben a számban az előző évben megkezdett talajjavítások is benfoglaltatnak.

4. A víziutakra fordított állami kiadások 1867-től 1907-ig.

a) Összes kiadások.

É v	Kezelési és fentartási	Szabályozási	Összes
	kiadások koronákban		
1867	198.007	250.465	448.472
1868	240.117	1,222.574	1.462.691
1869	183.759	1,037.105	1,220.864
1870	507.866	2,567.595	3,075.461
Átlag 1867—1870 ...	*282.437*	*1,269.435*	*1,551.872*
1871	517.398	2,101.558	2,618.956
1872	719.630	5,459.924	6,179.554
1873	668.492	6,478.247	7,146.739
1874	615.630	5,605.472	6,221.102
1875	334.189	3,727.498	4,061.687
Átlag 1871—1875 ...	*571.068*	*4,674.540*	*5,245.608*
1876	431.630	2,062.564	2,494.194
1877	363.228	2,202.158	2,565.386
1878	406.625	2,220.132	2,626.757
1879	444.193	7,805.137	8,249.330
1880	552.630	7,956.981	8,509.611
Átlag 1876—1880 ...	*439.661*	*4,449.395*	*4,889.056*
1881	511.896	4,339.705	4,851.601
1882	576.500	8,190.836	8,767.336
1883	394.212	6,556.305	6,950.517
1884	613.481	6,274.033	6,887.514
1885	606.120	7,609.965	8,216.085
Átlag 1881—1885 ...	*540.442*	*6,594.169*	*7,134.611*
1886	497.909	6,313.400	6,811.309
1887	505.446	4,684.370	5,189.816
1888	841.008	4,381.486	5,222.494
1889	358.83	4,885.099	5,243.934
1890	1,031.505	5,201.168	6,232.673
Átlag 1886—1890 ...	*646.940*	*5.093.105*	*5,740.045*
1891	1,092.220	4,862.118	5,954.338
1892	1,254.694	5,387.759	6,642.453
1893	746.069	5,684.275	6,430.344
1894	936.642	9,716.274	10,652.916
1895	973.429	6,896.551	7,869.980
Átlag 1891—1895 ...	*1,000.611*	*6,509.395*	*7,510.006*
1896	602.270	9,417.562	10,019.832
1897	850.831	9,690.338	10,541.169
1898	579.912	13,084.877	13,664.789
1899	586.839	9,005.932	9,592.771
1900	917.040	8,256.274	9,173.314
Átlag 1896—1900 ...	*707.378*	*9,890.997*	*10,598.375*
1901	895.660	9,425.013	10,320.673
1902	833.379	7,274.336	8,107.715
1903	827.109	7,014.806	7,841.915
1904	742.815	6,685.875	7,428.690
1905	745.077	7,021.983	7,767.060
Átlag 1901—1905 ...	*808.808*	*7,484.403*	*8,293.211*
1906	809.213	7,896.576	8,705.789
1907	768.755	3,562.715	4,331.470
Összesen	26,22.26	240,017.041	266,299.301

b) A szabályozásra fordított kiadások folyók szerint.

É v	Duna	Tisza [1])	Körös	Temes	Maros	Dráva	Száva	Vág	Ferencz-csatorna	Egyéb folyók és vegyes kiadások	Összesen
	k o r o n a										
1867	201.840	48.625	—	—	—	—	—	—	—	—	250.465
1868	534.596	520.948	—	57.000	3.910	106.120	—	—	—	—	1,222.574
1869	520.554	397.287	—	—	5.384	113.880	—	—	—	—	1,037.105
1870	169.080	1,886.139	—	—	5.997	120.000	779	—	—	385.600	2,567.595
1871	305.770	975.699	201.570	—	27.098	120.000	68.618	—	—	402.803	2,101.558

[1]) A Bodrog és Szamos folyók szabályozási költségeivel.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

4. A víziutakra fordított állami kiadások 1867-től 1907-ig.

b) A szabályozásra fordított kiadások folyók szerint.

É v	Duna	Tisza [1])	Körös	Temes	Maros	Dráva	Száva	Vág	Ferencz-csatorna	Egyéb folyók és vegyes kiadások	Összesen
	k o r o n a										
1872	3,386.922	1,184.525	165.867	—	56.089	120.000	256.227	—	—	290.294	5,459.924
1873	5,026.093	698.452	2.284	109.476	80.346	56.000	231.499	—	—	274.097	6,478.247
1874	4,432.292	544.599	261.289	60.220	6.567	90.285	57.605	—	—	152.615	5,605.472
1875	2,717.416	430.783	210.345	187.217	—	40.000	17.193	—	—	124.544	3,727.498
1876	1,507.990	288.763	91.105	55.212	—	21.787	39.684	—	—	58.023	2,062.564
1877	1,264.187	800.708	29.812	24.760	—	45.000	—	—	—	37.691	2,202.158
1878	712.278	1,381.139	52.172	19.980	—	40.000	—	—	—	14.563	2,220.132
1879	1,329.491	6,335.426	1.903	22.972	—	39.999	—	—	—	75.346	7,805.137
1880	3,113.379	4,129.045	132.485	9.820	—	100.000	—	—	398.520	73.732	7,956.981
1881	1,876.246	1,863.301	436.047	2.214	—	80.000	20.502	—	—	61.395	4,339.705
1882	2,801.950	3,977.474	1,187.455	13.128	—	100.000	28.045	—	24.800	57.984	8,190.836
1883	3,180.441	1,895.683	1,229.090	399	—	120.000	—	—	—	130.692	6,556.305
1884	3,509.031	1,944.265	416.393	27.331	—	274.707	—	—	—	102.306	6,274.033
1885	3,094.024	2,367.118	1,533.386	35.097	—	333.659	140.000	—	—	106.681	7,609.965
1886	3,266.987	1,426.163	919.846	54.000	—	300.000	149.597	—	—	196.807	6,313.400
1887	2,746.094	932.008	487.987	54.000	—	330.300	2.772	—	—	131.209	4,684.370
1888	2,479.384	901.872	386.230	54.000	60.000	300.000	—	—	—	200.000	4,381.486
1889	2,479.520	999.882	991.794	53.980	59.923	300.000	—	—	—	—	4,885.099
1890	2,592.298	1,323.354	997.524	54.000	49.992	114.000	—	—	—	70.000	5,201.168
1891	2,737.272	991.677	779.906	39.989	129.975	133.302	—	—	—	49.997	4,862.118
1892	2,921.765	1,500.000	660.000	16.000	50.000	140.000	99.994	—	—	—	5,387.759
1893	2,901.954	1,655.524	753.889	53.245	89.111	149.536	60.534	20.482	—	—	5,684.275
1894	5,097.827	3,058.551	788.202	49.040	119.726	215.379	305.618	81.931	—	—	9,716.274
1895	3,312.237	2,498.370	453.704	—	101.947	189.997	243.654	33.774	62.868	—	6,896.551
1896	3,905.407	3,421.730	514.781	349.840	126.947	279.725	268.102	119.499	431.531	—	9,417.562
1897	4,142.743	3,162.513	474.828	230.524	66.571	426.053	84.335	129.443	843.415	129.913	9,690.338
1898	6,956.416	4,061.154	708.533	—	147.883	552.481	101.346	193.124	149.382	214.558	13,084.877
1899	4,201.020	2,599.939	557.373	15.280	203.370	598.983	34.500	82.563	506.099	206.805	9,005.932
1900	3,784.047	2,800.077	528.563	12.346	204.376	405.459	12.672	94.308	152.538	261.888	8,256.274
1901	4,928.283	1,933.590	620.850	95.938	179.538	604.173	296.533	111.582	1.665	652.861	9,425.013
1902	3,863.807	1,664.189	342.379	14.356	139.485	209.297	89.244	44.947	—	906.632	7,274.336
1903	2,931.381	2,474.729	138.664	—	403.854	330.640	20.738	163.690	—	551.110	7,014.806
1904	3,427.285	1,506.997	119.021	9.080	331.642	451.052	42.007	290.523	—	508.268	6,685.875
1905	2,233.831	1,609.164	180.807	3.219	344.793	528.724	16.763	231.303	—	1,873.379	7,021.983
1906	3,973.071	1,530.818	650.942	—	369.266	510.729	13.142	189.851	—	658.757	7,896.576
1907	1,432.858	954.99_	339.542	—	200.714	307.817	—	113.045	—	213.747	3,562,715
Összesen ...	115,999.067	74,677.272	18 346.568	1,783.663	3,564.504	9,299.084	2,701.703	1,900.065	2,570.818	9,174.297	240,017.041

[1]) A Bodrog és Szamos folyók szabályozási költségeivel.

5. A telekkönyvi birtoktestek forgalma 1891-től 1907-ig.

Év; közjogi alkatrész	A birtokváltozások													
	eseteinek száma							összes pénzértéke 1000 koronákban						
	szerződés	által	végrehajtás	által	haláleset	következtében	összesen [1])	szerződés	által	végrehajtás	által	haláleset	következtében	összesen
	szám sz.	%	szám sz.	%	szám sz.	%	szám sz.	szám sz.	%	szám sz.	%	szám sz.	%	szám sz.
Átlag 1891—1895	*310.866*	*76·41*	*15.082*	*3·63*	*78.096*	*19·19*	*406.856*	*451.870*	*66·94*	*25.132*	*3·72*	*198.064*	*29·34*	*675.066*
1897	342.041	75·48	18.857	4·16	89.551	19·76	453.151	521.542	63·24	34.752	4·21	268.420	32·55	824.714
1898	349.398	73·71	18.070	3·81	104.074	21·96	474.007	509.987	63·65	38.675	4·83	252.515	31·52	801.177
1899	360.942	72·25	19.930	3·99	116.283	23·27	499.615	499.678	62·43	35.503	4·43	265.249	33·14	800.430
1900	366.956	71·35	19.228	3·74	125.512	24·41	514.263	446.444	59·45	41.247	5·49	263.226	35·06	750.917
Átlag 1896—1900	*347.309*	*73·93*	*18.220*	*3·88*	*101.602*	*21·63*	*469.774*	*489.510*	*63·40*	*36.553*	*4·73*	*246.020*	*31·87*	*772.083*
1901	387.004	70·43	19.932	3·63	140.104	25·50	549.431	456.931	55·40	47.111	5·71	320.603	38·89	824.645
1902	402.734	71·13	21.121	3·73	139.933	24·71	566.209	486.970	59·66	60.963	7·47	268.312	32·87	816.245
1903	441.777	74·25	21.193	3·56	129.974	21·85	594.985	560.693	63·00	52.780	5·93	276.571	31·07	890.044
1904	440.873	75·01	19.178	3·26	125.928	21·43	587.765	601.696	66.70	39.986	4·43	260.422	28·87	902.104
1905	449.120	75·65	16.626	2·80	126.264	21·26	593.749	742.355	66·89	39.177	3·54	328.157	29·57	1,109.689
Átlag 1901—1905	*424.301*	*73·35*	*19.610*	*3·39*	*132.440*	*22·89*	*578.427*	*569.729*	*62·71*	*48.003*	*5·28*	*290.813*	*32·01*	*908.545*
1906	461.268	77·11	15.227	2·55	119.987	20·06	598.179	816.975	69·97	39.672	3·41	310.852	26·62	1,167.499
	1907.													
Magyarország ...	431.252	77·80	13.897	2·51	109.133	19·69	554.282	811.947	73·69	31.916	2·90	257.950	23·41	1,101.813
H.-Szlavonország	38.528	81·94	570	1·21	6.465	13·75	47.019	52.964	83·14	42	0·07	10.701	16·79	63.707
Magyarbirodalom	**469.780**	**78·13**	**14.467**	**2·41**	**115.598**	**19·22**	**601.301**	**864.911**	**74·21**	**31.958**	**2·74**	**268.651**	**23·05**	**1,165.520**

[1]) A horvát-szlavonországi házközösség-felosztási esetek befoglalásával, a melyek száma 1891—95. évek átlagában 2.812 (0·77%), 1897-ben 2.702 (0·60%), 1898-ban 2.465 (0·52%), 1899-ben 2.460(0·49%), 1900-ban 2.567 (0·50%) és 1896—1900 évek átlagában 2.643 (0·56%), 1901-ben 2.391 (0·44%), 1902-ben 2.421 (0·43%), 1903-ban 2.041 (0·34%), 1904-ben 1.786 (0·30%), 1905-ben 1.739 (0·29%), 1901—1905 évek átlagában 2.076 (0·37%), 1906-ban 1.697 (0·23%), 1907-ben 1.456 (0·24%).

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

6. A birtokost változtató telekkönyvi birtoktestek átlagos értéke az 1896—1900. és az 1901—1905. évek átlagában, valamint 1907-ben.

Közjogi alkatrész	Szerződés	Végrehajtás	Halál-eset	Mindezokok	Szerződés	Végrehajtás	Halál-eset	Mindezokok	Szerződés	Végrehajtás	Halál-eset	Mindezokok
	folytán történt birtokváltozások átlagos értéke koronákban											
	Átlag 1896—1900.				Átlag 1901—1905.				1907-ben.			
Magyarország	1.177	1.654	2.002	1.383	1.387	2.468	2.262	1.632	1.883	2.297	2.364	1.988
Horv.-Szlavonországok	538	1.244	1.426	645	858	1.617	1.342	917	1.374	74	1.655	1.355
Magyarbirodalom	**1.115**	**1.637**	**1.979**	**1.323**	**1.344**	**2.436**	**2.199**	**1.569**	**1.841**	**2.209**	**2.324**	**1.938**

7. A telekkönyvi birtoktestek megterheltetésében előfordult változások 1895-től 1907-ig.

Év; közjogi alkatrész	Új terhek keletkezése: szerződések bekebelezése és igazolt elő-jegyzés által	végrehajtás utján való bekebelezés által	hagyatéki átszolgáltatás által	összesen	Régi terhek megszüntetése: a hitelezők kielégitésére befolyt összeg elégtelensége miatt	a jognak más módon való megszünése által	összesen	Az új és a megszüntetett terhek különbözete
	A változások eseteinek száma.							
1895	245.936	66.827	23.432	336.195	5.863	197.735	203.598	132.597
1896	242.462	76.121	23.763	342.346	4.060	201.013	205.073	137.273
1897	301.636	80.292	29.065	410.993	7.498	232.464	239.962	171.031
1898	293.408	84.666	33.411	411.485	9.537	215.553	225.090	186.395
1899	287.816	91.113	34.503	413.432	12.278	235.590	247.868	165.564
1900	295.683	92.021	35.701	423.405	4.938	246.269	251.207	172.198
1901	304.624	97.350	44.953	446.927	6.574	263.089	269.663	177.264
1902	319.499	95.753	43.198	458.450	8.147	309.313	317.460	140.990
1903	350.492	93.880	41.343	485.715	12.761	309.869	322.630	163.085
1904	379.598	86.376	37.785	503.759	18.024	313.295	331.319	172.440
1905	398.766	89.448	38.134	526.348	11.946	325.524	337.470	188.878
1906	387.430	86.897	34.735	509.062	11.614	316.210	327.824	181.238
	1907-ben.							
Magyarország	363.154	81.350	31.715	476.219	9.510	331.850	341.360	134.859
Horv.-Szlavonországok	26.281	8.819	202	35.302	329	24.855	25.184	10.118
Magyarbirodalom	**389.435**	**90.169**	**31.917**	**511.521**	**9.839**	**356.705**	**366.544**	**144.977**
	A változások pénzértéke ezer koronákban.							
1895	571.736	41.124	18.694	631.554	9.606	390.868	400.474	231.080
1896	531.402	57.008	12.210	600.620	6.336	360.092	366.428	234.192
1897	601.198	54.262	17.500	672.960	7.706	398.242	405.948	267.012
1898	602.829	49.945	14.312	667.086	11.179	441.604	452.783	214.303
1899	551.978	52.304	17.834	622.116	10.939	336.037	346.976	275.140
1900	588.973	75.084	14.369	678.426	8.435	340.744	349.179	329.247
1901	500.706	75.204	12.075	587.985	23.856	415.587	439.443	148.542
1902	567.955	71.029	14.763	653.747	27.149	432.466	459.615	194.132
1903	718.440	57.446	14.975	790.861	30.004	500.547	530.551	260.310
1904	729.726	49.614	11.086	790.426	21.116	556.657	577.773	212.653
1905	845.592	45.700	12.117	903.409	19.977	660.386	680.363	223.046
1906	796.129	45.134	14.274	855.537	16.892	608.544	625.436	230.101
	1907-ben.							
Magyarország	826.522	58.987	14.857	900.366	19.714	519.685	539.399	360.967
Horv.-Szlavonországok	49.508	2.393	155	52.056	790	20.904	21.694	30.362
Magyarbirodalom	**876.030**	**61.380**	**15.012**	**952.422**	**20.504**	**540.589**	**561.093**	**391.329**

8. Népies gazdasági oktatás az 1907. évben Magyarországon.

Sorszám	Előadások rendezésével megbizattak	Tanfolyamok: Gazdasági tanfolyamok szám a	Házi ipari tanfolyamok szám a	A tanfolyamokon résztvevők szám a	Gazdasági előadások: Előadók szám a	Előadások szám a	Az előadásokon résztvevők szám a	Megyék szám a, melyekben gazdasági előadások tartattak	Községek szám a, melyekben gazdasági előadások tartattak	Kiosztott füzetek szám a
1	Gazdasági egyesületek és gazdakörök ...	1	272	9.161	236	1.060	72.599	31	540	7.734
2	Gazd. vándortanárok és tanítók (22-en)	30	74	1.913	22	684	46.631	23	334	—
3	Földmivesiskolák	16	16	280	—	—	—	—	—	—
	Összesen	**47**	**362**	**11.354**	**258**	**1.744**	**119.230**	**54**	**874**	**7.734**

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

9. A gazdasági tanintézetek az 1906/1907. iskolai évben.

a) Főáttekintés intézetenkint.

Folyószám	Közjogi alkatrész; az intézetek megnevezése, jellege és székhelye	Az intézet alapítási éve	Az évfolyamok száma	A tanárok és tanítók száma: rendesek	A tanárok és tanítók száma: másféle[1]	A tanárok és tanítók száma: összesen	A tanulók száma az iskolai év végén: rendesek	A tanulók száma az iskolai év végén: másféle	A tanulók száma az iskolai év végén: összesen	A tanulók száma az iskolai év végén: 1902-ben	1903-ban	1904-ben	1905-ben	1906-ban
	Magyarország.													
	1. Gazdasági főiskolák.													
1	A selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola erdészeti ágazata	1807	4	13	15	[2]) 28	170	—	170	143	165	200	174	206
2	M. kir. állatorvosi főiskola, Budapest	1787	4	10	24	34	361	7	368	296	332	405	371	403
3	M. kir. gazdasági akadémia: Debreczen	1868	3	3	9	12	123	2	125	73	65	76	79	79
4	M. kir. gazdasági akadémia: Kassa	1875	3	4	6	10	119	5	124	115	104	118	102	89
5	M. kir. gazdasági akadémia: Keszthely	1797	3	3	5	8	136	—	136	145	162	139	155	132
6	M. kir. gazdasági akadémia: Kolozsvár	1869	3	4	7	11	139	7	146	100	114	123	137	102
7	M. kir. gazdasági akadémia: Magyaróvár	1818	2	10	9	19	252	11	263	133	142	176	252	296
	Gazdasági főiskolák összesen		—	47	75	122	1.300	32	1.332	1.005	1.084	1.237	1.270	1.307
	2. Földmivesiskolák.													
	a) *Államiak.*													
1	Ada (Bács-Bodrog vm.)	1884	2	3	2	5	22	—	22	35	26	20	21	26
2	Algyógy (gr. Kún Kocsárd-féle, Hunyad vm.)	1891	2	2	5	7	57	—	57	61	33	50	45	44
3	Békéscsaba	1896	2	2	2	4	20	—	20	19	27	26	29	22
4	Breznóbánya	1900	2	5	3	8	26	—	26	27	29	29	28	27
5	Csákova (Temes vm.)	1885	2	1	4	5	31	—	31	30	27	32	28	31
6	Csíkszereda	1904	2	2	3	5	28	—	28	—	—	15	29	29
7	Hódmező-Vásárhely	1896	2	2	2	4	28	—	28	32	28	26	30	28
8	Jászberény	1896	2	2	3	5	24	—	24	25	25	29	32	27
9	Karczag	1898	2	2	4	6	32	—	32	30	66	26	28	25
10	Kecskemét	1885	2	1	3	4	28	—	28	24	24	30	31	25
11	Komárom	1898	2	2	4	6	33	—	33	30	32	31	33	29
12	Lugos	1895	2	2	3	5	23	—	23	29	27	19	20	23
13	Pápa	1893	2	2	2	4	39	—	39	73	32	40	39	34
14	Rimaszombat	1882	2	2	3	5	26	—	26	30	30	29	33	25
15	Szentimre (Kadarkút, Somogy vm.)	1885	2	2	3	5	31	—	31	37	72	32	58	29
16	Szerbnagyszentmiklós (Kristóf-intézet)	1887	2	2	2	4	32	—	32	25	30	32	29	71
17	Szilágysomlyó	1902	2	3	3	6	34	—	34	—	11	26	29	29
	Együtt		—	37	51	88	514	—	514	507	519	492	542	524
	b) *Községi és magánjellegűek, de állami kezelés alatt.*													
18	Besztercze	1870	2	2	—	2	17	—	17	17	19	17	12	11
19	Földvár (Brassó vm.)	1871	2	3	1	4	31	—	31	24	23	16	17	29
20	Medgyes	1871	3	4	5	9	39	—	39	52	47	62	55	55
21	Szabadka (Palics)	1898	2	1	3	4	24	—	24	27	28	21	26	28
22	Szebenmegyei földmíves-tangazdaság, Nagyszeben	1888	1	1	1	2	7	—	7	7	7	7	7	7
	Együtt		—	11	10	21	118	—	118	127	124	123	117	130
	c) *Magánjellegű.*													
23	Csákvár (gr. Eszterházy M. Móricz-féle, Fejér vm.)	1891	2	3	2	5	22	—	22	19	20	21	20	21
	Földmívesiskolák összesen		—	51	63	114	654	—	654	653	663	636	679	675
	3. Vinczellériskolák és szőlészeti tanfolyamok.													
1	M. kir. vinczellériskola, Bihardiószeg	1870	2	3	—	3	24	—	24	33	28	26	27	26
2	» » » Eger	1897	2	3	—	3	18	—	18	38	35	31	28	20
3	» » » Kecskemét	1900	1	1	—	1	38	—	38	30	40	36	39	39
4	» » » Ménes (Arad vm.)	1881	1	2	—	2	18	—	18	28	29	26	25	26
5	» » » Nagyenyed	1881	3	3	—	3	27	—	27	26	27	24	23	21
6	» » » Pozsony	1884	2	3	—	3	28	—	28	25	40	40	30	26
7	» » » Tapolcza (Zala vm.)	1886	1	3	—	3	23	—	23	39	33	34	32	31
8	» » » Tarczal (Zemplén vm.)	1872	1	3	—	3	13	—	13	17	18	18	15	12
9	Államilag segélyezett községi vinczellériskola, Pécs	1896	1	1	—	1	12	—	12	14	14	11	13	13
10	M. kir. felsőbb szőlészeti és borgazd. tanf., Budapest	1892	1	1	8	9	7	—	7	14	13	10	11	13
11	» » pinczemesteri tanfolyam, Budafok	1901	1	1	7	8	17	—	17	—	15	17	11	16
	Vinczellér- és szőlészeti iskolák összesen		—	24	15	39	225	—	225	264	292	273	254	243
	4. Egyéb gazdasági tanintézetek.													
1	M. kir. vizmesteri iskola, Kassa	1879	1	4	3	7	35	—	35	31	39	35	33	37
2	»Balogh Vilmos« m. kir. hegyvidéki tejmunkásképző-iskola, Alsóvereczke (Bereg vm.)	1903	1	—	1	1	13	—	13	—	—	6	12	11
3	M. kir. tejmunkásképző-iskola, Kisbér (Komárom vm.)	1902	1	—	1	1	7	—	7	—	8	8	6	11
4	» » tejgazdasági munkásnőképző-iskola Nagyszécsény (Nógrád vm.)	1897	1	1	1	2	8	—	8	8	10	8	8	8
5	M. kir. tejgazdasági szakiskola, Sárvár (Vas vm.): kezelői tanfolyam; üzletvezetői tanfolyam	1890	1	1	2	3	19	—	19	32	22	25	20	20
6	M. kir. erdőőri szakiskola: Görgényszentimre (Maros-Torda vm.)	1892	2	1	1	2	46	—	46	50	48	49	50	50
7	M. kir. erdőőri szakiskola: Királyhalom (Szeged)	1883	2	1	1	2	24	—	24	22	24	22	24	22
8	M. kir. erdőőri szakiskola: Liptóújvár	1886	2	1	1	2	46	—	46	52	52	50	44	50
9	M. kir. erdőőri szakiskola: Vadászerdő (Temes vm.)	1885	2	1	2	3	37	—	37	40	40	40	37	38
10	M. kir. kertészeti tanintézet, Budapest: kertészképző-tanfolyam	1894	3	5	4	9	46	—	46	30	34	45	42	57
	M. kir. kertészeti tanintézet, Budapest: kertészsegédi tanfolyam		2	4	3	7	11	—	11	10	10	10	10	10
11	M. kir. kertészsegédi iskola Baja	1899	2	1	1	2	4	—	4	Nincs adat		10	10	10
12	M. kir. kertmunkásiskola, Lőcse	1897	2	1	2	3	7	—	7	10	8	9	9	8

[1]) Rendkivüli, magán- és segédtanárok, adjunktusok, tanársegédek és előadók. — [2]) Ezek közül 7 rendes és 11 másféle tanár a főiskola bányászati ágazatánál is tanitott.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

9. A gazdasági tanintézetek az 1906/907. iskolai évben.

a) Főáttekintés intézetenkint.

Folyó szám	Közjogi alkatrész; az intézetek megnevezése, jellege és székhelye	Az intézet alapítási éve	Az évfolyamok száma	A tanárok és tanitók száma: rendesek	A tanárok és tanitók száma: másfélék	A tanárok és tanitók száma: összesen	A tanulók száma az iskolai év végén: rendesek	A tanulók száma az iskolai év végén: másfélék	A tanulók száma az iskolai év végén: összesen	A tanulók száma az iskolai év végén: 1902-ben	1903-ban	1904-ben	1905-ben	1906-ban
13	Egyéb gazd. tanintézetek. M. kir. kertmunkásiskola, Nagybocskó (Máramaros vm.)	1897	2	1	1	2	3	—	3	10	12	9	8	9
14	» » » Torda	1898	2	1	2	3	8	—	8	8	12	12	10	8
15	» » méhészeti gazdaság, Gödöllő	1900	2	1	2	3	6	—	6	—	12	10	12	12
16	Baromfitenyésztő munkásnőket képző m. kir. isk., Gödöllő	1897	1	1	—	1	11	—	11	Nincs	adat	10	12	7
17	Szabó József-féle kisebb magyar gazdasági iskola, Torda	1906	2	2	2	4	24	—	24	—	—	—	—	—
	Egyéb gazdasági tanintézetek összesen	—	—	27	30	57	355	—	355	303	331	358	347	368
	Gazdasági tanintézetek összesen	—	—	149	183	332	2.534	32	2.566	2.225	2.370	2.504	2.550	2.593
	Horvát-Szlavonországok.													
1	Kir. orsz. mezőgazdasági és erdészeti tanintézet, Körös	1860	2	8	6	14	28	4	32	19	19	16	26	41
2	» » földmívesiskola, Körös	1860	2	3	—	3	9	—	9	11	11	5	7	17
3	» » » Pozsega	1884	2	3	3	6	22	—	22	18	24	26	26	21
4	» » szőlőszeti és gyümölcskertészeti isk., Petrinja (Zágráb vm.)	1893	2	1	1	2	3	—	3	5	10	11	9	6
5	» » szőlőszeti tanfolyam, Božjakovina (Zágráb vm.)	1897	2	1	—	1	10	—	10	20	29	25	31	28
6	» » tejgazdasági tanfolyam, Božjakovina (Zágráb vm.)	1897	2	1	1	2	6	—	6	10	10	8	9	11
7	» » patkoló-tanfolyam, Zágráb	1886	2	3	—	3	43	11	54	66	71	67	72	51
	Összesen	—	—	20	11	31	121	15	136	149	174	158	180	175
	Magyarbirodalom összesen	—	—	169	194	363	2.655	47	2.702	2.374	2.544	2.662	2.730	2.768

b) A tanulók részletezése anyanyelv és hitfelekezet szerint.

Folyó szám	Közjogi alkatrész; az intézetek megnevezése, jellege és székhelye	A rendes tanulók száma az iskolai év végén[1]	A rendes tanulók anyanyelve: magyar	német	tót	oláh	ruthén	horvát	szerb	egyéb	A rendes tanulók hitfelekezete: római kath.	görög kath.	ref.	ágostai hitv. ev.	görög keleti	unitárius	izraelita	egyéb
	Magyarország.																	
	I. Gazdasági főiskolák.																	
1	A selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola erdészeti ágazata	170	135	10	7	7	—	6	5	—	110	6	16	24	10	4	—	—
2	M. kir. állatorvosi főiskola, Budapest	361	304	28	8	10	—	7	4	—	118	2	26	29	8	2	176	—
3	M. kir. gazdasági akadémia: Debreczen	123	123	—	—	—	—	—	—	—	64	5	28	9	3	—	14	—
4	M. kir. gazdasági akadémia: Kassa	119	119	—	—	—	—	—	—	—	76	2	14	12	1	—	14	—
5	M. kir. gazdasági akadémia: Keszthely	136	136	—	—	—	—	—	—	—	102	—	6	15	2	1	10	—
6	M. kir. gazdasági akadémia: Kolozsvár	139	139	—	—	—	—	—	—	—	65	1	43	16	2	5	7	—
7	M. kir. gazdasági akadémia: Magyaróvár	252	248	3	—	1	—	—	—	—	160	4	35	31	1	—	21	—
	Összesen	1300	1.204	41	15	18	—	13	9	—	695	20	168	136	27	12	242	—
	%-ban	100·0	92·6	3·1	1·2	1·4	—	1·0	0·7	—	53.5	1·5	12·9	10·5	2·1	0·9	18·6	—
	2. Földmívesiskolák.																	
1—17	a) Államiak	514	465	16	10	16	—	—	7	—	276	7	159	24	25	9	14	—
18—23	b)—c) Községi és magánjellegűek	140	44	89	—	6	—	—	—	1	30	1	11	88	4	—	6	—
	Együtt	654	509	105	10	22	—	—	7	1	306	8	170	112	29	9	20	—
	%-ban	100·0	77·8	16·1	1·5	3·3	—	—	1·1	0·2	47·0	1·2	25·9	17·1	4·4	1·4	3·0	—
1—11	**3. Vinczellérisk. és szőlőszeti tanfolyamok.**	225	215	3	1	6	—	—	—	—	125	4	80	9	4	2	1	—
	%-ban	100·0	95·6	1·3	0·4	2·7	—	—	—	—	55·6	1·8	35·6	4·0	1·8	0·9	0·4	—
	4. Egyéb gazdasági tanintézetek.																	
1	M. kir. vízmesteri iskola, Kassa	35	24	9	1	1	—	—	—	—	27	—	4	3	1	—	—	—
2—5	» tejgazdasági szakiskolák	47	45	1	—	—	1	—	—	—	25	1	17	1	—	2	1	—
6—9	» erdőőri szakiskolák	153	106	6	16	15	2	5	2	1	111	13	12	5	10	2	—	—
10	M. kir. kertészeti tanintézet, Budapest: kertészképző tanfolyam	46	46	—	—	—	—	—	—	—	30	1	9	3	2	—	1	—
	M. kir. kertészeti tanintézet, Budapest: kertészsegédi tanfolyam	11	11	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	1	—	—	—	—
11—14	M. kir. kertészsegédi és kertmunkásiskolák	22	16	—	1	4	1	—	—	—	7	4	5	2	3	1	—	—
15	» méhészeti gazdaság, Gödöllő	6	6	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—
16	Baromfitenyésztő munkásnőket képző m. kir. iskola, Gödöllő	11	9	2	—	—	—	—	—	—	8	—	2	1	—	—	—	—
17	Szabó József-féle kisebb magy. gazd, isk., Torda	24	24	—	—	—	—	—	—	—	1	—	11	—	—	12	—	—
	Összesen	355	287	18	18	20	4	5	2	1	222	19	63	16	16	17	2	—
	Gazdasági tanintézetek mindössze	2.534	2.215	167	44	66	4	18	18	2	1.348	51	481	273	76	40	265	—
	%-ban	100·0	87·4	6·6	1·7	2·6	0·2	0·7	0·7	0·1	53·2	2·0	19·0	10·8	3·0	1·6	10·4	—
	Horvát-Szlavonországok.																	
1	Kir. orsz. mezőgazd. és erdészeti tanintézet, Körös	32	—	—	—	—	—	14	14	4	17	1	—	—	14	—	—	—
2—3	Kir. orsz. földmívesiskolák	31	—	—	—	—	—	25	6	—	25	—	—	—	6	—	—	—
4—5	» » szőlőszeti és kertészeti iskolák	13	—	—	—	—	—	9	4	—	9	—	—	—	4	—	—	—
6	Kir. orsz. tejgazd. tanf., Božjakovina (Zágráb vm.)	6	—	—	—	—	—	6	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—
7	Kir. orsz. patkoló tanfolyam, Zágráb	54	1	3	—	—	—	38	9	3	44	—	—	—	9	—	1	—
	Összesen	136	1	3	—	—	—	92	33	7	101	1	—	—	33	—	1	—
	Magyarbirodalom összesen	2.670	2.216	170	44	66	4	110	51	9	1.449	52	481	273	109	40	266	—

[1]) Horvát-Szlavonországokban a nem rendes tanulók számával együtt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

9. A gazdasági tanintézetek az 1906/907. iskolai évben.

c) A gazdasági főiskolák részletesen.

A gazdasági főiskolák megnevezése	Tiszti és tanszemélyzet: igazgató és rendes tanár	rendkívüli tanár magántanár és előadó	segédtanár	adjunktus és tanársegéd	tanító és gyakorlatok vezet.	tanító kovács	ösztöndíjas gyakornok	intéző	titkár	orvos	gondnok	főkertész	intézői segéd	könyvtár-segéd	irodatisztt	napidíjas írnok	összesen	A gazdaságot megtekintette: gazda	nem gazda	Az esetek száma, melyekben az intézethez véleményért fordultak
A selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskola erdészeti ágazata ...	13	—	4	—	11	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	2	—	33	—	—	—
M. kir. állatorvosi főiskola, Budapest	10	—	5	2	13	3	1	8	—	1	—	—	—	—	—	1	2	46	—	—	205
M. kir. gazdasági akadémia: Debreczen	3	3	1	3	2	—	—	3	—	1	1	—	1	—	—	—	1	19	62	222	53
Kassa	4	3	—	2	1	—	—	2	—	1	1	—	1	—	—	—	1	16	138	67	5
Keszthely.....	3	5	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	1	1	—	—	1	15	110	280	15
Kolozsvár	4	5	—	2	—	—	—	3	1	—	1	1	1	1	—	—	1	20	26	125	39
Magyaróvár	10	—	—	2	7	—	—	2	1	1	—	—	1	1	—	—	1	26	53	77	118
Összesen.....	47	16	10	11	34	3	1	20	2	6	4	1	6	3	1	3	7	175	389	771	435

A gazdasági főiskolák megnevezése	A rendes hallgatók száma az iskolai év végén	A rendes hallgatók száma az isk. év végén: az I. évfolyamon	a II. évfolyamon	a III. évfolyamon	a IV. évfolyamon	Az I. évfolyamra felvett rendes hallgatók: összes száma	oklevéllel birt: tudomány-egyetemi	mdegyetemi	gazdász	gyógyszerészi	tanítói	bizonyítvánnyal birt: gimnáziumi (érettségi)	reáliskolai (érettségi)	kereskedelmi iskolai (érettségi)	gimn. v. reál. VI-VIII. ösz.	polgári iskolai VI. ösz.	katonai iskolai	földmívesiskolai	ipariskolai	A rendes hallgatók isk.-évvégi létszámából az isk. év elején éves volt: 16—19	20—24	25—30
A selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskola erdészeti ágazata ...	170	64	50	56	—	75	—	—	—	—	—	54	21	—	—	—	—	—	—	28	135	7
M. kir. állatorvosi főiskola, Budapest	361	94	101	64	102	94	—	—	—	—	—	68	26	—	—	—	—	—	—	179	116	66
M. kir. gazdasági akadémia: Debreczen	123	43	54	26	—	50	—	—	—	—	—	32	3	7	5	2	1	—	—	68	46	9
Kassa	119	32	64	23	—	42	—	—	—	—	—	24	8	3	5	1	1	—	—	51	63	5
Keszthely	136	41	59	36	—	41	—	—	—	—	—	27	5	5	4	—	—	—	—	46	86	4
Kolozsvár	139	45	66	28	—	45	1	—	—	1	—	21	2	5	12	3	—	—	—	22	108	9
Magyaróvár	252	101	151	—	—	101	7	—	—	—	—	80	7	7	—	—	—	—	—	9	213	30
Összesen.....	1.300	420	545	233	102	448	8	—	—	1	—	306	72	27	26	6	2	—	—	403	767	130

A gazdasági főiskolák megnevezése	A rendes hallgatók közül hánynak szülője: őstermelő: birtokos vagy bérlő	tisztviselő	egyéb segédszemély	iparforgalmi: önálló	tisztviselő	egyéb segédszemély	közszolgálatbeli v. szabad foglalkozású (értelmiségi)	egyéb foglalkozású	Önálló hallgató	korona állami ösztöndíjban illetőleg segélyben részesült hallgatók száma: A 400—800	A 100—300	A magán	Az oklevelet, III. végbizonyítványt nyert rendes hallgatók közül: rendes hallgatók összes száma	ment: saját v. szülője birtokára	felső gazd. intézetbe	külföldi tanulmányútra	gazdatisztnek	tanári pályára	katonai szolgálatra	más v. ism. pályára
A selmeczbányai bányászati és erdészeti főiskola erdészeti ágazata ...	11	20	11	20	13	16	51	24	4	30	5	12	32	Mind erdésznek ment.						
M. kir. állatorvosi főiskola, Budapest	35	18	23	174	10	—	72	29	—	78	4	14	69	Mind állatorvosnak ment.						
M. kir. gazdasági akadémia: Debreczen	34	22	—	11	10	—	30	13	3	—	6	2	24	2	—	—	22	—	—	—
Kassa	30	11	1	21	—	—	36	19	1	—	13	6	23	4	2	—	9	—	4	4
Keszthely	31	14	9	21	—	—	38	22	1	—	6	4	36	5	—	—	22	—	—	9
Kolozsvár	41	7	—	6	9	2	57	16	1	32	—	—	26	—	2	—	11	—	6	7
Magyaróvár	102	29	—	25	—	—	93	3	—	—	8	8	140	30	2	6	44	—	56	2
Összesen.....	284	121	44	278	42	18	377	126	10	140	42	46	350	41	6	6	108	—	66	22

10. Gazdasági tanfolyamok és tanulmányi kirándulások 1907-ben Magyarországon.

Az intézetek megnevezése jellege és székhelye	A mezőgazdasági (tanfolyamok száma)	A kertészeti	A mezőgazdasági-ipari (gépkezelői szeszgyártási)	A mezőgazdasági házi ipari	A patkoló	Az egyéb	A tanfolyamokon részt vett (szám): szőlőtőkk és gyümcsök	lelkészek	tanítók	gazdák és kertészek	kovácsok	más foglalkozásúak	Tanulmányi kiránduláson az intézetet felkerese
M. kir. állatorvosi főiskola, Budapest	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	40	70	—
M. kir. gazdasági akadémia: Debreczen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kassa	2	—	1	—	—	—	24	24	36	—	—	—	—
Keszthely	—	1	—	—	—	—	—	—	24	—	—	—	—
Kolozsvár	—	1	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—
Magyaróvár	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	92	80
Összesen.....	2	2	2	—	1	1	24	32	60	—	40	162	80
Állami földmívesiskolák	16	—	—	16	—	—	—	—	148	312	—	26	262
Megyei, közs., magán földm. iskolák	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen.....	16	—	—	16	—	—	—	—	148	312	—	26	262
Mindössze.....	18	2	2	16	1	1	24	32	208	312	40	188	342

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

11. A m. kir. vegykisérleti és vetőmagvizsgáló-állomások működése 1902-től 1907-ig.

Év; a vegykisérleti-állomás székhelye	Az állomásoktól kért szakvélemények	A vizsgálatok alá vett minták	A mintákon végzett vizsgálatok
	szám a		
1902	533	10.725	33.855
1903	518	11.497	36.558
1904	524	11.922	38.288
1905	492	7.420	30.556
1906	456	8.305	28.824
1907	1.844	10.674	35.414
1907-ben állomásonkint: Budapest	50	4.571	15.100
Debreczen	287	386	2.872
Fiume	129	545	1.701
Kassa	569	1.158	3.568
Keszthely	32	38	498
Kolozsvár	665	1.074	8.833
Magyaróvár	107	2.434	2.374
Pozsony	5	468	468

Év; a vetőmagvizsgáló-állomás székhelye	Az állomásoktól kért szakvélemények	A vizsgálatok alá vett minták	A mintákon végzett vizsgálatok
	szám a		
1902	645	54.784	64.280
1903	597	43.027	56.678
1904	684	44.969	59.313
1905	699	63.564	72.621
1906	684	66.873	87.817
1907	708	40.527	63.160
1907-ben állomásonkint: Budapest	8	38.486	44.973
Debreczen	—	623	810
Kassa	251	251	3.676
Keszthely	396	1.164	2.097
Kolozsvár	53	3	11.604

12. A gabonaneműek átlagos ára a budapesti árú- és értéktőzsde jegyzései szerint, 1907. januártól 1908. júliusig.

a) Búza.

Év, hónap	Minőség szerint: 76—78 kor.-tól	76—78 kor.-ig	79 kor.-tól	79 kor.-ig	80 kor.-tól	80 kor.-ig	81 kor.-tól	81 kor.-ig	76—78 kor.-tól	76—78 kor.-ig	79 kor.-tól	79 kor.-ig	80 kor.-tól	80 kor.-ig	81 kor.-tól	81 kor.-ig	76—78 kor.-tól	76—78 kor.-ig	79 kor.-tól	79 kor.-ig	80 kor.-tól	80 kor.-ig	81 kor.-tól	81 kor.-ig
	kilogrammos jegyeztetett métermázsánkint																							
	Bánsági								Tiszavidéki								Pestvidéki							
1907. január	14·35	14·77	—	—	—	—	—	—	14·60	15·00	14·90	15·30	15·11	15·44	—	—	14·42	14·80	14·80	15·10	—	—	—	—
február	14·59	15·01	—	—	—	—	—	—	14·80	15·20	15·10	15·48	15·27	15·62	—	—	14·62	15·00	15·02	15·32	—	—	—	—
márczius	14·95	15·40	—	—	—	—	—	—	15·09	15·44	15·41	15·82	15·60	15·95	—	—	14·91	15·22	15·36	15·64	—	—	—	—
április	16·16	16·50	—	—	—	—	—	—	16·25	16·55	16·55	16·82	16·81	17·15	—	—	16·01	16·89	16·45	16·74	—	—	—	—
május	19·34	19·69	—	—	—	—	—	—	19·48	19·74	19·78	20·03	19·99	20·33	—	—	19·21	19·55	19·62	19·92	—	—	—	—
június	19·58	19·96	—	—	—	—	—	—	19·79	20·02	20·21	20·46	20·46	20·70	—	—	18·51	19·86	19·98	20·28	—	—	—	—
július	21·92	22·12	—	—	—	—	—	—	21·76	22·15	22·38	22·64	22·57	23·00	—	—	21·62	21·97	22·05	22·35	—	—	—	—
augusztus	22·46	22·91	—	—	—	—	—	—	22·29	22·81	22·79	23·15	23·00	23·37	—	—	22·10	22·66	22·50	22·96	—	—	—	—
szeptember	22·12	22·52	—	—	—	—	—	—	22·12	22·72	22·55	22·95	22·75	23·15	—	—	22·01	22·66	22·39	22·89	—	—	—	—
október	23·08	23·65	—	—	—	—	—	—	23·31	23·82	23·69	24·09	23·80	24·20	—	—	23·21	23·73	23·59	24·00	—	—	—	—
november	24·46	25·06	—	—	—	—	—	—	24·81	25·29	25·14	25·54	25·24	25·64	—	—	24·61	25·11	24·96	25·36	—	—	—	—
deczember	25·13	25·73	—	—	—	—	—	—	25·50	26·00	25·83	26·23	25·93	26·33	—	—	25·28	25·78	25·63	26·03	—	—	—	—
1908. január	24·33	24·95	—	—	—	—	—	—	24·69	25·21	25·03	25·45	25·13	25·55	—	—	24·46	24·96	24·85	25·25	—	—	—	—
február	22·94	23·54	—	—	—	—	—	—	23·27	23·76	23·59	24·04	23·69	24·14	—	—	23·01	23·51	23·44	23·84	—	—	—	—
márczius	23·95	23·80	—	—	—	—	—	—	23·56	24·03	23·86	24·40	23·96	24·50	—	—	23·84	23·83	23·70	24·10	—	—	—	—
április	22·95	23·34	—	—	—	—	—	—	22·58	23·03	22·90	23·37	22·83	23·34	—	—	22·35	22·81	22·73	23·10	—	—	—	—
május	23·51	23·91	—	—	—	—	—	—	23·71	24·09	24·10	24·32	—	—	—	—	23·46	23·81	23·86	24·12	—	—	—	—
június	23·88	24·28	—	—	—	—	—	—	24·20	24·64	24·58	24·91	—	—	—	—	23·96	24·44	24·33	24·71	—	—	—	—
július	23·40	23·89	—	—	—	—	—	—	23·78	24·30	24·05	24·45	23·74	24·02	—	—	23·61	24·11	23·87	24·26	—	—	—	—
Átl. 1907. jan.—decz.	19·82	20·28	—	—	—	—	—	—	19·98	20·40	20·36	20·71	20·57	20·91	—	—	19·71	20·27	20·20	20·55	—	—	—	—
» 1907. VIII.-1908. VII.	23·46	23·97	—	—	—	—	—	—	23·65	24·14	24·05	24·41	24·01	24·42	—	—	23·43	23·95	23·82	24·22	—	—	—	—
	Fejérmegyei								Bácskai								Búza általában							
1907. január	14·28	14·78	14·58	14·98	—	—	—	—	14·57	14·97	—	—	—	—	—	—	14·41	14·86	14·76	15·12	14·92	15·26	—	—
február	14·50	15·00	14·82	15·22	—	—	—	—	14·77	15·17	—	—	—	—	—	—	14·64	15·08	14·98	15·34	15·11	15·45	—	—
márczius	14·72	15·20	15·08	15·46	—	—	—	—	15·01	15·40	—	—	—	—	—	—	14·91	15·33	15·28	15·31	15·43	15·75	—	—
április	15·83	16·27	16·22	16·55	—	—	—	—	16·25	16·58	—	—	—	—	—	—	16·08	16·45	16·41	16·70	16·59	16·93	—	—
május	19·15	19·42	19·43	19·75	—	—	—	—	19·42	19·77	—	—	—	—	—	—	19·31	19·64	19·61	19·90	19·81	20·15	—	—
június	19·58	19·78	19·91	20·21	—	—	—	—	19·68	20·06	—	—	—	—	—	—	19·60	19·93	20·03	20·32	20·21	20·51	—	—
július	21·65	21·96	22·00	22·20	—	—	—	—	21·74	22·23	—	—	—	—	—	—	21·66	22·08	22·14	22·43	22·41	22·75	—	—
augusztus	22·07	22·52	22·40	22·84	—	—	—	—	22·47	22·98	—	—	—	—	—	—	22·33	22·75	22·56	22·99	22·89	23·23	—	—
szeptember	21·91	22·41	22·29	22·69	—	—	—	—	22·46	23·02	—	—	—	—	—	—	22·14	22·71	22·41	22·84	22·75	23·15	—	—
október	23·20	23·70	23·57	23·97	—	—	—	—	22·65	23·25	—	—	—	—	—	—	23·26	23·76	23·61	24·02	23·89	24·20	—	—
november	24·57	25·07	24·92	25·32	—	—	—	—	24·61	25·21	—	—	—	—	—	—	24·68	25·17	25·01	25·41	25·34	25·64	—	—
deczember	25·23	25·73	25·58	25·98	—	—	—	—	25·28	25·88	—	—	—	—	—	—	25·35	25·85	25·68	26·08	25·93	26·33	—	—
1908. január	24·40	24·90	24·80	25·18	—	—	—	—	24·48	25·10	—	—	—	—	—	—	24·53	25·04	24·89	25·29	25·13	25·55	—	—
február	22·96	23·44	23·29	23·74	—	—	—	—	23·09	23·69	—	—	—	—	—	—	23·11	23·60	23·47	23·87	23·69	24·14	—	—
márczius	23·25	23·74	23·65	24·00	—	—	—	—	23·40	23·95	—	—	—	—	—	—	23·39	23·88	23·73	24·17	23·96	24·50	—	—
április	22·28	22·74	22·68	23·01	—	—	—	—	23·10	23·49	—	—	—	—	—	—	22·42	22·88	22·77	23·16	22·83	23·24	—	—
május	23·40	23·75	23·82	24·07	—	—	—	—	23·67	24·05	—	—	—	—	—	—	23·55	23·92	23·93	24·17	—	—	—	—
június	23·88	24·36	24·35	24·64	—	—	—	—	24·05	24·48	—	—	—	—	—	—	24·04	24·52	24·44	24·75	—	—	—	—
július	23·75	24·27	24·17	24·57	—	—	—	—	23·45	23·95	—	—	—	—	—	—	23·67	24·17	23·93	24·31	23·63	23·97	—	—
Átl. 1907. jan.—decz.	19·72	20·15	20·07	20·44	—	—	—	—	19·91	20·33	—	—	—	—	—	—	19·86	20·30	20·21	20·54	20·42	20·78	—	—
» 1907. VIII.-1908. VII.	23·42	23·89	23·80	24·17	—	—	—	—	23·56	24·09	—	—	—	—	—	—	23·53	24·02	23·87	24·25	23·98	24·41	—	—

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

12. A gabonaneműek átlagos ára a budapesti árú- és értéktőzsde jegyzései szerint, 1907. januártól 1908. júliusig.

b) Egyéb gabonaneműek métermázsánkint.

Év, hónap	Rozs				Árpa				Zab		Káposztarepcze		Köles	
	elsőrendű		másodrendű		elsőrendű		másodrendű							
	koronától	koronáig	koronától	koronáig	koronától	koronáig	koronától	koronáig	koronától	koronáig	koronától	koronáig	koronától	koronáig
1907. január	12·87	13·06	12·72	12·60	12·83	13·18	—	—	14·87	15·27	31·00	32·50	10·58	11·14
február	13·07	13·29	12·92	12·98	13·11	13·41	—	—	14·93	15·48	—	—	10·00	10·50
márczius	13·17	13·40	13·02	13·12	13·20	13·50	12·90	13·15	15·38	15·96	—	—	10·00	10·50
április	13·40	13·64	13·25	13·35	13·70	14·01	13·41	13·65	15·59	16·08	—	—	10·00	10·50
május	15·39	15·69	15·24	15·30	14·41	14·69	14·16	14·36	16·01	16·56	—	—	10·00	10·50
június	15·65	15·87	15·47	15·59	13·80	14·18	13·55	13·75	15·42	16·07	—	—	10·00	10·50
július	16·83	16·96	16·59	16·73	13·79	14·35	13·55	13·74	15·67	16·26	34·22	34·60	10·00	10·50
augusztus	17·94	18·14	17·67	17·84	15·01	15·32	14·75	15·01	16·12	16·70	35·20	35·80	10·00	10·50
szeptember	18·93	19·19	18·75	18·85	15·66	15·86	15·46	15·66	16·09	16·67	34·68	35·95	10·00	10·50
október	20·67	21·00	20·48	20·62	15·68	15·88	15·48	15·68	15·88	16·44	34·50	36·00	—	—
november	22·80	23·07	22·60	22·75	15·89	16·09	15·69	15·89	16·14	16·94	34·50	36·00	12·00	12·30
deczember	23·84	24·09	23·58	23·74	15·87	16·07	15·67	15·87	16·49	17·32	34·50	36·00	11·21	12·08
1908. január	21·81	21·93	21·55	21·69	15·48	15·68	15·28	15·48	16·03	16·75	—	—	—	—
február	20·12	20·32	19·92	20·02	15·12	15·32	14·92	15·12	15·71	16·38	—	—	—	—
márczius	21·01	21·11	20·81	20·91	14·82	15·05	14·60	14·81	15·74	16·56	—	—	—	—
április	19·75	19·90	19·50	19·70	13·30	13·62	12·90	13·20	14·78	15·68	—	—	10·53	11·03
május	20·13	20·43	19·86	20·13	13·59	13·89	13·19	13·54	14·10	15·25	—	—	9·96	10·46
június	20·28	20·58	20·06	20·28	13·87	14·17	13·47	13·87	15·35	16·13	—	—	9·96	10·61
július	19·23	19·43	19·04	19·24	15·00	15·26	14·60	15·00	16·24	16·98	32·35	32·81	11·00	12·00
Átlag 1907. jan.—decz.	17·05	17·28	16·86	16·97	14·70	14·77	14·46	14·68	15·72	16·31	34·09	35·26	10·34	10·87
» 1907. VIII.—1908. VII.	20·54	20·76	20·32	20·48	14·94	15·18	14·67	14·93	15·72	16·48	34·29	35·43	10·58	11·18

13. A tengeri átlagos ára métermázsánkint a budapesti árú- és értéktőzsde jegyzései szerint 1906. novembertől 1907. deczember 31.-éig.

Év, hónap	Belföldi		Másnemű		Év, hónap	Belföldi		Másnemű		Év, hónap	Belföldi		Másnemű	
	koronától	koronáig	koronától	koronáig		koronától	koronáig	koronától	koronáig		koronától	koronáig	koronától	koronáig
1906. november [1])	11·39	11·65	—	—	1907. május	12·09	12·29	—	—	1907. november	14·75	14·94	—	—
» deczember [1])	10·87	11·29	—	—	» június	11·78	12·01	—	—	» deczember	14·42	14·59	—	—
1907. január [1])	11·15	11·41	—	—	» július	12·23	12·37	—	—	Átl. 1907. jan.—decz.	12·40	12·61	—	—
» február	10·13	10·38	—	—	» augusztus	13·42	13·60	—	—	» 1906. XI.–1907. X.	11·82	12·06	—	—
» márczius	10·38	10·66	—	—	» szeptember	13·56	13·76	—	—					
» április	10·90	11·25	—	—	» október	13·89	14·07	—	—					

[1]) Az árak ó és új tengerire vonatkoznak.

14. A gabonaneműek átlagos ára a határidő-üzletben a budapesti árú- és értéktőzsde jegyzései szerint az 1907. évben havonkint.

Hónap, a melyben a kötés létrejött	1907						1908				1907						1908			
	április		május		október		április		október		április		május		október		április		október	
	havára kötött üzletek																			
	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb
	árfolyama métermázsánkint koronákban																			
	Búza										Rozs									
Január	14·85	14·91	14·90	14·90	15·47	15·52	—	—	—	—	13·43	13·50	13·33	13·34	13·28	13·30	—	—	—	—
Február	14·93	15·00	15·05	15·06	15·65	15·71	—	—	—	—	13·56	13·62	—	—	13·53	13·56	—	—	—	—
Márczius	15·16	15·28	15·24	15·30	15·85	15·97	—	—	—	—	13·88	13·46	13·33	13·36	13·59	13·65	—	—	—	—
Április	16·49	16·68	16·27	16·47	16·86	17·14	—	—	—	—	13·29	13·37	14·25	14·30	13·98	14·16	—	—	—	—
Május	—	—	19·24	19·35	20·12	20·64	—	—	—	—	—	—	—	—	16·73	17·04	—	—	—	—
Június	—	—	—	—	20·50	20·73	—	—	—	—	—	—	—	—	16·79	16·95	—	—	—	—
Július	—	—	—	—	22·24	22·51	22·95	23·06	—	—	—	—	—	—	17·43	17·61	—	—	—	—
Augusztus	—	—	—	—	22·93	23·12	23·57	23·72	—	—	—	—	—	—	18·59	18·73	20·39	20·41	—	—
Szeptember	—	—	—	—	22·60	22·76	23·73	23·86	—	—	—	—	—	—	19·31	19·45	20·37	20·45	—	—
Október	—	—	—	—	23·36	23·56	24·70	24·91	—	—	—	—	—	—	20·73	20·94	22·32	22·55	—	—
November	—	—	—	—	—	—	25·70	25·91	22·64	22·98	—	—	—	—	—	—	23·98	24·14	20·62	20·75
Deczember	—	—	—	—	—	—	26·39	26·57	22·34	22·51	—	—	—	—	—	—	24·45	24·63	20·12	20·28
Átlag	15·36	15·47	16·14	16·22	19·56	19·77	24·51	24·67	22·49	22·72	13·42	13·49	13·63	13·67	16·40	16·54	22·30	22·44	20·28	20·59

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

14. A gabonaneműek átlagos ára a határidő-üzletben a budapesti árú- és értéktőzsde jegyzései szerint az 1907. évben havonkint.

Hónap, a melyben a kötés létrejött	1907						1908		1907								1908	
	április		május		október		április		május		július		augusztus		szept.		május	
	havára kötött üzletek																	
	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb	legalacsonyabb	legmagasabb
	árfolyama métermázsánkint koronákban																	
	Zab								Tengeri									
Január	14·74	14·81	—	—	13·02	13·05	—	—	10·25	10·31	10·56	10·59	—	—	—	—	—	—
Február	14·87	14·95	15·20	15·22	13·29	13·32	—	—	10·39	10·45	10·71	10·74	—	—	—	—	—	—
Márczius	15·21	15·33	15·40	15·48	13·52	13·60	—	—	10·49	10·55	10·78	10·83	—	—	—	—	—	—
Április	15·39	15·32	15·40	15·49	13·42	13·54	—	—	10·90	11·02	11·09	11·22	11·47	11·47	—	—	—	—
Május	—	—	15·91	16·02	13·92	14·14	—	—	11·90	12·09	11·94	12·18	12·28	11·28	—	—	11·79	11·97
Június	—	—	—	—	14·32	14·49	—	—	—	—	11·70	11·79	11·90	11·92	11·90	11·92	11·72	11·83
Július	—	—	—	—	15·80	15·97	—	—	—	—	11·97	12·08	12·33	12·41	12·31	12·36	12·44	12·63
Augusztus	—	—	—	—	16·36	16·48	17·25	17·29	—	—	—	—	13·46	13·48	13·67	13·71	13·44	13·57
Szeptember	—	—	—	—	16·02	16·12	16·86	16·91	—	—	—	—	—	—	13·64	13·70	13·67	13·77
Október	—	—	—	—	15·66	15·74	16·93	17·03	—	—	—	—	—	—	—	—	13·95	14·08
November	—	—	—	—	—	—	17·25	17·34	—	—	—	—	—	—	—	—	14·85	15·00
Deczember	—	—	—	—	—	—	17·07	17·13	—	—	—	—	—	—	—	—	14·84	14·91
Átlag	15·03	15·15	15·48	15·55	14·53	14·65	17·07	17·14	10·79	10·89	11·25	11·35	12·39	12·11	13·01	13·05	13·34	13·47

15. Különféle terményeknek havi és évi átlagos ára 1907-ben a budapesti árú- és értéktőzsde jegyzései szerint.*)

Hónap	1. Disznózsír budapesti [1])	2. Szalonna		3. Szilva [2])						4. Szilvaiz [1])		5. Heremag			
		városi, légen szárított		boszniai 1906/907. évi			szerbiai 1906/907. évi			szlavóniai 1906/907. évi	szerbiai 1906/907. évi	luczerna magy.	lóhere apró-szemű	lóhere közép-szemű	lóhere nagy-szemű
		4 dbos	3 dbos	szokvány-minőség	100 darabos	85 darabos	szokvány-minőség	100 darabos	85 darabos			1906/907. évi			
	métermázsánkint korona														
Január	143·00	109·50	114·50	27·12	29·56	31·87	25·94	28·62	31·12	42·50	26·94	104·50	95·00	103·50	114·00
Február	148·00	115·00	122·50	27·00	29·75	32·25	25·75	29·25	31·75	42·50	25·75	104·00	96·00	105·00	115·00
Márczius	155·30	126·10	134·30	27·00	29·75	32·25	25·75	29·25	31·75	43·30	25·75	103·40	94·30	107·40	118·00
Április	152·75	125·25	133·00	27·37	28·75	32·06	26·87	29·00	31·44	46·12	26·31	107·20	98·00	113·00	123·00
Május	153·25	128·75	135·62	27·75	29·50	32·25	27·25	29·25	30·62	46·25	26·12	106·00	98·00	113·00	122·00
Június	148·90	125·60	133·90	—	—	—	—	—	—	51·30	31·30	106·00	98·00	113·00	122·00
Július	146·50	128·50	140·00	—	—	—	—	—	—	52·94	35·44	—	—	—	—
Augusztus	152·90	131·90	139·50	—	—	—	—	—	—	56·55	36·55	—	—	—	—
Szeptember	155·30	131·10	134·90	—	—	—	—	—	—	56·75	36·75	106·00	112·00	124·00	135·00
Október	154·10	128·30	130·10	—	—	—	—	—	—	—	—	110·00	113·00	124·40	136·80
November	148·50	118·00	120·25	47·25	49·75	56·25	33·25	35·75	42·25	57·25	37·25	119·00	110·50	122·50	135·25
Deczember	144·30	108·50	113·50	47·65	51·35	56·45	33·50	36·05	42·10	57·15	37·25	123·40	114·30	127·25	137·60
Átlag	150·23	123·04	129·34	33·02	35·49	39·05	28·83	31·02	34·43	50·24	31·40	108·95	102·96	115·50	125·89

*) A heremagnál a legmagasabb és legalacsonyabb árfolyam, a többi terménynél a pénz és árú átlaga. — [1]) Ingyen hordó; göngysúly tiszta súly helyett. — [2]) Zsákkal együtt; göngysúly tiszta súly helyett. Minőség 500 grammonkint.

16. Gabonaneműek havi átlagos ára a budapesti árú- és értéktőzsdén 1903-tól 1907-ig.

A termény neve; év		Január	Február	Márczius	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	Deczember	Évi átlag
		métermázsánkint korona												
1. Buza	1903	16·93	15·96	15·60	15·74	15·70	15·74	15·08	15·24	15·22	15·32	15·42	15·44	15·56
	1904	15·88	16·88	16·78	16·22	16·68	17·58	18·90	21·48	20·76	20·50	20·06	20·22	18·54
	1905	19·93	19·94	19·65	18·34	18·43	17·06	16·83	16·64	16·91	16·73	17·08	17·09	17·83
	1906	17·24	16·92	16·78	16·78	16·01	16·08	15·51	14·67	14·94	14·48	14·55	14·53	15·65
	1907	14·67	14·85	15·20	16·13	19·41	19·81	22·00	22·48	22·39	23·51	25·10	25·76	20·11
2. Rozs	1903	13·22	13·82	13·58	13·54	13·60	13·18	12·23	17·14	12·24	12·38	12·68	12·68	12·90
	1904	12·78	13·23	13·14	12·72	12·78	12·84	13·63	15·86	15·14	15·06	15·00	15·22	13·93
	1905	14·20	14·84	15·03	14·57	14·65	13·51	13·10	12·79	12·67	13·06	13·69	13·62	13·59
	1906	13·51	13·41	13·50	13·58	13·11	12·86	12·58	11·93	12·01	12·60	12·68	12·62	12·86
	1907	12·88	13·14	13·20	13·35	15·42	15·66	16·68	17·26	18·97	20·74	22·84	23·87	17·10

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

16. Gabonaneműek havi átlagos ára a budapesti árú- és értéktőzsdén 1903-tól 1907-ig.

A termény neve; év	Január	Február	Márczius	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	Deczember	Évi átlag
	métermázsánkint korona												
3. Takarmány-árpa 1903.....	11·38	11·80	11·80	11·80	11·80	11·80	11·48	11·14	11·10	11·10	11·18	11·20	11·45
1904.....	11·24	11·72	11·82	11·68	11·72	12·26	12·50	14·34	14·70	14·76	14·74	14·50	13·00
1905.....	14·40	14·35	14·62	14·68	14·61	14·00	12·72	12·26	12·56	13·33	14·70	14·30	13·87
1906.....	14·21	14·44	14·55	14·82	14·69	14·00	12·49	12·03	12·36	12·99	12·77	12·65	13·50
1907.....	12·97	13·28	13·23	13·42	14·32	13·81	14·01	15·20	15·69	15·67	15·89	15·89	14·45
4. Zab 1903.....	12·80	12·66	12·70	12·56	12·42	11·82	11·40	11·18	11·16	11·16	11·16	11·16	11·84
1904.....	11·14	11·62	11·54	11·02	11·12	11·64	12·00	14·72	14·36	14·20	14·22	14·20	12·72
1905.....	14·06	14·09	14·78	14·67	14·81	13·31	13·26	12·79	12·70	13·53	14·65	14·70	13·90
1906.....	14·98	15·62	16·03	16·20	17·42	18·66	18·55	13·45	13·48	14·15	14·47	14·73	15·64
1907.....	15·06	15·23	15·70	15·82	16·28	15·73	16·00	16·42	16·35	16·29	16·80	17·19	16·07
5. Tengeri 1903.....	10·68	10·56	12·28	12·56	12·86	12·48	12·48	12·20	12·42	12·22	11·98	10·96	12·06
1904.....	9·98	10·82	10·82	10·34	10·26	10·64	11·64	14·86	14.46	14·74	15·26	15·80	12·47
1905.....	15·62	15·57	16·09	15·48	15·44	15·62	15·59	16·88	16·82	16·95	15·44	13·46	15·73
1906.....	13·55	13·68	13·47	13·46	13·30	12·98	12·49	12·40	11·98	13·19	13·60	12·56	13·05
1907.....	9·98	10·27	10·55	11·05	12·15	11·88	12·18	13·57	13·67	13·99	14·86	14·51	12·39

17. A földterület megoszlása művelési ágak szerint az 1907. évben.*)

Közjogi alkatrész, országrész	A terület művelési ágak szerint: szántóföld	kert	rét	szőlő	legelő	erdő	nádas	Nem termő (földadó alá nem eső) terület	Összes terület
	hektárokban								
	a) Abszolut számokban.								
Magyarország									
Duna bal partja	1,363.387	37.804	279.657	13.539	362.619	1,077.787	1.099	157.539	3,293.431
Duna jobb partja	2,324.148	53.478	410.205	62.504	454.484	813.281	16.573	327.192	4,461.865
Duna-Tisza köze	2,253.514	26.645	276.552	66.269	473.476	241.991	33.764	239.154	3,611.365
Tisza jobb partja	1,132.461	45.501	304.593	6.244	370.585	1,172.443	1.095	150.443	3,183.365
Tisza bal partja	1,842.595	34.487	512.257	19.640	571.947	1,150.513	11.557	192.833	4,335.829
Tisza-Maros szöge	1,764.197	77.713	235.131	16.995	487.389	842.429	4.851	206.032	3,634.737
Királyhágóntúl	1,521.500	91.035	872.566	20.541	790.218	2,204.384	2.610	218.108	5,720.962
Fiume város és kerülete	318	51	396	16	199	297	—	813	2.090
Összesen.....	12,202.120	366.714	2,891.357	205.748	3,510.917	7,503.125	71.549	1,492.114	28,243.644
Horvát-Szlavonországok ...	1,367.229	54.517	451.565	29.917	591.297	1,520.037	2.786	237.899	4,255.247
Magyarbirodalom.....	13,569.349	421.231	3,342.922	235.665	4,102.214	9,023.162	74.335	1,730.013	32,498.891
	b) Százalékokban.								
Magyarország									
Duna bal partja	41·40	1·15	8·49	0·41	11·02	32·72	0·03	4·78	100·00
Duna jobb partja	52·09	1·20	9·19	1·40	10·19	18·23	0·37	7·33	100·00
Duna-Tisza köze	62·40	0·74	7·66	1·84	13·11	6·70	0·93	6·62	100·00
Tisza jobb partja	35·57	1·43	9·57	0·20	11·64	36·83	0·03	4·73	100·00
Tisza bal partja	42·49	0·80	11·81	0·45	13·19	26·54	0·27	4·45	100·00
Tisza-Maros szöge	48·53	2·14	6·47	0·47	13·41	23·18	0·13	5·67	100·00
Királyhágóntúl	26·60	1·59	15·25	0·36	13·81	38·53	0·05	3·81	100·00
Fiume város és kerülete	15·22	2·44	18·94	0·77	9·52	14·21	—	38·90	100·00
Összesen.....	43·20	1·30	10·24	0·73	12·43	26·57	0·25	5·28	100·00
Horvát-Szlavonországok ...	32·13	1·28	10·61	0·70	13·90	35·72	0·06	5·60	100·00
Magyarbirodalom.....	41·75	1·30	10·29	0·73	12·62	27·76	0·23	5·32	100·00

*) Az eltérések a 13. lapon kimutatott szántóföldtől és a 24.—27. lapokon kimutatott szőlőterülettel szemben onnan erednek, hogy ebben a táblázatban a területi adatok a kataszteri felmérések alapján, a 13., valamint a 24—27. lapokon foglalt területi adatok pedig becslés utján vannak összeállítva. Az itt közölt erdőterületi adatok pedig a 47. és 48. lapokon lévő erdőterületi adatoktól azért térnek el, mert a 47. és 48. lapokon közölt adatok az erdészeti hatóságok által készített felmérések alapján vannak összeállítva.

Egy hektár = 1·787798 kataszteri hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Közjogi alkatrész, országrész, törvényhatóság	Összes szántóföld	Ebből bevetett terület	Elemi csapások folytán kiveszett vetésterület 1907-ben	Az elemi csapások folytán kiveszett vetések területéből pótlólag bevettetett 1907-ben
	az 1906-ban községenkint történt felvétel szerint			
	hektárokban			
Magyarország.				
a) **Duna bal partja.**				
Árva vármegye	78.529	55.246	1.662	910
Bars »	119.645	110.328	2.225	2.175
Esztergom »	61.836	56.313	777	454
Hont »	103.952	87.823	1.558	1.242
Selm. és Bélab.	898	898	—	—
Liptó vm. ...	36.821	33.527	669	373
Nógrád » ...	180.762	156.716	1.613	805
Nyitra » ...	310.021	289.914	8.234	6.406
Pozsony » ...	248.909	240.798	2.641	1.685
Pozsony tjv. ...	2.078	2.030	—	—
Trencsén vm. ...	153.800	135.018	4.379	3.928
Turócz » ...	30.737	26.543	3.621	3.318
Zólyom » ...	46.283	40.397	461	334
Összesen ...	**1,374.271**	**1,235.551**	**27.840**	**21.630**
b) **Duna jobb partja.**				
Baranya vm. ...	252.721	221.796	5.233	3.917
Pécs tjv.	2.054	2.047	—	—
Fejér vm.	263.736	240.477	3.778	1.569
Székesfehérvár	8.433	8.433	14	14
Győr vm.	90.062	88.477	2.517	790
Győr tjv.	2.694	2.595	—	—
Komárom vm.	170.467	157.044	3.757	1.798
Komárom tjv.	755	755	55	9
Moson vm.	115.502	107.041	1.367	629
Somogy »	346.319	325.977	4.119	2.379
Sopron »	168.316	161.692	9.538	7.381
Sopron tjv. ...	3.618	3.618	114	114
Tolna vm. ...	226.730	207.783	1.288	1.079
Vas » ...	273.528	267.533	8.773	5.076
Veszprém » ...	202.922	192.695	6.388	2.557
Zala » ...	232.133	226.144	6.272	2.989
Összesen ...	**2,359.990**	**2,214.107**	**53.213**	**30.301**
c) **Duna-Tisza köze.**				
Bács-Bodrogvm.	681.498	657.436	24.238	22.424
Baja tjv.	6.535	5.030	219	219
Szabadka tjv.	65.055	58.714	—	—
Ujvidék tjv. ...	11.934	11.265	2.276	2.276
Zombor tjv. ...	24.808	22.207	1.099	—
Csongrád vm. ...	130.553	125.443	14.533	13.805
H.-Vásárh. tjv.	60.953	60.953	6.267	6.267
Szeged tjv. ...	35.165	35.107	492	458
Heves vm.	197.957	179.349	3.029	2.099
J.-N.-Szolnok ...	403.214	390.340	16.379	9.881
Pest-P.-S.-K.vm.	666.862	608.528	16.696	9.236
Budapest sz.-f.	7.251	7.167	—	—
Kecskemét tjv.	44.340	40.171	423	348
Összesen ...	**2,336.125**	**2,201.710**	**85.651**	**67.013**
d) **Tisza jobb partja.**				
Ab.-Torna vm.	141.974	126.064	4.149	2.974
Kassa tjv.	3.092	2.965	28	28
Bereg vm. ...	126.389	105.686	8.344	2.308
Borsod » ...	170.045	147.875	3.958	2.503
Gömör és K.-H.	110.089	88.131	2.311	1.711
Sáros vm. ...	148.099	129.052	15.598	13.047
Szepes » ...	120.618	102.568	4.937	3.606
Ung » ...	89.690	68.291	1.266	780
Zemplén » ...	248.566	211.518	11.153	6.452
Összesen ...	**1,158.562**	**982.150**	**51.744**	**33.409**
e) **Tisza bal partja.**				
Békés vm.	300.531	294.513	14.850	13.870
Bihar »	477.582	442.215	19.678	14.991
Nagy-Várad tjv.	1.636	1.636	—	—
Hajdu vm.	153.751	149.026	2.984	2.577
Debreczen tjv.	42.417	40.872	46	46
Máramaros vm.	112.716	79.560	1.430	394
Szabolcs »	331.440	286.741	5.306	3.609
Szatmár »	315.929	253.737	11.488	5.889
Sz.-Németi tjv.	9.206	7.825	22	—
Szilágy vm.	159.220	121.644	3.901	976
Ugocsa »	53.963	42.774	7.517	821
Összesen ...	**1,958.391**	**1,720.543**	**67.222**	**43.173**
f) **Tisza-Maros szöge.**				
Arad vm.	277.153	262.090	6.022	4.702
Arad tjv.	8.132	8.017	89	37
Csanád vm.	143.604	143.254	5.599	4.961
Kr.-Szörény vm.	227.340	210.733	12.842	7.573
Temes »	457.483	440.764	63.729	45.750
Temesvár tjv.	2.206	2.206	351	351
Versecz tjv. ...	11.786	11.671	1.238	1.231
Torontál vm. ...	721.920	713.720	104.867	71.530
Pancsova tjv.	7.238	7.230	393	—
Összesen ...	**1,856.862**	**1,799.685**	**195.130**	**136.135**
g) **Királyhágóntúl.**				
Alsó-Fehér vm.	133.352	103.204	2.069	565
B.-Naszód »	75.824	59.389	21	—
Brassó »	38.416	37.073	4.772	4.468
Csík »	71.340	40.778	1.926	1.423
Fogaras »	60.618	45.854	1.423	723
Háromszék »	89.037	74.543	15.991	13.640
Hunyad »	164.762	141.786	3.341	1.213
Kis-Küküllő »	80.482	65.634	235	80
Kolozs »	163.687	127.584	2.623	1.446
Kolozsvár tjv.	5.455	4.878	—	—
M.-Torda vm.	118.563	102.299	585	292
M.-Vásárhely	1.346	1.346	—	—
N.-Küküllő vm.	113.750	89.554	458	348
Szeben »	71.866	65.939	1.199	972
Sz.-Doboka »	181.291	140.722	429	69
T.-Aranyos »	119.307	91.181	2.749	2.105
Udvarhely »	74.929	55.465	118	48
Összesen ...	**1,564.025**	**1,247.229**	**37.939**	**27.392**
h) **Fiume v. és ker.**	**118**	**115**	—	—
Magy.-orsz. össz.	**12,608.344**	**11,401.090**	**518.739**	**359.053**
Horvát-Szlavonországok.[1]				
B.-Körös várm.	196.180	184.646	374	Adatok nincsenek.
Lika-Korbava »	92.634	78.412	295	
Modr.-Fiume »	100.241	86.176	1.410	
Pozsega »	153.828	136.294	179	
Szerém »	332.427	318.837	11.931	
Zimony tjv. ...	4.509	4.509	—	
Varasd vm.	85.873	84.849	—	
Varasd tjv. ...	3.015	3.015	—	
Verőcze vm. ...	193.954	183.084	857	
Eszék tjv.	4.178	4.178	—	
Zágráb vm.	226.568	207.016	996	
Zágráb tjv. ...	2.322	2.182	—	
Összesen ...	**1,395.729**	**1,293.198**	**16.042**	—
Magyarbir. össz.	**14,004.073**	**12,694.288**	**534.781**	—

*) Jegyzetet lásd a 12. lapon. — Egy hektár = 1·737793 kataszteri hold. — [1]) Horvát-Szlavonországokban az összes szántóföld és a bevetett terület adatai az 1907. évben községenkint történt felvétel szerint.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

19. Az elemi csapások által teljesen elpusztított vetésterület 1906-ban és 1907-ben.

Az elemi csapás megnevezése	Magyarország				Horvát-Szlavonországok				Magyarbirodalom			
	elpusztított vetésterülete											
	1906-ban		1907-ben		1906-ban		1907-ben		1906-ban		1907-ben	
	hektárokban	%	hektárokban	%	hektárokban	%	hektárokban	%	hektárokban	%	hektárokban	%
Árvíz (talajvíz)	10.741	15·42	97.471	18·79	12.659	80·84	8.215	51·21	23.400	27·42	105.686	19·76
Aszály	5.111	7·34	67.946	13·09	1.397	8·92	3.363	20·96	6.508	7·63	71.309	13·33
Fagy	93	0·13	204.986	39·52	109	0·70	815	5·08	202	0·24	205.801	38·48
Jég	34.763	49·90	38.755	7·47	1.493	9·54	3.163	19·72	36.256	42·48	41.918	7·84
Köd	20	0·02	77	0·02	—	—	230	1·43	20	0·02	307	0·06
Rozsda	3.234	4·64	19.073	3·68	—	—	—	—	3.234	3·79	19.073	3·57
Egerek	1.082	1·55	46.230	8·91	—	—	256	1·60	1.082	1·27	46.486	8·69
Férgek	12.314	17·68	19.082	3·68	—	—	—	—	12.314	14·43	19.082	3·57
Rovarok	2.300	3·30	24.907	4·80	—	—	—	—	2.300	2·70	24.907	4·66
Egyéb	17	0·02	212	0·04	—	—	—	—	17	0·02	212	0·04
Összesen	**69.675**	**100·00**	**518.739**	**100·00**	**15.658**	**100·00**	**16.042**	**100·00**	**85.333**	**100·00**	**534.781**	**100·00**

Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold.

20. Az elemi csapások által teljesen elpusztított vetésterület az elemi csapások és a termények neme szerint 1907-ben.

Közjogi alkatrész; az elemi csapás megnevezése	Őszi buza	Tavaszi buza	Őszi rozs	Tavaszi rozs	Kétszeres	Őszi árpa	Tavaszi árpa	Zab	Szemes tengeri	Burgonya	Őszi repcze	Dohány	Egyéb termények	Összesen
	elpusztított terület hektárokban													
Magyarország.														
Árvíz (talajvíz)	42.721	221	21.094	276	669	892	7.113	6.236	12.248	2.013	246	19	3.723	97.471
Aszály	42.818	525	4.540	82	155	2.007	1.835	2.439	9.716	1.290	121	148	2.270	67.946
Fagy	147.645	1.082	36.196	769	638	7.317	3.298	2.665	2.354	468	1.197	13	1.344	204.986
Jég	15.105	422	9.104	118	67	311	3.177	4.675	4.312	253	26	55	1.130	38.755
Köd	40	—	31	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	77
Rozsda	14.032	214	561	6	—	255	822	2.674	204	53	117	—	135	19.073
Egerek	31.547	289	8.602	25	56	936	1.215	1.320	514	125	359	—	1.242	46.230
Férgek	13.888	44	1.278	29	—	387	870	608	219	155	17	—	1.587	19.082
Rovarok	18.813	14	1.142	2	34	277	266	1.219	100	6	274	—	2.760	24.907
Egyéb	135	16	16	—	5	—	40	—	—	—	—	—	—	212
Összesen	**326.744**	**2.827**	**82.564**	**1.307**	**1.624**	**12.382**	**18.636**	**21.842**	**29.667**	**4.363**	**2.357**	**235**	**14.191**	**518.739**
A bevet. ter. %-ában	9·41	2·68	7·86	6·60	2·29	18·65	1·87	2·09	1·28	0·77	12·74	0·49	0·68	4·55
H.-Szlavonorsz.														
Összes elemi csapások	**7.181**	**80**	**577**	**7**	**1.036**	**877**	**91**	**1.342**	**3.067**	**207**	—	—	**1.577**	**16.042**
A bevet. ter. %-ában	2·53	0·80	0·89	0·14	2·84	2·10	0·37	1·32	0·76	0·28	—	—	0·64	1·24
Magyarbirodalom.														
Összes elemi csapások	**333.925**	**2.907**	**83.141**	**1.314**	**2.660**	**13.259**	**18.727**	**23.184**	**32.734**	**4.570**	**2.357**	**235**	**15.768**	**534.781**
A bevet. ter. %-ában	8·89	2·52	7·45	5·33	2·48	12·27	1·84	2·02	1·20	0·71	10·86	0·49	0·67	4·21

Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold.

*) **Jegyzet a 20.—22. lapokhoz.** Jóllehet 1897 óta a kertekben, valamint a melléktermények és utónövények gyanánt termelt terményeket is kimutatjuk, a korábbi évek illető adataival való összehasonlíthatás czéljából ebbe a kimutatásba csak a főtermények területi és mennyiségi adatait vettük fel. — A melléktermények, az utónövények s a kerti termelés 1903—1907. évi adatait a következőkben adjuk:

Termett **Magyarországon:**

	1903-ban		1904-ben		1905-ben		1906-ban		1907-ben	
	hektáron	mm.	hektáron	mm.	hektáron	mm.	hektáron	mm.	hektáron	mm.
1. Köles mint utónövény	4.543	33.091	4.474	21.982	4.539	25.709	4.539	31.654	4.539	26.668
2. Tatárka » »	10.448	64.257	10.448	73.723	10.444	65.086	10.448	50.021	10.448	66.831
3. Bab » melléktermény	596.863	2,024.405	595.263	843.676	595.263	1,307.667	595.263	2,045.649	595.263	1,939.078
4. Takarmányrépa kertekben	10.316	3,112.459	10.316	2,040.849	10.316	2,660.493	10.316	3,365.617	10.316	2,940.570
5. Luczerna (szálas takarm.) kertekben	22.857	1,135.064	22.857	792.932	22.857	1,065.025	22.857	1,201.377	22.857	1,032.247

Horvát-Szlavonországokban:

1. Köles mint utónövény	3.220	24.223	2.117	9.839	1.807	10.603	1.863	10.934	1.879	6.862
2. Tatárka » »	2.787	15.900	2.053	8.423	2.124	10.377	2.237	10.595	1.762	6.161
3. Bab » melléktermény.....	273.987	1,100.943	264.292	560.541	281.521	772.868	270.652	833.199	209.514	610.363
4. Takarmányrépa kertekben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Luczerna (szálas takarm.) kertekben	1.796	74.378	1.414	39.034	1.524	51.406	1.526	57.732	1.994	32.890

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

21. A learatott terület és a termés mennyisége és értéke terméneyek szerint 1907-ben.

A) Abszolut számokban.

A termény neve	Magyarország			Horvát-Szlavonországok			Magyarbirodalom		
	A learatott terület hektárokban	A termény mennyisége métermázsákban	A termény értéke, 1000 korona	A learatott terület hektárokban	A termény mennyisége métermázsákban	A termény értéke, 1000 korona	A learatott terület hektárokban	A termény mennyisége métermázsákban	A termény értéke, 1000 korona
Kenyérterméneyek.									
Búza	3,265.548	32,797.090	694.461	286.530	2,767.835	53.830	3,552.078	35,564.925	748.291
Ebből { őszi búza	*3,145.336*	*31,813.103*	*674.232*	*276.637*	*2,695.345*	*52.425*	*3,421.973*	*34,508.448*	*726.657*
Ebből { tavaszi búza	*120.212*	*983.987*	*20.229*	*9.893*	*72.490*	*1.405*	*130.105*	*1,056.477*	*21.634*
Rozs	995.909	10,019.576	183.963	69.391	542.640	8.544	1,065.300	10,562.216	192.507
Ebből { őszi rozs	*968.741*	*9,805.149*	*180.121*	*64.540*	*511.118*	*8.040*	*1,033.281*	*10,316.267*	*188.161*
Ebből { tavaszi rozs	*27.168*	*214.427*	*3.842*	*4.851*	*31.522*	*504*	*32.019*	*245.949*	*4.346*
Kétszeres	69.395	673.624	12.277	35.410	258.932	4.569	104.805	932.556	16.846
Tönköly	1.542	10.761	160	6.533	28.720	387	8.075	39.481	547
Egyéb gabonanemüek.									
Árpa	1,102.842	13,733.620	212.474	65.116	449.466	6.439	1,167.958	14,183.086	218.913
Ebből { őszi árpa	*54.024*	*653.237*	*9.094*	*40.788*	*299.808*	*4.094*	*94.812*	*953.045*	*13.188*
Ebből { tavaszi árpa	*1,048.818*	*13,080.383*	*203.380*	*24.328*	*149.658*	*2.345*	*1,073.146*	*13,230.041*	*205.725*
Zab	1,073.675	11,537.128	169.261	100.632	605.905	8.933	1,174.307	12,143.033	178.194
Köles:									
mint főtermény	28.203	293.412	3.453	26.337	153.320	1.678	54.540	446.732	5.131
mint utónövény [1])	4.539	26.668	330	1.879	6.862	76	6.418	33.530	406
Tatárka:									
mint főtermény	5.241	32.870	441	2.458	8.273	116	7.699	41.143	557
mint utónövény [1])	10.448	66.831	929	1.762	6.161	82	12.210	72.992	1.011
Hüvelyesek.									
Borsó	9.367	88.906	1.863	3.784	24.457	488	13.151	113.363	2.351
Bab:									
mint főtermény	15.875	155.266	2.755	11.143	69.132	1.164	27.018	224.398	3.919
mint melléktermény [1])	595.263	1,939.078	34.121	209.514	610.363	10.261	804.777	2,549.441	44.382
Lencse	5.869	46.105	1.347	772	3.698	102	6.641	49.803	1.449
Kapásnövények.									
Szemes tengeri	2,440.917	39,528.966	472.654	399.863	4,555.519	59.465	2,840.780	44,084.485	532.119
Dinnye	26.037	3,549.602	18.184	463	25.004	435	26.500	3,574.606	18.619
Tök:									
mint főtermény	11.059	2,532.760	2.854	695	21.975	65	11.754	2,554.735	2.919
mint melléktermény [1])	694.759	10,774.737	11.905	214.991	5,178.366	16.621	909.750	15,953.103	28.526
Burgonya	569.652	48,489.371	171.446	74.265	6,973.896	40.541	643.917	55,463.267	211.987
Czukorrépa	110.033	23,613.946	42.298	2.322	244.869	1.099	112.355	23,858.815	43.397
Takarmányrépa:									
szántóföldön	185.572	47,459.683	60.489	6.043	612.888	2.177	191.615	48,072.571	62.666
kertekben	10.316	2,940.570	3.919	—	—	—	—	—	—
Tarlórépa:									
mint utónövény [1])	12.248	1,165.374	1.447	7.874	534.646	2.039	20.122	1,700.020	3.486
Seprőczirokmag:									
mint főtermény	5.480	63.235	606	1.184	6.033	62	6.664	69.268	668
mint melléktermény [1])	85.408	113.538	1.024	11.031	54.120	542	96.439	167.658	1.566
Kereskedelmi növények.									
Repcze	17.571	144.454	4.398	3.908	66.338	1.371	21.479	210.792	5.769
Ebből { őszi repcze	*15.575*	*131.812*	*4.038*	*3.778*	*64.282*	*1,325*	*19.353*	*196.094*	*5.363*
Ebből { tavaszi repcze	*1.996*	*12.642*	*360*	*130*	*2.056*	*46*	*2.126*	*14.698*	*406*
Komló	1.020	9.124	975	110	1.100	221	1.130	10.224	1.196
Dohány	47.688	610.368	23.575	116	2.041	49	47.804	612.409	23.624
Kendermag	56.020	237.416	4.758	10.097	2.163	45	66.117	239.579	4.803
Kenderfonal		534.242	34.152		103.067	6.247		637.309	40.399
Lenmag	12.387	66.146	1.551	7.177	1.711	35	19.564	67.857	1.586
Lenfonal		118.015	9.056		46.954	3.770		164.969	12.826
Mák:									
mint főtermény	5.451	36.718	2.168	422	7.060	373	5.873	43.778	2.541
mint melléktermény [1])	8.223	6.071	363	527	8.274	449	8.750	14.345	812

Egy hektár = 1·757736 kataszteri hold. — [1]) A területi adat a főtermények területi adataiban is benfoglaltatik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

21. A learatott terület és a termés mennyisége és értéke terméneyk szerint 1907-ben.

A) Abszolut számokban.

A termény neve	Magyarország			Horvát-Szlavonországok			Magyarbirodalom		
	A learatott terület hektárokban	A termény mennyisége métermázsákban	Atermény értéke, 1000 korona	A learatott terület hektárokban	A termény mennyisége métermázsákban	A termény értéke, 1000 korona	A learatott terület hektárokban	A termény mennyisége métermázsákban	Atermény értéke, 1000 korona
Takarmánymagvak.									
Bükköny	46.566	459.844	7.261	682	2.945	42	47.248	462.789	7.303
Ebből { őszi bükköny	*3.502*	*34.596*	*573*	*235*	*1.122*	*16*	*3.737*	*35.718*	*589*
Ebből { tavaszi bükköny	*43.064*	*425.248*	*6.688*	*447*	*1.823*	*26*	*43.511*	*427.071*	*6.714*
Lóhere	52.104	97.985	11.028	876	2.579	288	52.980	100.564	11.316
Luczerna	13.687	32.760	3.380	160	434	45	13.847	33.194	3.425
Baltaczim	3.208	17.941	455	8	51	1	3.216	17.992	456
Mohar	4.281	32.504	543	97	528	8	4.378	33.032	551
Szálas takarmány.									
Csalamádé	100.056	26,769.880	22.411	—	—	—	—	—	—
Őszi bükköny, borsó és rozs	17.808	623.769	2.932	10.877	201.490	1.491	28.685	825.259	4.423
Tavaszi és zabos bükköny	362.252	11,550.745	62.607	28.185	571.307	3.781	390.437	12,122.052	66.388
Lóhere	286.211	10,095.972	61.707	52.324	1,187.120	10.692	338.535	11,283.092	72.399
Luczerna:									
szántóföldön	155.887	6,812.274	39.493	13.983	321.659	2.744	169.870	7,133.933	42.237
kertekben	22.857	1,032.247	6.113	1.994	32.890	266	24.851	1,065.137	6.379
Széna és sarjú:									
réten	2,933.322	85,126.836	510.589	445.689	12,794.622	109.541	3,379.011	97,921.458	620.130
kertekben	114.114	3,746.156	22.946	—	—	—	—	—	—
egyéb kaszálókon	48.015	1,006.508	5.765	—	—	—	—	—	—
Baltaczim	21.602	585.810	3.423	1.045	24.227	152	22.647	610.037	3.575
Mohar	44.394	1,239.068	7.792	1.956	55.616	427	46.350	1,294.684	8.219
Szalma és szár.[1])									
Búza	3,265.548	67,548.367	119.377	286.530	4,700.370	13.376	3,552.078	72,248.737	132.753
Ebből { őszi búza	*3,145.336*	*65,424.387*	*114.866*	*276.637*	*4,583.609*	*12.929*	*3,421.973*	*70,007.996*	*127.795*
Ebből { tavaszi búza	*120.212*	*2,123.980*	*4.511*	*9.893*	*116.761*	*447*	*130.105*	*2,240.741*	*4.958*
Rozs	995.909	23,310.863	48.409	69.391	1,175.139	4.154	1,065.300	24,486.002	52.563
Ebből { őszi rozs	*968.741*	*22,796.879*	*47.214*	*64.540*	*1,107.772*	*3.909*	*1,033.281*	*23,904.651*	*51.123*
Ebből { tavaszi rozs	*27.168*	*513.984*	*1.195*	*4.851*	*67.367*	*245*	*32.019*	*581.351*	*1.440*
Kétszeres	69.395	1,447.737	2.456	35.410	462.424	1.461	104.805	1,910.161	3.917
Tönköly	1.542	24.005	35	6.533	72.273	258	8.075	96.278	293
Árpa	1,102.842	20,496.587	58.638	65.116	892.659	3.276	1,167.958	21,389.246	61.914
Ebből { őszi árpa	*54.024*	*1,080.367*	*2.222*	*40.788*	*635.373*	*2.123*	*94.812*	*1,715.740*	*4.345*
Ebből { tavaszi árpa	*1,048.818*	*19,416.220*	*56.416*	*24.328*	*257.286*	*1.153*	*1,073.146*	*19,673.506*	*57.569*
Zab	1,073.675	20,746.813	57.148	100.632	1,584.050	6.079	1,174.307	22,330.863	63.227
Köles:									
mint főtermény	28.203	474.665	929	26.337	287.016	1.020	54.540	761.681	1.949
mint utónövény	4.539	41.654	105	1.879	18.049	54	6.418	59.703	159
Borsó	9.367	161.040	312	—	—	—	—	—	—
Bab:									
mint főtermény	15.875	200.559	165	—	—	—	—	—	—
mint melléktermény	595.263	1,878.635	1.611	—	—	—	—	—	—
Lencse	5.869	58.793	116	—	—	—	—	—	—
Tengeri	2,440.917	66,986.255	73.609	399.863	8,977.148	19.770	2,840.780	75,963.403	93.379
Seprőczirok:									
mint főtermény	5.480	62.811	1.583	1.184	16.215	—	6.664	79.026	—
mint melléktermény	85.408	198.579	4.386	11.031	166.558	—	96.439	365.137	—
Tatárka:									
mint főtermény	5.241	58.441	75	2.458	21.374	40	7.699	79.815	115
mint utónövény	10.448	114.888	113	1.762	17.157	38	12.210	132.045	151
Bükköny	46.566	807.710	1.643	682	13.654	92	47.248	821.364	1.735
Ebből { őszi bükköny	*3.502*	*62.452*	*109*	*235*	*4.385*	*33*	*3.737*	*66.837*	*142*
Ebből { tavaszi bükköny	*43.064*	*745.258*	*1.534*	*447*	*9.269*	*59*	*43.511*	*754.527*	*1.593*
Lóhere	52.104	1,037.241	2.463	876	19.921	178	52.980	1,057.162	2.641
Luczerna	13.687	315.221	822	160	3.521	31	13.847	318.742	853
Baltaczim	3.208	58.360	120	8	114	1	3.216	58.474	121
Mohar	4.281	91.228	248	97	1.974	17	4.378	93.202	265
Zöldségfélék.									
Fejes káposzta:									
mint főtermény	36.565	8,626.121	40.630	15.909	1,992.286	20.922	52.474	10,618.407	61.552
mint melléktermény [2])	19.539	192.130	960	—	—	—	—	—	—

Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold. — [1]) Az itt kimutatott terület azonos azzal, a mely az illető termény magtermésénél is kimutattatik. — [2]) A területi adat a főtermények területi adatalban is benfoglaltatik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

21. A learatott terület és a termés mennyisége és értéke terméneyek szerint 1907-ben.

B) Viszonylagos számokban.

a) *Átlagos termés hektáronkint és a termés átlagos értéke métermázsánkint.*

A termény neve	Magyarország: termett átlag 1 hektáron mm.	Magyarország: a termés értéke mm.-kint korona	H.-Szlavonországok: termett átlag 1 hektáron mm.	H.-Szlavonországok: a termés értéke mm.-kint korona	Magyarbirodalom: termett átlag 1 hektáron mm.	Magyarbirodalom: a termés értéke mm.-kint korona
Kenyérterménynek.						
Őszi búza	10·11	21·19	9·74	19·45	10·08	21·06
Tavaszi búza	8·19	20·56	7·33	19·38	8·12	20·48
Őszi rozs	10·12	18·37	7·92	15·73	9·98	18·24
Tavaszi rozs	7·59	17·92	6·50	15·99	7·68	17·67
Kétszeres	9·71	18·15	7·31	17·64	8·90	18·06
Tönköly	6·98	14·90	4·40	13·48	4·80	13·87
Egyéb gabonanemüek.						
Őszi árpa	12·09	13·92	7·35	13·66	10·05	13·84
Tavaszi árpa	12·47	15·55	6·15	15·66	12·33	15·55
Zab	10·75	14·67	6·02	14·74	10·34	14·67
Köles:						
mint főtermény	10·40	11·77	5·82	10·95	8·19	11·49
mint utónövény	5·88	12·39	3·65	11·10	5·22	12·13
Tatárka:						
mint főtermény	6·27	13·42	3·37	14·02	5·34	13·54
mint utónövény	6·40	13·89	3·50	13·88	5·98	13·55
Hüvelyesek.						
Borsó	9·49	20·96	6·46	19·95	8·62	20·74
Bab:						
mint főtermény	9·78	17·75	6·20	16·53	8·31	17·47
mint mellékterm.	3·26	17·60	2·91	16·81	3·17	17·41
Lencse	7·86	29·22	4·79	27·64	7·50	29·09
Kapásnövények.						
Szemes tengeri	16·19	11·96	11·39	13·05	15·52	12·07
Dinnye	136·33	5·12	54·00	17·00	134·89	5·21
Tök:						
mint főtermény	229·02	1·13	31·62	2·95	217·35	1·14
mint mellékterm.	15·51	1·10	24·09	3·21	17·53	1·79
Burgonya	85·12	3·54	93·91	5·51	86·13	3·82
Czukorrépa	214·61	1·79	105·46	4·49	212·35	1·82
Takarmányrépa:						
szántóföldön	255·74	1·27	101·42	3·55	250·88	1·30
kertekben	285·04	1·33	—	—	—	—
Tarlórépa:						
mint utónövény	95·14	1·24	67·90	3·81	84·49	2·05
Seprőczirokmag:						
mint főtermény	11·54	9·58	5·09	10·38	10·39	9·65
mint mellékterm.	1·33	9·02	4·91	10·02	1·74	9·33
Kereskedelmi növények.						
Őszi repcze	8·46	30·63	17·01	20·61	10·13	27·34
Tavaszi repcze	6·33	28·51	15·82	22·45	6·91	27·67
Komló	8·95	106·84	10·00	200·73	9·05	116·94
Dohány	12·80	38·63	17·59	24·32	12·81	38·58
Kendermag	4·24	20·04	2·14	21·02	3·63	20·05
Kenderfonál	9·54	63·93	10·21	60·61	9·64	63·40
Lenmag	5·34	23·45	0·24	20·52	3·47	23·33
Lenfonál	9·53	76·74	6·54	80·28	8·43	77·74
Mák:						
mint főtermény	6·74	59·05	16·72	52·86	7·45	58·05
mint mellékterm.	0·74	59·86	15·70	54·25	1·64	56·63

A termény neve	Magyarország: termett átlag 1 hektáron mm.	Magyarország: a termés értéke mm.-kint korona	H.-Szlavonországok: termett átlag 1 hektáron mm.	H.-Szlavonországok: a termés értéke mm.-kint korona	Magyarbirodalom: termett átlag 1 hektáron mm.	Magyarbirodalom: a termés értéke mm.-kint korona
Takarmánymagvak.						
Őszi bükköny	9·88	16·55	4·77	14·53	9·56	16·49
Tavaszi bükköny	9·87	15·73	4·08	14·15	9·82	15·72
Lóhere	1·88	112·55	2·94	111·49	1·90	112·52
Luczerna	2·39	103·16	2·71	104·88	2·40	103·18
Baltaczím	5·59	25·37	6·38	12·34	5·59	25·38
Mohar	7·59	16·72	5·44	14·62	7·54	16·69
Szálas takarmány.						
Csalamádé	267·54	0·84	—	—	—	—
Őszi bükköny, borsó és rozs	35·03	4·70	18·52	7·40	28·77	5·26
Tavaszi bükköny	31·89	5·42	20·27	6·62	31·05	5·48
Lóhere	35·27	6·11	22·69	9·01	33·33	6·42
Luczerna:						
szántóföldön	43·70	5·80	23·00	7·15	41·99	5·92
kertekben	45·16	5·92	16·49	8·10	42·36	5·99
Széna és sarjú:						
réten	29·02	6·00	28·71	8·56	28·98	6·33
kertekben	32·62	6·13	—	—	—	—
egyéb kaszálókon	20·96	5·73	—	—	—	—
Baltaczím	27·12	5·94	23·18	6·29	26·94	5·86
Mohar	27·91	6·29	28·43	7·67	27·93	6·35
Szalma és szár.						
Őszi búza	20·80	1·76	16·57	2·82	20·46	1·83
Tavaszi búza	17·67	2·12	11·80	3·82	17·22	2·21
Őszi rozs	23·53	2·07	17·16	3·53	23·13	2·14
Tavaszi rozs	18·92	2·32	13·89	3·64	18·16	2·48
Kétszeres	20·86	1·70	13·06	3·16	18·23	2·05
Tönköly	15·57	1·48	11·06	3·57	11·92	3·05
Őszi árpa	20·00	2·06	15·58	3·33	18·09	2·53
Tavaszi árpa	18·51	2·91	10·58	4·48	18·33	2·93
Zab	19·32	2·75	15·74	3·84	19·02	2·83
Köles:						
mint főtermény	16·83	1·96	10·59	3·55	13·97	2·56
mint utónövény	9·16	2·51	9·61	3·01	9·30	2·67
Borsó	17·19	1·93	—	—	—	—
Bab:						
mint főtermény	12·63	0·82	—	—	—	—
mint mellékterm.	3·16	0·86	—	—	—	—
Lencse	10·02	1·37	—	—	—	—
Tengeri	27·44	1·10	22·45	2·20	26·74	1·22
Seprőczirok:						
mint főtermény	11·46	25·20	13·69	—	11·86	—
mint mellékterm.	2·33	22·09	15·09	—	3·79	—
Tatárka:						
mint főtermény	11·15	1·29	8·70	1·85	10·37	1·44
mint utónövény	11·00	0·98	9·74	2·00	10·81	1·14
Őszi bükköny	17·83	1·75	18·64	7·54	17·89	2·13
Tavaszi bükköny	17·31	2·08	20·74	6·35	17·34	2·11
Lóhere	19·91	2·37	22·75	8·94	19·95	2·50
Luczerna	23·03	2·61	22·01	8·70	23·02	2·68
Baltaczím	18·19	2·05	14·25	7·70	18·18	2·06
Mohar	21·31	2·79	20·35	8·50	21·19	2·84
Zöldsfélék.						
Fejes káposzta:						
mint főtermény	235·91	4·71	125·22	10·50	202·35	5·80
mint mellékterm.	9·82	5·00	—	—	—	—

b) *A termés átlagos súlya.*

A termény neve	1 hektoliter átlagos súlya klgr.: Magyarországon	H.-Szl.-országokban	Magyarbirod.-ban
Kenyérterménynek.			
Őszi búza	76·7	75·9	76·6
Tavaszi búza	74·7	71·2	74·5
Őszi rozs	71·9	69·1	71·8
Tavaszi rozs	69·2	67·7	69·0
Kétszeres	72·6	68·3	71·1
Tönköly	62·9	42·5	46·6
Egyéb gabonanemüek.			
Őszi árpa	64·2	58·8	62·4
Tavaszi árpa	66·0	59·3	65·9
Zab	45·2	40·4	44·9
Köles:			
mint főtermény	67·5	68·3	67·8
mint utónövény	67·6	68·1	67·7
Tatárka:			
mint főtermény	60·5	62·0	60·8
mint utónövény	60·5	60·7	60·5
Hüvelyesek.			
Borsó	75·4	75·5	75·4
Bab:			
mint főtermény	77·5	75·1	76·7
mint mellékterminy	77·5	75·0	76·9
Lencse	75·0	75·1	74·9
Kapásnövények.			
Szemes tengeri	73·9	71·2	73·6
Burgonya	71·5	—	—
Seprőczirokmag:			
mint főtermény	57·0	60·2	57·2
mint mellékterminy	58·7	56·1	57·8
Kereskedelmi növények.			
Őszi repcze	67·7	—	—
Tavaszi repcze	67·8	—	—
Kendermag	56·3	52·2	56·2
Lenmag	70·6	59·6	70·2
Takarmánymagvak.			
Őszi bükköny	78·1	61·2	77·5
Tavaszi bükköny	77·6	66·3	77·6
Lóhere	77·8	74·7	77·7
Luczerna	77·9	75·5	77·9
Baltaczím	34·5	69·9	34·6
Mohar	64·8	68·2	64·2

Egy hektár = 1·37796 kataszteri hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

22. A fontosabb mezőgazdasági terméyek termésredményei 1907-ben törvényhatóságonkint.

Közjogi alkatrész, országrész, törvényhatóság	Összes termés						Átlagos termés hektáronkint					
	Buza [1])	Rozs [2])	Árpa [1])	Zab	Tengeri	Burgonya	Buza [1])	Rozs [2])	Árpa [1])	Zab	Tengeri	Burgonya
	métermázsák											
Magyarország.												
a) **Duna bal partja.**												
Árva vármegye	1.318	6.917	53.884	188.508	—	1,527.346	8·50	6·90	8·83	6·86	—	104·07
Bars »	345.311	79.973	360.288	70.452	126.822	578.847	11·63	10·48	12·01	10·73	21·74	99·78
Esztergom »	181.627	72.607	145.051	36.784	135.003	245.285	12·56	11·76	11·55	10·42	18·44	89·26
Hont »	274.454	75.350	171.099	59.446	68.168	393.589	9·48	8·43	10·27	8·04	15·79	92·22
Selmeczbánya tjv.	840	805	1.132	2.764	—	9.120	6·94	8·21	6·94	7·81	—	69·61
Liptó vármegye ...	2.010	17.876	85.436	60.399	—	870.540	11·49	6·26	10·69	7·22	—	97·35
Nógrád » ...	526.940	176.252	239.851	94.415	141.710	830.775	10·27	7·90	10·57	9·17	11·55	79·51
Nyitra » ...	576.112	534.231	1,276.762	186.536	298.949	2,527.992	14·88	12·34	15·79	11·81	19·89	108·67
Pozsony » ...	707.784	459.085	998.074	112.755	362.221	2,423.028	17·21	13·65	16·54	11·26	21·20	116·42
Pozsony tjv.	3.545	5.829	6.589	767	2.200	29.120	14·77	15·14	16·35	11·28	21·78	112·86
Trencsén várm.	106.641	82.845	406.505	206.874	670	2,277.832	11·37	9·15	11·44	9·13	14·26	72·70
Turócz »	10.241	37.180	59.720	40.456	—	385.247	10·47	7·43	11·19	9·10	—	75·29
Zólyom »	75.264	26.949	53.875	68.737	16	820.023	10·39	7·74	10·24	8·23	16·00	85·97
Összesen	**2,812.087**	**1,575.899**	**3,858.266**	**1,128.893**	**1,135.759**	**12,918.744**	**12·64**	**10·94**	**13·59**	**9·08**	**19·28**	**95·58**
b) **Duna jobb partja.**												
Baranya vármegye ...	975.443	207.446	230.833	275.841	910.894	549.069	14·59	12·30	14·48	13·51	17·69	62·16
Pécs tjv.	9.715	434	4.543	1.683	24.102	1.275	15·37	12·06	19·09	19·12	31·26	43·96
Fejér vármegye	837.122	219.077	298.923	272.996	584.229	997.572	12·48	10·87	11·15	10·76	17.26	85·94
Székesfehérvár tjv.	18.360	9.712	27.510	1.716	69.150	—	13·39	13·89	12·16	10·40	17·37	—
Győr vármegye	269.847	181.696	130.615	63.278	226.834	590.052	13·44	11·62	12·54	10·35	22·17	105·68
Győr tjv.	10.927	7.624	6.401	1.065	12.250	18.164	16·88	15·58	14·16	14·58	43·43	131·62
Komárom vármegye	448.322	209.982	253.251	127.737	335.546	571.775	11·66	10·36	10·92	8·70	18·48	62·88
Komárom tjv.	4.704	1.304	1.912	85	1.557	400	13·92	13·87	13·85	8·50	15·57	80·00
Moson vármegye ...	293.137	179.890	324.426	71.668	314.045	261.664	14·12	12·64	12·67	10·95	19·46	84·59
Somogy » ...	1,242.758	619.342	348.146	296.692	741.872	1,430.979	14·88	12·87	11·52	11·40	16·47	81·87
Sopron » ...	611.426	257.095	456.236	166.397	141.928	1,146.270	15·78	12·71	16·03	13·29	20·45	106·27
Sopron tjv.	8.343	10.148	9.022	4.557	700	40.320	15·65	13·02	11·29	12·15	24·13	139·03
Tolna vármegye ...	908.796	247.454	285.474	248.252	633.593	1,044.397	14·30	13·17	13·36	13·01	18·85	79·62
Vas » ...	867.798	504.541	288.722	291.349	197.990	2,149.514	11·94	9·99	11·59	10·65	14·37	93·75
Veszprém » ...	541.670	343.510	308.552	144.679	344.164	1,466.306	13·05	10·51	11·30	11·33	17·32	89·75
Zala » ...	597.650	457.826	197.343	150.812	549.638	1.079.647	11·57	10·13	10·69	10·36	14·72	82·51
Összesen	**7,646.018**	**3,457.081**	**3,171.909**	**2,118.807**	**5,088.492**	**11,347.404**	**13·45**	**11·34**	**12·36**	**11·38**	**17·45**	**85·71**
c) **Duna-Tisza köze.**												
Bács-Bodrog várm.	2,570.197	96.260	297.277	1,076.397	4,322.017	669.928	10·95	12·05	13·50	10·44	19·59	62·65
Baja tjv.	9.425	11.814	1.500	10.400	29.370	12.500	12·60	11·73	13.04	13·90	19·12	86·81
Szabadka tjv.	148.073	36.000	68.506	143.840	347.047	95.900	10·74	10·43	13·74	10·07	19·98	53·16
Ujvidék tjv.	24.490	222	1.300	8.250	163.800	21.000	9·31	10·57	17·33	9·56	26·06	104·48
Zombor tjv.	113.049	647	13.256	40.932	109.692	42.030	12·59	12·21	14·10	10·43	19·11	78.26
Csongrád vármegye	276.443	141.848	244.786	92.187	431.031	148.852	7·51	10·86	12·96	12·79	15·35	55·31
H.-Vásárhely tjv.	209.221	900	119.905	6.040	314.080	14.500	8·88	8·65	14·64	10·50	13·90	50·34
Szeged tjv.	152.029	35.910	19.428	6.930	201.204	7.634	11·28	12·00	15·85	12·16	15.98	38·17
Heves vármegye	759.446	124.[illegible]01	210.801	75.929	294.176	371.805	10·50	9·06	10·14	10·01	14·57	83·02
J.-N.-Szolnok vm. ...	1,812.916	110.366	490.538	197.775	1,154.532	295.180	10·62	10·02	11·56	10·65	15·25	65·81
Pest-P.-S.-Kisk. vm.	1,314.006	1,632.590	698.824	366.947	1,690.354	2,298.324	11·38	10·04	10·81	10·04	16·41	61·23
Budapest szék.-főv.	3.344	7.726	15.643	2.600	23.289	48.116	12·39	11·67	13·78	11·45	18·25	78·62
Kecskemét tjv. ...	36.377	141.438	64.436	11.946	102.165	111.205	8·81	9·40	9·35	9·28	14·26	39·98
Összesen	**7,429.016**	**2,340.222**	**2,246.200**	**2,040.173**	**9,182.757**	**4,136.974**	**10·63**	**10·09**	**11·68**	**10·44**	**17·56**	**62·25**
d) **Tisza jobb partja.**												
Abauj-Torna várm.	370.519	97.255	273.420	109.624	73.084	922.765	9·45	7·19	11·01	8·48	15·29	111·77
Kassa tjv.	6.363	2.574	9.696	1.500	50	11.385	7·82	3·47	10·43	8·67	16·67	77·98
Bereg vármegye ...	208.086	59.522	21.542	138.926	244.697	802.713	8·36	8·28	8·06	7·88	11·66	73·44
Borsod » ...	589.290	120.440	207.845	80.970	213.837	249.945	10·02	8·51	10·20	9·42	14·95	69·24
Gömör és Kis-Hont	222.418	59.289	89.946	146.824	39.608	809.528	9·22	5·85	9·82	8·26	11·19	79·49
Sáros vármegye ...	46.592	31.408	309.716	330.645	3.021	2,961.510	7·24	5·68	10·78	8·98	13·25	104·26
Szepes » ...	2.119	66.674	248.580	216.165	—	2,473.056	7·44	7·13	9·63	7·51	—	95·82
Ung » ...	161.874	71.436	31.088	78.983	83.737	1,116.550	8·07	8·27	10·15	9·14	11·69	120·87
Zemplén » ...	563.508	172.589	284.288	199.306	226.492	1,459.913	9·39	7·54	9·75	8·38	14·55	83·02
Összesen	**2,170.769**	**681.187**	**1,476.119**	**1,302.943**	**884.526**	**10,807.365**	**9·25**	**7·39**	**10·20**	**8·40**	**13·29**	**94·67**

Egy hektár = 1·737736 kataszteri hold. — [1]) Őszi és tavaszi együtt. — [2]) Őszi, tavaszi és kétszeres együtt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

22. A fontosabb mezőgazdasági termények terméseredményei 1907-ben törvényhatóságonkint.

Közjogi alkatrész, országrész, törvényhatóság	Összes termés						Átlagos termés hektáronkint					
	Buza [1])	Rozs [2])	Árpa [1])	Zab	Tengeri	Burgonya	Buza [1])	Rozs [2])	Árpa [1])	Zab	Tengeri	Burgonya
	mértmázsákban											
e) **Tisza bal partja.**												
Békés vármegye ...	1,140.700	36.960	541.374	205.821	1,204.267	76.885	9·53	10·74	13·67	11·53	16·36	66·20
Bihar » ...	1,113.474	543.676	321.662	285.991	1,629.976	544.9[illegible]4	8·02	10·11	13·24	11·09	15·09	60·44
Nagy-Várad tjv. ...	5.580	1.605	1.800	1.190	9.620	2.09[illegible]	10·43	11·38	15·65	12·14	22·58	87·12
Hajdu vármegye ...	691.858	145.866	159.235	69.877	577.195	116.957	10·82	12·38	12·61	10·49	16·57	68·62
Debreczen tjv.	144.489	79.582	32.574	10.773	138.736	57.600	10·33	10·72	8·99	9·86	15·98	55·59
Máramaros vmegye	26.712	13.172	23.314	211.155	318.029	887.744	7·93	7·10	9·98	8·65	11·75	69·21
Szabolcs »	525.628	669.191	110.863	83.212	622.649	2.198.545	9·31	8·98	9·89	9·29	13·91	81·24
Szatmár »	615.183	236.236	57.567	182.257	731.509	593.340	8·17	7·63	7·48	7·72	11·42	60·85
Szatmár-Németi tjv.	20.780	297	1.192	2.670	31.500	3.000	8·63	7·07	7·30	5·21	9·12	51·72
Szilágy vármegye ...	306.825	56.946	27.011	84.201	556.375	115.416	7·62	8·17	8·22	8·01	13·61	66·56
Ugocsa » ...	70.530	16.036	3.794	33.837	116.458	108.000	9·01	8·70	6·92	5·79	8·53	68·53
Összesen	**4,661.759**	**1,799.567**	**1,280.386**	**1,170.984**	**5,936.314**	**4,704.552**	**8·92**	**9·33**	**12·14**	**9·34**	**14·15**	**71·03**
f) **Tisza-Maros szöge.**												
Arad vármegye ...	1,066.312	63.768	140.278	213.635	1,203.905	129.311	9·12	9·73	13·04	12·72	15·31	55·56
Arad tjv.	35.386	2.720	7.508	3.012	30.384	7.500	11·11	11·98	13·85	10·42	13·90	87·21
Csanád vármegye ...	570.063	24.229	143.887	50.651	675.048	41.660	9·88	10·81	12·57	9·89	15·77	48·67
Krassó-Szörény vm.	456.159	20.739	22.191	205.313	1,129.694	271.376	7·0[illegible]	7·75	10·34	9·62	12·28	46·40
Temes vármegye ...	982.936	69.469	119.633	472.930	2,926.981	172.227	5·94	8·12	13·29	1[illegible]·46	17·39	45·90
Temesvár tjv.	1.465	260	3.186	7.081	9.000	1.720	4·59	11·30	15·09	16·85	13·02	34·40
Versecz tjv.	12.280	—	1.920	2.720	140.118	2.585	3·48	—	10·43	14·78	19·11	41·03
Torontál vármegye ...	1,942.671	59.274	317.931	761.852	4,812.934	329.564	7·28	8·17	13·41	15·71	18·23	48·01
Pancsova tjv.	16.052	—	6.790	2.120	68.424	6.080	6·95	—	16·84	13·94	20·85	66·08
Összesen	**5,083.324**	**240.459**	**763.324**	**1,719.314**	**10,996.488**	**962.023**	**7·47**	**8·74**	**13·07**	**13·93**	**16·68**	**48·26**
g) **Királyhágóntúl.**												
Alsó-Fehér vármegye	377.183	24.432	24.569	69.576	638.676	114.928	9·54	9·42	13·21	11·33	15·82	77·39
Beszt.-Naszód vm. ...	165.805	2.502	26.529	151.463	319.875	56.062	10·00	9·07	12·48	10·48	15·25	65·56
Brassó vármegye ...	36.726	10.285	295.642	113.527	89.148	758.423	10·45	8·45	25·86	27·12	21·57	199·32
Csík » ...	30.406	153.023	86.247	140.639	17.945	268.077	9·78	11·57	15·15	12·70	12·76	83·23
Fogaras » ...	53.866	44.768	12.441	154.517	220.857	512.975	7·64	5·55	13·41	16·12	17·21	111·03
Háromszék vmegye	42.041	33.235	188.192	217.143	133.718	746.625	7·19	5·68	13·01	12·59	14·01	122·73
Hunyad »	414.502	46.251	13.078	93.411	886.116	266.005	8·73	6·38	9·12	9·03	15·64	70·97
Kis-Küküllő »	151.555	24.710	15.946	52.233	454.223	47.235	8·45	8·16	12·38	12·47	15·54	78·33
Kolozs »	325.022	68.943	58.134	130.843	646.611	83.551	7·68	8·51	10·71	11·46	14·38	57·19
Kolozsvár tjv.	8.153	10.479	6.588	6.850	19.908	1.920	10·28	12·17	10·41	17·38	15·64	68·57
Maros-Torda vmegye	268.527	24.384	54.116	149.737	542.631	51.984	9·13	8·77	12·86	11·58	14·36	72·70
M.-Vásárhely tjv.	4.540	128	1.680	377	9.912	240	13·55	14·22	12·17	11·41	20·87	80·00
Nagy-Küküllő vm. ...	219.766	26.202	14.853	154.973	487.491	197.970	8·81	9·01	12·97	14·19	14·69	95·96
Szeben vármegye ...	200.038	14.595	34.706	118.703	349.868	196.270	10·19	8·80	15·60	16·05	16·07	82·77
Szolnok-Doboka vm.	255.607	29.184	25.942	256.970	778.939	83.132	8·37	7·93	10·84	10·45	12·44	63·80
Torda-Aranyos vm.	260.243	39.229	69.793	108.464	462.261	106.797	8·02	7·67	13·07	12·77	15·68	84·35
Udvarhely vmegye ...	179.957	46.435	8.900	136.588	245.891	117.715	11·16	8·19	12·19	12·88	15·46	82·66
Összesen	**2,993.937**	**598.785**	**937.356**	**2,056.014**	**6,304.070**	**3,609.909**	**8·87**	**8·28**	**15·25**	**12·54**	**14·92**	**102·28**
h) **Fiume vár. és ker.**	**180**	—	**60**	—	**560**	**2.400**	**6·92**	—	**8·57**	—	**17·50**	**82·79**
Magyarorsz. össz. ...	**32,797.000**	**10,693.200**	**13,733.620**	**11,537.128**	**39,528.966**	**48,489.371**	**10·04**	**10·04**	**12·45**	**10·75**	**16·19**	**85·12**
Horv.-Szlavonorsz.												
Belovár-Körös vm.	346.187	181.633	51.609	29.475	561.997	1,401.970	8·81	7·23	5·96	4·52	9·92	101·17
Lika-Korbava »	44.807	49.533	91.430	35.511	63.507	799.144	6·32	4·86	5·70	4·64	6·50	79·57
Modrus-Fiume »	65.833	17.332	15.657	17.405	171.206	862.133	5·55	4·76	4·87	3·26	8·21	97·14
Pozsega »	463.181	72.138	31.336	84.343	321.707	666.243	10·74	9·25	7·47	6·72	8·11	95·02
Szerém »	872.382	164.869	98.908	200.363	1,643.594	478.118	10·11	7·35	7·98	7·03	15·37	86·35
Zimony tjv.	8.132	756	868	882	36.855	5.940	6·61	7·26	4·32	5·48	15·81	95·81
Varasd vármegye	60.342	73.545	20.572	23.113	583.135	778.945	9·41	8·58	7·15	5·99	14·04	95·66
Varasd tjv.	1.298	3.274	2.307	2.079	15.120	8.580	9·01	8·31	7·12	9·36	12·16	104·63
Verőcze vármegye ...	659.340	136.632	54.772	156.495	395.099	637.217	10·61	10·42	8·54	6·79	11·27	90·96
Eszék tjv.	23.040	225	3.600	6.400	7.668	15.000	12·51	13·23	12·50	11·13	12·51	174·41
Zágráb vármegye ...	223.253	101.326	77.900	49.693	750.301	1,305.966	8·22	7·58	7·98	5·10	8·95	97·22
Zágráb tjv.	40	309	507	146	5.330	14.640	5·71	5·24	5·23	2·81	3·65	104·57
Összesen	**2,767.835**	**801.572**	**449.466**	**605.905**	**4,555.519**	**6,973.896**	**9·65**	**7·65**	**6·90**	**6·02**	**11·39**	**93·91**
Magyarbirod. össz. ...	**35,564.925**	**11,494.772**	**14,183.086**	**12,143.033**	**44,084.485**	**55,463.267**	**10·01**	**9·82**	**12·14**	**10·34**	**15·52**	**86·13**

Egy hektár = 1·737796 kataszteri hold. — [1]) Őszi és tavaszi együtt. — [2]) Őszi, tavaszi és kétszeres együtt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

23. A mezőgazdasági termelés országos eredményei 1903-tól 1907-ig.

Magyarország.

Czím	Abszolut számokban 1903	1904	1905	1906	1907	Viszonyszámokban 1903	1904	1905	1906	1907
A) **Szántóföld.**										
I. Terület (hektárokban).						Az őszi és tavaszi vetés együttes területének, illetőleg az összes szántóföld %-ában.				
Őszi vetés	4,551.849	4,495.649	4,523.240	4,652.749	4,275.923	36·78	36·32	36·54	36·90	32·97
Tavaszi vetés	6.473.446	6,057.290	6,308.496	6,678.666	6,965.481	52·30	48·94	50·97	52·97	53·72
Együtt	11,025.295	10,552.939	10,831.736	11,331.415	11,241.404	*89·08*	*85·26*	*87·51*	*89·87*	*86·69*
Kiveszett vetés területe	86.004	558.360	279.563	69.675	518.739	*0·69*	*4·51*	*2·26*	*0·55*	*4·00*
Ugarnak maradt terület	1,265.533	1,265.533	1,265.533	1,207.254	1,207.254	*10·23*	*10·23*	*10·23*	*9·58*	*9·31*
Összes szántóföld	12,376.832	12,376.832	12,376.832	12,608.344	12,967.397 [1])	100·00	100·00	100·00	100·00	100·00
Learatott terület terményenkint. [2])						A learatott terület %-ában.				
Őszi buza	3,334.147	3,293.867	3,307.552	3,450.629	3,145.336	30·24	31·21	30·54	30·45	27·98
Tavaszi buza	110.577	106.610	109.666	104.704	120.212	1·00	1·01	1·01	0·92	1·07
Kétszeres	78.738	78.319	78.591	70.302	69.395	0.72	0·74	0·72	0·62	0·62
Őszi rozs	1,029.105	1,014.033	1,029.665	1,042.715	968.741	9·33	9·61	9·51	9·20	8·62
Tavaszi rozs	22.567	22.376	22.531	19.526	27.168	0·21	0·21	0·21	0·17	0·24
Őszi árpa	65.263	64.825	64.156	65.983	54.024	0·59	0·61	0·59	0·58	0·48
Tavaszi árpa	973.946	955.207	968.817	987.424	1,048.818	8·83	9·05	8·94	8·72	9·33
Zab	1,023.096	993.846	1,016.863	1,037.144	1,073.675	9·28	9·42	9·39	9·15	9·55
Köles	21.147	19.575	20.942	18.818	28.203	0·19	0·19	0·19	0·17	0·25
Tatárka	6.109	6.103	6.109	5.148	5.241	0·06	0·06	0·06	0·05	0·05
Őszi és tavaszi repcze	26.358	26.557	25.063	19.756	17.571	0·23	0·25	0·23	0·17	0·16
Szemes tengeri	2,267.567	1,963.713	2,123.405	2,312.493	2,440.917	20·57	18·62	19·60	20·42	21·71
Magbükköny	47.701	45.536	47.179	46.925	46.566	0·43	0·43	0·44	0·41	0·41
Borsó, lencse, bab	32.946	31.323	32.546	31.127	31.111	0·30	0·30	0·30	0·27	0·28
Len	13.078	12.541	13.078	12.090	12.387	0·12	0·12	0·12	0·11	0·11
Kender	58.348	56.617	58.225	55.848	56.020	0·53	0·54	0·54	0·49	0·50
Burgonya	537.393	518.116	536.837	563.154	569.652	4·88	4·91	4·96	4·97	5·07
Dohány	42.3[illegible]	41.460	42.142	47.512	47.688	0·38	0·39	0·39	0·42	0·42
Czukorrépa	95.121	90.306	94.202	109.796	110.033	0·86	0·86	0·87	0·97	0·98
Takarmányrépa	169.17[illegible]	155.433	164.759	183.175	185.572	1·54	1·47	1·52	1·62	1·65
Csalamádé	88.106	87.825	88.106	88.899	100.056	0·80	0·83	0·81	0·78	0·89
Luczerna, lóhere	476.419	476.419	476.419	508.964	507.889	4.32	4·51	4·40	4·49	4·52
Bükkönykeverék, mohar, stb.	396.934	383.261	395.741	427.786	453.545	3·60	3·63	3·65	3·78	4·03
Egyéb	109.141	109.071	109.142	121.497	121.584	0·99	1·03	1·01	1·07	1·08
Összesen	11,025.295	10,552.939	10,831.736	11,331.415	11,241.404	100·00	100·00	100·00	100·00	100·00
II. Termés (mmázsákban). [2])						Átlagos termés hektáronkint.				
Őszi buza	43,029.273	36,403.278	41,840.013	52,634.126	31,813.103	12·91	11·05	12·65	15·25	10·11
Tavaszi buza	1,048.481	903.333	1,028.344	1,091.910	983.987	9·48	8·47	9·38	10·43	8·19
Kétszeres	882.342	837.288	900.290	951.785	673.624	11·21	10·69	11·46	13·54	9·71
Őszi rozs	11,827.043	10,960.061	12,638.692	13,026.100	9,805.149	11·49	10·81	12·27	12·49	10·12
Tavaszi rozs	201.628	186.065	200.144	172.926	214.427	8·93	8·32	8·88	8·86	7·89
Őszi árpa	974.911	792.361	923.566	1,129.439	653.237	14·94	12·22	14·40	17·11	12·09
Tavaszi árpa	13,085.107	10,075.344	12,673.940	14,056.175	13,080.383	13·44	10·55	13·08	14·24	12·47
Zab	12,676.469	9,111.734	11,322.978	12,734.349	11,537.128	12·39	9·17	11·14	12·28	10·75
Köles	219.261	119.327	182.833	220.365	293.412	10·37	6·09	8·73	11·70	10·40
Tatárka	44.524	35.153	44.062	38.291	32.870	7·29	5·76	7·21	7·44	6·27
Őszi és tavaszi repcze	192.714	212.671	172.036	167.417	144.454	7·31	8·00	6·86	8·47	8·28
Szemes tengeri	34,482.437	15,088.287	23,888.646	41,384.871	39,528.966	15·21	7·68	11·25	17·90	16·19
Magbükköny	506.643	318.520	430.092	497.683	459.844	10·62	6·99	9·12	10·62	9·88
Lóheremag	91.188	62.051	89.269	87.457	97.985	1·65	1·12	1·62	1·67	1·88
Luczernamag	28.176	23.232	26.693	36.892	32.760	2·50	2·06	2·37	2·65	2·39
Borsó, lencse, bab	303.714	158.494	242.237	289.681	290.277	9·22	5·06	7·44	9·31	9·33
Lenmag	70.187	47.714	58.134	62.894	66.146	5·37	3·80	4·45	5·20	5·34
Lenfonál	137.654	89.706	111.176	105.975	118.015	10·53	7·15	8·50	8·76	9·53
Kendermag	244.906	169.863	212.097	232.382	237.416	4·19	3·00	3·64	4·17	4·24
Kenderfonál	577.460	412.938	522.951	554.081	534.242	9·89	7·29	8·98	9·92	9·54
Burgonya	45,010.748	30,046.408	45,783.444	48,738.465	48,489.371	83·76	57·99	85·28	86·55	85·12
Dohány	609.137	401.764	466.415	727.320	610.368	14·40	9·69	11·07	15·32	12·80
Czukorrépa	20,955.844	15,905.935	19,225.148	26,492.805	23,613.946	220·31	176·13	204·08	241·29	214·61
Takarmányrépa	45,629.489	28,183.655	37,290.724	53,745.988	47,459.683	269·72	181·32	226·33	293·41	255·74
Csalamádé	26,148.263	10,885.794	21,032.181	27,757.401	26,769.880	296·78	123·95	238·71	312·24	267·54
Luczerna, lóhere	18,318.398	12,591.019	16,700.427	20,984.371	18,260.708	38·45	26·43	35·05	41·13	35·95
Bükkönykeverék, mohar, stb.	13,865.096	9,289.316	13,778.110	16,381.587	14,956.690	34·93	24·24	34·82	34·51	32·98
B) **Természetes kaszálók.**						Átlagos termés hektáronkint.				
I. Learatott terület (hektár)	3,095.452	3,095.452	3,095.452	3,095.452	3,095.451	29·74	18·20	30·20	35·75	29·04
II. Termés (métermázsa)	92,047.994	56,338.635	93,496.848	110,663.751	89,879.500					

Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold. — [1]) A kiveszett vetések helyébe pótlólag bevetett terület figyelembe vételével. — [2]) Jegyzetet lásd a 14. lapon.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Horvát-Szlavonországok.

Czim	Abszolut számokban					Viszonyszámokban				
	1903	1904	1905	1906	1907	1903	1904	1905	1906	1907
A) Szántóföld.						Az őszi és tavaszi vetés együttes területének, illetőleg az *összes szántóföld* °/₀-ában.				
I. Terület (hektárokban).										
Őszi vetés	478.217	479.624	481.027	453.687	438.798	34·34	34·42	34·44	32·53	31·44
Tavaszi vetés	799.785	797.730	809.076	823.154	838.358	57·44	57·26	57·92	59·02	60·07
Együtt	1,278.002	1,277.354	1,290.103	1,276.841	1,277.156	*91·78*	*91·68*	*92·36*	*91·55*	*91·51*
Kiveszett vetés területe	802	9.382	1.841	15.658	16.042	*0·06*	*0·67*	*0·13*	*1·12*	*1·15*
Ugarnak maradt terület	113.676	106.600	104.913	102.312	102.531	*8·16*	*7·65*	*7·51*	*7·33*	*7·34*
Összes szántóföld	1,392.480	1,393.336	1,396.857	1,394.811	1,395.729	100·00	100·00	100·00	100·00	100·00
Learatott terület terméneykint.[1])						A learatott terület °/₀-ában.				
Őszi buza	277.249	283.311	294.614	285.203	276.637	21·69	22·18	22·84	22·34	21·67
Tavaszi buza	12.103	11.572	10.378	12.535	9.893	0·95	0·91	0·80	0·98	0·78
Kétszeres	47.977	47.312	44.513	42.510	35.410	3·75	3·70	3·45	3·33	2·77
Őszi rozs	78.001	76.795	73.308	66.427	64.540	6·10	6·01	5·68	5·21	5·05
Tavaszi rozs	4.160	3.898	3.938	4.677	4.851	0·32	0·31	0·31	0·37	0·38
Őszi árpa	49.676	48.893	47.085	43.655	40.788	3·89	3·83	3·65	3·42	3·19
Tavaszi árpa	22.733	21.236	21.663	22.970	24.328	1·78	1·66	1·68	1·80	1·91
Zab	100.501	100.293	99.802	101.525	100.632	7·86	7·85	7·75	7·95	7·88
Köles	29.889	27.421	27.026	27.678	26.337	2·34	2·15	2·09	2·17	2·06
Tatárka	3.697	3.644	3.824	3.096	2.458	0·29	0·27	0·30	0·24	0·19
Őszi és tavaszi repcze	7.105	5.969	6.158	4.830	3.908	0·56	0·47	0·48	0·38	0·31
Szemes tengeri	394.865	395.049	399.992	406.631	399.863	30·90	30·93	31·00	31·86	31·32
Magbükköny	3.823	2.886	3.894	3.993	682	0·30	0·23	0·30	0·31	0·05
Borsó, lencse, bab	16.109	15.676	15.737	15.507	15.699	1·26	1·23	1·22	1·21	1·23
Len	7.794	7.871	7.418	7.309	7.177	0·60	0·62	0·57	0·53	0·56
Kender	9.396	9.218	9.449	9.701	10.097	0·74	0·72	0·73	0·76	0·79
Burgonya	71.280	71.702	71.738	73.494	74.265	5·58	5·61	5·56	5·76	5·81
Dohány	79	75	58	81	116	0·01	0·01	0·01	0·01	0·01
Czukorrépa	1.042	934	1.180	2.240	2.322	0·08	0·07	0·09	0·18	0·18
Takarmányrépa	4.731	5.139	5.431	5.543	6.043	0·37	0·40	0·42	0·43	0·47
Csalamádé	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Luczerna, lóhere	57.999	59.788	61.899	63.537	67.343	4·54	4·68	4·80	4·98	5·27
Bükkönykeverék, mohar, stb.	38.413	38.451	37.204	37.971	42.168	3·01	3·01	2·88	2·97	3·30
Egyéb	39.380	40.221	43.794	35.728	61.599	3·08	3·15	3·39	2·81	4·82
Összesen	1,278.002	1,277.354	1,290.103	1,276.841	1,277.156	100·00	100·00	100·00	100·00	100·00
II. Termés mmázsákban).[1])						Átlagos termés hektáronkint.				
Őszi buza	3,873.304	2,611.453	3,488.965	2,739.975	2,695.345	13·97	9·22	11·84	9·61	9·74
Tavaszi buza	117.691	66.887	70.050	77.051	72.490	9·72	5·78	6·75	6·15	7·33
Kétszeres	648.575	421.821	505.649	449.057	258.932	13·52	8·92	11·36	10·56	7·31
Őszi rozs	819.555	496.538	615.137	459.014	511.118	10·51	6·47	8·39	6·91	7·92
Tavaszi rozs	40.484	21.155	29.284	28.231	31.522	9·73	5·43	7·44	6·04	6·50
Őszi árpa	597.588	391.040	464.098	409.815	299.808	12·03	8·00	9·86	9·38	7·35
Tavaszi árpa	238.326	106.489	159.526	190.641	149.658	10·48	5·01	7·36	8·30	6·15
Zab	1,063.912	712.263	881.820	804.240	605.905	10·59	7·10	8·84	7·92	6·02
Köles	215.073	82.802	129.294	161.000	153.320	7·20	3·02	4·78	5·82	5·82
Tatárka	22.147	11.048	16.312	11.149	8.273	5·99	3·03	4·27	3·60	3·37
Őszi és tavaszi repcze	53.976	51.012	34.396	44.331	66.338	7·60	8·54	5·59	9·18	16·97
Szemes tengeri	6,039.391	2,886.650	4,670.034	5,199.633	4 55[illegible].519	15·29	7·31	11·68	12·79	11·39
Magbükköny	36.177	17.856	30.565	34.140	2.94[illegible]	9·46	6·19	7·84	8·55	4·32
Lóheremag	8.597	4.207	7.197	6.433	2.579	2·67	1·24	2·52	2·26	2·94
Luczernamag	1.881	1.504	1.848	5.071	434	3·07	2·45	2·53	6·21	2·71
Borsó, lencse, bab	189.472	81.269	115.172	131.083	97.287	11·76	5·18	7·32	8·45	6·19
Lenmag	11.164	6.942	7.278	7.249	1.711	1·43	0·88	0·98	0·99	0·24
Lenfonál	59.898	41.796	43.787	51.977	46.954	7·69	5·31	5·90	7·11	6·54
Kendermag	7.927	4.425	6.398	7.122	2.163	0·84	0·48	0·68	0·73	2·14
Kenderfonál	109.038	62.252	82.675	118.794	103.067	11·60	6·75	8·75	12·25	10·21
Burgonya	5,262.780	2,533.994	3,426.245	3,498.364	6,973.896	73·83	35·34	47·76	47·60	93·91
Dohány	1.249	883	1.130	1.223	2.041	15·81	11·77	19·48	15·10	17·59
Czukorrépa	168.882	92.317	84.495	202.784	244.869	162·07	98·84	71·61	90·52	105·46
Takarmányrépa	702.877	415.146	480.615	539.574	612.888	148·57	80·78	88·50	56·11	101·42
Csalamádé	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Luczerna, lóhere	2,166.714	1,322.393	1,975.786	2,126.481	1,532.221	37·36	22·12	31·92	33·47	22·75
Bükkönykeverék, mohar, stb.	1,166.928	764.505	956.745	1,168.589	868.382	30·38	19·88	25·72	27·85	20·59
B) Természetes kaszálók.						Átlagos termés hektáronkint.				
I. Learatott terület (hektár)	440.180	437.176	437.750	433.539	445.689	40·22	24·33	35·63	37·67	28·71
II. Termés (métermázsa)	17,704.771	10,656.766	15,598.532	16,327.411	12,794.622					

Egy hektár = 1·757736 kataszteri hold. — [1]) Jegyzetet lásd a 14. lapon.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

23. A mezőgazdasági termelés országos eredményei 1903-tól 1907-ig. Magyarbirodalom.

Czim	Abszolut számokban 1903	1904	1905	1906	1907	Viszonyszámokban 1903	1904	1905	1906	1907
A) **Szántóföld.**										
I. Terület (hektárokban).						Az őszi és tavaszi vetés együttes területének, illetőleg az összes szántóföld %-ában.				
Őszi vetés	5,030.066	4,975.273	5,004.267	5,106.436	4,714.721	36·53	36·13	36·33	36·47	32·83
Tavaszi vetés	7,273.231	6,855.020	7,117.572	7,501.820	7,803.839	52·82	49·78	51·68	53·57	54·32
Együtt	12,303.297	11,830.293	12,121.839	12,608.256	12,518.560	*89·35*	*85·91*	*88·01*	*90·04*	*87·16*
Kiveszett vetés területe	86.806	567.742	281.404	85.333	534.781	*0·63*	*4·12*	*2·04*	*0·61*	*3·72*
Ugarnak maradt terület	1,379.209	1,372.133	1,370.446	1,309.566	1,309.785	*10·02*	*9·97*	*9·95*	*9·35*	*9·12*
Összes szántóföld	13,769.312	13,770.168	13,773.689	14,003.155	14,363.126 [1]	100·00	100·00	100·00	100·00	100·00
Learatott terület terményenkint. [2]						A learatott terület %-ában.				
Őszi buza	3,611.396	3,577.178	3,602.166	3,735.832	3,421.973	29·35	30·24	29·72	29·63	27·34
Tavaszi buza	122.680	118.182	120.044	117.239	130.105	1·00	1·00	0·99	0·93	1·04
Kétszeres	126.715	125.631	123.104	112.812	104.805	1·03	1·06	1·02	0·89	0·84
Őszi rozs	1,107.106	1,090.828	1,102.973	1,109.142	1,033.281	9·00	9·22	9·10	8·80	8·25
Tavaszi rozs	26.727	26.274	26.469	24.203	32.019	0·22	0·22	0·22	0·19	0·26
Őszi árpa	114.939	113.718	111.241	109.638	94.812	0·94	0·96	0·92	0·87	0·76
Tavaszi árpa	996.679	976.443	990.480	1,010.394	1,073.146	8·10	8·25	8·17	8·01	8·57
Zab	1,123.597	1,094.139	1,116.665	1,138.669	1,174.307	9·13	9·24	9·20	9·03	9·38
Köles	51.036	46.996	47.968	46.496	54.540	0·42	0·40	0·39	0·37	0·44
Tatárka	9.806	9.747	9.933	8.244	7.699	0·08	0·08	0·08	0·07	0·06
Őszi és tavaszi repcze	33.463	32.526	31.221	24.586	21.479	0·27	0·27	0·26	0·19	0·17
Szemes tengeri	2,662.432	2,358.762	2,523.397	2,719.124	2,840.780	21·64	19·95	20·82	21·57	22·69
Magbükköny	51.524	48.422	51.073	50.918	47.248	0·42	0·41	0·42	0·40	0·38
Borsó, lencse, bab	49.055	46.999	48.283	46.634	46.810	0·40	0·40	0·40	0·37	0·37
Len	20.872	20.412	20.496	19.399	19.564	0·17	0·17	0·17	0·15	0·16
Kender	67.744	65.835	67.674	65.549	66.117	0·55	0·56	0·56	0·52	0·53
Burgonya	608.673	589.818	608.575	636.648	643.917	4·95	4·99	5·02	5·05	5·14
Dohány	42.392	41.535	42.200	47.593	47.804	0·35	0·35	0·35	0·38	0·38
Czukorrépa	96.163	91.240	95.382	112.036	112.355	0·78	0·78	0·79	0·89	0·90
Takarmányrépa	173.906	160.572	170.190	188.718	191.615	1·41	1·36	1·40	1·50	1·53
Csalamádé	88.106	87.825	88.106	88.899	100.056	0·72	0·74	0·73	0·71	0·80
Luczerna, lóhere	534.418	536.207	538.318	572.501	575.232	4·34	4·53	4·44	4·54	4·59
Bükkönykeverék, mohar, stb.	435.347	421.712	432.945	465.757	495.713	3·54	3·56	3·57	3·69	3·96
Egyéb	148.521	149.292	152.936	157.225	183.183	1·19	1·26	1·26	1·25	1·46
Összesen	12,303.297	11,830.293	12,121.839	12,608.256	12,518.560	100·00	100·00	100·00	100·00	100·00
II. Termés (mmázsákban). [2]						Átlagos termés hektáronkint.				
Őszi buza	46,902.577	39,014.731	45,328.978	55,374.101	34,508.448	12·99	10·91	12·58	14·81	10·08
Tavaszi buza	1,166.172	970.220	1,098.394	1,168.961	1,056.477	9·51	8·21	9·15	9·97	8·12
Kétszeres	1,530.917	1,259.109	1,405.939	1,400.842	932.556	12·08	10·02	11·42	12·42	8·90
Őszi rozs	12,646.598	11,456.599	13,253.829	13,485.114	10,316.267	11·42	10·50	12·02	12·16	9·98
Tavaszi rozs	242.112	207.220	229.428	201.157	245.949	9·06	7·89	8·67	8·31	7·68
Őszi árpa	1,572.499	1,183.401	1,387.664	1,539.254	953.045	13·68	10·41	12·47	14·04	10·05
Tavaszi árpa	13,323.433	10,181.833	12,833.466	14,246.816	13,230.041	13·37	10·43	12·96	14·10	12·33
Zab	13,740.381	9,823.997	12,204.798	13,538.589	12,143.033	12·23	8·98	10·93	11·89	10·34
Köles	434.334	202.129	312.127	381.365	446.732	8·51	4·30	6·51	8·20	8·19
Tatárka	66.671	46.201	60.374	49.440	41.143	6·80	4·74	6·08	6·00	5·34
Őszi és tavaszi repcze	246.690	263.683	206.432	211.748	210.792	7·37	8·11	6·61	8·61	9·81
Szemes tengeri	40,521.828	17,974.937	28,558.680	46,584.504	44,084.485	15·22	7·62	11·32	17·13	15·52
Magbükköny	542.820	336.376	460.657	531.823	462.789	10·54	6·95	9·02	10·44	9·79
Lóheremag	99.785	66.258	96.466	93.890	100.564	1·71	1·16	1·66	1·70	1·90
Luczernamag	30.057	24.736	28.541	41.963	33.194	2·53	2·08	2·38	2·84	2·40
Borsó, lencse, bab	493.186	239.763	357.409	420.764	387.564	10·05	5·10	7·40	9·02	8·28
Lenmag	81.351	54.656	65.412	70.143	67.857	3·90	2·68	3·19	3·62	3·47
Lenfonál	197.552	131.502	154.963	157.952	164.969	9·47	6·44	7·56	8·14	8·43
Kendermag	252.833	174.288	218.495	239.504	239.579	3·73	2·65	3·23	3·64	3·62
Kenderfonál	686.498	475.190	605.626	672.875	637.309	10·13	7·22	8·95	10·27	9·64
Burgonya	50,273.528	32,580.402	49,209.689	52,236.829	55,463.267	82·60	55·24	80·86	82·05	86·13
Dohány	610.386	402.647	467.545	728.543	612.409	14·40	9·69	11·08	15·31	12·81
Czukorrépa	21,124.726	15,998.252	19,309.643	26,695.589	23,858.815	219·68	175·34	202·45	238·27	212·35
Takarmányrépa	46,332.366	28,598.801	37,771.339	54,285.562	48,072.571	266·42	178·11	221·94	287·65	250·88
Csalamádé	26,148.263	10,885.794	21,032.181	27,757.401	26,769.880	296·78	123·95	238·71	312·24	267·54
Luczerna, lóhere	20,485.112	13,913.412	18,676.213	23,110.852	19,792.929	38·33	25·95	34·69	40·37	34·41
Bükkönykeverék, mohar, stb.	15,032.024	10,053.821	14,734.855	17,550.176	15,825.072	34·53	23·84	34·03	33·97	31·92
B) **Természetes kaszálók.**						Átlagos termés hektáronkint.				
I. Learatott terület (hektár)	3,535.632	3,532.628	3,533.202	3,528.991	3,541.140	31·04	18·96	30·88	35·99	28·99
II. Termés (métermázsa)	109,752.765	66,995.401	109,095.380	126,991.162	102,674.122					

Egy hektár = 1·737793 katasztéri hold. — [1]) A kiveszett vetések helyébe pótlólag bevetett terület az anyaországot illetőleg figyelembe vétetett. [2]) Jegyzetet lásd a 14. lapon.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

24. Szőlőterület és bortermelés 1886-tól 1907-ig.

Év	Szőlőterület hektárokban	Termett újbor: összesen ezer hektoliterekben	Termett újbor: átlag hektáronkint hektoliter	Az eladott szőlő mennyisége 1000 mm.	Az összes szőlőszeti termelés értéke: ezer koronákban	Az összes szőlőszeti termelés értéke: átlag hektáronkint koronákban
Magyarország.						
Átlag 1886—90 ...	*340.596*	*4.154*	*12·19*	*47*	*86.278*	*253*
» 1891—95 ...	*230.369*	*1.257*	*5·46*	*36*	*46.295*	*201*
» 1896—1900	*211.433*	*1.417*	*6·70*	*54*	*50.988*	*241*
1902	234.193	2.621	11·19	88	70.477	301
1903	239.063	2.433	10·18	134	68.386	286
1904	248.094	3.471	13·99	188	108.366	437
1905	257.781	3.170	12·30	147	100.139	388
Átlag 1901—1905	*241.236*	*2.862*	*11·86*	*132*	*85.855*	*356*
1906	269.659	3.088	11·45	134	99.481	397
1907	275.795	3.068	11·13	183	126.175	457
Horvát-Szlavonországok.						
Átlag 1886—90 ...	*64.981*	*981*	*15·10*	*1*	*19.296*	*297*
» 1891—95 ...	*51.709*	*218*	*4·22*	*2*	*5.966*	*115*
» 1896—1900	*40.219*	*217*	*5·40*	*5*	*8.017*	*199*
1902	38.012	608	16·00	9	17.103	450
1903	39.148	515	13·16	12	15.321	391
1904	41.269	786	19·03	9	22.153	537
1905	42.790	667	15·59	10	21.284	497
Átlag 1901—1905	*39.627*	*613*	*15·46*	*9*	*18.216*	*460*
1906	43.607	561	12·86	11	19.850	455
1907 [1])	38.579	724	18·77	6	27.159	704

Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold. — [1]) Horvát-Szlavonországok szőlőterületének csökkenése onnan van, hogy a parlagon lévő, felhagyott szőlők területének legnagyobb része nem vétetett számba az 1907. évben.

25. A szőlőterület a termőerő és a talaj minősége szerint 1898-tól 1907-ig.

Közjogi alkatrész; év	Új ültetésű: hektár	Új ültetésű: %	Teljes termésben levő: hektár	Teljes termésben levő: %	Elvénült: hektár	Elvénült: %	Phylloxera-lepett: hektár	Phylloxera-lepett: %	Összes: hektár	Peronospora-lepett: hektár	Peronospora-lepett: %	Az új ültetésű: hektár	Az új ültetésű: %	A teljes termésben levő: hektár	A teljes termésben levő: %	Az összes: hektár	Az összes: %
	szőlőterület											területből immunis talajú					
Magyarország. 1898 ...	45.893	22·0	92.487	44·4	31.688	15·2	38.409	18·4	208.477	120.082	57·6	17.341	37·8	62.283	50·2	79.624	38·5
1899 ...	53.194	24·8	95.828	44·7	29.411	13·7	36.051	16·8	214.484	108.422	50·6	20.149	37·9	64.533	51·5	84.682	39·2
1900 ...	55.815	25·2	103.232	46·5	27.468	12·4	35.323	15·9	221.838	106.953	48·2	19.739	35·4	67.187	51·4	86.926	39·2
1901 ...	54.820	24·2	110.362	48·6	26.381	11·6	35.484	15·6	227.047	89.370	39·4	17.627	32·2	71.389	52·2	89.016	39·2
1902 ...	58.882	25·2	116.699	49·8	25.058	10·7	33.554	14·3	234.193	111.477	47·6	18.573	31·5	73.557	51·9	92.130	39·3
1903 ...	58.681	24·6	123.886	51·8	23.485	9·8	33.011	13·8	239.063	86.688	36·3	17.859	30·4	77.542	52·6	95.401	39·9
1904 [1])			213.068	85·9			35.026	14·1	248.094	44.7[illegible]	18·1	16.024	33·4	81.855	49·6	97.879	39·5
1905 [1])			222.719	86·4			35.062	13·6	257.781	96.1[illegible]	[illegible]	16.674	33·8	85.311	49·2	101.985	39·6
1906 [1])			237.159	87·9			32.500	12·1	269.659	116.707	4[illegible]·3	17.009	33·8	94.173	50·4	111.182	41·2
1907 [1])			245.299	88·9			30.496	11·1	275.795	96.923	35·1	17.090	33·7	97.740	50·2	114.830	41·6
Horvát-Szlavonországok. 1898 ...	6.783	17·1	21.676	54·5	[2])		11.287	28·4	39.746	12.288	30·9	Nincs immunis talajú szőlő.					
1899 ...	7.580	18·7	27.413	67·8	[2])		5.445	13·5	40.438	15.132	37·4						
1900 ...	6.147	16·0	26.545	69·2	[2])		5.695	14·8	38.387	15.007	39·1						
1901 ...	5.981	16·2	26.429	71·6	[2])		4.507	12·2	36.917	5.707	15·5						
1902 ...	5.523	14·5	26.175	68·9	[2])		6.314	16·6	38.012	10.802	24·4						
1903 ...	5.858	14·9	25.357	64·8	[2])		7.933	20·3	39.148	7.334	18·7						
1904 ...	5.187	12·6	31.869	77·2	[2])		4.213	10·2	41.269	4.000	9.7						
1905 ...	4.917	11·5	32.744	76·5	[2])		5.129	12·0	42.790	12.426	29·0						
1906 ...	5.159	11·8	32.707	75·0	[2])		5.741	13·2	43.607	8.188	18·8						
1907 [2])	3.907	10·1	31.582	81·9	[2])		3.090	8·0	38.579	2.975	7·7						

Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold. — [1]) Nem termő új ültetés, teljes termésben levő és elvénült együtt. — [2]) Horvát-Szlavonországok szőlőterületének csökkenése onnan van, hogy a parlagon lévő, felhagyott szőlők területének legnagyobb része nem vétetett számba az 1907. évben. — [2]) Összefoglalva a teljes termésben levő szőlővel.

26. A szőlőművelők szakképzettségének fejlesztése érdekében tartott tanfolyamok száma s a permetezett és szénkéneggel gyéritett szőlők terjedelme 1896-tól 1907-ig.

Év	Szőlőfásoltási: tanfolyamok	Szőlőfásoltási: résztvevők	Szőlőzöldoltási: tanfolyamok	Szőlőzöldoltási: résztvevők	Szénkénegezési: tanfolyamok	Szénkénegezési: résztvevők	Peronospora-permetezési: tanfolyamok	Peronospora-permetezési: résztvevők	Más irányú: tanfolyamok	Más irányú: résztvevők	Összes: tanfolyamok	Összes: résztvevők	Permetezett	Szénkéneggel gyéritett
	szám a												szőlők területe hektárokban	
Magyarország. Átlag 1896—1900 ...	*151*	*6.126*	*148*	*4.418*	*69*	*1.820*	[1])		*390*	*18.080*	*758*	*30.444*	*125.258*	*6.466*
» 1901—1905 ...	*128*	*8.999*	*155*	*6.051*	*138*	*5.349*	*59*	*1.809*	*602*	*22.558*	*1.082*	*44.766*	*207.954*	*18.492*
1905	57	3.585	70	4.119	88	3.381	—	—	430	11.609	645	22.694	230.099	25.044
1906	65	3.277	67	2.743	72	2.050	—	—	560	14.869	764	22.939	224.823	33.828
1907	106	5.234	108	3.738	124	3.446	—	—	596	16.897	934	29.315	236.516	32.226
Horvát-Szlavonországok. Átlag 1896—1900 ...	*9*	*822*	*9*	*1.914*	—	—	—	—	—	—	*18*	*2.736*	*28.176*	*58*
» 1901—1905 ...	*4*	*328*	*6*	*324*	—	—	*2*	*464*	*2*	*141*	*14*	*1.257*	*27.886*	[2])
1905	2	90	4	200	—	—	—	—	5	300	11	590	35.616	[2])
1906	3	108	7	320	—	—	10	560	8	240	28	1.228	35.587	[2])
1907	5	268	12	956	—	—	8	370	6	400	31	1.994	[2])	47

Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold. — [1]) Összefoglalva a más irányú tanfolyamokkal és az ezeken résztvevők számával. — [2]) Adatok nincsenek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Közjogi alkatrész, országrész, törvényhatóság	Immunis homoktalajú: még nem termő szőlők: 1907. évi ültetés	Immunis homoktalajú: még nem termő szőlők: korábbi ültetés	Immunis homoktalajú: termő szőlők	Immunis homoktalajú: összesen	Nem immunis (agyagos-, kavicsos-, sziklás-, televényes stb.) talajú: hegyi szőlők: európai vesszőkkel beültetve: még nem termő szőlők: 1907. évi ültetés	Nem immunis: hegyi szőlők: európai vesszőkkel beültetve: még nem termő szőlők: korábbi ültetés	Nem immunis: hegyi szőlők: európai vesszőkkel beültetve: termő egészséges szőlők	Nem immunis: hegyi szőlők: európai vesszőkkel beültetve: phylloxera-lepett, de még termő szőlők	Nem immunis: hegyi szőlők: európai vesszőkkel beültetve: összesen	Nem immunis: hegyi szőlők: amerikai vesszőkkel beültetve: még nem termő szőlők: 1907. évi ültetés	Nem immunis: hegyi szőlők: amerikai vesszőkkel beültetve: még nem termő szőlők: korábbi ültetés	Nem immunis: hegyi szőlők: amerikai vesszőkkel beültetve: termő szőlők	Nem immunis: hegyi szőlők: amerikai vesszőkkel beültetve: összesen
	hektárokban												
Magyarország.													
***a)* Duna bal partja.**													
Árva vármegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bars »	—	—	14	14	15	37	112	30	194	32	97	218	347
Esztergom vmegye ...	9	163	1.332	1.504	25	141	172	186	524	11	27	128	166
Hont » ...	4	24	100	128	17	45	251	24	337	45	248	1.123	1.416
Selmeczbánya tjv. ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Liptó vármegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nógrád »	1	12	245	258	12	63	165	49	289	48	208	693	949
Nyitra »	19	82	364	465	24	146	661	852	1.683	28	63	191	282
Pozsony »	2	21	187	210	11	59	671	938	1.679	115	292	176	583
Pozsony tjv.	—	—	10	10	—	—	403	311	714	17	20	15	52
Trencsén vmegye ...	—	—	—	—	—	—	7	—	7	—	—	1	1
Turócz » ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zólyom » ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**35**	**302**	**2.252**	**2.589**	**104**	**491**	**2.442**	**2.390**	**5.427**	**296**	**955**	**2.545**	**3.796**
***b)* Duna jobb partja.**													
Baranya vármegye	5	27	158	190	82	281	315	880	1.558	512	1.257	5.377	7.146
Pécs tjv.	—	—	—	—	—	—	—	13	13	7	32	935	974
Fejér vármegye	20	155	1.432	1.607	80	615	1.908	675	3.278	61	116	968	1.145
Székesfehérv. tjv.	1	6	119	126	3	21	135	34	193	—	3	380	383
Győr vármegye	26	51	385	462	14	113	362	159	648	—	—	14	14
Győr tjv.	3	1	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Komárom vármegye	46	139	1.716	1.901	24	186	460	298	968	—	3	79	82
Komárom tjv.	4	12	86	102	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Moson vármegye ...	19	36	36	91	9	23	17	141	190	59	47	59	165
Somogy » ...	98	302	1.607	2.007	169	773	2.185	2.692	5.819	184	262	609	1.055
Sopron » ...	2	8	82	92	62	284	591	609	1.546	155	423	532	1.110
Sopron tjv.	—	—	—	—	5	219	—	388	612	17	38	62	117
Tolna vármegye	89	270	3.651	4.010	228	557	1.897	1.207	3.889	146	497	3.137	3.780
Vas »	2	8	42	52	24	220	1.599	580	2.423	15	40	66	121
Veszprém » ...	9	65	473	547	68	126	742	500	1.436	35	59	409	503
Zala » ..	24	41	603	668	147	722	1.849	4.589	7.307	948	1.840	4.257	7.045
Összesen	**348**	**1.121**	**10.392**	**11.861**	**915**	**4.140**	**12.060**	**12.765**	**29.880**	**2.139**	**4.617**	**16.884**	**23.640**
***c)* Duna-Tisza köze.**													
Bács-Bodrog vmegye	302	1.245	7.124	8.671	2	3	4	3	12	2	10	13	25
Baja tjv.	12	80	682	774	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szabadka tjv.	173	345	4.778	5.296	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ujvidék tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zombor tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csongrád vármegye	124	386	3.844	4.354	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hódm.-Vásárhely tjv.	3	6	132	141	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szeged tjv.	157	236	6.957	7.350	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Heves vármegye ...	112	253	1.943	2.308	19	36	23	64	142	406	484	4.029	4.919
Jász-N.-Szolnok vm.	447	373	4.698	5.518	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pest-P.-S.-Kiskun »	1.428	5.028	35.527	41.983	54	406	1.169	508	2.137	13	180	916	1.109
Budapest sz.-főv. ...	1	1	69	71	4	53	422	115	594	15	35	243	293
Kecskemét tjv.	305	686	4.895	5.886	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**3.064**	**8.639**	**70.649**	**82.352**	**79**	**498**	**1.618**	**690**	**2.885**	**436**	**709**	**5.201**	**6.346**
***d)* Tisza jobb partja.**													
Abauj-Torna várm.	1	1	—	2	1	12	77	12	102	42	68	528	638
Kassa tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bereg vármegye ...	—	18	25	43	—	1	10	—	11	40	220	1.809	2.069
Borsod » ...	7	17	306	330	4	25	61	50	140	118	262	1.468	1.848
Gömör- és K.-H. vm.	—	—	3	3	3	10	46	45	104	4	23	58	85
Sáros vármegye ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szepes » ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ung » ...	—	—	33	33	—	1	—	22	23	55	60	324	439
Zemplén » ...	5	41	330	376	18	115	799	376	1.308	111	286	3.489	3.886
Összesen	**13**	**77**	**697**	**787**	**26**	**164**	**993**	**505**	**1.688**	**370**	**919**	**7.676**	**8.965**

*) Jegyzetet lásd a 12. lapon. — Egy hektár = 1·[illegible] kataszteri hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Nem immunis (agyagos-, kavicsos-, sziklás-, televényes stb.) talajú síkés lapály szőlők									Összes szőlőterület (immunis és nem immunis talaju együttvéve)	A phylloxeralepett területből szénkénegel gyéríttetett	Peronospora által sujtva	A peronospora ellen permeteztetett	Szőlőbetegségek	Rovarkárok	Elemi csapások
európai vesszőkkel beültetve					amerikai vesszőkkel beültetve										
még nem termő szőlők		termő egészséges szőlők	phylloxerálepett, de még termő szőlők	összesen	még nem termő szőlők		termő szőlők	összesen							
1907. évi ültetés	korábbi ültetés				1907. évi ültetés	korábbi ültetés									
													által sujtott terület		
hektárokban															
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	7	13	7	28	—	1	1	2	585	115	251	410	28	8	53
5	89	102	202	398	2	2	49	53	2.645	684	911	2.428	838	—	236
11	17	69	1	98	11	22	94	127	2.106	124	973	1.651	167	15	200
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	36	6	43	—	2	9	11	1.550	119	285	1.420	102	37	288
9	20	101	77	207	1	1	22	24	2.661	365	1.033	2.403	83	—	258
6	49	182	182	419	23	77	124	224	3.115	415	548	2.164	6	—	1.065
—	—	—	—	—	—	—	—	—	776	345	776	776	—	—	776
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	2	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	**182**	**503**	**475**	**1.193**	**37**	**105**	**299**	**441**	**13.446**	**2.167**	**4.777**	**11.254**	**1.224**	**60**	**2.877**
17	25	181	199	422	78	231	877	1.186	10.502	878	2.684	9.297	228	6	1.354
—	—	10	—	10	1	—	2	3	1.000	23	—	806	—	—	317
78	167	1.572	352	2.169	12	28	99	139	8.338	4.417	2.132	8.027	420	153	1.827
—	—	—	—	—	—	—	—	—	702	—	144	518	—	144	144
4	30	241	10	285	—	—	2	2	1.411	500	716	1.173	136	3	338
—	—	4	2	6	—	—	—	—	12	5	4	5	—	—	—
26	40	208	135	409	—	—	—	—	3.360	573	2.106	3.049	637	164	776
—	—	—	—	—	—	—	—	—	102	—	1	86	—	—	86
13	29	36	148	226	33	51	141	225	897	117	211	777	—	3	18
46	319	871	445	1.681	29	86	48	163	10.725	2.203	4.947	9.476	1.177	159	4.108
13	85	125	138	361	75	159	178	412	3.521	279	1.020	2.884	32	22	1.607
2	7	—	2	11	—	—	—	—	740	12	32	740	—	452	230
74	235	719	821	1.849	2	31	90	123	13.651	4.520	2.656	10.891	1.689	—	1.912
—	1	28	15	44	—	—	—	—	2.640	76	1.114	2.305	204	—	1.071
25	67	355	189	636	1	4	30	35	3.157	1.007	1.624	2.544	226	4	1.542
108	41	166	209	524	—	21	35	56	15.600	3.366	3.731	15.120	301	203	7.227
406	**1.046**	**4.516**	**2.665**	**8.633**	**231**	**611**	**1.502**	**2.344**	**76.358**	**17.976**	**23.122**	**67.698**	**5.050**	**1.313**	**22.557**
228	650	1.711	1.900	4.489	121	347	1.063	1.531	14.728	1.802	10.719	14.356	278	615	7.261
—	—	—	—	—	—	—	—	—	774	—	—	774	—	—	341
—	11	29	9	49	—	—	—	—	5.345	9	5.345	5.345	1.151	4.028	5.179
—	—	—	—	—	26	190	291	507	507	—	325	507	—	—	507
4	8	—	116	128	2	3	9	14	142	—	142	136	—	—	—
8	15	130	48	201	2	11	108	121	4.676	86	2.217	4.480	6	80	791
5	21	88	2	116	1	3	12	16	273	2	48	104	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	12	12	7.362	—	4.458	7.350	—	—	863
26	100	266	263	655	50	68	362	480	8.504	219	372	7.664	26	68	1.249
15	113	489	176	793	22	56	434	512	6.823	214	2.586	6.552	835	—	3.213
48	198	1.092	627	1.965	4	19	94	117	47.311	2.508	14.702	42.399	3.805	2.963	25.019
9	—	29	—	38	—	—	—	—	996	534	396	931	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.886	—	5.886	5.771	4.895	2.302	6.151
343	**1.116**	**3.834**	**3.141**	**8.434**	**228**	**697**	**2.385**	**3.310**	**103.327**	**5.374**	**47.196**	**96.369**	**10.996**	**10.056**	**50.578**
—	1	1	—	2	1	—	35	36	780	74	100	577	—	—	179
3	—	16	1	20	—	—	—	—	20	—	—	20	—	—	—
1	5	2	—	8	—	—	—	—	2.131	2	1.837	1.760	63	17	725
8	12	102	47	169	1	15	108	124	2.611	67	234	2.272	57	34	747
—	—	1	—	1	—	—	—	—	193	4	30	165	—	20	60
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	4	—	4	5	—	—	5	504	3	432	438	25	—	127
—	3	15	54	72	2	8	14	24	5.666	605	1.541	4.351	12	140	1.776
12	**21**	**141**	**102**	**276**	**9**	**23**	**157**	**189**	**11.905**	**755**	**4.174**	**9.583**	**157**	**211**	**3.614**

*) Jegyzetet lásd a 12. lapon. — Egy hektár = 1·[illegible] katasztere hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Közjogi alkatrész, országrész, törvényhatóság	Immunis homoktalajú: még nem termő szőlők 1907. évi ültetés	Immunis homoktalajú: még nem termő szőlők korábbi ültetés	Immunis homoktalajú: termő szőlők	Immunis homoktalajú: összesen	Nem immunis (agyagos-, kavicsos-, sziklás-, televényes stb.) talajú: hegyi szőlők, európai vesszőkkel beültetve: még nem termő szőlők 1907. évi ültetés	Nem immunis: hegyi szőlők, európai vesszőkkel beültetve: még nem termő szőlők korábbi ültetés	Nem immunis: hegyi szőlők, európai vesszőkkel beültetve: termő egészséges szőlők	Nem immunis: hegyi szőlők, európai vesszőkkel beültetve: phylloxera-lepett, de még termő szőlők	Nem immunis: hegyi szőlők, európai vesszőkkel beültetve: összesen	Nem immunis: hegyi szőlők, amerikai vesszőkkel beültetve: még nem termő szőlők 1907. évi ültetés	Nem immunis: hegyi szőlők, amerikai vesszőkkel beültetve: még nem termő szőlők korábbi ültetés	Nem immunis: hegyi szőlők, amerikai vesszőkkel beültetve: termő szőlők	Nem immunis: hegyi szőlők, amerikai vesszőkkel beültetve: összesen
	hektárokban												
e) **Tisza bal partja.**													
Békés vármegye ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bihar » ...	57	497	1.524	2.078	4	7	27	10	48	205	681	3.384	4.270
Nagy-Várad tjv. ...	—	—	3	3	—	—	—	—	—	9	41	595	645
Hajdu vármegye ...	60	265	1.790	2.115	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Debreczen tjv.	21	85	1.189	1.295	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Máramaros vmegye	—	—	—	—	—	2	3	—	5	—	—	—	—
Szabolcs »	443	951	4.648	6.042	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szatmár »	55	192	1.204	1.451	2	9	38	83	132	31	213	860	1.104
Sz.-Németi tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	70	424	499
Szilágy vármegye ...	1	3	9	13	3	24	36	6	69	122	436	1.995	2.553
Ugocsa » ...	—	1	3	4	3	9	9	2	23	43	112	428	583
Összesen	**637**	**1.994**	**10.370**	**13.001**	**12**	**51**	**113**	**101**	**277**	**415**	**1.553**	**7.686**	**9.654**
f) **Tisza-Maros szöge.**													
Arad vármegye	6	96	236	338	6	75	488	42	611	62	528	3.661	4.251
Arad tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csanád vármegye ...	5	17	112	134	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krassó-Szörény vm.	—	—	—	—	23	23	95	10	151	78	142	701	921
Temes vármegye ...	188	314	2.521	3.023	33	125	297	7	462	224	517	3.871	4.612
Temesvár tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Versecz tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	161	1.528	1.695
Torontál vármegye	106	103	394	603	23	41	134	—	198	3	11	43	57
Pancsova tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**305**	**530**	**3.263**	**4.098**	**85**	**264**	**1.014**	**59**	**1.422**	**373**	**1.359**	**9.804**	**11.536**
g) **Királyhágón túl.**													
Alsó-Fehér vármegye	4	8	24	36	10	28	378	783	1.199	137	269	472	878
Beszt.-Naszód »	—	—	6	6	—	—	285	180	465	24	30	18	72
Brassó vármegye ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csík » ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fogaras » ...	—	—	—	—	—	—	70	—	70	—	—	—	—
Háromszék » ...	—	—	—	—	—	—	6	—	6	—	—	—	—
Hunyad » ...	—	—	—	—	5	17	361	222	605	9	22	30	61
Kis-Küküllő vm. ...	—	—	—	—	12	91	89	751	943	118	207	232	557
Kolozs » ...	—	2	14	16	6	31	287	122	446	28	55	65	148
Kolozsvár tjv.	—	—	—	—	—	—	10	—	10	2	—	12	14
Maros-Torda vm. ...	—	—	—	—	11	23	574	491	1.099	23	96	46	165
M.-Vásárhely tjv. ...	—	—	—	—	—	—	—	43	43	7	4	13	24
Nagy-Küküllő vm ...	—	—	—	—	23	128	185	1.257	1.593	125	169	187	481
Szeben »	—	10	64	74	4	27	937	757	1.725	15	14	12	41
Szolnok-Doboka »	—	1	9	10	8	10	113	134	265	15	30	62	107
Torda-Aranyos »	—	—	—	—	26	53	136	91	306	30	46	101	177
Udvarhely »	—	—	—	—	1	4	2	133	140	—	—	—	—
Összesen	**4**	**21**	**117**	**142**	**106**	**412**	**3.433**	**4.964**	**8.915**	**533**	**942**	**1.250**	**2.725**
h) **Fiume v. és ker.**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Magyarorsz. össz.	**4.406**	**12.684**	**97.740**	**114.830**	**1.327**	**6.020**	**21.673**	**21.474**	**50.494**	**4.562**	**11.054**	**51.046**	**66.662**
Horv.-Szlavonorsz.													
Belovár-Körös vm. ...													
Lika-Korbava » ...													
Modrus-Fiume » ...													
Pozsega » ...													
Szerém » ...													
Zimony tjv.	Részletes adatok nincsenek.												
Varasd vármegye ...													
Varasd tjv.													
Verőcze vármegye ...													
Eszék tjv.													
Zágráb vármegye ...													
Zágráb tjv.													
Összesen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Magyarbirod. össz.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

*) Jegyzetet lásd a 12. lapon. — Egy hektár = 1·78776 katasztri hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Nem immunis (agyagos-, kavicsos-, sziklás-, televényes stb.) talaju sík és lapály szőlők									Összes szőlőterület (immunis és nem immunis talaju együttvéve)	A phylloxeralepett területből szénkénegel gyérittetett	Peronospora által sujtva	A peronospora ellen permeteztetett	Szőlőbetegségek	Rovarkárok	Elemi csapások
európai vesszőkkel beültetve					amerikai vesszőkkel beültetve										
még nem termő szőlők		termő egészséges szőlők	phylloxeralepett, de még termő szőlők	összesen	még nem termő szőlők		termő szőlők	összesen							
1907. évi ültetés	korábbi ültetés				1907. évi ültetés	korábbi ültetés									
													által sujtott terület		
h e k t á r o k b a n															
33	84	490	289	896	51	132	725	908	1.804	38	447	1.575	279	17	666
11	18	147	219	395	40	144	548	732	7.523	26	853	6.893	284	—	3.211
—	—	—	—	—	—	—	—	—	648	—	—	595	—	—	—
2	20	35	378	435	23	54	162	239	2.789	110	1.238	2.391	20	117	1.164
—	—	207	34	241	—	—	—	—	1.536	—	29	1.536	—	—	691
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	2	—	—	3
8	39	107	31	185	5	16	134	155	6.382	291	3.423	5.848	454	278	4.335
5	7	41	28	81	1	15	204	220	2.988	—	647	2.592	28	1	1.848
—	—	—	—	—	—	—	—	—	499	—	—	499	—	—	499
1	1	—	1	3	—	1	3	4	2.642	13	359	1.739	35	—	1.405
—	3	—	1	4	—	—	7	7	621	4	29	560	—	—	81
60	**172**	**1.027**	**981**	**2.240**	**120**	**362**	**1.783**	**2.265**	**27.437**	**482**	**7.025**	**24.230**	**1.100**	**413**	**13.903**
16	54	320	76	466	36	186	759	981	6.647	7	758	5.326	394	1	2.690
1	—	1	—	2	—	—	156	156	158	—	—	158	—	—	158
23	43	169	74	309	9	18	73	100	543	7	289	424	7	—	390
5	3	19	—	27	11	21	57	89	1.188	15	100	839	5	7	431
46	104	360	177	687	150	331	917	1.398	10.182	77	434	9.331	18	5	1.907
—	1	3	1	5	2	6	72	80	85	—	—	80	—	—	74
—	—	—	—	—	167	178	547	892	2.587	—	—	2.587	—	—	57
1.527	1.142	3.126	1.277	7.072	247	503	1.140	1.890	9.820	577	5.160	8.891	77	31	747
3	5	9	3	20	17	4	126	147	167	9	—	167	—	—	40
1.621	**1.352**	**4.007**	**1.608**	**8.588**	**639**	**1.247**	**3.847**	**5.733**	**31.377**	**692**	**6.741**	**27.803**	**501**	**44**	**6.494**
—	5	23	15	43	11	6	81	35	2.191	80	741	1.666	6	—	305
—	—	—	—	—	—	—	—	—	543	45	84	385	—	—	100
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	70	1	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	7	—	—	6
1	—	11	11	23	—	2	2	4	693	3	196	194	8	—	190
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.500	150	646	1.281	1	44	287
—	—	3	—	3	—	1	—	1	614	21	147	350	—	—	157
—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—
1	—	1	—	2	1	—	—	1	1.267	41	504	690	111	—	189
—	—	—	—	—	—	—	—	—	67	—	—	67	—	—	—
—	—	1	—	1	1	—	—	1	2.076	291	862	1.760	49	2	158
—	1	20	24	45	—	2	2	4	1.889	15	341	1.615	66	—	322
—	—	—	—	—	—	—	—	—	382	3	141	213	20	—	91
—	—	—	—	—	—	—	—	—	483	26	162	281	87	15	69
—	—	—	—	—	—	—	—	—	140	1	64	44	—	23	—
2	**6**	**59**	**50**	**117**	**13**	**11**	**22**	**46**	**11.945**	**677**	**3.888**	**8.553**	**348**	**84**	**1.874**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.477	**3.895**	**14.087**	**9.022**	**29.481**	**1.277**	**3.056**	**9.995**	**14.328**	**275.795**	**28.123**	**96.923**	**245.490**	**19.376**	**12.181**	**101.897**
Részletes adatok nincsenek.									7.178	Adatok nincsenek.	1.224	Adatok nincsenek.	835	Adatok nincsenek.	1.110
									173		18		64		—
									1.097		130		76		237
									3.915		95		139		1.273
									8.807		249		197		318
									354		—		—		318
									5.625		649		401		584
									169		—		—		169
									3.922		259		444		1.022
									134		—		—		—
									8.606		346		225		597
									231		5		—		—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**40.211**	—	**2.975**	—	**2.381**	—	**5.628**
—	—	—	—	—	—	—	—	—	**316.006**	—	**99.898**	—	**21.757**	—	**107.525**

*) Jegyzetet lásd a 12. lapon. — Egy hektár = 1·787793 kataszteri hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Közjogi alkatrész, országrész, törvényhatóság	Must termett összesen (hektoliter)	Előállitott bor: összesen (hektoliter)	Előállitott bor: átlag hektáronkint (hektoliter)	Eladott szőlőmennyiség (métermázsa)	A termelés értéke (koronákban)
Magyarország.					
a) **Duna bal partja.**					
Árva vármegye	—	—	—	—	—
Bars »	5.033	4.534	7·75	356	232.158
Esztergom »	30.869	27.784	10·50	3.704	1,203.136
Hont »	12.175	10.981	5·21	5.397	651.524
Selmeczbánya ...	—	—	—	—	—
Liptó vármegye	—	—	—	—	—
Nógrád »	16.696	15.036	9·70	484	634.213
Nyitra »	25.422	22.809	8·57	737	989.055
Pozsony »	23.509	21.169	6·79	1.618	1,074.316
Pozsony tjv. ...	13.948	12.553	16·18	10	606.960
Trencsén várm.	37	34	4·25	1	1.426
Turócz »	—	—	—	—	—
Zólyom »	—	—	—	—	—
Összesen	127.689	114.900	8·54	12.307	5,392.788
b) **Duna jobb p.**					
Baranya várm. ...	203.150	182.846	17·41	881	6,469.753
Pécs tjv.	17.810	16.029	16·03	720	672.840
Fejér vármegye	102.299	92.076	11·04	992	3,868.744
Székesfehérvár	13.413	12.072	17·20	28	484.168
Győr vármegye	8.731	7.864	5·57	1.191	363.698
Győr tjv.	111	100	8·33	63	6.474
Komárom várm.	21.320	19.195	5·71	1.035	874.711
Komárom tjv.	1.379	1.241	12·16	—	74.460
Moson vármegye	16.071	14.469	16·03	680	750.301
Somogy »	77.241	70.426	6·57	421	2,615.336
Sopron »	49.090	44.189	12·55	884	2,402.179
Sopron tjv. ...	13.523	12.171	16·45	7	778.894
Tolna vármegye	279.835	251.860	18·45	2.706	8,293.409
Vas »	9.761	8.810	3·34	193	425.707
Veszprém »	27.513	24.766	7·83	227	1,109.449
Zala »	157.956	142.194	9·12	2.631	5,979.702
Összesen	999.203	900.308	11·78	12.659	35,169.825
c) **Duna-Tisza k.**					
Bács-Bodrog vm.	150.571	135.532	9·20	6.570	4,815.809
Baja tjv.	6.100	5.490	7·09	22	199.260
Szabadka tjv. ...	83.680	75.312	14·09	8.300	2,634.384
Ujvidék tjv. ...	1.752	1.577	3·11	3.075	129.630
Zombor tjv. ...	2.580	2.322	16·35	25	93.958
Csongrád várm.	60.818	54.737	11·71	5.082	2,217.958
Hódm.-Vásárh.	1.200	1.080	3·96	80	41.580
Szeged tjv.	30.000	27.000	3·67	284	1,159.899
Heves vármegye	148.770	133.898	15·75	22.308	5,951.795
J.-N.-Szolnok vm.	78.217	70.399	10·31	2.067	2,432.613
Pest-P.-S.-Kiskun	447.815	403.037	8·52	33.596	16,656.483
Budapest sz.-f.	19.746	17.772	17·84	192	835.950
Kecskemét tjv.	52.675	47.408	8·05	5.150	2,285.032
Összesen	1,083.924	975.564	9·44	86.751	39,454.351
d) **Tisza jobb p.**					
Abauj-Torna vm.	8.305	7.480	9·59	344	436.502
Kassa tjv.	136	122	6·10	50	9.300
Bereg vármegye	18.538	16.691	7·83	2.614	857.664
Borsod »	28.164	25.263	9·68	585	1,131.564
Gömör és Kis-H.	1.313	1.184	6·13	48	75.672
Sáros vármegye	—	—	—	—	—
Szepes »	—	—	—	—	—
Ung »	5.764	5.189	10·30	85	276.508
Zemplén »	82.226	74.011	13·06	6.203	4,999.669
Összesen	144.446	129.940	10·91	9.929	7,786.879
e) **Tisza bal p.**					
Békés vármegye	11.442	10.299	5·71	3.236	539.630
Bihar »	91.389	82.262	10·93	2.271	3,229.976
Nagy-Várad tjv.	14.410	12.969	20·01	1.857	649.956
Hajdu vármegye	20.670	18.604	6·67	452	718.775
Debreczen tjv.	34.818	31.336	20·41	110	1,133.036
Máramaros vm.	2	2	0·40	4	240
Szabolcs »	52.937	47.652	7·47	1.978	2,068.329
Szatmár »	34.934	31.448	10·52	474	1,374.191
Sz.-Németi tjv.	13.728	12.355	24·76	80	598.836
Szilágy vármegye	32.901	29.617	11·21	1.782	1,292.188
Ugocsa »	9.780	8.804	14·18	874	649.594
Összesen	317.011	285.348	10·40	13.118	12,254.751
f) **Tisza-Maros sz.**					
Arad vármegye	144.428	129.984	19·56	3.641	4,744.503
Arad tjv.	9.102	8.192	51·85	114	289.836
Csanád várm. ...	5.734	5.163	9·51	462	182.250
Kr.-Szörény vm.	11.026	9.929	8·36	613	436.172
Temes vármegye	206.939	186.254	18·29	2.529	7,332.861
Temesvár tjv. ...	548	493	5·80	186	26.675
Versecz tjv. ...	99.620	89.658	34·66	1.900	3,034.514
Torontál várm.	125.240	112.806	11·49	35.914	4,941.682
Pancsova tjv. ...	3.150	2.835	16·98	572	130.160
Összesen	605.787	545.314	17·38	45.931	21,118.653
g) **Királyhágóntúl.**					
Alsó-Fehér vm.	25.960	23.272	10·61	256	1,075.973
B.-Naszód »	2.722	2.452	4·52	103	95.415
Brassó »	—	—	—	—	—
Csík »	—	—	—	—	—
Fogaras »	468	421	6·01	—	10.326
Háromszék »	123	111	18·40	93	8.463
Hunyad »	5.009	4.512	6·51	98	154.912
Kis-Küküllő »	11.593	10.436	6·96	119	577.798
Kolozs »	3.916	3.531	5·75	40	207.621
Kolozsvár tjv. ...	334	301	12·54	—	15.050
Maros-Torda vm.	3.814	3.441	2·72	53	203.039
M.-Vásárhely ...	605	545	8·13	100	35.570
N.-Küküllő vm.	18.839	16.957	8·17	205	775.138
Szeben »	49.574	44.618	23·62	762	1,504.995
Sz.-Doboka »	2.829	2.548	6·67	327	125.987
T.-Aranyos »	3.809	3.431	7·10	225	187.028
Udvarhely »	527	477	3·41	25	20.438
Összesen	130.122	117.053	9·80	2.406	4,997.753
h) **Fiume v. és ker.**	—	—	—	—	—
Magyarorsz. össz.	3,408.182	3,068.427	11·13	183.101	126,175.000
Horv.-Szlav.					
Belov.-Körös vm.	110.964	99.868	15·44	59	3,986.971
Lika-Korbava »	719	648	3·75	—	26.950
Modrus-Fiume »	5.233	4.710	4·46	56	228.579
Pozsega várm. ...	30.800	27.720	7·45	271	1,142.662
Szerém » ...	212.242	191.018	21·74	3.992	7,189.638
Zimony tjv. ...	14.352	12.917	36·48	290	473.132
Varasd várm. ...	134.151	120.736	21·61	676	4,330.077
Varasd tjv. ...	1.764	1.588	9·39	30	84.376
Verőcze várm. ...	64.455	58.010	15·08	438	2,226.795
Eszék tjv.	1.860	1.674	12·59	5	67.140
Zágráb várm. ...	218.008	196.208	23·11	408	7,018.094
Zágráb tjv. ...	10.155	9.140	39·91	22	384.936
Összesen	804.703	724.237	18·77	6.247	27,159.350
Magyarbir. össz.	4,212.885	3,792.664	12·06	189.348	153,334.350

Egy hektár = 1·757726 kataszteri hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

29. Az állami szőlőtelepek 1907. évi vesszőtermése és 1907/908. évi forgalma európai szőlővesszőkből Magyarországon.

Részletezés	Fehér bort termők sima	Fehér bort termők gyökeres	Vörös bort termők sima	Vörös bort termők gyökeres	Csemege-fajták sima	Csemege-fajták gyökeres	Vegyes fajok sima	Vegyes fajok gyökeres	Összesen sima	Összesen gyökeres
	ezer darabokban									
	a) Vesszőtermelés.									
Összesen	3.681·0	63·0	440·0	—	251·0	—	—	—	4.372·0	63·0
I. Rendelkezésre állott	*b)* Vesszőforgalom.									
a) saját termésű vesszőkből	3.681·0	63·0	440·0	—	251·0	—	—	—	4.372·0	63·0
b) magán-telepekről vett vesszőkből	1.200·0	—	200·0	—	100·0	—	—	—	1.500·0	—
Összesen	4.881·0	63·0	640·0	—	351·0	—	—	—	5.872·0	63·0
II. Kiosztatott										
a) rendes áron	175·0	48·5	—	—	58·0	—	—	—	233·0	48·5
b) ingyen és mérsékelt áron	185·0	12·0	70·0	—	33·0	—	—	—	288·0	12·0
Összesen	360·0	60·5	70·0	—	91·0	—	—	—	521·0	60·5
III. A telepek czéljaira, oltásra, iskolázásra, stb. felhasználtatott	4.521·0	2·5	570·0	—	260·0	—	—	—	5.351·0	2·5
Együtt	4.881·0	63·0	640·0	—	351·0	—	—	—	5.872·0	63·0

30. Az állami szőlőtelepek 1907. évi szőlőoltvány-termése és 1907/908. évi szőlőoltvány-forgalma Magyarországon.

Részletezés	Fehér bort termők fás	Fehér bort termők zöld	Vörös bort termők fás	Vörös bort termők zöld	Csemege-fajták fás	Csemege-fajták zöld	Vegyes fajok fás	Vegyes fajok zöld	Összesen fás	Összesen zöld
	ezer darabokban									
	a) Szőlőoltvány-termelés.									
Összesen	1.025·0	24·5	126·0	—	53·0	—	—	—	1.204·0	24·5
I. Rendelkezésre állott	*b)* Szőlőoltvány-forgalom.									
a) saját termésü oltványokból	1.025·0	24·5	126·0	—	53·0	—	—	—	1.204·0	24·5
b) magán-telepekről vett oltványokból	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	1.025·0	24·5	126·0	—	53·0	—	—	—	1.204·0	24·5
II. Kiosztatott										
a) rendes áron	108·0	12·5	20·0	—	5·0	—	—	—	133·0	12.5
b) ingyen és mérsékelt áron	907·0	5·0	106·0	—	48·0	—	—	—	1.061·0	5·0
Összesen	1.015·0	17·5	126·0	—	53·0	—	—	—	1.194·0	17·5
Visszamaradt	10·0	7·0	—	—	—	—	—	—	10·0	7·0
Együtt	1.025·0	24·5	126·0	—	53·0	—	—	—	1.204·0	24·5

31. Az állami szőlőtelepek 1907. évi vesszőtermése és 1907/908. évi forgalma amerikai szőlővesszőkből Magyarországon.

Részletezés	Riparia portalis I.	Riparia portalis II.	Vitis Solonis I.	Vitis Solonis II.	Rupestris Monticola I.	Rupestris Monticola II.	Egyéb fajták I.	Egyéb fajták II.	Összesen I.	Összesen II.
	osztályú: ezer darabokban									
I. Rendelkezésre állott	Vesszőtermelés és vesszőforgalom.									
saját termésű vesszőkből { sima ...	26.758·0	5.419·0	491·0	429·0	2.352·0	1.148·0	167·0	64·0	29.768·0	7.060·0
saját termésű vesszőkből { gyökeres	1.206·0	1.153·0	45·0	40·5	340·0	337·0	44·0	32·0	1.635·0	1.562·5
II. Kiosztatott										
a) rendes áron { sima ...	10.747·0	448·0	41·0	1·0	498·0	85·0	7·5	2·0	11.293·5	536·0
a) rendes áron { gyökeres	716·0	604·0	5·0	7·5	193·0	166·0	10·0	4·0	924·0	781·5
b) ingyen és mérsékelt áron { sima ...	10.601·0	1.805·0	284·0	41·0	1.231·0	164·0	85·0	20·0	12.201·0	2.030·0
b) ingyen és mérsékelt áron { gyökeres	490·0	525·0	31·0	12·0	147·0	171·0	28·0	10·0	696·0	718·0
Összesen { sima ...	21.348·0	2.253·0	325·0	41·0	1.729·0	249·0	92·5	22·0	23.494·5	2.566·0
Összesen { gyökeres	1.206·0	1.129·0	36·0	19·5	340·0	337·0	38·0	14·0	1.620·0	1.499·5
III. Felhasználtatott										
a telepek czéljaira, folytatólagos telepitésre, oltványkész., iskolázásra { sima ...	5.410·0	3.166·0	166·0	387·0	623·0	899·0	74·5	42·0	6.273·5	4.494·0
a telepek czéljaira, folytatólagos telepitésre, oltványkész., iskolázásra { gyökeres	—	24·0	9·0	21·0	—	—	6·0	18·0	15·0	63·0

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

32. A Magyarbirodalom állatlétszáma 1895-ben.*)

Állatfajok	Magyarország			Horvát-Szlavonországok			Magyarbirodalom		
	összes darabszám	esik 100 □ kilométerre	esik 1000 lélekre	összes darabszám	esik 100 □ kilométerre	esik 1000 lélekre	összes darabszám	esik 100 □ kilométerre	esik 1000 lélekre
Ló	1,972.930	705	123·8	309.098	727	135·3	2,282.028	708	125·2
Öszvér és szamár	22.278	8	1·4	3.485	8	1·5	25.763	8	1·4
Szarvasmarha	5,829.483	2.084	365·7	908.774	2.136	397·8	6,738.257	2.091	369·7
Juh	7,526.783	2.690	472·1	595.898	1.401	260·8	8,122.681	2.520	445·7
Sertés	6,447.134	2.304	404·4	882.957	2.076	386·5	7,330.091	2.274	402·2
Kecske	286.392	102	18·0	22.418	55	9·3	308.810	96	16·9
Baromfi	29,354.164	10.492	1.841·3	3,411.175	8.020	1.493·1	32,765.339	10.166	1.797·7
Méhcsaládok	665.077	238	41·7	103.930	244	45·5	769.007	239	42·2

*) Az itt részletezett állományon kívül a következő állatok voltak a cs. és kir. közös hadsereg, a m. kir. honvédség és csendörség tulajdonában: Magyarországon 24.168 ló, 6 szamár, 102 szarvasmarha, 1 juh, 236 sertés, 1.632 baromfi és 67 méhcsalád; Horvát-Szlavonországokban 2.261 ló, 6 szarvasmarha, 16 sertés, 114 baromfi; a Magyarbirodalomban: 26.429 ló, 6 szamár, 108 szarvasmarha, 1 juh, 252 sertés, 1.746 baromfi, 67 méhcsalád. — Egy négyszög-kilométer = 173·733 kataszteri hold.

33. Az állami méntelepek ménállománya és a ménállomány változása az 1907. év folyamán.

Folyó szám	Közjogi alkatrész; méntelep székhelye	Állomány az 1907. évben: állomási mén	bérmén	összesen	A lóállomány szaporodása: más méntelepről áthelyeztetett	állami ménesek neveléséből	vásárol-tatott	összesen	Kipróbálásra adatott	Kiselejtezett mének: mint mén eladatott	más módon kiselejtezetett	összesen
		darab										
	Magyarország.											
1	Székesfehérvár	754	43	797	—	43	36	79	18	17	76	93
2	Nagykőrös	863	65	928	—	58	30	88	60	36	58	94
3	Debreczen	1.031	52	1.083	—	41	58	99	40	23	53	76
4	Sepsiszentgyörgy	399	2	401	—	28	18	46	20	5	42	47
	Összesen	**3.047**	**162**	**3.209**	—	**170**	**142**	**312**	**138**	**81**	**229**	**310**
	Horvát-Szlavonországok.											
1	Zágráb	217	11	228	32	19	69	120	100	10	10	20
	Magyarbirodalom összesen	**3.264**	**173**	**3.437**	**32**	**189**	**211**	**432**	**238**	**91**	**239**	**330**

34. Az állami méntelepek ménállománya 1907-ben teleposztályok szerint.

Közjogi alkatrész; a méntelepek és teleposztályok megnevezése		Az állomások	A fedező-állomásokon levő mének	A méneket bérlők	A bérbe adott mének
		szám a			
Magyarország.					
1. Székesfehérvári méntelep	Székesfehérvár	66	190	14	14
	Komárom	47	121	8	8
	Nyitra	53	158	3	3
	Nagyatád	53	150	17	17
	Palin	41	135	1	1
	Összesen	**260**	**754**	**43**	**43**
2. Nagykőrösi méntelep	Nagykőrös	50	158	8	8
	Versecz	85	263	12	12
	Békéscsaba	46	172	14	14
	Baja	58	164	21	21
	Dorozsma	25	106	10	10
	Összesen	**264**	**863**	**65**	**65**
3. Debreczeni méntelep	Eperjes	28	111	2	2
	Debreczen	58	246	19	19
	Turiaremete	42	149	2	2
	Rimaszombat	31	103	3	3
	Szatmár-Németi	70	225	13	13
	Jászberény	40	197	13	13
	Összesen	**269**	**1.031**	**52**	**52**
4. Sepsiszentgyörgyi mént.	Homoród	54	191	—	—
	Sepsiszentgyörgy	38	131	—	—
	Dés	20	77	2	2
	Összesen	**112**	**399**	**2**	**2**
Magyarország összesen		**905**	**3.047**	**162**	**162**
Horvát-Szlavonországok.					
1. Zágráb		86	217	11	11
Magyarbirodalom összesen		**991**	**3.264**	**173**	**173**

Jegyzetek a 32. laphoz. *) Fiume nélkül, melynek egy közvágóhidján a következő számú állatok vágattak le a fejrovat sorrendjében: 1901-ben: 70; 8.011; 583; 153; 8; 9.115; 1.511; 14.754; 27; 376; 325. 1902-ben: 79; 8.305; 845; 190; 20; 13.925; 1.447; 19.223; 24; 189; 1.459. 1903-ban: 93; 8.494; 902; 169; 7; 8.661; 1.306; 14.833; 24; 275; 318. 1904-ben: 66; 6.928; 512; 182; 6; 12.395; 1 349; 13.378; 17; 186; 1.934. 1905-ben: 56; 7.915; 522; 292; 28; 13.003; 2.016; 16.115; 33; 405; 2.464. 1906-ban: 61; 8.013; 1.025; 3.21; 5; 14.141; 1.382; 16.969; 168; 801; 2.719. 1907-ben: 120; 7.027; 1.347; 536; —; 14.520; 643; 13.954; 38; 909; 3.545. — [1]) Budapest székesfővárosra vonatkozólag a növendékmarhák és borjúk együtt vannak kitüntetve a borjúk rovatában. — [2]) Az itt kimutatott állatokon kívül az 1905. évben közfogyasztásra levágatott még 2.682, 1906-ban 6.484 és 1907-ben 6.649 darab ló.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

35. Az állami méntelepek ménállománya a ének fajtája szerint 1907-ben.

Folyó szám	Közjogi alkatrész; a méntelep megnevezése	A ének fajtája: angol telivér	angolfajta	arab telivér	arabfajta	Nonius	Gidrán	norfolki	lipiczai	nóri	összesen
	Magyarország.	*a)* **A ének száma a fedezési állomásokon.**									
1	Székesfehérvár	32	360	6	34	137	46	—	24	115	754
2	Nagykőrös	59	432	9	70	190	74	—	29	—	863
3	Debreczen	104	503	32	147	131	59	—	55	—	1.031
4	Sepsiszentgyörgy	16	157	12	56	83	29	—	46	—	399
	Összesen	**211**	**1.452**	**59**	**307**	**541**	**208**	—	**154**	**115**	**3.047**
	Horvát-Szlavonországok.										
1	Zágráb	—	126	1	15	—	—	—	73	[1]) 2	217
	Magyarbirodalom összesen	**211**	**1.578**	**60**	**322**	**541**	**208**	—	**227**	**117**	**3.264**
	Magyarország.	*b)* **Bérbe adott ének száma.**									
1	Székesfehérvár	9	28	—	1	3	—	—	2	—	43
2	Nagykőrös	11	37	—	3	13	—	—	1	—	65
3	Debreczen	15	23	1	—	9	1	—	3	—	52
4	Sepsiszentgyörgy	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
	Összesen	**37**	**88**	**1**	**4**	**25**	**1**	—	**6**	—	**162**
	Horvát-Szlavonországok.										
1	Zágráb	—	9	—	—	—	—	—	2	—	11
	Magyarbirodalom összesen	**37**	**97**	**1**	**4**	**25**	**1**	—	**8**	—	**173**
	Mindössze	**248**	**1.675**	**61**	**326**	**566**	**209**	—	**235**	**117**	**3.437**

[1]) Normandiai fajta.

36. Az országos fedezőének, valamint a bérének által fedezett kanczák száma és a befolyt fedeztetési, illetőleg bérdíjak 1907-ben.

Folyó szám	Közjogi alkatrész; a méntelep megnevezése	A fedezőének: száma	A fedezőének: által összesen (fedezett kanczák száma)	Átlag 1—1 fed. mén által	Fedeztetési díj fejében befolyt összesen (korona)	Ebből esik átlag egy: ménre (korona)	Ebből esik átlag egy: kanczára (korona)	A bérének: száma	A bérének: által összesen (fedezett kanczák száma)	Átlag 1—1 bérmén által	Befolyt bérdíj: összesen (korona)	Befolyt bérdíj: átlag egy ménre (korona)
	Magyarország.											
1	Székesfehérvár	754	33.442	44	236.562	313	7·0	43	1.483	34	40.400	939·5
2	Nagykőrös	863	41.371	47	331.939	384	8·0	65	1.897	29	47.100	724·6
3	Debreczen	1.031	44.269	42	276.712	268	6·2	52	1.856	35	54.600	1050·0
4	Sepsiszentgyörgy	399	14.804	37	67.624	169	4·5	2	102	51	4.000	2000·0
	Összesen	**3.047**	**133.886**	**43**	**912.837**	**299**	**6·4**	**162**	**5.338**	**32**	**146.100**	**901·8**
	Horvát-Szlavonországok.											
1	Zágráb	217	10.759	49	25.429	117	2·4	11	385	35	6.550	595·4
	Magyarbirodalom összesen	**3.264**	**144.645**	**44**	**938.266**	**287**	**6·5**	**173**	**5.723**	**33**	**152.650**	**882·4**

37. A m. kir. állami ménesek Magyarországon 1907-ben.

a) A ménesek lóállománya, forgalma és a befolyt fedeztetési díjak.

Folyó szám	A ménesek megnevezése	Összes lóállomány (darab)	Fedezőtörzsének (darab)	Fedezett magán-kanczák (darab)	Befolyt fedeztetési díj (korona)	Méntelepeknek átengedett mén (darab)	Anyakanczáúl beosztatott a ménesbe (darab)	Eladatott az év folyamán: mén (darab)	kancza (darab)	herélt, hátas, hámos stb. (darab)	összesen (darab)	koronáért	Egészségi állapot: megbetegedett (az összes lóállomány %-a)	elhullott (az összes lóállomány %-a)
1	Kisbér	718	18	182	140.800	28	22	7	31	46	84	138.000	38·2	3·0
2	Bábolna	834	16	20	1.580	34	33	4	40	35	79	142.800	31·0	2·2
3	Mezőhegyes	2.207	26	13	2.500	175	48	117	32	245	394	616.575	43·1	2·2
4	Fogaras	431	8	—	—	15	16	—	19	18	37	52.933	51·0	2·0
	Összesen	**4.190**	**68**	**215**	**144.880**	**252**	**119**	**128**	**122**	**344**	**594**	**950.308**	**40·8**	**2·7**

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

37. A m. kir. állami ménesek Magyarországon 1907-ben.

b) A m. kir. állami ménesek lóállománya fajok szerint.

A ménesek megnevezése	Összes lóállomány	Lóállomány: mének: angol telivér	mének: angol fajta	mének: arab telivér	mének: arab fajta	mének: Nonius	mének: Gidran	mének: norfolki	mének: lipiczai	mének: nóri	kancák: angol telivér	kancák: angol fajta	kancák: arab telivér	kancák: arab fajta	kancák: Nonius	kancák: Gidran	kancák: norfolki	kancák: lipiczai	növendék ló	herélt és használati lovak	eladó v. selejt.
Kisbér	718	16	6	—	—	—	—	—	—	—	18	225	—	—	—	—	—	—	346	107	[1])
Bábolna	834	—	—	8	10	—	—	—	—	—	—	—	62	179	—	—	—	—	482	93	[1])
Mezőhegyes	2.207	6	22	—	—	8	2	—	—	—	—	133	—	—	253	102	—	—	1.455	226	[1])
Fogaras	431	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	112	251	49	4
Összesen	4.190	22	28	8	10	8	2	—	15	—	18	358	62	179	253	102	—	112	2.534	475	4

[1]) Nincs kimutatva.

38. A közvágóhidak száma és a közfogyasztásra levágott állatok kimutatása 1902-től 1907-ig Magyarországon.*)

É v	A közvágóhidak száma	Levágott állatok: szarvasmarha: bika	szarvasmarha: ökör	szarvasmarha: tehén	szarvasmarha: növendékmarha	bivaly	borjú	juh: öreg	juh: bárány	kecske: öreg	kecske: gödölye	sertés
a) Szám szerint. 1902	2.212	15.472	166.597	303.655	170.014	8.851	503.732	700.494	498.730	17.909	15.633	967.057
1903	2.315	15.856	179.010	318.407	[1]) 159.846	11.743	[1]) 472.974	737.766	543.035	19.015	14.167	969.766
1904	2.192	16.509	179.113	295.911	[1]) 174.533	7.910	[1]) 461.760	753.125	544.077	17.020	16.241	976.147
1905 [2])	2.305	19.432	180.200	309.925	[1]) 188.468	11.745	[1]) 502.737	705.343	543.624	18.916	13.924	983.902
1906 [2])	2.306	20.781	173.388	248.499	[1]) 131.305	10.827	[1]) 379.855	643.022	543.766	16,924	15.297	1,059.365
1907 [2])	2.046	20.559	172.811	222.409	[1]) 138.176	8.658	[1]) 433.838	611.014	541.659	20.097	15.712	1,170.562
b) Százezer lakosra számítva. 1902	12·4	87	936	1.706	955	50	2.830	3.936	2.802	101	88	5.433
1903	13·4	92	1.042	1.854	930	68	2.754	4.295	3.162	111	82	5.646
1904	12·5	94	1.022	1.688	996	45	2.635	4.297	3.104	97	93	5.569
1905	13·0	110	1.019	1.752	1.065	66	2.842	3.987	3.072	107	79	5.596
1906	13·7	123	1.030	1.476	780	64	2.256	3.819	3.229	101	91	6.291
1907	11·3	114	960	1.235	767	48	2.410	3.394	3.009	111	87	6.503

Jegyzeteket lásd a 30. lapon.

39. Az állatvásárok forgalma 1907-ben.

Közjogi alkatrész	Az állatvásárok száma	Felhajtatott: szarvasmarha	Felhajtatott: ló	Felhajtatott: juh	Felhajtatott: sertés	Eladatott: szarvasmarha	Eladatott: ló	Eladatott: juh	Eladatott: sertés
		darab							
Magyarország	4.538	4,459.259	1,879.491	1,183.506	1,161.903	1,449.743	424.010	540.046	554.551
Horvát-Szlavonországok	869	773.590	228.073	75.214	262.450	239.183	45.817	27.852	109.165
Magyarbirodalom	5.407	5,232.849	2,107.564	1,258.720	1,424.353	1,679.926	469.827	567.898	663.716

40. Az állatvásárok forgalma 1907-ben főbb piaczonkint.*)

a) Felhajtás és eladás.

Folyó szám	Közjogi alkatrész; a piacz neve	A tartott vásárok száma	A vásár tartama alatt az időjárás a vás. szempontjából: kedvező volt	tűrhető volt	kedvezőtlen volt	Felhajtatott: szarvasmarha	Felhajtatott: ló és csikó	Felhajtatott: juh	Felhajtatott: sertés	Eladatott: szarvasmarha	Eladatott: ló és csikó	Eladatott: juh	Eladatott: sertés
	Magyarország.												
1	Bánffyhunyad	8	3	1	4	35.298	3.810	10.140	3.666	19.821	1.696	5.026	2.306
2	Beregszász	6	3	—	3	17.643	7.712	—	1.897	2.641	742	—	785
3	Beszterce	4	4	—	—	22.022	2.448	980	616	10.371	870	510	200
4	Budapest [1])	8	4	1	3	331	9.592	368	307	240	3.484	209	110
5	Csáktornya	6	6	—	—	9.096	8.768	—	—	3.800	2.083	—	—
6	Debreczen	4	2	1	1	19.760	15.255	116.426	19.280	8.660	5.404	57.032	10.483
7	Dicsőszentmárton	4	4	—	—	14.766	894	—	—	3.962	199	—	—
8	Eperjes	6	3	2	1	4.804	1.612	5.479	2.872	2.626	342	3.486	2.273
9	Érsekújvár	8	5	3	—	5.891	4.200	80	752	3.731	2.460	80	540

*) Ebbe a kimutatásba csupán az országos állatvásárok adatai vétettek föl, a heti vásárokéi pedig nem; innen a nagy eltérés Budapest székesfővárosnak itt és a 41. sz. táblán kimutatott adatai között. — [1]) A luxuslóvásárok adatai is benfoglaltatnak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

40. Az állatvásárok forgalma 1907-ben főbb piaczonkint.

a) Felhajtás és eladás.

Folyó szám	Közjogi alkatrész; a piacz neve	A tartott vásárok száma	A vásár tartama alatt az időjárás a vás. szempontjából			Felhajtatott				Eladatott			
			kedvező	tűrhető	kedvezőtlen	szarvasmarha	ló és csikó	juh	sertés	szarvasmarha	ló és csikó	juh	sertés
			volt										
10	Erzsébetváros	6	4	—	2	26.329	4.698	—	—	6.623	549	—	—
11	Győr	7	6	1	—	17.212	8.844	415	193	9.852	4.721	—	72
12	Gyula	4	3	—	1	20.876	31.100	24.859	13.530	8.783	7.877	8.262	8.488
13	Gyulafehérvár	4	2	1	1	19.646	1.344	9	598	4.289	484	9	344
14	Hátszeg	2	2	—	—	14.398	1.062	4.532	875	3.356	185	2.117	296
15	Hódmező-Vásárhely	5	4	—	1	7.338	12.482	3.982	3.097	2.701	1.784	1.161	1.904
16	Homonna	8	3	2	3	7.228	2.809	792	—	2.638	772	144	—
17	Huszt	6	2	1	3	10.562	2.221	228	1.578	3.293	804	187	580
18	Karánsebes	4	4	—	—	5.278	1.112	3.918	656	2.686	330	2.834	482
19	Karczag	5	4	—	1	4.354	4.500	8.900	1.600	2.313	1.571	3.162	637
20	Kassa	6	1	1	4	4.649	1.639	2.610	361	2.019	659	2.384	220
21	Kiskunhalas	4	4	—	—	10.148	8.977	7.477	817	3.551	1.225	2.120	332
22	Korpona	8	8	—	—	6.814	1.455	4.278	731	3.034	711	3.052	423
23	Kőhalom	4	3	—	1	27.541	4.710	30	—	4.073	1.315	24	—
24	Körmend	11	8	2	1	19.833	3.462	—	—	8.457	1.339	—	—
25	Kula	4	3	—	1	6.346	16.331	8.012	3.104	1.319	953	1.629	962
26	Lippa	3	2	1	—	5.215	680	17.900	790	3.877	370	11.600	440
27	Lugos	4	4	—	—	12.722	3.460	3.230	1.400	6.557	1.366	1.532	872
28	Magyarlápos	4	4	—	—	13.370	2.700	10.060	2.700	4.423	563	4.430	927
29	Máramarossziget	6	4	1	1	11.049	4.171	1.545	891	6.108	2.383	1.233	307
30	Maros-Vásárhely	5	3	2	—	14.167	2.400	—	2.050	8.617	1.221	—	1.584
31	Medgyes	3	2	—	1	23.834	1.599	3.200	—	6.046	350	724	—
32	Mezőtúr	4	2	—	2	6.699	3.794	6.661	2.986	2.815	1.107	2.520	1.476
33	Mohács	7	4	2	1	14.920	15.441	346	8.055	3.303	1.420	246	3.310
34	Munkács	10	6	1	3	8.684	2.548	—	5.266	7.024	1.588	—	4.516
35	Nagyenyed	4	3	—	1	19.665	1.404	6.000	2.172	4.239	327	4.981	1.014
36	Nagykanizsa	6	2	2	2	6.942	1.901	—	—	4.287	922	—	—
37	Nagykőrös	5	3	1	1	13.226	2.930	3.845	5.080	3.108	1.506	381	2.238
38	Nagyszeben	3	3	—	—	16.418	7.080	7.700	—	6.024	1.319	5.550	—
39	Nagy-Várad	4	2	—	2	15.735	11.148	1.061	7.713	8.061	3.121	641	4.050
40	Nyíregyháza	4	3	—	1	4.544	2.110	549	3.803	3.852	1.147	159	2.342
41	Pápa	7	6	1	—	18.334	6.390	—	6.499	6.586	1.747	—	3.569
42	Pécs	6	3	1	2	10.238	15.730	140	1.730	3.111	1.233	39	519
43	Rimaszombat	4	3	1	—	12.865	7.374	25.295	651	2.569	1.117	9.873	520
44	Segesvár	3	1	1	1	12.096	2.020	—	—	3.461	516	—	—
45	Sopron	8	5	3	—	4.000	10.269	3	2.731	2.358	4.791	3	2.334
46	Szabadka	5	5	—	—	15.699	6.046	5.935	4.015	7.736	1.989	2.425	2.670
47	Szamosújvár	4	3	—	1	20.976	1.835	12.413	1.750	5.704	420	7.116	570
48	Szászrégen	4	3	1	—	29.144	5.811	10.000	1.749	12.914	2.065	2.301	1.031
49	Szászsebes	5	4	1	—	17.198	950	18.430	850	5.136	443	16.020	499
50	Szatmár-Németi	5	2	2	1	13.366	5.067	2.529	5.974	6.500	1.747	1.467	3.617
51	Szeged	5	3	2	—	10.854	17.272	5.967	5.067	4.213	2.540	1.596	2.822
52	Székelyudvarhely	4	3	1	—	19.552	1.574	—	—	2.577	152	—	—
53	Székesfehérvár	5	5	—	—	15.771	15.510	1.330	252	5.986	4.543	371	173
54	Szikszó	5	4	—	1	26.710	10.400	15.000	5.500	15.551	3.506	3.890	4.310
55	Temerin	4	3	1	—	5.214	3.130	2.190	3.260	957	507	645	1.211
56	Temesvár	5	4	—	1	24.063	34.626	4.477	17.595	10.081	7.204	1.974	10.451
57	Torda	5	3	1	1	30.455	2.812	2.775	4.304	6.963	973	1.243	2.323
58	Ujvidék	4	4	—	—	5.460	7.792	907	1.306	497	347	113	576
59	Ungvár	8	6	1	1	17.021	10.600	—	—	5.866	2.099	—	—
60	Zalaegerszeg	9	5	1	3	19.511	3.815	—	—	8.711	905	—	—
61	Zombor	3	1	—	2	5.180	3.620	931	1.744	2.398	1.603	530	778
	Horvát-Szlavonországok.												
1	Kaproncza	6	3	2	1	14.867	7.606	—	266	3.914	959	—	212
2	Körös	9	4	4	1	25.170	4.360	—	—	7.625	716	—	—
3	Mitrovicza	3	3	—	—	3.861	10.804	4.000	15.744	1.224	835	1.921	7.870
4	Nagygoricza	9	9	—	—	12.480	1.339	—	3.277	5.127	594	—	1.459
5	Rača	2	2	—	—	13.173	3.990	820	—	4.054	499	498	—
6	Vinkovcze	3	3	—	—	4.280	5.155	822	9.781	1.101	685	204	3.606
7	Zágráb	3	2	—	1	10.420	6.100	249	3.880	2.953	745	246	1.114

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

40. Az állatvásárok forgalma 1907-ben főbb placzonkint.

b) Eladási árak.

Az állatnem és faj megnevezése	Egység (darab vagy pár)	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb
		ár koronákban													
1. Szarvasmarhavásár.		Bánffy-hunyad		Debreczen		Erzsébet-város		Gyula		Maros-Vásárhely		Medgyes		Magyar-lápos	
Jármos ökör (magyar) — első minőségű	pár	853	1.295	850	988	660	822	825	1.000	670	860	990	1.120	—	—
Jármos ökör (magyar) — közép »	»	718	1.057	663	800	560	710	713	838	580	670	410	997	650	960
Jármos ökör (magyar) — alárend.»	»	635	913	550	650	433	567	545	713	490	570	343	700	—	—
Jármos ökör (magyar) — mustraökör	»	424	600	525	613	403	523	450	533	400	490	—	—	—	—
Jármos ökör (tarka) — első minőségű	»	—	—	750	950	807	1.078	725	875	850	1.160	667	1.093	—	—
Jármos ökör (tarka) — közép »	»	—	—	650	775	702	933	625	738	690	890	610	900	767	900
Jármos ökör (tarka) — alárend.»	»	—	—	500	600	597	800	463	580	590	730	463	780	—	—
Jármos ökör (tarka) — mustraökör	»	—	—	—	—	483	655	400	520	500	590	260	650	—	—
Magyar fajú tinó — 2 évesig	»	374	560	268	375	418	523	238	300	350	420	237	337	308	450
Magyar fajú tinó — 3 »	»	456	670	363	550	478	617	300	500	420	520	300	383	410	650
Magyar fajú tinó — 4 »	»	555	830	500	650	577	703	500	650	520	620	337	440	575	795
Tarka szőrű tinó — 2 évesig	»	—	—	265	350	467	643	250	350	450	600	277	413	—	—
Tarka szőrű tinó — 3 »	»	—	—	350	525	632	830	338	488	600	720	350	533	—	—
Magyar fajú tehén — fris fejős	drb	220	310	263	488	230	357	225	380	283	382	283	387	185	365
Magyar fajú tehén — borjas (hasas)	»	201	293	263	463	218	352	273	428	255	287	267	370	195	363
Magyar fajú tehén — levágásra ...	»	176	250	200	370	173	322	195	370	204	276	220	350	215	265
Tarka szőrű tehén — fris fejős	»	—	—	310	550	287	497	255	515	306	408	333	500	—	—
Tarka szőrű tehén — borjas (hasas)	»	—	—	293	467	295	482	273	560	242	314	377	557	—	—
Tarka szőrű tehén — levágásra	»	—	—	230	367	217	397	195	388	234	284	320	493	—	—
Magyar fajú üsző — 2 évesig	»	103	165	128	213	130	210	105	195	154	208	227	333	93	148
Magyar fajú üsző — 3 »	»	124	201	160	250	157	267	190	290	208	264	237	427	153	283
Magyar fajú üsző — előhasú	»	148	234	165	250	202	305	218	315	258	302	245	448	255	345
Tarka szőrű üsző — 2 évesig	»	—	—	140	220	198	333	105	215	208	296	228	408	—	—
Tarka szőrű üsző — előhasú	»	—	—	220	295	228	385	233	345	292	345	262	448	—	—
Borjú — szopós	»	60	100	38	88	51	99	50	75	20	70	57	113	29	40
Borjú — választ. (rúgott)	»	73	112	90	155	78	137	75	150	64	116	97	177	54	79
Bivalyökör	pár	688	1.245	533	683	553	703	375	467	372	542	450	620	360	400
Bivalytehén	drb	283	440	200	277	203	320	—	—	230	358	220	260	233	323
Bivalyborjú	»	93	201	100	180	42	105	—	—	35	58	67	100	80	108
2. Lóvásár.		Kula		Budapest		Csáktornya		Debreczen		Gyula		Nagykőrös		Rima-szombat	
Igás ló — I. rendű nehéz	drb	482	607	290	850	763	1.270	318	513	—	—	—	—	600	800
Igás ló — II. r. könnyű	»	323	420	155	360	635	1.050	148	310	488	688	347	433	460	650
Igás ló — III. rend. (kisgazda czélj.)	»	187	297	75	215	317	447	80	183	328	538	207	287	360	440
Kocsiló (nehéz)	»	403	470	720	1.552	840	1.260	403	638	700	810	—	—	875	1.175
» (könnyű)	»	247	322	510	1.450	646	1.060	290	513	750	1.018	500	733	670	1.020
Hátasló	»	403	553	562	1.376	656	1.060	323	513	560	990	—	—	820	1.220
Ló levágásra	»	—	—	60	170	58	100	100	185	53	175	97	160	118	190
Csikó 1 évesig	»	87	193	136	230	200	350	70	145	58	168	93	187	80	150
» 2 »	»	180	287	225	450	287	413	135	243	80	190	133	260	146	230
» 3 »	»	270	387	300	430	400	800	198	423	200	393	160	340	234	350
» 4 »	»	300	547	375	625	713	1.117	238	500	245	575	223	617	310	550
3. Juhvásár.		Debreczen		Eperjes		Gyula		Hátszeg		Karánsebes		Karczag		Korpona	
Kos	drb	25	50	14	27	17	22	16	20	13	20	22	28	15	27
Anyajuh	»	18	27	17	21	14	19	12	16	10	16	17	10	10	17
Bárány	»	12	15	6	8	7	9	—	—	7	10	9	12	—	—
Ürű — fiatal	»	18	23	—	—	15	21	—	—	—	—	17	21	6	10
Ürű — öreg	»	21	28	14	27	13	17	—	—	—	—	20	23	7	12
Mustrabirka	»	19	24	12	14	12	18	—	—	—	—	17	22	8	12
4. Sertésvásár.		Debreczen		Eperjes		Gyula		Karczag		Munkács		Nagy-Várad		Pápa	
Kan	drb	110	128	—	—	78	128	80	120	69	96	—	—	68	92
Kocza (anya)	»	110	133	68	115	60	145	80	120	65	92	70	97	54	80
Süldő 1 évesig	»	58	83	31	71	46	95	50	60	38	64	37	49	30	54

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

40. Az állatvásárok forgalma 1907-ben főbb piaczonkint.

b) Eladási árak.

Az állatnem és faj megnevezése	Egység (darab vagy pár)	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb
		ár koronákban													
1. Szarvasmarhavásár.		Munkács		Nagy-enyed		Torda		Ungvár		Zala-egerszeg		Körös		Zágráb	
Jármos ökör (magyar) — első minőségű	pár	779	821	705	1.095	870	1.005	830	925	846	1.467	—	—	—	—
Jármos ökör (magyar) — közép »	»	584	675	583	927	725	860	645	790	776	1.122	—	—	—	—
Jármos ökör (magyar) — alárend.»	»	450	509	526	699	595	690	475	765	698	872	—	—	—	—
Jármos ökör (magyar) — mustraökör	»	450	504	498	595	573	673	—	—	606	739	—	—	—	—
Jármos ökör (tarka) — első minőségű	»	742	795	695	1.070	—	—	790	885	907	1.731	600	900	1.068	1.365
Jármos ökör (tarka) — közép »	»	588	654	558	905	—	—	695	790	824	1.206	300	500	997	1.196
Jármos ökör (tarka) — alárend.»	»	462	511	494	735	—	—	570	665	722	907	250	350	860	1.015
Jármos ökör (tarka) — mustraökör	»	450	504	465	592	—	—	475	570	606	744	—	—	811	902
Magyar fajú tinó — 2 évesig	»	237	323	435	643	345	410	403	453	422	639	—	—	—	—
Magyar fajú tinó — 3 »	»	304	375	539	707	410	505	420	487	491	828	—	—	—	—
Magyar fajú tinó — 4 »	»	463	518	553	790	465	668	527	567	607	1.000	—	—	—	—
Tarka szőrű tinó — 2 évesig	»	253	324	423	618	—	—	403	457	456	686	200	400	313	423
Tarka szőrű tinó — 3 »	»	300	382	444	653	—	—	487	550	592	856	300	400	397	600
Magyar fajú tehén — fris fejős	drb	208	289	253	365	205	285	305	355	92	352	—	—	—	—
Magyar fajú tehén — borjas (hasas)	»	207	267	178	328	198	278	285	303	133	407	—	—	—	—
Magyar fajú tehén — levágásra	»	176	225	160	266	175	243	255	275	86	333	—	—	—	—
Tarka szőrű tehén — fris fejős	»	205	270	202	347	220	305	275	305	116	409	80	200	210	333
Tarka szőrű tehén — borjas (hasas)	»	208	257	169	297	230	320	255	275	133	456	100	250	287	380
Tarka szőrű tehén — levágásra	»	175	261	187	282	183	265	238	255	86	339	80	150	173	256
Magyar fajú üsző — 2 évesig	»	120	158	181	294	145	188	235	259	92	280	100	200	—	—
Magyar fajú üsző — 3 »	»	178	210	224	310	178	218	240	261	121	361	200	300	—	—
Magyar fajú üsző — előhasú	»	195	240	224	326	183	240	238	253	130	383	250	350	—	—
Tarka szőrű üsző — 2 évesig	»	136	174	186	270	155	203	220	248	127	358	100	200	120	200
Tarka szőrű üsző — előhasú	»	187	221	200	265	190	270	248	455	138	400	150	250	153	250
Borjú — szopós	»	26	49	71	109	33	48	48	58	23	66	30	80	23	77
Borjú — választ.(rúgott)	»	37	60	85	125	60	113	85	95	26	61	40	100	—	—
Bivalyökör	pár	—	—	325	475	530	635	—	—	—	—	—	—	—	—
Bivalytehén	drb	—	—	220	334	190	245	—	—	—	—	—	—	—	—
Bivalyborjú	»	—	—	63	135	30	105	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Lóvásár.		Sopron		Szászrégen		Szeged		Székes-fehérvár		Temesvár		Mitrovicza		Zágráb	
Igás ló — I. rendű nehéz	drb	667	967	—	—	488	700	325	775	350	538	250	450	500	700
Igás ló — II. r. könnyű	»	467	725	190	255	390	610	223	575	268	363	180	390	300	600
Igás ló — III. rend. (kis-gazda czélj.)	»	200	322	118	185	166	376	138	435	190	253	123	260	217	400
Kocsiló (nehéz)	»	300	595	295	398	480	722	200	475	325	563	—	—	400	500
» (könnyű)	»	210	558	253	320	384	60[illegible]	263	700	300	950	180	340	333	460
Hátasló	»	333	533	—	—	568	76[illegible]	258	1.225	375	1.500	167	600	—	—
Ló levágásra	»	50	127	100	140	104	230	45	160	68	158	—	—	60	140
Csikó 1 évesig	»	123	247	51	75	94	182	80	203	105	165	140	186	82	230
» 2 »	»	265	450	115	165	136	262	163	338	178	250	177	250	223	353
» 3 »	»	342	580	190	280	196	320	238	488	215	315	227	316	305	316
» 4 »	»	425	727	295	370	320	530	313	875	300	513	273	400	300	400
3. Juhvásár.		Lippa		Magyar-lápos		Nagy-szeben		Rima-szombat		Szászsebes		Mitrovicza		Vinkovcze	
Kos	drb	17	30	18	19	23	49	45	73	19	27	15	30	29	38
Anyajuh	»	18	29	17	22	18	33	35	43	18	25	24	32	28	35
Bárány	»	9	15	6	7	4	11	12	17	5	10	8	12	11	14
Ürű — fiatal	»	—	—	—	—	—	—	23	28	—	—	—	—	—	—
Ürű — öreg	»	—	—	—	—	—	—	25	30	—	—	—	—	—	—
Mustrabirka	»	11	20	18	18	13	27	18	21	—	—	—	—	—	—
4. Sertésvásár.		Szatmár-Németi		Szikszó		Temerin		Temesvár		Mitrovicza		Vinkovcze		Zágráb	
Kan	drb	75	92	60	100	99	161	74	162	87	113	57	86	—	—
Kocza (anya)	»	67	83	40	60	83	143	116	158	69	93	60	120	112	194
Süldő 1 évesig	»	45	56	20	30	34	50	41	84	28	50	17	60	22	149

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

41. A budapesti szarvasmarha-, borjú- és juhvásár forgalma 1881-től 1907-ig.*)

Év	Felhajtás									
	ökör	bika	bivaly	fejőstehén	vágótehén	borjú	juh	bárány	összesen	átlag hetenkint
	darab									
Átlag 1881—1885 ...	59.925	—	6.266	11.263	34.264	64.193	68.870	29.009	273.790	5.265
» 1886—1890 ...	97.204	2.167	4.232	11.532	43.466	99.595	88.778	38.091	385.065	7.405
» 1891—1895 ...	107.531	3.539	2.957	11.105	35.786	109.833	167.757	50.846	489.354	9.411
» 1896—1900 ...	114.928	6.408	5.022	7.066	42.428	131.506	99.678	45.887	452.923	8.710
» 1901—1905 ...	117.662	10.494	5.542	8.410	42.053	116.549	65.418	33.712	399.840	7.689
1906	82.891	10.053	4.147	36.847		93.050	43.463	29.110	299.561	5.761
1907	73.333	7.392	3.496	23.602		93.485	70.527		271.835	5.228

*) Lásd a 32. lapon levő 40. táblázathoz csatolt hasonló jelű megjegyzést.

42. A hasznos háziállatok betegségei az 1896—1900. és 1901—1905. évek átlagában, valamint 1907-ben.

Az állatok részletezése; év	Lépfene	Veszettség	Takonykór	Száj- és körömfájás	Ragadós tüdőlob	Himlő	Rüh	Orbánc	Bivalyvész	Sertésvész	Valamenyi ragadós betegs.	Egyéb betegségek	Összesen	A ragadós betegségekben elhullott, v. kiirtott összes állatok értéke 1000 kor.-ban	Az egyéb betegségekben elhullott, v. kiirtott összes állatok értéke 1000 kor.-ban
	következtében elhullott, vagy kiirtott állatok száma														
Magyarország.															
1. Ló.															
Átlag 1896—1900	207	16	1.035	—	—	—	83	—	—	—	1.341	9.593	10.934	253·4	1.832·6
» 1901—1905	492	15	615	—	—	—	373	—	—	—	1.495	[1])	1.495	[1])	[1])
1907	331	28	438	—	—	—	317	—	—	—	1.114	[1])	1.114	[1])	[1])
2. Szarvasmarha.															
Átlag 1896—1900	1.891	67	—	387	556	—	—	—	248	—	3.149	10.797	13.946	509·8	1.688·9
» 1901—1905	3.972	104	—	1.019	—	—	—	—	508	—	5.603	[1])	5.603	[1])	[1])
1907	5.045	185	—	127	—	—	—	—	300	—	5.657	[1])	5.657	[1])	[1])
3. Juh.															
Átlag 1896—1900	851	27	—	68	—	618	360	—	—	—	1.924	41.627	43.551	46·0	547·6
» 1901—1905	1.038	20	—	83	—	2.422	1.210	—	—	—	4.773	[1])	4.773	[1])	[1])
1907	1.761	68	—	—	—	3.094	366	—	—	—	5.289	[1])	5.289	[1])	[1])
4. Sertés.															
Átlag 1896—1900	—	62	—	20	—	16	—	12.189	—	326.975	339.262	17.406	356.668	10.586·9	545·9
» 1901—1905	8	110	—	209	—	—	—	23.494	4	153.633	177.458	[1])	177.458	[1])	[1])
1907	16	183	—	12	—	—	—	31.951	15	193.248	225.425	[1])	225.425	[1])	[1])
Hasznos háziállatok együtt.															
Átlag 1896—1900	2.949	172	1.035	475	556	634	443	12.189	248	326.975	345.676	79.423	425.099	11.396·1	4.615·0
» 1901—1905	5.510	249	615	1.311	—	2.422	1.583	23.494	512	153.633	189.329	[1])	189.329	[1])	[1])
1907	7.153	464	438	139	—	3.094	683	31.951	315	193.248	237.485	[1])	237.485	[1])	[1])
Horvát-Szlavonországok.															
1. Ló.															
Átlag 1896—1900	6	1	32	—	—	—	5	—	—	—	44	995	1.039	5·8	115·2
» 1901—1905	31	4	27	—	—	—	44	—	—	—	106	2.097	2.203	13·1	242·7
1907	48	3	44	—	—	—	10	—	—	—	105	1.868	1.973	30·8	345·4
2. Szarvasmarha.															
Átlag 1896—1900	176	8	—	9	3	—	—	—	3	—	199	2.401	2.600	23·2	224·9
» 1901—1905	406	15	—	2	—	—	—	—	47	—	470	3.281	3.751	55·9	363·3
1907	480	19	—	—	—	—	—	—	—	—	499	4.436	4.935	161·7	593·9
3. Juh.															
Átlag 1896—1900	5	—	—	—	—	7.348	—	—	—	—	7.353	2.734	10.087	71·7	26·5
» 1901—1905	7	1	—	—	—	86	—	—	—	—	94	1.130	1.224	0·5	11·2
1907	62	—	—	—	—	3	—	—	—	—	65	3.175	3.240	1·5	68·3
4. Sertés.															
Átlag 1896—1900	16	3	—	—	—	—	—	134	—	18.762	18.915	2.170	21.085	392·8	42·5
» 1901—1905	2	12	—	—	—	—	—	154	—	7.758	7.926	2.403	10.329	142·0	55·3
1907	—	19	—	—	—	—	—	389	—	8.116	8.524	2.747	11.271	332·7	73·8
Hasznos háziállatok együtt.															
Átlag 1896—1900	203	12	32	9	3	7.348	5	134	3	18.762	26.511	8.300	34.811	493·5	409·1
» 1901—1905	446	32	27	2	—	86	44	154	47	7.758	8.596	8.911	17.507	211·5	672·5
1907	590	41	44	—	—	3	10	389	—	8.116	9.193	12.226	21.419	526·7	1.081·4

[1]) Nincsenek adatok.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Év	Magyarország — Az állatorvosok száma — Állami: állategészségügyi felügyelőségeknél	törvényhatósági és járási szolgálatban	állategészségügyi hivatalóknál	belépő állomásoknál	budapesti állatvásári szolgálatban	egyéb szolgálatban	összesen	Helyhatósági: törvényhatósági és rend. tan. városi	községi	kör állatorvos	összesen	Magán	Mindössze	Horvát-Szlavonországok: Az országos kormány szolgálatában	Megyei és járási szolgálatban	Törvényh. jogú városi szolgálatban	Egyéb városok szolgálatában	Magánszolgálatban	Összesen
1902	6	536	11	9	17	30	609	125	74	88	287	161	1.057	4	79	5	3	8	99
1903	6	538	10	9	17	23	603	129	83	99	311	110	1.024	4	76	5	4	5	94
1904	7	544	9	12	21	31	624	135	90	110	335	100	1.059	4	81	5	5	5	100
1905	7	543	10	12	18	30	620	146	111	119	376	116	1.112	5	78	5	5	10	103
1906	8	546	9	12	18	33	626	152	112	127	391	117	1.134	5	78	5	6	—	94
1907	6	544	11	11	17	36	625	179	137	121	437	[1]163	1.225	5	83	5	7	—	100

[1]) A magángyakorlatot is űző cs. és kir. katonaállatorvosokkal együtt.

44. A kőbányai sertésforgalom és sertésárak 1907-ben.

a) Sertésforgalom.

Hónap	Az előző év végén maradt állomány	Felszállittatott: belföldről	Szerbiából	összesen	Elszállittatott: Budapestre	egyéb belföldre	Bécsbe	osztrák tartományokba	Németbirodalomba	Svájczba	szappangyárban feldolg.	összesen
	darab sertés											
Január	19.036	3.925	—	3.925	1.409	1.379	2.243	495	—	—	12	5.538
Február		3.510	—	3.510	927	1.321	941	103	—	—	19	3.311
Márczius		10.157	—	10.157	1.008	1.933	710	40	—	—	10	3.701
Április		7.094	—	7.094	1.088	1.771	1.177	—	—	—	9	4.045
Május		12.272	—	12.272	1.503	2.914	1.208	42	—	—	25	5.692
Június		10.139	—	10.139	1.329	3.246	1.204	148	—	—	21	5.948
Július		5.881	—	5.881	1.076	3.505	328	123	—	—	43	5.075
Augusztus		7.779	—	7.779	1.438	5.087	690	926	—	—	32	8.173
Szeptember		7.560	—	7.560	1.203	4.252	1.215	1.006	—	—	25	7.701
Október		4.867	—	4.867	1.769	4.491	2.052	863	—	—	31	9.206
November		4.383	—	4.383	2.296	4.309	2.379	1.319	—	—	55	10.358
Deczember		6.135	—	6.135	1.856	2.749	4.096	1.177	—	—	58	9.936
Összesen	19.036	83.702	—	83.702	16.902	36.957	18.243	6.242	—	—	340	78.684

b) Átlagárak.

Hónap	A magyar: nehéz	könnyü	öreg nehéz	vidéki	A szerbiai
	sertés átlagára kilogrammonkint fillérekben				
Január	128·25—129·25	128·50—129·50	—	—	—
Február	137·25—138·50	137·25—138·50	—	—	—
Márczius	145·20—146·40	145·60—146·80	—	—	—
Április	144·75—145·75	145·00—146·00	—	—	—
Május	138·80—140·60	140·60—142·80	—	—	—
Június	136·00—137·50	140·00—141·00	—	—	—
Július	134·25—135·25	137·25—138·25	—	—	—
Augusztus	134·60—135·60	136·00—137·00	—	—	—
Szeptember	133·00—134·25	134·50—135·75	—	—	—
Október	127·25—128·75	130·25—131·75	—	—	—
November	124·40—126·20	127·00—128·00	—	—	—
Deczember	121·75—123·25	124·25—125·00	—	—	—
Évi átlag	133·74—135·10	135·50—136·69	—	—	—

45. A budapest-ferenczvárosi sertéskonzumvásár forgalma és a napi átlagárak 1907-ben.

Hónap	Érkezett sertés	Napi árak[1]): nehéz fillér- töl	nehéz fillér- ig	könnyü fillér- töl	könnyü fillér- ig	Hónap	Érkezett sertés	Napi árak[1]): nehéz fillér- töl	nehéz fillér- ig	könnyü fillér- töl	könnyü fillér- ig	Hónap	Érkezett sertés	Napi árak[1]): nehéz fillér- töl	nehéz fillér- ig	könnyü fillér- töl	könnyü fillér- ig
Január	29.910	96	116	76	96	Május	25.642	96	116	80	112	Szeptember ...	25.259	100	112	84	120
Február	20.808	106	116	100	116	Június	23.553	96	116	66	110	Október	27.232	96	110	110	112
Márczius	17.678	100	122	88	114	Július	22.875	90	116	80	100	November ...	31.536	93	110	106	116
Április	18.392	101	122	64	110	Augusztus ...	27.264	100	115	104	110	Deczember ...	34.161	88	108	70	106

[1]) Élősúlyban, levonás nélkül, kilogrammonkint.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

46. A barcsi sertéspiacz forgalma az 1907. évben.

Hónap	Érkezett belföldről	Elszállíttatott: Barcsra	egyéb belföldre	Bécsbe	osztrák tartományokba	technikai czélra helyben feldolgoztatott	összesen
Január	1.135	11	3	142	244	1	401
Február	1.272	19	22	700	289	2	1.032
Márczius	3.501	15	68	760	196	3	1.042
Április	2.088	20	454	1.360	205	1	2.040
Május	1.758	33	113	819	273	2	1.240
Június	739	7	77	142	272	11	509
Július	947	11	95	2.211	25	6	2.348
Augusztus	869	4	42	1.814	88	1	1.949
Szeptember	1.130	2	20	151	272	11	456
Október	1.006	14	17	1.654	458	3	2.146
November	896	6	53	847	289	5	1.200
Deczember	746	2	38	598	369	2	1.009
Összesen	16.087	144	1.002	11.198	2.980	48	15.372

47. A budapesti gyapjú-piacz áralakúlásai az 1907. évben.*)

Minőség	Július	Október	Deczember
	hónapban jegyzett árak koronákban 100 kg.-onkint		
Hátonmosott.			
Legfinom. melegen mosott merino-posztógyapjú	560—620	570—630	—
Legfinom. hidegen mosott merinó-posztógyapjú	480—490	490—510	—
Finom posztógyapjú	—	400—460	—
Finom szövetgyapjú	344—376	400—420	—
Középfinom szövetgyapjú	332—350	350—380	330—360
Durva szövetgyapjú	310—330	310—330	290—310
Finom, melegen mosott fésűs gyapjú	—	—	—
Finom, hidegen mosott fésűs gyapjú	346—360	346—364	330—360
Középfinom fésűs gyapjú	292—344	302—344	290—320
Keresztezett, homokos, bogáncsos fésűs gyapjú	250—290	250—296	240—280
Czigája gyapjú	210—236	210—242	200—226
Raczka gyapjú	180—230	200—240	200—240
Legfinomabb báránygyapjú	—	600—700	—
Középfinom báránygyapjú	—	320—400	—
Közepes és durva báránygyapjú	—	200—350	200—280
Hegyvidéki fehér középfinom kétnyiretű gyapjú	—	—	290—296
Közepes és durva kétnyiretű gyapjú	—	—	—
Szennyes.			
Legfinomabb merino posztógyapjú	140—170	140—164	—
Finom szövetgyapjú	140—156	140—156	—
Középfinom szövetgyapjú	130—150	130—150	—
Durva szövetgyapjú	122—150	130—150	—
Finom fésűs gyapjú	160—190	160—170	150—156
Középfinom fésűs gyapjú	130—158	130—158	130—146
Keresztezett, homokos, bogáncsos fésűs gyapjú	130—150	126—150	120—146
Czigája gyapjú	132—164	130—182	—
Raczka gyapjú	94—120	104—126	104—126
Legfinomabb báránygyapjú	—	168—236	—
Középfinom báránygyapjú	—	132—186	—
Közepes és durva báránygyapjú	—	110—164	100—138

*) Elárvereztetett a júliusi aukczión 6.000, az októberin 4.500, összesen 10.500 bál.

48. A vajtermelésre berendezett falusi tejszövetkezetek működése 1907-ben Magyarországon.

Vármegye	A szövetkezetek	A szövetkezeti tagok	Az üzletrészek (tehenek)	A tagok által szállított tej mennyisége ezer literekben	A tagok által készített vaj ezer kilogrammokban	A szövetkezetek bevétele ezer koronákban
	száma					
a) Duna ba partja						
Bars vármegye	8	654	1.041	874	35	109
Esztergom vármegye	3	252	383	303	9	34
Hont »	5	302	569	624	27	76
Nógrád »	5	248	1.179	1.021	9	109
Nyitra »	3	524	677	868	31	121
Pozsony »	2	228	425	419	14	53
Trencsén »	7	436	1.110	967	39	117
Turócz »	1	37	113	30	1	3
Zólyom »	14	1.743	2.715	3.442	140	404
Összesen	48	4.424	8.212	8.548	305	1.026
b) Duna jobb partja.						
Baranya vármegye	92	9.338	14.662	13.196	503	1.495
Fejér »	5	493	831	364	—	40
Győr »	10	830	1.479	1.123	45	122
Komárom »	2	114	219	175	9	23
Moson »	21	2.048	3.792	3.893	102	462
Somogy »	11	832	1.385	1.172	27	224
Sopron »	41	3.403	5.244	6.448	337	694
Tolna »	44	5.637	9.404	8.221	292	963
Vas »	77	4.806	7.051	8.260	191	847
Veszprém »	35	2.619	3.49[illegible]	3.053	17	299
Zala »	67	4.99[illegible]	8.57[illegible]	6.953	276	720
Összesen	405	35.1[illegible]	56.13[illegible]	52.858	1.799	5.88[illegible]
c) Duna-Tisza köze.						
Bács-Bodrog vmegye	36	4.77[illegible]	7.2[illegible]	4.799	133	581
Csongrád »	3	355	436	425	10	63
Heves »	1	11	134	65	1	9
J.-N.-Szolnok »	2	118	398	550	21	66
P.-P.-S.-Kiskun »	7	766	1.079	1.133	6	162
Összesen	49	6.026	9.268	6.972	171	851
d) Tisza jobb partja.						
Gömör-Kishont vm.	3	122	204	165	7	15
Összesen	3	122	204	165	7	15
e) Tisza bal partja.						
Békés vármegye	4	839	1.587	1.506	42	198
Bihar »	2	194	334	221	5	24
Máramaros »	3	231	318	171	8	17
Szabolcs »	2	117	240	90	2	13
Szatmár »	—	—	—	—	—	—
Összesen	11	1.381	2.479	1. 988	57	252
f) Tisza-Maros szöge.						
Arad vármegye	8	984	1.312	725	29	103
Csanád »	2	25	38	50	—	5
Krassó-Szörény vm.	8	324	473	303	—	30
Temes vármegye	22	2.836	5.070	2.957	57	347
Torontál »	25	3.188	4.956	2.318	28	268
Összesen	65	7.357	11.849	6.353	114	753
g) Királyhágóntúl.						
Alsó-Fehér várm.	1	100	254	61	2	7
B.-Naszód vármegye	3	352	773	388	18	62
Brassó »	1	1.340	—	2.819	59	556
Csík »	—	—	—	—	—	—
Háromszék »	7	267	586	160	7	159
Hunyad »	1	—	—	—	—	—
Kis-Küküllő vmegye	1	106	250	146	5	18
Kolozs »	3	208	459	161	1	38
Maros-Torda »	25	2.114	3.063	1.539	63	214
Nagy-Küküllő »	—	—	—	—	—	—
Szeben »	3	482	577	570	26	78
Szolnok-Doboka »	4	655	1.441	372	16	52
Torda-Aranyos »	5	334	582	350	15	49
Udvarhely »	16	1.772	2.105	956	46	137
Összesen	70	7.730	10.090	7.522	258	1.370
Magyarorsz. összesen	651	62.156	98.237	84.406	2.711	10.186
1906. évi eredmény	622	59.153	99.344	80.613	2.606	9.452

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

49. A köztenyésztés emelésére kiosztott apaállatok, ezek értéke és az állatkiállításokon s díjazásokon kiosztott államdíjak 1907-ben Magyarországon.

Állattenyésztési kerületi m. k. felügyelőség	Vármegye	Kiosztatott bikákból magyar	bikákból piros tarka	bikákból pinzgaui	bikákból borzderes	bikákból bivaly-	kanokból[1] hús-	kanokból[1] zsír-	A kiosztott tenyész-apaállatok összes értéke	A kiosztott tenyész-apaállatok vételárából nyújtott kedvezmény	Tenyészállat-vásár és díjazásnál engedélyezett államdíjak	Az állattenyésztés emelésére engedélyezett államsegély mindössze
		fajta										
		darab							korona			
Balassagyarmat	Bars	—	57	—	—	—	—	33	123.580	12.666	4.400	17.066
	Hont	—	43	—	—	—	—	23				
	Nógrád	—	111	—	—	—	—	79				
Besztercze-bánya	Trencsén	—	30	177	—	—	13	—	103.033	12.316	3.100	15.416
	Turócz	—	—	19	—	—	4	—				
	Zólyom	—	12	29	—	—	1	1				
Budapest	Jász-N.-Szolnok	28	18	—	—	—	—	122	128.141	14.501	4.900	19.401
	Pest-P.-S.-Kiskun	20	93	—	—	—	—	198				
Debreczen	Hajdu	25	—	—	—	—	—	35	95.948	11.211	4.700	15.911
	Szabolcs	39	6	—	—	—	—	36				
	Szatmár	63	7	—	—	—	—	20				
Dés	Besztercze-Naszód	13	—	35	—	—	—	7	63.512	5.463	4.500	9.963
	Szilágy	23	—	—	—	—	—	—				
	Szolnok-Doboka	41	—	—	—	1	—	5				
Déva	Hunyad	—	17	243	—	—	3	42	169.146	19.986	3.300	23.286
	Alsó-Fehér	37	—	13	—	2	—	13				
Kassa	Abauj-Torna	—	35	15	—	—	—	18	101.932	12.663	4.800	17.463
	Sáros	—	—	28	—	—	4	4				
	Zemplén	17	86	—	—	—	6	4				
Kolozsvár	Kolozs	59	1	—	—	9	—	27	119.748	14.882	4.700	19.582
	Maros-Torda	58	2	9	—	—	—	25				
	Torda-Aranyos	38	—	23	—	1	—	20				
Komárom	Esztergom	—	31	—	—	—	—	18	91.230	10.765	3.300	14.065
	Győr	—	39	—	—	—	—	16				
	Komárom	3	78	—	—	—	—	28				
Liptószentmiklós	Árva	—	—	15	—	—	—	—	79.215	10.199	4.800	14.999
	Liptó	—	—	46	—	—	7	—				
	Szepes	—	—	94	—	—	20	—				
Máramarossziget	Máramaros	5	—	—	141	—	—	57	111.622	13.170	1.800	14.970
	Ugocsa	14	—	—	36	—	—	35				
Miskolcz	Borsod	15	40	—	—	—	—	16	129.870	15.954	3.500	19.454
	Gömör és K.-Hont	9	94	7	—	—	—	52				
	Heves	20	43	—	—	—	—	28				
Nagyszeben	Fogaras	6	—	20	—	22	9	27	93.629	7.678	2.600	10.278
	Szeben	—	—	84	—	6	7	15				
Nagy-Várad	Arad	13	37	36	—	—	—	65	143.735	15.886	4.700	20.586
	Békés	15	37	—	—	—	—	10				
	Bihar	57	16	1	—	—	—	57				
Pécs	Baranya	12	42	—	—	—	—	49	89.495	9.619	11.700	21.319
	Somogy	11	43	—	—	—	—	36				
	Tolna	2	7	—	—	—	—	14				
Pozsony	Moson	—	26	—	—	—	—	6	119.990	12.130	3.000	15.130
	Nyitra	—	92	—	—	—	16	16				
	Pozsony	—	75	—	—	—	13	16				
Segesvár	Kis-Küküllő	26	—	2	—	—	2	8	108.130	12.871	4.400	17.271
	Nagy-Küküllő	23	—	44	—	23	10	14				
	Udvarhely	58	4	3	—	1	6	12				
Sepsiszentgyörgy	Brassó	—	30	34	—	22	9	—	149.445	18.688	6.500	25.188
	Csík	38	8	—	—	1	4	19				
	Háromszék	16	58	—	—	5	—	13				
Szeged	Bács-Bodrog	54	52	—	—	—	4	317	145.277	18.858	5.400	24.258
	Csanád	—	28	—	—	—	—	54				
	Csongrád	28	24	—	—	—	10	13				
Székesfehérvár	Veszprém	4	38	—	—	—	—	19	69.822	8.301	2.300	10.601
	Fejér	—	62	—	—	—	—	38				
Szombathely	Sopron	—	15	—	—	—	—	18	82.604	8.938	5.800	14.738
	Vas	—	48	—	—	—	1	18				
	Zala	1	54	—	—	—	4	9				
Temesvár	Krassó-Szörény	—	79	31	—	—	—	64	347.592	40.506	7.600	48.106
	Temes	23	144	—	—	—	—	300				
	Torontál	74	97	—	—	—	4	306				
Ungvár	Bereg	27	—	—	37	—	—	55	98.117	10.541	1.900	12.441
	Ung	18	22	47	1	—	—	13				
Összesen		1.033	1.981	1.055	215	93	157	2.563	2,764.813	317.792	103.700	421.492

[1]) Ezenkivül 168 drb. tenyészkos, melyek értéke, valamint az azok után nyujtott kedvezményösszeg, a feltüntetett vonatkozó összegekben benfoglaltatik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

50. A méhészeti termelés Magyarországon 1896-tól 1907-ig.

É v	A méhcsaládok száma az év öszén		A termelt méz		A termelt viasz		Esett átlag egy méhcsaládra	
	mozgó szerkezetű kaptárokban	közönséges köpükben	mennyisége méter-mázsákban	értéke koronákban[1])	mennyisége méter-mázsákban	értéke (mmázsáját 200 kor.-ával számítva) koronákban	méz	viasz
							kilogrammokban	
1896	158.997	404.520	32.371	1,942.260	2.049	409.800	5·74	0·36
1897	196.735	443.512	32.432	1,945.920	2.235	447.000	5·05	0·35
1898	204.574	449.090	37.431	2,245.854	2.249	449.800	5·73	0·34
1899	212.191	447.899	33.518	2,815.512	2.319	463.800	5·08	0·35
1900	206.914	448.668	38.508	3,243.417	2.884	576.800	5·87	0·44
1901	202.014	362.604	30.899	2,595.329	1.844	369.041	5·47	0·33
1902	203.190	378.138	27.111	2,277.296	2.032	406.485	4·66	0·35
1903	206.736	355.120	29.991	2,519.244	1.926	385.200	5·34	0·34
1904	216.254	365.930	27.446	2,305.436	1.706	341.200	4·71	0·29
1905	211.427	375.930	31.466	2,643.203	2.020	404.000	5·36	0·34
1906	213.010	376.444	31.579	2,652.636	2.055	411.000	5·36	0·35
1907	217.937	377.063	32.406	2,722.104	2.839	567.800	5·45	0·48

[1]) A termelt méz értéke métermázsánkint 1898-ig 60, 1899-től 84 koronával számíttatott.

51. A méhészeti termelés Magyarországon 1907-ben vármegyénkint.

Országrész, vármegye	A községek száma, melyekre az adatok vonatkoznak	A méhcsaládok száma az év öszén		A termelt		Méhtermékek értéke koronákban
		mozgó szerkezetű kaptárokban	közönséges köpükben	méz	viasz	
				mennyisége méter-mázsákban		
a) **Duna bal partja.**						
Árva	96	908	1.052	191	8	17.644
Bars	217	2.272	6.340	427	23	40.468
Esztergom ...	52	1.990	2.239	362	12	32.808
Hont	185	2.297	2.304	398	27	38.832
Liptó	128	1.242	2.228	187	13	18.308
Nógrád	267	3.990	9.167	719	39	68.196
Nyitra	429	5.467	11.389	827	52	79.868
Pozsony	302	4.895	10.695	795	59	78.580
Trencsén	388	1.937	5.138	354	29	35.536
Turócz	96	1.445	1.264	136	12	13.824
Zólyom	137	2.808	2.651	279	19	27.236
Összesen	2.297	29.251	54.467	4.675	293	451.300
b) **Duna jobb p**						
Baranya ...	345	4.988	10.604	979	72	96.636
Fejér	102	7.776	6.598	896	66	88.464
Győr	87	2.089	6.206	526	41	52.384
Komárom ...	94	3.497	5.301	437	28	42.308
Moson	62	1.894	5.875	509	57	54.156
Somogy	304	2.967	14.527	1.984	89	184.456
Sopron	221	5.189	8.712	789	65	79.276
Tolna	118	7.992	8.986	793	69	80.412
Vas	529	5.791	17.642	1.238	87	121.392
Veszprém	168	4.067	7.819	927	52	88.268
Zala	436	2.853	11.897	1.124	76	109.616
Összesen	2.466	49.103	104.167	10.202	702	997.368
c) **Duna-Tisza köze.**						
Bács-Bodrog	124	11.567	3.840	786	76	81.224
Csongrád	19	2.764	1.596	269	14	25.396
Heves	122	3.578	4.310	295	47	34.180
J.-N.-Szolnok	55	21.486	1.938	1.043	51	97.812
P.-P.-S.-Kisk.	214	14.965	8.218	1.188	87	117.192
Összesen	534	54.360	19.[illegible]00	3.581	275	355.804
d) **Tisza jobb p.**						
Abauj-Torna	286	857	6.908	245	34	27.380
Bereg	243	339	3.037	120	27	15.480
Borsod	181	1.746	3.890	156	35	20.104
Gömör és K.-H.	287	1.348	3.520	298	63	37.632
Sáros	399	314	4.561	167	39	21.828
Szepes	232	2.360	5.209	234	47	29.056
Ung	293	376	4.831	226	35	25.984
Zemplén	441	1.787	7.284	401	39	41.484
Összesen	2.362	9.127	39.240	1.847	319	218.948
e) **Tisza bal partja**						
Békés	32	5.684	2.598	178	16	18.152
Bihar	493	3.997	8.272	395	39	40.980
Hajdu	20	1.839	2.067	84	11	9.256
Máramaros ..	204	1.114	9.956	647	78	69.948
Szabolcs	132	2.696	5.143	273	24	27.732
Szatmár	303	2.957	10.579	590	52	59.960
Szilágy	231	1.029	5.220	241	26	25.444
Ugocsa	79	87	923	56	12	7.104
Összesen	1.494	19.403	44.758	2.464	258	258.576
f) **Tisza-Maros szöge.**						
Arad	214	4.961	3.574	276	31	29.384
Csanád	33	2.725	351	34	9	4.656
Krassó-Szörény	242	4.859	8.697	449	64	50.516
Temes	225	5.522	5.604	360	52	40.640
Torontál	208	14.037	4.675	907	49	85.988
Összesen	922	32.104	22.901	2.026	205	211.184
g) **Királyhágóntúl.**						
Alsó-Fehér	174	1.187	5.697	175	39	22.500
Beszt.-Naszód	96	749	5.984	634	53	63.856
Brassó	28	1.796	583	141	18	15.444
Csík	65	3.288	6.041	878	52	84.152
Fogaras	74	657	2.036	59	14	7.756
Háromszék	101	2.814	5.274	637	49	63.308
Hunyad	348	1.095	8.715	289	78	39.876
Kis-Küküllő ..	117	831	3.897	147	17	15.748
Kolozs	236	2.573	9.664	1.056	85	105.704
Maros-Torda ...	204	1.876	7.459	738	81	78.192
Nagy-Küküllő	129	2.442	6.958	267	32	28.828
Szeben	87	1.369	3.652	142	27	17.328
Szoln.-Doboka	328	1.074	11.780	1.102	99	112.368
Torda-Aranyos	146	1.087	8.576	814	87	85.776
Udvarhely	134	1.751	5.314	532	56	55.888
Összesen	2.267	24.589	91.630	7.611	787	796.724
Magyarország ...	12.342	217.937	377.063	32.406	2.839	3,289.904

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

52. A selyemtenyésztés fejlődése 1899-től 1907-ig.

Közjogi alkatrész; év		A községek és pusztáik száma, a melyekben selyemtenyésztést üztek	A termelő családok száma	A termelők részére kiosztott pete (mennyisége kilogrammokban)	A termelt gubó (mennyisége kilogrammokban)	Termett átlag egy uncia (25 gramm) pete után gubó kilogrammokban	A selyemtermelők keresete a termelt gubók után (koronákban): összesen	átlag egy községre vagy pusztára	átlag egy családra	A selyemgyárakban és gubóraktárakban alkalmazottak keresete	Összes kereset, mely a selyemtermeléssel és a selyemiparral foglalkozóknak kifizettetett
Magyarország	1899	1.709	66.318	1.040	1,044.694	25	1,752.368	1.025	26	—	—
	1900	1.811	71.799	1.130	1,129.415	25	2,111.774	1.166	29	—	—
	1901	1.955	79.160	1.209	1,246.865	25	2,329.450	1.190	29	—	—
	1902	2.042	78.390	1.177	1,142.543	24	2,059.059	1.008	26	—	—
	1903	2.242	90.728	1.291	1,459.428	29	2,656.400	1.185	29	1,567.871	4,224.271
	1904	2.234	94.480	1.356	1,394.174	25	2,438.705	1.091	25	1,529.417	3,968.122
	1905	2.389	92.609	1.333	1,682.084	30	2,952.168	1.235	31	1,594.413	4,546.581
	1906	2.462	87.724	1.280	1,545.822	30	2,643.017	1.077	31	1,522.996	4,166.013
	1907	2.372	62.603	932	1,211.867	32	2,471.716	1.042	39	1,480.000	3,951.716
Horvát-Szlavonországok	1899	565	13.610	213	200.034	25	330.423	585	24	—	—
	1900	619	16.026	253	224.705	22	405.493	655	25	—	—
	1901	575	16.728	260	229.799	22	420.224	731	25	—	—
	1902	625	16.215	232	199.581	21	359.568	575	22	—	—
	1903	623	16.909	239	247.291	26	447.903	719	26	124.014	571.917
	1904	589	18.232	261	239.278	22	421.240	715	23	124.000	545.240
	1905	584	17.181	255	277.129	27	495.694	848	28	125.650	621.344
	1906	558	15.626	236	230.860	24	402.140	720	25	118.860	521.000
	1907	542	11.113	161	195.288	30	402.316	742	36	120.000	522.316
Magyarbirodalom	1899	2.274	79.928	1.253	1,244.728	25	2,082.791	916	26	1,056.281	3,139.072
	1900	2.430	87.825	1.383	1,354.120	24	2,517.267	1.036	28	1,278.612	3,795.879
	1901	2.530	95.888	1.469	1,476.664	25	2,749.674	1.086	28	1,448.805	4,198.479
	1902	2.667	94.605	1.409	1,342.124	23	2,418.627	907	26	1,538.283	3,956.910
	1903	2.865	107.637	1.530	1,706.719	28	3,104.303	1.083	29	1,691.885	4,796.188
	1904	2.823	112.712	1.617	1,633.452	25	2,859.945	1.013	25	1,653.417	4,513.362
	1905	2.973	109.790	1.588	1,959.213	30	3,447.862	1.159	31	1,720.063	5,167.925
	1906	3.020	103.350	1.516	1,776.682	29	3,045.157	1.008	29	1,641.856	4,687.013
	1907	2.914	73.716	1.093	1,407.155	32	2,874.032	986	39	1,600.000	4,474.032

53. A selyemtenyésztés és szederfatenyésztés állapota 1907-ben a jelentékenyebb selyemtermelő vármegyék feltüntetésével.

Közjogi alkatrész; vármegye	Selyemtenyésztés: A községek és pusztáik száma, a melyekben selyemtenyésztés üzetett	A termelő családok száma	Termeltetett összesen selyemgubó kilogrammokban	A termelők keresete termelt gubók után koronákban	Szederfatenyésztés: szederfa-magot (liter)	A selyemtenyésztési felügyelőség kiosztott 2—3 éves szederfa-csemetét (darabot)	kiültetésre alkalmas szederfát (darabot)	Községek saját faiskolájukból végleges helyre kiültettek szederfát	Végleges helyre kiültettetett az egész megyében szederfa összesen
Magyarország.									
Arad vármegye	102	1.940	38.847	78.962	1·5	169.395	6.002	9.012	15.014
Bács-Bodrog vármegye	128	21.406	433.775	880.945	1.083·0	485.626	6.508	42.954	49.462
Baranya vármegye	165	1.438	33.784	69.149	2·5	172.412	6.633	10.210	16.843
Csanád »	27	717	13.539	27.124	—	56.145	4.517	2.042	6.559
Fejér »	66	592	10.512	20.470	4·0	95.970	2.895	3.710	6.605
Győr »	17	126	2.283	4.401	—	28.700	—	1.164	1.164
Krassó-Szörény vármegye	234	4.997	101.165	207.968	410·0	524.644	3.537	13.902	17.439
Pest-Pilis-Solt-Kiskun várm.	93	722	11.370	22.471	152·5	537.406	2.150	14.159	16.309
Somogy vármegye	133	817	16.404	33.653	34·0	152.070	2.583	7.906	10.489
Sopron »	56	433	9.764	19.950	—	39.150	2.148	2.848	4.996
Temes »	213	9.971	192.856	395.909	215·0	508.813	13.182	19.983	33.165
Tolna »	122	2.178	49.788	101.153	—	140.179	3.468	8.834	12.302
Torontál »	200	13.893	248.808	509.560	181·5	495.647	10.540	37.686	48.226
Zala »	75	352	4.943	10.275	5·5	140.850	935	1.658	2.593
Más vármegyék	741	3.021	44.029	89.726	263·0	2,099.701	36.587	39.042	75.629
Összesen	**2.372**	**62.603**	**1,211.867**	**2,471.716**	**2.352·5**	**5,646.708**	**101.685**	**215.110**	**316.795**
Horvát-Szlavonországok.									
Belovár-Körös vármegye	41	350	5.174	10.432	4·0	—	1.805	—	1.805
Pozsega vármegye	134	1.689	29.907	63.312	28.5	—	4.352	—	4.352
Szerém »	188	7.192	131.118	268.752	6·0	—	5.243	—	5.243
Verőcze »	116	1.411	23.376	48.217	—	—	1.343	—	1.343
Zágráb »	34	241	3.264	6.597	5·0	—	1.324	—	1.324
Más vármegyék	29	230	2.449	5.006	1·0	—	1.214	—	1.214
Összesen	**542**	**11.113**	**195.288**	**402.316**	**44·5**	—	**15.281**	—	**15.281**
Magyarbirodalom összesen	**2.914**	**73.716**	**1,407.155**	**2,874.032**	**2.397·0**	**5,646.708**	**116.966**	**215.110**	**332.076**

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

54. Erdőőri szakiskolák 1907-ben Magyarországon.

Szakiskola	Tiszti és altiszti személyzet: igazgató	tanársegéd	erdőgyakornok	főerdőőr és erdőőr	A szakiskola kezelése alatt áll: erdő (hektár)	csemetekert (hektár)	növénytani kert (hektár)	Az 1906/907-iki tanévben volt a (tanulók száma)	A teljes kiképzést nyert (tanulók száma)	Az 1906. év október havában (tanulók száma): az állam költségére felvett	magánosok felvett	saját felvett	Összesen (tanulók száma)	Az 1907. évben szállított facsemete mennyisége (ezer drb.)
Görgényszentimre [1]) ...	1	1	—	2	781·6	11·5	7·5	46	46	21	2	2	25	980
Királyhalma [2])	1	1	—	1	382·9	15·5	7·9	24	9	12	1	1	14	980
Liptóújvár [1])	1	1	—	1	177·8	7·7	19·5	47	28	18	1	3	22	3.165
Vadászerdő [2])	1	1	1	4	688·5	15·3	13·2	37	17	15	3	3	21	1.806
Összesen	4	4	1	8	2.030·8	50·0	48·1	154	100	66	7	9	82	6.931

Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold. — [1]) A szakiskolával meteorológiai megfigyelő- és erdészeti kisérleti állomás kapcsolatos. — [2]) A szakiskolával meteorológiai és a talaj nedvességét megfigyelő, továbbá erdészeti kisérleti állomás kapcsolatos.

55. Az erdőőri szakvizsgák eredménye Magyarországon 1901-től 1907-ig.

A vizsga eredménye	1901-ben	1902-ben	1903-ban	1904-ben	1905-ben	1906-ban	1907-ben	1901-ben	1902-ben	1903-ben	1904-ben	1905-ben	1906-ben	1907-ben
	abszolut számokban							százalékokban						
Vizsgázott összesen	315	305	313	308	282	267	299	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0
A vizsgát letette:														
Kitünő eredménynyel	37	28	30	34	30	19	32	11·8	9·2	9·6	11·1	10·7	7·1	11·5
Jó »	88	89	77	79	75	73	83	27·9	29·2	24·7	25·6	26·6	27·4	29·7
Kielégitő »	145	123	139	147	129	137	152	46·0	40·3	44·3	47·7	45·7	51·3	47·3
Megbukott	45	65	67	48	48	38	32	14·3	21·3	21·4	15·6	17·0	14·2	11·5

56. Az állam által kopár területek befásitására, vágásterületek felujitására s egyéb erdősitési czélokra adományozandó csemeték termelésének czéljaira fentartott csemetekertek 1892-től 1907-ig.*)

É v		M. kir. erdőszakiskolák által kezelt csemetekertek: száma	kiterjedése hektárokban	fentartási költsége koronákban	Állami erdőhivatal által kezelt csemetekertek: száma	kiterjedése hektárokban	fentartási költsége koronákban	Összes csemetekertek: száma	kiterjedése hektárokban	fentartási költsége koronákban
	1892	3	34	17.501	37	52	39.747	40	86	57.248
	1893	3	35	16.776	36	53	53.304	39	88	70.080
	1894	4	47	20.700	32	51	30.114	36	98	50.814
	1895	4	53	22.962	34	51	33.810	38	104	56.772
Átlag	1891—1895	*3*	*40*	*17.882*	*35*	*51*	*38.156*	*38*	*91*	*56.038*
	1896	4	53	26.351	37	59	39.841	41	112	66.192
	1897	4	57	42.704	42	97	46.434	46	154	89.138
	1898	4	57	34.557	65	150	168.288	69	207	202.845
	1899	4	57	36.629	66	166	157.742	70	223	194.371
	1900	4	58	41.462	84	171	171.343	88	229	212.805
Átlag	1896—1900	*4*	*56*	*36.341*	*59*	*129*	*116.729*	*63*	*185*	*153.070*
	1901	4	60	47.463	127	240	221.246	131	300	268.709
	1902	4	50	63.740	132	258	314.809	136	308	378.549
	1903	4	50	51.412	145	282	269.480	149	332	320.892
	1904	4	50	44.893	148	312	253.723	152	362	298.616
	1905	4	50	50.537	149	326	267.886	153	376	318.423
Átlag	1901—1905	*4*	*52*	*51.609*	*140*	*284*	*265.429*	*144*	*336*	*317.038*
	1906	4	42	43.585	142	319	308.793	146	361	352.378
	1907	4	42	49.824	147	341	429.723	151	383	479.547

Egy hektár = 1·737726 kataszter hold. — *) Erre a czélra szolgálnak részben a kincstári erdőhatóságok által kezelt csemetekertek is, mely csemetekertek számát és kiterjedését lásd a 135. lapon.

Jegyzetek a 46. laphoz. [1]) Két, Szolnok-Doboka vármegyében fekvő erdőbirtok a beszterczei m. kir. állami erdőhivatal kezelésébe tartozik. — [2]) A kezelésért az erdőbirtokosok a beszterczei m. kir. erdőigazgatóság, illetőleg a naszódvidéki községek javára 3.573 koronát fizetnek. — [3]) Erzsébetváros Nagy-Küküllő vármegyében fekvő erdeje a dicsőszentmártoni m. kir. állami erdőhivatal kezelésébe tartozik. — [4]) Légrád község Somogy vármegyében fekvő erdeje a zalaegerszegi m. kir. állami erdőhivatal kezelésébe tartozik. — [5]) Bányakincstári birtok. — [6]) Állami iskolai birtok. — [7]) Telepes birtok. — [8]) Magán erdőbirtok. — [9]) A beszterczei m. kir. erdőigazgatóság kezelése alá tartozó erdőbirtokok közül Kissajó község 266 hektárnyi erdőrészlete Kolozs vármegyében fekszik. — [10]) A beszterczei m. kir. erdőigazgatóság összes költségeit megtéritik a birtokosok az államnak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

57. Az állami erdőhivatalok által kezelt csemetekertek 1907-ben.

Folyó szám	M. kir. állami erdőhivatal	A csemetekertek		Az év folyamán kiutalványoztatott										Készlet az év végén
				az állam által kezelt erdőbirtokok vágásainak felújítására			az állam által kezelt kopár területek befásitására			a nem az állam által kezelt kopár s egyéb területek befásítására			együtt	
		száma	kiterjedése hektárakban	tölgy	egyéb lombfa	fenyő	ákácz	egyéb lombfa	fenyő	ákácz	egyéb lombfa	fenyő		
				csemete ezer darab										
1	Budapest	1	13·2	107	147	60	25	20	52	641	306	—	1.358	879
2	Nyitra	5	9·8	612	91	930	600	—	797	—	—	—	3.030	3.461
3	Trencsén	2	1·4	173	305	112	350	—	40	—	—	—	980	1.457
4	Alsókubin	3	3·7	—	—	871	5	—	—	—	—	—	876	4.763
5	Liptószentmiklós	2	3·1	—	—	1.553	—	—	306	—	—	294	2.153	2.692
6	Beszterczebánya	1	2·9	26	39	368	244	—	31	225	18	—	951	357
7	Balassagyarmat	7	35·5	297	1.481	244	3.736	—	77	696	—	240	6.771	3.089
8	Rimaszombat	4	8·0	461	370	—	789	—	—	—	150	—	1.770	1.837
9	Lőcse	2	2·3	—	—	498	—	—	24	—	—	58	580	5.222
10	Eperjes	5	7·7	240	25	602	446	10	235	—	—	15	1.573	3.189
11	Sátoraljaújhely	8	15·0	764	286	179	695	46	42	151	4	—	2.167	4.845
12	Ungvár	3	1·7	366	40	—	141	—	—	—	—	—	547	922
13	Beregszász	4	6·9	679	204	—	191	34	—	264	—	—	1.372	1.634
14	Máramarossziget	6	6·1	52	517	750	95	2	1	—	—	—	1.417	2.565
15	Nagykároly	3	12·0	213	235	—	102	5	—	173	—	—	728	28
16	Nagy-Várad	1	1·2	81	—	—	60	—	—	—	—	—	141	—
17	Zilah	2	2·0	38	33	—	110	—	—	—	—	—	181	636
18	Dés	2	1·9	10	—	—	30	—	—	—	—	—	40	2.070
19	Beszterczе	1	1·8	320	13	—	7	—	—	—	—	475	815	—
20	Kolozsvár	6	9·4	160	10	88	485	—	132	—	—	15	890	5.540
21	Torda	9	14·9	105	16	—	823	286	803	—	—	—	2.033	3.367
22	Maros-Vásárhely	7	7·6	75	128	37	412	38	58	—	—	—	748	1.983
23	Csíkszereda	4	10·2	58	170	3.961	19	5	576	435	—	—	5.224	3.940
24	Székelyudvarhely	5	5·7	176	—	2.120	68	63	376	—	—	—	2.803	6.429
25	Sepsiszentgyörgy	3	3·3	295	54	456	339	27	106	147	—	—	1.424	2.498
26	Brassó	1	2·1	—	86	21	13	11	—	—	—	—	131	733
27	Fogaras	4	3·6	708	41	983	154	—	65	—	59	603	2.613	—
28	Segesvár	4	9·7	133	68	84	1.212	280	30	—	—	—	1.807	2.745
29	Nagyszeben	2	1·6	30	110	498	18	—	277	—	—	—	933	970
30	Dicsőszentmárton	1	4·2	46	38	—	260	71	60	—	—	—	475	490
31	Nagyenyed	1	7·6	145	172	—	1.935	210	—	—	15	—	2.477	1.522
32	Déva	6	15·7	639	160	1.066	754	465	1.349	—	—	—	4.433	9.547
33	Arad	1	1·7	102	208	30	607	7	121	13	190	19	1.297	438
34	Temesvár	6	11·3	42	26	—	1.675	34	—	—	—	—	1.777	1.012
35	Szeged	7	39·1	51	1.426	424	—	—	—	3.165	—	3	5.069	2.879
36	Ujvidék	3	2·9	—	163	—	—	—	—	—	—	—	163	110
37	Pécs	2	4·0	308	399	35	420	2	—	—	6	—	1.170	522
38	Kaposvár	3	13·2	394	218	265	211	53	539	13	269	—	1.962	521
39	Zalaegerszeg	3	12·9	455	853	188	415	62	—	548	—	—	2.521	651
40	Szombathely	2	3·9	349	329	584	—	—	—	—	—	—	1.262	1.473
41	Sopron	1	2·5	116	168	11	62	—	—	15	—	—	372	474
42	Komárom	1	8·1	54	275	—	136	30	—	176	87	—	758	714
43	Veszprém	2	9·8	—	489	97	148	17	100	182	29	—	1.062	1.380
44	Fiume	1	0·7	—	—	—	1	30	28	—	—	1	60	116
	Összesen	147	341·9	8.880	9.393	17.115	17.793	1.808	6.225	6.844	1.133	1.723	[1]) 70.914	[2]) 89.700

Egy hektár = 1·757788 kataszteri hold.

[1]) Ezenkivül 370.000 drb. eperfa-csemete a selyemtenyésztési felügyelőség rendelkezésére bocsáttatott.

[2]) Ebből 10,574.000 tölgyfa, 20,403.000 ákácz, 4,598.000 egyéb lombfa és 54,125.000 fenyő.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

58. A kopár területek beerdősítésére ingyen kiosztott csemetemennyiség és az azzal eszközölt erdősítések Magyarországon 1907-ben, törvényhatóságonkint.

Országrész, törvényhatóság	A kopár területek beerdősítéséhez ingyen kiszolgáltatott: csemete mennyisége (1000 db.)	csemetével betűltetett terület (hektár)	csemetével eszközölt erdősítések sikerei (%-ban)	Ingyen csemetében részesített birtokosok száma	Állami pénzsegélyben v. jutalomban részesített birtokosok száma	Sikeres erdősítésért kiosztott áll. pénzsegély vagy jutalom (koronákban)
a) **Duna bal partja.**						
Árva vármegye ...	189	31	85	5	1	15
Bars » ...	427	31	70	38	14	285
Esztergom » ...	19	3	75	3	1	50
Hont » ...	779	92	70	133	47	1.800
Selmecz- és Bélabánya tjv.	—	—	—	—	—	—
Liptó vármegye ...	724	100	73	21	10	2.639
Nógrád » ...	1.744	257	75	167	56	4.487
Nyitra » ...	1.646	133	75	86	21	5.658
Pozsony » ...	1.154	102	65	58	11	1.808
Pozsony tjv.	—	—	—	—	—	—
Trencsén vármegye	664	91	72	71	32	3.691
Turócz »	194	31	72	15	3	245
Zólyom »	294	35	35	24	9	729
Összesen	**7.834**	**906**	—	**621**	**205**	**21.407**
b) **Duna jobb partja.**						
Baranya vármegye	362	42	75	44	14	645
Pécs tjv.	—	—	—	—	—	—
Fejér vármegye ...	250	24	60	11	3	531
Székesfehérvár tjv.	—	—	—	—	—	—
Győr vármegye ...	124	21	80	6	2	310
Győr tjv.	—	—	—	—	—	—
Komárom vármegye	162	24	85	18	7	735
Komárom tjv. ...	—	—	—	—	—	—
Moson vármegye ...	106	10	65	2	1	30
Somogy » ...	1.188	115	70	51	8	780
Sopron » ...	100	17	80	13	5	360
Sopron tjv.	—	—	—	—	—	—
Tolna vármegye ...	310	29	60	13	2	272
Vas » ...	132	11	70	18	—	—
Veszprém » ...	164	20	75	24	6	330
Zala » ...	713	67	72	59	3	275
Összesen	**3.611**	**380**	—	**259**	**51**	**4.268**
c) **Duna-Tisza köze.**						
Bács-Bodrog vm. ...	161	20	80	13	—	—
Baja tjv.	—	—	—	—	—	—
Szabadka tjv.	—	—	—	—	—	—
Ujvidék tjv.	—	—	—	—	—	—
Zombor tjv.	—	—	—	—	—	—
Csongrád vármegye	35	4	84	12	—	—
Hódmező-Vásárhely tjv.	—	—	—	—	—	—
Szeged tjv.	—	—	—	—	—	—
Heves vármegye ...	182	23	70	7	—	—
Jász-Nagyk.-Szolnok vármegye	64	11	75	4	—	—
Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye ...	1.235	63	75	78	8	2.225
Budapest székesfőváros	—	—	—	—	—	—
Kecskemét tjv.	—	—	—	—	—	—
Összesen	**1.677**	**121**	—	**114**	**8**	**2.225**
d) **Tisza jobb partja.**						
Abauj-Torna vm. ...	754	69	60	76	18	2.131
Kassa tjv.	—	—	—	—	—	—
Bereg vármegye ...	105	9	66	2	2	400
Borsod » ...	343	37	60	22	16	1.044
Gömör és K.-H. vm.	410	30	70	59	11	203
Sáros vármegye ...	208	33	75	21	29	860
Szepes » ...	134	31	70	35	23	665
Ung » ...	117	10	74	12	19	829
Zemplén » ...	677	81	71	39	30	1.790
Összesen	**2.748**	**300**	—	**266**	**148**	**7.922**
e) **Tisza bal partja.**						
Békés vármegye ...	3	1	80	1	—	—
Bihar » ...	242	41	75	26	2	450
Nagyvárad tjv. ...	—	—	—	—	—	—
Hajdu vármegye ...	70	9	70	1	—	—
Debreczen tjv. ...	—	—	—	—	—	—
Máramaros vmegye	86	13	55	9	2	417
Szabolcs » ...	483	46	60	5	—	—
Szatmár » ...	100	11	75	1	—	—
Sz.-Németi tjv. ...	—	—	—	—	—	—
Szilágy vármegye ...	318	44	80	18	1	480
Ugocsa » ...	282	13	75	17	5	990
Összesen	**1.584**	**178**	—	**78**	**10**	**2.337**
f) **Tisza-Maros szöge.**						
Arad vármegye ...	548	63	60	36	59	5.576
Arad tjv.	—	—	—	—	—	—
Csanád vármegye ...	—	—	—	—	—	—
Krassó-Szörény vm.	892	110	65	33	65	6.465
Temes vármegye ...	725	88	70	70	13	1.590
Temesvár tjv. ...	—	—	—	—	—	—
Versecz tjv.	—	—	—	—	—	—
Torontál vármegye	200	26	79	13	—	—
Pancsova tjv.	—	—	—	—	—	—
Összesen	**2.365**	**287**	—	**152**	**137**	**13.631**
g) **Királyhágóntúl.**						
Alsó-Fehér vmegye	2.464	252	60	57	42	17.829
Beszt.-Naszód vm.	14	—	80	2	—	—
Brassó »	2	1	65	1	11	4.160
Csík »	666	116	50	14	1	40
Fogaras »	597	89	60	46	25	1.156
Háromszék »	638	66	40	55	15	1.024
Hunyad »	2.079	263	55	55	41	8.920
Kis-Küküllő »	389	51	50	36	9	870
Kolozs »	649	50	65	33	34	5.953
Kolozsvár tjv. ...	—	—	—	—	—	—
Maros-Torda vm.	768	57	65	44	24	2.826
M.-Vásárhely tjv.	—	—	—	—	—	—
Nagy-Küküllő vm.	3.677	270	70	95	17	1.392
Szeben » ...	639	110	50	37	13	3.000
Sz.-Doboka » ...	48	5	65	11	26	2.725
T.-Aranyos » ...	2.118	196	50	78	30	9.222
Udvarhely » ...	756	102	40	52	18	1.888
Összesen	**15.504**	**1.628**	—	**616**	**306**	**61.005**
h) **Fiume v. és ker.**	**80**	**9**	**60**	**5**	—	—
Magyarország össz.	**35.403**	**3.809**	—	**2.111**	**865**	[1]**112.795**

Egy hektár = 1·757736 kataszteri hold. — [1]) Ebben 14 birtokosnak 8.100 K. jutalomdíja is benfoglaltatik.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Országrész, törvényhatóság	Az év folyamán erdősitendő volt: a 17. §. alá tartozó	Az év folyamán erdősitendő volt: a magán	Az év folyamán erdősittetett: a 17. §. alá tartozó	Az év folyamán erdősittetett: a magán	Elő nem irt erdősités
	terület ből hektár				
a) **Duna bal partja.**					
Árva vármegye ...	987	—	819	—	—
Bars » ...	578	144	406	58	24
Esztergom» ...	222	17	213	17	32
Hont » ...	1.524	863	1.045	840	48
Selmecz- és Bélabánya tjv.	44	—	44	—	—
Liptó vármegye ...	1.775	29	835	9	11
Nógrád » ...	644	2.302	452	2.302	205
Nyitra » ...	1.003	424	826	422	45
Pozsony » ...	549	287	469	208	14
Pozsony tjv.	13	—	13	—	—
Trencsén vmegye	1.219	291	575	102	—
Turócz » ...	517	303	438	256	18
Zólyom » ...	2.167	431	1.526	403	153
Összesen	**11.242**	**5.091**	**7.661**	**4.617**	**550**
b) **Duna jobb partja.**					
Baranya vmegye ...	1.069	315	780	292	49
Pécs tjv.	28	—	28	—	5
Fejér vármegye ...	264	—	231	—	107
Székesfehérvár tjv.	—	—	—	—	—
Győr vármegye ...	123	196	108	173	3
Győr tjv.	2	—	2	—	—
Komárom vmegye	338	248	252	202	11
Komárom tjv. ...	—	—	—	—	—
Moson vármegye ...	214	117	172	104	37
Somogy » ...	1.032	403	884	328	—
Sopron » ...	1.297	—	1.001	—	—
Sopron tjv.	108	—	108	—	—
Tolna vármegye ...	358	173	289	144	—
Vas » ...	737	—	691	—	—
Veszprém » ...	788	489	638	449	108
Zala » ...	1.429	31	1.131	10	25
Összesen	**7.787**	**1.972**	**6.315**	**1.702**	**345**
c) **Duna-Tisza köze.**					
Bács-Bodrog vm. ...	150	—	119	—	—
Baja tjv.	—	—	—	—	—
Szabadka tjv. ...	224	—	197	—	—
Ujvidék tjv.	6	—	6	—	—
Zombor tjv.	—	—	—	—	—
Csongrád vmegye ...	26	—	3	—	—
Hódmező-Vásárhely tjv.	—	—	—	—	—
Szeged tjv.	128	—	16	—	—
Heves vármegye ...	1.065	105	567	105	—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye ...	5	—	5	—	—
Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye ...	627	64	400	49	—
Budapest sz.-főv.	26	—	21	—	4
Kecskemét tjv. ...	137	—	137	—	1
Összesen	**2.394**	**169**	**1.471**	**154**	**5**
d) **Tisza jobb partja.**					
Abauj-Torna vm. ...	1.024	130	575	57	3
Kassa tjv.	211	—	72	—	—
Bereg vármegye ...	1.887	—	1.047	—	—
Borsod » ...	949	216	578	183	—
Gömör és K.-Hont	3.006	69	2.085	69	24
Sáros vármegye ...	1.387	360	402	88	—
Szepes » ...	1.738	1.032	1.198	166	—
Ung » ...	1.124	147	863	90	16
Zemplén » ...	1.633	13	685	13	—
Összesen	**12.959**	**1.967**	**7.505**	**666**	**43**
e) **Tisza bal partja.**					
Békés vármegye ...	123	35	120	35	—
Bihar » ...	3.812	869	3.572	869	—
Nagy-Várad tjv.	5	—	5	—	—
Hajdu vármegye ...	198	—	186	—	—
Debreczen tjv. ...	966	—	379	—	—
Máramaros vm. ...	4.087	1.073	2.773	81	—
Szabolcs » ...	88	83	88	83	—
Szatmár » ...	1.018	458	764	242	—
Sz.-Németi tjv. ...	56	—	56	—	—
Szilágy vármegye	442	161	421	161	—
Ugocsa » ...	111	41	91	—	—
Összesen	**10.906**	**2.720**	**8.455**	**1.471**	—
f) **Tisza-Mar. szöge.**					
Arad vármegye ...	842	—	331	—	—
Arad tjv.	—	—	—	—	—
Csanád vármegye	21	—	7	—	—
Krassó-Szörény vm.	4.434	242	2.326	155	93
Temes vármegye ...	1.476	311	1.094	164	46
Temesvár tjv. ...	—	—	—	—	—
Versecz tjv.	9	—	9	—	—
Torontál vmegye ...	171	—	49	—	—
Pancsova tjv. ...	2	—	2	—	—
Összesen	**6.955**	**553**	**3.818**	**319**	**139**
g) **Királyhágóntúl.**					
Alsó-Fehér vm. ...	633	—	303	—	79
B.-Naszód » ...	2.476	—	2.083	—	—
Brassó » ...	1.048	—	784	—	17
Csík » ...	3.242	—	1.610	—	—
Fogaras » ...	1.045	—	657	—	—
Háromszék » ...	936	—	548	—	—
Hunyad » ...	7.262	—	4.699	—	45
Kis-Küküllő vm. ...	73	—	28	—	—
Kolozs » ...	2.126	159	939	155	48
Kolozsvár tjv. ...	45	—	36	—	—
Maros-Torda vm. ...	1.644	—	341	—	—
M.-Vásárhely tjv.	2	—	2	—	—
Nagy-Küküllő vm.	1.453	—	983	—	158
Szeben » ...	1.284	—	752	—	30
Sz.-Doboka » ...	1.725	—	1.020	—	2
T.-Aranyos » ...	1.392	25	645	—	116
Udvarhely » ...	957	—	793	—	—
Összesen	**27.343**	**184**	**16.223**	**155**	**495**
h) **Fiume v. és ker.**	25	—	9	—	—
Magyarorsz. össz. ...	**79.611**	**12.656**	**51.457**	**9.084**	**1.577**

Egy ke = 1·78798 katasztri hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

60. Az állam által kezelt erdők és kopár területek száma és kiterjedése, valamint birtokosaik által az állami kezelésért fizetendő évi átalányok 1907-ben Magyarországon.

M. kir. állami erdőhivatal	Törvényhatóság	Az erdőbirtokok: száma	Az erdőbirtokok: kiterjedése hektárokban	Az állami kezelésért megállapított évi átalány koronákban
A[1]) Az 1898: XIX. t.-cz. alapján kezelt erdők és kopár területek.				
Budapest	Jász-N.-Szolnok vm.	20	319	347
	Pest-P.-Solt-K. »	101	9.527	4.819
	Kecskemét tjv.	2	41	27
	Összesen	123	9.887	5.193
Nyitra	Nyitra vármegye	425	32.534	11.922
	Pozsony »	149	8.204	4.792
	Pozsony tjv.	3	11	8
	Összesen	577	40.749	16.722
Trencsén	Trencsén vármegye	748	37.402	13.025
Alsókubin	Árva vármegye	149	24.353	6.417
	Turócz »	149	12.467	4.680
	Összesen	298	36.820	11.097
Lipótszentmiklós	Liptó vármegye	236	46.519	13.381
Beszterczebánya	Bars vármegye	175	13.008	5.995
	Zólyom »	151	22.913	13.450
	Összesen	326	35.921	19.445
Balassagyarmat	Heves vármegye	116	7.490	3.443
	Hont »	295	17.197	7.875
	Nógrád »	282	13.324	7.374
	Összesen	693	38.011	18.692
Rimaszombat	Borsod vármegye	335	20.422	5.864
	Gömör és Kis-Hont	475	11.647	12.299
	Összesen	810	32.069	18.163
Lőcse	Sáros vármegye	1	322	110
	Szepes »	557	58.153	21.116
	Összesen	558	58.475	21.226
Eperjes	Abauj-Torna vm.	261	19.593	8.232
	Sáros vármegye	701	34.953	11.992
	Összesen	962	54.546	20.224
Sátoraljaújhely	Zemplén vármegye	514	25.369	12.891
Ungvár	Ung »	189	11.235	6.122
Beregszász	Bereg vármegye	257	21.211	5.367
	Ugocsa »	116	12.889	4.241
	Összesen	373	34.100	9.608
Máramarossziget	Máramaros vm.	357	123.724	28.191
Nagykároly	Hajdu vármegye	12	4.591	1.999
	Szabolcs »	18	2.224	2.872
	Szatmár »	180	17.009	5.288
	Összesen	210	23.824	10.159
Nagy-Várad	Békés vármegye	5	1.006	1.965
	Bihar »	311	25.361	9.933
	Összesen	316	26.367	11.898
Zilah	Szilágy vármegye	422	18.379	7.066
Dés	Szolnok-Doboka vm.	667	29.150	9.720
Beszterczei m. kir. áll. erdőhivatal	Beszt.-Naszód vm.	110	20.036	6.619
	Szolnok-Doboka [1])	2	155	107
Beszterczei m. kir. áll. erdőigazg.	Beszt.-Naszód vm. [2])	9	7.306	3.573
	Összesen	121	27.497	10.299
Kolozsvár	Kolozs vármegye	411	35.086	9.157
	Kolozsvár tjv.	2	340	115
	Összesen	413	35.426	9.272
Torda	Torda-Aranyos vm.	250	33.885	10.307
Maros-Vásárhely	Maros-Torda vm.	589	40.623	12.330
	M.-Vásárhely tjv.	2	740	300
	Összesen	591	41.363	12.630
Csíkszereda	Csík vármegye	174	196.504	32.151
Székelyudvarhely	Udvarhely vármegye	401	77.133	18.465
Sepsiszentgyörgy	Háromszék »	623	114.792	20.237
Brassó	Brassó »	69	38.945	12.232
Fogaras	Fogaras »	276	59.508	8.144
Segesvár	Nagy-Küküllő vm.	326	85.686	17.925
Nagyszeben	Szeben vármegye	161	134.033	31.923
Dicsőszentmárton	Kis-Küküllő vm.	241	12.479	8.622
	Nagy-Küküllő [3])	2	1.109	206
	Összesen	243	13.588	8.828
Nagyenyed	Alsó-Fehér vármegye	423	36.025	8.867
Déva	Hunyad »	973	143.229	27.397
Arad	Arad »	221	26.604	12.451
Temesvár	Krassó-Szörény vm.	109	24.525	20.713
	Temes vármegye	32	3.813	3.192
	Versecz tjv.	2	731	1.423
	Összesen	143	29.069	25.328
Szeged	Csanád vármegye	2	260	900
	Csongrád »	6	1.115	1.296
	Szeged tjv.	1	3.789	13.000
	Szabadka tjv.	1	5.861	6.000
	Összesen	10	11.025	21.196
Ujvidék	Bács-Bodrog vm.	24	1.999	3.473
	Torontál vármegye	17	1.438	1.746
	Baja tjv.	1	7	7
	Ujvidék tjv.	1	710	6.787
	Pancsova »	1	106	45
	Összesen	44	4,260	12.058
Pécs	Baranya vármegye, Somogy », Tolna »	261	13.290	7.329
			150	118
		39	2.836	3.084
	Összesen	300	16.276	10.531
Kaposvár	Somogy vármegye	277	14.024	11.074
Zalaegerszeg	Zala vármegye	491	23.282	13.344
	Somogy » [4])	1	347	278
	Összesen	492	23.629	13.622
Szombathely	Vas vármegye	492	14.923	12.530
Sopron	Sopron vármegye	185	17.641	8.890
	Moson »	50	1.700	2.993
	Összesen	235	19.341	11.883
Komárom	Esztergom vármegye	48	3.065	1.646
	Győr »	15	259	845
	Komárom »	34	1.818	2.127
	Győr tjv.	1	74	70
	Összesen	98	5.216	4.688
Veszprém	Fejér vármegye	26	1.328	1.348
	Veszprém vármegye	125	8.903	4.856
	Összesen	151	10.231	6.204
Földm. m. kir. min. I/3. ügyosztály.	Fiume	1	492	171
	A[1]) Összesen	15.887	1,895.251	623.236
A[2]) Az 1898: XIX. t.-cz. hatálya alá nem tartozó, de állami kezelés alatt levő birtok:				
Balassagyarmat	Heves vármegye [5])	1	2	—
Rimaszombat	Gömr. és Kis-H. vm. [6])	1	25	—
Máramarossziget	Máramaros vm. [8])	1	73	—
Nagyenyed	Alsó-Fehér » [7])	2	21	—
Beszterczei m. kir. erdőigazgatóság	Beszt.-Naszód vm. [8])	1	2.155	—
Kolozsvár	Kolozs vármegye [7])	2	68	—
Székelyudvarhely	Udvarhely vm. [6])	4	863	—
Sepsiszentgyörgy	Háromszék vm. [6])	1	7	—
Szeged	Csongrád vármegye [9])	1	243	—
Szombathely	Vas vármegye [9])	1	218	—
	Összesen	15	3.675	—
	A[1]) és *A*[2]) együtt	15.902	1,898.926	623.236
B) Az 1890: XIX. t.-cz. alapján kezelt erdők és kopár területek.				
Beszterczei m. kir. erdőigazgatóság [10])	Beszt.-Naszód vm.	41	157.410	145.453
	Kolozs vm. [9])	1	266	234
	B) Összesen	42	157.676	145.687
	Mindössze	15.944	2,056.602	768.923

Egy hektár = 1·737796 kataszteri hold. — [1])—[10]) Jegyzeteket lásd a 42. lapon.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

61. Az erdőterület részletezése a talaj minősége s fanemek szerint az 1907. év végén, törvényhatóságonkint.

Közjogi alkatrész; országrész, törvényhatóság	Erdőterület		A talaj minősége szerint				Fanemek szerint		
	Összesen [1])	Ebből tervszerű kezelésre kötelezve	Véderdő	Futóhomokon álló erdő	Feltétlen erdőtalajon álló erdő	Nem feltétlen erdőtalajon álló erdő	Tölgyerdő	Bükk- és más lomberdő	Fenyőerdő
	hektárokban								
Magyarország.									
a) **Duna bal partja.**									
Árva vármegye	65.654	55.911	4.764	—	56.593	4.297	—	4.357	61.297
Bars »	97.729	67.512	2.161	—	91.414	4.154	39.669	42.699	15.361
Esztergom vármegye	19.668	16.817	122	317	18.811	418	16.322	3.295	51
Hont »	78.685	54.962	965	—	77.469	251	57.620	19.119	1.946
Selmecz- és Bélabánya tjv.	4.509	4.500	51	—	4.458	—	721	1.069	2.719
Liptó vármegye	111.530	98.290	13.853	—	95.486	2.191	—	4.861	106.669
Nógrád »	117.886	30.916	5.801	—	111.159	926	83.753	31.654	2.479
Nyitra »	129.460	52.979	2.021	77	116.874	10.488	46.218	63.484	19.758
Pozsony »	87.357	48.140	1.092	6.360	67.384	12.521	11.839	45.451	30.067
Pozsony tjv.	2.322	2.107	—	—	2.215	107	414	1.844	64
Trencsén vármegye	151.968	50.967	6.368	—	138.548	7.052	13.247	82.696	56.025
Turócz »	55.756	30.584	2.163	—	51.914	1.679	37	19.595	36.124
Zólyom »	148.373	119.324	4.792	—	142.518	1.063	17.597	47.223	83.553
Összesen	**1,070.897**	**633.009**	**44.153**	**6.754**	**974.843**	**45.147**	**287.437**	**367.347**	**416.113**
b) **Duna jobb partja.**									
Baranya vármegye ...	79.887	60.844	66	—	55.205	24.616	23.515	55.746	626
Pécs tjv.	2.427	2.408	—	—	2.427	—	1.442	985	—
Fejér vármegye	34.093	12.277	412	1.331	21.786	10.564	22.959	10.966	168
Székesfehérvár tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Győr vármegye	11.620	5.128	20	1.401	5.854	4.345	4.212	7.121	287
Győr tjv.	74	74	—	—	1	73	—	74	—
Komárom vármegye	33.533	20.639	488	1.387	25.598	6.060	22.905	10.102	526
Komárom tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Moson vármegye ...	10.765	5.779	7	—	4.705	6.053	2.719	8.005	41
Somogy » ...	130.096	56.932	44	3.198	24.678	102.176	71.339	51.875	6.882
Sopron » ...	58.991	46.805	134	—	37.959	20.898	25.733	17.945	15.313
Sopron tjv.	5.647	5.646	—	—	5.071	576	1.726	2.194	1.727
Tolna vármegye	30.705	18.494	—	124	21.255	9.326	15.789	14.859	57
Vas »	151.647	36.866	25	—	54.322	97.300	36.378	39.630	75.639
Veszprém »	85.995	44.861	1.320	1.695	63.603	19.377	38.247	45.366	2.382
Zala »	143.630	80.819	2.257	830	53.574	86.969	60.515	69.235	13.880
Összesen	**779.110**	**397.622**	**4.773**	**9.966**	**376.038**	**388.333**	**327.479**	**334.103**	**117.528**
c) **Duna-Tisza köze.**									
Bács-Bodrog várm. ...	29.603	17.085	853	6.887	13.577	8.286	18.590	11.013	—
Baja tjv.	150	7	—	150	—	—	—	150	—
Szabadka tjv.	7.834	7.623	—	7.769	65	—	—	7.834	—
Ujvidék tjv.	662	656	—	—	147	515	483	179	—
Zombor tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csongrád vármegye	2.725	1.155	—	1.389	320	1.016	—	2.725	—
H.-Vásárhely tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szeged tjv.	4.305	4.053	313	3.990	—	2	—	4.305	—
Heves vármegye	67.373	36.096	300	—	66.888	185	49.378	17.995	—
Jász-N.-Szolnok vm.	2.736	307	—	946	1.298	492	238	2.498	—
Pest-P.-S.-Kiskun »	129.874	57.997	1.642	67.648	44.629	15.955	27.934	101.646	294
Budapest szék.-főv.	1.738	1.314	227	205	1.306	—	1.181	332	225
Kecskemét tjv. ...	9.124	6.783	—	4.514	4.163	447	509	8.615	—
Összesen	**256.124**	**133.076**	**3.335**	**93.498**	**132.393**	**26.898**	**98.313**	**157.292**	**519**
d) **Tisza jobb partja.**									
Abauj-Torna várm.	113.692	52.488	1.274	—	84.519	27.899	60.301	48.143	5.248
Kassa tjv.	4.649	4.619	—	—	4.617	32	1.506	1.472	1.671
Bereg vármegye	146.156	127.550	4.428	—	98.689	43.039	37.083	99.509	9.564
Borsod »	96.999	47.368	996	—	94.403	1.600	67.137	29.747	115
Gömör és K.-H. vm.	209.049	127.529	2.243	—	202.770	4.036	70.960	84.186	53.903
Sáros vármegye ...	127.619	44.603	596	—	122.564	4.459	13.817	93.008	20.794
Szepes » ...	154.249	112.922	4.412	—	146.444	3.393	1.894	18.116	134.239
Ung » ...	148.176	113.292	3.043	—	133.795	11.338	18.871	114.920	14.385
Zemplén » ...	177.804	51.460	269	—	160.276	17.259	42.391	133.481	1.932
Összesen	**1,178.393**	**681.831**	**17.261**	—	**1,048.077**	**113.055**	**313.960**	**622.582**	**241.851**

Egy hektár = 1·[illegible] kataszteri hold. — [1]) Jegyzetet lásd a 12. lapon.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

61. Az erdőterület részletezése a talaj minősége s fanemek szerint az 1907. év végén, törvényhatóságonkint.

Közjogi alkatrész, országrész, törvényhatóság	Erdőterület		A talaj minősége szerint				Fanemek szerint		
	Összesen [1])	Ebből tervszerű kezelésre kötelezve	Véderdő	Futó-homokon álló erdő	Feltétlen erdőtalajon álló erdő	Nem feltétlen erdőtalajon álló erdő	Tölgy-erdő	Bükk- és más lomb-erdő	Fenyő-erdő
	hektárokban								
e) **Tisza bal partja.**									
Békés vármegye	5.497	2.367	—	—	—	5.497	3.550	1.947	—
Bihar »	293.314	195.342	11.427	—	248.176	33.711	127.227	151.158	14.929
Nagy-Várad tjv. ...	158	158	—	—	—	158	158	—	—
Hajdu vármegye ...	7.168	5.499	36	194	2.701	4.237	5.602	1.566	—
Debreczen tjv.	10.472	10.368	—	—	—	10.472	8.953	1.519	—
Máramaros várm. ...	535.744	389.545	47.256	—	464.535	23.953	18.621	320.590	196.533
Szabolcs vármegye ...	22.620	4.873	—	270	6.246	16.104	17.743	4.718	159
Szatmár » ...	139.664	71.504	926	—	92.106	46.632	72.653	66.945	66
Szatmár-Németi tjv	3.198	3.189	—	—	—	3.198	2.856	342	—
Szilágy vármegye ...	106.268	28.796	324	—	62.729	43.215	69.322	36.946	—
Ugocsa » ...	24.982	13.013	210	—	18.281	6.491	10.417	14.565	—
Összesen	**1,149.085**	**724.654**	**60.179**	**464**	**894.774**	**193.668**	**337.102**	**600.296**	**211.687**
f) **Tisza-Mar. szöge.**									
Arad vármegye	187.374	83.769	10.694	—	136.617	40.063	95.746	91.422	206
Arad tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csanád vármegye ...	1.120	1.016	—	—	244	876	300	820	—
Krassó-Szörény vm.	517.666	448.082	27.207	—	440.495	49.964	120.335	384.040	13.291
Temes vármegye ...	72.763	42.316	110	7.634	30.056	34.963	57.480	15.258	25
Temesvár tjv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Versecz tjv.	752	719	—	—	752	—	403	349	—
Torontál várm.	10.006	3.720	—	46	2.922	7.038	5.001	5.005	—
Pancsova tjv.	172	106	—	—	2	170	79	93	—
Összesen	**789.853**	**579.728**	**38.011**	**7.680**	**611.088**	**133.074**	**279.344**	**496.987**	**13.522**
g) **Királyhágóntúl.**									
Alsó-Fehér várm. ...	90.686	64.746	3.853	—	67.075	19.758	39.706	48.336	2.644
Beszt.-Naszód várm.	188.198	180.259	4.126	—	184.041	31	10.736	69.567	107.895
Brassó »	61.713	61.667	8.334	—	52.637	742	8.318	37.570	15.825
Csík »	226.671	208.504	23.213	—	203.458	—	689	23.690	202.292
Fogaras »	95.718	87.731	20.127	—	73.383	2.208	3.638	63.965	28.115
Háromszék »	230.627	123.551	6.988	646	221.331	1.662	30.886	146.508	53.233
Hunyad »	362.268	230.087	55.468	—	298.806	7.994	68.017	235.410	58.841
Kis-Küküllő »	28.831	14.871	21	—	14.911	13.899	16.087	12.728	16
Kolozs »	151.340	82.608	5.164	—	146.125	51	51.235	39.472	60.633
Kolozsvár tjv.	1.763	1.760	—	—	966	797	1.129	634	—
Maros-Torda várm.	194.923	99.691	7.671	—	185.461	1.791	15.890	77.249	101.784
M.-Vásárhely tjv. ...	770	750	—	—	753	17	714	52	4
Nagy-Küküllő várm.	103.188	89.210	1.913	—	100.226	1.049	43.907	58.649	632
Szeben » ...	162.280	160.404	18.599	—	122.976	20.705	31.819	73.567	56.894
Sz.-Doboka » ...	146.723	58.414	2.758	—	143.479	486	46.358	97.497	2.868
T.-Aranyos » ...	96.387	72.946	7.044	—	75.390	13.953	16.749	42.657	36.981
Udvarhely » ...	114.304	81.017	14.146	—	100.158	—	15.611	78.906	19.787
Összesen	**2,256.390**	**1,618.216**	**179.425**	**646**	**1,991.176**	**85.143**	**401.489**	**1,106.457**	**748.444**
h) **Fiume vár. és ker.**	**407**	**169**	—	—	**407**	—	**86**	**253**	**68**
Magyarorsz. össz. ...	**7,480.259**	**4,768.305**	**347.137**	**119.008**	**6,028.796**	**985.318**	**2,045.210**	**3,685.317**	**1,749.732**
H.-Szlav.-orsz. [2])									
Belovár-Körös vm. ...	184.928	170.340	—	—	24.689	160.239	40.975	143.703	250
Lika-Korbava » ...	266.677	266.677	—	261	207.715	58.701	8.310	208.754	49.613
Modrus-Fiume » ...	210.352	165.414	17.040	—	192.719	593	733	91.610	118.009
Pozsega » ...	198.995	125.472	18.713	—	127.631	52.651	57.036	140.325	1.634
Szerém » ... / Zimony tjv.	132.893	120.007	—	—	20.532	112.361	106.684	26.209	—
Varasd vármegye ... / Varasd tjv.	91.247	22.416	12	—	73.952	17.283	15.254	73.433	2.560
Verőcze vármegye ... / Eszék tjv.	182.505	41.662	92	26	96.530	85.857	60.243	122.262	—
Zágráb vármegye ... / Zágráb tjv.	262.845	230.119	86	—	59.800	202.959	47.199	213.546	2.100
Összesen	**1,530.442**	**1,142.107**	**35.943**	**287**	**803.568**	**690.644**	**336.434**	**1,019.842**	**174.166**
Magyarbirod. össz. ...	**9,010.701**	**5,910.412**	**383.080**	**119.295**	**6,832.364**	**1,675.962**	**2,381.644**	**4,705.159**	**1,923.898**

Egy hektár = 1·[illegible] kat. hold. — [1]) Jegyzetet lásd a 12. lapon. — [2]) Horvát-Szlavonországoknál 1894. évi adatok; újabb adatok nincsenek.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Folyó szám	Közjogi alatrész; erdőhatósági kerület	Gazdas. tervek szerint évenkint beerdősítendő terület	A régebbi hátralékokkal együtt 1907-ben beerdősítendő volt	Tényleg beerdősittetett az év folyamán: természetes úton	mesterséges úton: vetéssel	mesterséges úton: ültetéssel	Az előirással szemben erdősittetett többlet	Hátralékban maradt az év végén	Az év folyamán foganatosított erdősítések költségei	Költség hektáronkint: a természetes úton létrejött erdősítéseknél		a mesterséges erdősítésesknél: a vetésnél		a mesterséges erdősítésesknél: az ültetésnél	
		hektárokban							korona	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
	Magyarország.														
1	Beszterczebányai erdőigaz.	977	1.184	—	31	1.172	19	—	49.492	—	—	27	91	41	49
2	Zsarnóczai erdőhivatal ...	350	762	12	389	270	—	91	20.637	—	—	28	57	35	27
3	Máramarosszigeti erdőig.	2.033	1.998	—	—	1.619	—	379	155.987	—	—	—	—	96	34
4	Bustyaházai erdőhivatal ...	943	1.297	—	—	659	—	638	50.495	—	—	—	—	76	62
5	Kolozsvári erdőigazg.	2.215	4.702	19	—	1.097	—	3.586	68.781	—	—	—	—	62	72
6	Szászsebesi erdőhivatal ...	1.478	2.874	—	160	778	—	1.936	49.163	—	—	18	04	59	48
7	Lugosi erdőigazgatóság ...	373	578	8	15	243	—	312	11.919	—	—	29	16	47	25
8	Orsovai erdőhivatal	1.625	2.813	137	—	927	—	1.749	31.215	—	—	—	—	33	67
9	Liptóújvári főerdőhivatal	651	365	—	—	557	192	—	34.437	—	—	—	—	61	82
10	Ungvári »	543	626	67	37	558	36	—	35.446	—	—	11	64	62	75
11	Nagybányai »	633	850	—	83	223	—	544	10.496	—	—	23	63	38	27
12	Lippai »	655	331	9	170	258	106	—	21.952	—	—	24	30	69	00
13	Tótsóvári erdőhivatal ...	618	1.020	2	125	448	—	445	28.166	—	—	39	81	51	73
14	Apatini » ...	201	284	37	7	154	—	86	10.975	—	—	62	57	68	42
15	Gödöllői » ...	152	544	1	44	326	—	173	29.024	—	—	50	—	82	—
	Összesen	13.447	20.228	292	1.061	9.289	353	9.939	608.185	—	—	27	74	62	30
	Horvát-Szlavonországok.														
1	Zágrábi erdőigazgatóság	708	2.273	855	681	67	—	670	14.317	—	—	16	63	44	64
2	Vinkovczei főerdőhivatal	9	316	—	133	181	—	2	4.292	—	—	13	13	26	12
3	Sušaki erdőhivatal	94	157	—	72	71	—	14	4.688	—	—	11	66	54	20
	Összesen	811	2.746	855	886	319	—	686	23.297	—	—	15	70	31	93
	Magyarbirodalom	14.258	22.974	1.147	1.947	9.608	353	10.625	631.482	—	—	22	26	61	21

Egy hektár = 1·737736 kataszteri hold.

63. A kincstári erdőhatóságok által kezelt csemetekertek kiterjedése és a termelt csemetemennyiség az 1907. évben.

Folyó szám	Közjogi alatrész; erdőhatósági kerület	A csemetekertek kiterjedése	Az év folyamán kiadatott: az erdőkincstár által foganatositott erdősítésekhez: fenyő-	tölgy-	egyéb lombfa-	összesen	kopár területek befásitására magánosoknak: fenyő-	tölgy-	egyéb lombfa-	összesen	Keszlet az ev végén: fenyő-	tölgy-	egyéb lombfa-	összesen
		hektár	csemete ezer darab											
	Magyarország.													
1	Beszterczebányai erdőig.	14·5	4.776	75	209	5.060	488	—	—	488	14.402	182	634	15.218
2	Zsarnóczai erdőhivatal	14·2	872	281	145	1.298	199	—	993	1.192	6.245	447	1.877	8.569
3	Máramarosszigeti erdőig.	33·7	5.609	453	—	6.062	215	—	58	273	32.444	630	72	33.146
4	Bustyaházai erdőhivatal	13·2	2.268	507	24	2.799	—	75	—	75	12.063	1.313	28	13.404
5	Kolozsvári erdőigazg. ...	28·4	4.520	325	76	4.921	105	—	—	105	44.119	3.627	92	47.838
6	Szászsebesi erdőhivatal	10·9	2.565	141	33	2.739	36	—	24	60	11.598	125	303	12.026
7	Lugosi erdőigazgatóság	59.1	195	1.466	246	1.907	—	467	2.936	3.403	293	3.184	5.581	9.058
8	Orsovai erdőhivatal	11·2	1.538	197	79	1.814	—	—	—	—	10.829	845	64	11.738
9	Liptóújvári főerdőhivat.	9·3	3.083	—	—	3.083	3	—	—	3	9.177	—	—	9.177
10	Ungvári »	8·6	1.933	416	39	2.388	28	—	1	29	5.267	784	167	6.218
11	Nagybányai »	6·9	961	29	18	1.008	40	—	99	139	2.696	113	85	2.894
12	Lippai »	20·4	2	881	315	1.198	—	—	—	—	—	4.201	1.265	5.466
13	Tótsóvári erdőhivatal ...	13·4	932	750	110	1.792	—	—	13	13	3.884	1.329	243	5.456
14	Apatini » ...	62·0	—	3	500	503	—	—	2.984	2.984	—	29	4.322	4.351
15	Gödöllői » ...	21·7	514	148	194	856	—	—	—	—	1.158	433	608	2.199
	Összesen	327·5	29.768	5.672	1.988	37.428	1.114	542	7.108	8.764	154.175	17.242	15.341	186.758
	Horvát-Szlavonországok.													
1	Zágrábi erdőigazgatóság	2·6	40	77	—	117	—	—	—	—	100	518	—	618
2	Vinkovczei főerdőhivat.	1·2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	229	229
3	Sušaki erdőhivatal	9·3	456	—	—	456	—	—	—	—	523	—	—	523
	Összesen	13·1	496	77	—	573	—	—	—	—	623	518	229	1.370
	Magyarbirodalom	340·6	30.264	5.749	1.988	38.001	1.114	542	7.108	8.764	154.798	17.760	15.570	188.128

Egy hektár = 1·737736 kataszteri hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

64. A kincstári erdőbirtokok területe művelési ágak szerint és az erdőbirtokok értéke 1907-ben.

Folyó szám	Közjogi alkatrész; erdőhatósági kerület	Beltelek	Szántóföld	Rét	Legelő	Havasi legelő	Termékeltlen terület	A nem erdőterület összege	Erdő	Az erdőhatósági kezelés alatt álló összes terület	Az erdőbirtokok összes értéke
		hektárokban									1000 kor.
	Magyarország.										
1	Beszterczebányai erdőigazg. ...	186	1.365	4.097	1.529	3.577	772	11.526	81.023	92.549	25.320
2	Zsarnóczai erdőhivatal	76	354	1.675	546	—	146	2.797	32.776	35.573	7.653
3	Máramarosszigeti erdőigazg.	224	1.222	3.604	1.255	26.059	952	33.316	141.930	175.246	16.643
4	Bustyaházai erdőhivatal	154	217	1.513	770	7.965	518	11.137	105.928	117.065	9.049
5	Kolozsvári erdőigazgatóság ...	119	373	1.178	4.494	5.227	1.021	12.412	136.467	148.879	7.138
6	Szászsebesi erdőhivatal	351	192	761	4.411	8.132	1.163	15.010	99.548	114.558	5.666
7	Lugosi erdőigazgatóság	103	811	2.163	7.464	—	1.812	12.353	42.868	55.221	4.546
8	Orsovai erdőhivatal	79	34	856	974	4.385	1.406	7.734	145.940	153.674	2.664
9	Liptóújvári főerdőhivatal	105	142	1.266	743	9.216	4.778	16.250	51.662	67.912	27.402
10	Ungvári »	134	2.221	5.391	3.272	1.526	1.686	14.230	93.541	107.771	3.129
11	Nagybányai »	357	33	798	1.771	1.071	278	4.308	50.448	54.756	3.137
12	Lippai »	175	829	581	403	—	1.053	3.041	63.747	66.788	5.913
13	Tótsóvári erdőhivatal	109	333	899	628	—	424	2.393	49.045	51.438	12.196
14	Apatini »	70	623	97	1.621	—	4.751	7.162	12.095	19.257	11.548
15	Gödöllői »	67	332	318	458	—	143	1.318	19.189	20.507	9.171
	Összesen	**2.309**	**9.081**	**25.197**	**30.339**	**67.158**	**20.903**	**154.987**	**1,126.207**	**1,281.194**	**151.175**
	Horvát-Szlavonországok.										
1	Zágrábi erdőigazgatóság	26	383	212	1.364	—	1.237	3.222	127.878	131.100	18.080
2	Vinkovczei főerdőhivatal	10	1.007	390	3.155	—	3.416	7.978	62.830	70.808	41.854
3	Sušaki erdőhivatal	8	34	309	9.412	487	2.715	12.965	141.957	154.922	2.098
	Összesen	**44**	**1.424**	**911**	**13.931**	**487**	**7.368**	**24.165**	**[1])332.665**	**356.830**	**62.032**
	Magyarbirodalom	**2.353**	**10.505**	**26.108**	**44.270**	**67.645**	**28.271**	**179.152**	**1,458.872**	**1,638.024**	**213.207**

Egy hektár = 1·737796 kataszteri hold.

65. A kincstári erdők megoszlása a főbb fanemek szerint 1907-ben.

Folyó szám	Közjogi alkatrész; erdőhatósági kerület	Az erdőhatóság kerületéhez tartozó összes erdőterület kiterjedése	Az összes erdőterületből esik: a használaton kívül álló erdőkre	a rendes használat alatt levő erdőkre: tölgy- szál-	tölgy- sarj-	fenyő-	bükk- és más kemény lombfa-	füz-, nyár- és más puh. lombfa-	erdőkre összesen
		hektárokban							
	Magyarország.								
1	Beszterczebányai erdőigazg. ...	81.023	4.273	2.386	—	57.345	17.019	—	76.750
2	Zsarnóczai erdőhivatal	32.776	350	4.795	—	10.991	16.640	—	32.426
3	Máramarosszigeti erdőigazg. ...	141.930	28.066	2.661	—	78.566	32.637	—	113.864
4	Bustyaházai erdőhivatal	105.928	37.837	2.690	—	39.986	25.415	—	68.091
5	Kolozsvári erdőigazgatóság ...	136.467	12.286	4.591	304	62.072	57.201	13	124.181
6	Szászsebesi erdőhivatal	99.548	8.902	7.123	24	34.039	49.256	204	90.646
7	Lugosi erdőigazgatóság	42.868	2.276	12.501	65	553	24.313	3.160	40.592
8	Orsovai erdőhivatal	145.940	29.767	8.861	—	11.453	95.859	—	116.173
9	Liptóújvári főerdőhivatal	51.662	9.115	—	—	39.578	2.969	—	42.547
10	Ungvári »	93.541	2.417	5.513	—	8.285	77.326	—	91.124
11	Nagybányai »	50.448	3.986	2.025	—	3.666	40.771	—	46.462
12	Lippai »	63.747	222	26.897	145	246	35.232	1.005	63.525
13	Tótsóvári erdőhivatal	49.045	842	12.099	—	13.099	23.005	—	48.203
14	Apatini »	12.095	3.642	1.168	—	—	—	7.285	8.453
15	Gödöllői »	19.189	—	8.433	4.739	586	4.287	1.144	19.189
	Összesen	**1,126.207**	**143.981**	**101.743**	**5.277**	**360.465**	**501.930**	**12.811**	**982.226**
	Horvát-Szlavonországok.								
1	Zágrábi erdőigazgatóság	127.878	—	14.607	—	16.687	96.584	—	127.878
2	Vinkovczei főerdőhivatal	62.830	—	33.102	—	—	28.928	800	62.830
3	Sušaki erdőhivatal	141.957	30.110	—	—	19.734	92.113	—	111.847
	Összesen	**[1]) 332.665**	**30.110**	**47.709**	**—**	**36.421**	**217.625**	**800**	**302.555**
	Magyarbirodalom	**1,458.872**	**174.091**	**149.452**	**5.277**	**396.886**	**719.555**	**13.611**	**1,284.781**

Egy hektár = 1·737796 kataszteri hold. — [1]) Az erdőterület növekedését a Lika-Korbava vármegyében fekvő, a kimutatásba eddig fel nem vett egy erdőbirtok területe okozza.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

Folyó szám	Közjogi alkatrész; erdőkerület	Kihasználható volt összesen	Ebből tényleg kihasználtatott	Kihasználatlanul maradt	Az év folyamán tényleg kihasznált vágásterületeken termeltetett: épület- és müfa	tüzifa	összesen	Értékesíthetlenül visszamaradt az 1907. évi vágásterületeken	A kihasználatlanul maradt vágásterületeken becslés szerint van	A zárszámadás adatai szerint volt: kiadás	bevétel	fölösleg, ill. hiány (—)
		erdőterület, hektár			tömör köbméter fatömeg					1000 koronákban		
	Magyarország.											
1	Beszterczebánya	1.068	559	509	199.089	123.811	322.900	—	244.380	1.250	1.997	747
2	Zsarnócza	671	200	471	41.342	79.932	121.274	—	212.039	739	965	226
3	Máramarossziget	1.718	910	808	186.985	138.108	325.093	—	200.474	2.024	2.682	658
4	Bustyaháza	1.133	370	763	61.119	27.145	88.264	5.000	211.530	843	840	— 3
5	Kolozsvár	4.131	836	3.295	98.996	90.531	189.527	3.990	766.287	613	1.093	480
6	Szászsebes	3.295	806	2.489	93.783	151.520	245.303	12.431	804.044	717	1.350	633
7	Lugos	3.625	413	3.212	12.551	55.140	67.691	—	914.919	449	518	69
8	Orsova	9.605	1.133	8.472	63.785	228.266	292.051	—	2,873.994	252	484	232
9	Liptóújvár	350	346	4	97.078	26.104	123.182	200	7.632	664	1.310	646
10	Ungvár	3.895	1.130	2.765	37.952	240.940	278.892	4.631	1,411.710	1.038	1.240	202
11	Nagybánya	3.373	298	3.075	13.692	100.563	114.255	—	1,073.241	607	539	— 68
12	Lippa	663	559	104	11.065	155.242	166.307	—	2.423	408	773	365
13	Tótsóvár	506	385	121	50.626	86.969	137.595	20.000	40.490	745	1.095	350
14	Apatin	401	265	136	11.661	66.275	77.936	—	24.488	248	572	324
15	Gödöllő	160	131	29	1.798	26.705	28.503	—	1.355	443	355	— 88
	Összesen	**34.594**	**8.341**	**26.253**	**981.522**	**1,597.251**	**2,578.773**	**46.252**	**8,789.006**	**11.040**	**15.813**	**4.773**
	Horvát-Szlavonországok.											
1	Zágráb	3.550	1.605	1.945	84.878	262.797	347.675	396.492	259.004	614	926	312
2	Vinkovce	639	58	581	3.500	19.836	23.336	—	134.603	326	1.008	682
3	Sušak	5.224	1.581	3.643	69.944	67.722	137.666	88.451	433.960	360	355	— 5
	Összesen	**9.413**	**3.244**	**6.169**	**158.322**	**350.355**	**508.677**	**484.943**	**827.567**	**1.300**	**2.289**	**989**
	Magyarbirod. ...	**44.007**	**11.585**	**32.422**	**1,139.844**	**1,947.606**	**3,087.450**	**531.195**	**9,616.573**	**12.340**	**18.102**	**5.762**

Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold.

67. A kincstári erdők kiterjedésének és értékének változása 1890-től 1907-ig.

Év	Az állami erdőbirtokoknak összes: kiterjedése, hektár	értéke, korona	kiterjedése, hektár	értéke, korona	kiterjedése, hektár	értéke, korona
	Magyarország		Horvát-Szlavonországok		Magyarbirodalom	
Az 1890. év végén	1,299.542	146,400.280	339.139	59,987.051	1,638.681	206,387.331
» 1891. » »	1,300.239	146,480.690	339.138	60,006.567	1,639.377	206,487.257
» 1892. » »	1,314.416	146,584.254	317.590	60,037.715	1,632.006	206,621.969
» 1893. » »	1,298.021	145,595.242	312.137	60,057.676	1,610.158	205,652.918
» 1894. » »	1,295.077	145,522.817	307.143	60,059.954	1,602.220	205,582.771
» 1895. » »	1,293.386	145,406.689	307.651	60,064.355	1,601.037	205,471.044
» 1896. » »	1,287.187	146,258.645	302.946	60,096.627	1,590.133	206,355.272
» 1897. » »	1,285.252	146,810.336	303.470	60,096.627	1,588.722	206,906.963
» 1898. » »	1,256.024	146,017.421	301.106	60,184.456	1,557.130	206,201.877
» 1899. » »	1,253.628	145,126.000	301.000	58,742.000	1,554.628	203,868.000
» 1900. » »	1,248.226	145,068.000	300.280	58,914.000	1,548.506	203,982.000
» 1901. » »	1,249.080	146,942.000	300.041	61,040.000	1,549.121	207,982.000
» 1902. » »	1,269.680	146,784.000	300.047	61,186.000	1,569.727	207.970.000
» 1903. » »	1,265.560	146,484.000	299.384	61,313.000	1,564.944	207,797.000
» 1904. » »	1,282.126	148,591.000	298.969	61,370.000	1,581.095	209,961.000
» 1905. » »	1,288.177	149,588.000	298.827	61,375.000	1,587.004	210,963.000
» 1906. » »	1,284.422	150,897.312	297.302	62,028.368	1,581.724	212,925.680
» 1907. » »	1,281.194	151,174.842	[1]) 356.830	62,032.470	1,638.024	213,207.312

Egy hektár = 1·737726 kataszteri hold. — [1]) Az erdőterület növekedését a Lika-Korbava vármegyében fekvő, a kimutatásba eddig fel nem vett egy erdőbirtok területe okozza.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

68. Mezőgazdasági balesetek 1907-ben.

a) Törvényhatóságok szerint.

Közjogi alkatrész, országrész, törvényhatóság	A megsérült férfiak	A megsérült nők	Az összes sérültek	A sérülések közül könnyű	súlyos	ismeretlen fokú	halálos
	száma						
Magyarország.							
a) **Duna bal partja.**							
Árva vármegye	1	—	1	—	1	—	—
Bars »	252	8	260	44	208	—	8
Esztergom várm. ...	40	—	40	7	31	—	2
Hont vármegye	80	—	80	9	64	1	6
Selm. és Bélab. tjv.	2	—	2	—	2	—	—
Liptó vármegye	30	3	33	1	30	—	2
Nógrád »	279	4	283	50	226	—	7
Nyitra »	532	14	546	74	463	—	9
Pozsony »	225	10	235	30	202	—	3
Pozsony tjv.	—	—	—	—	—	—	—
Trencsén vármegye	86	16	102	9	90	—	3
Turócz »	69	3	72	4	64	—	4
Zólyom »	85	3	88	23	62	—	3
Összesen	**1.681**	**61**	**1.742**	**251**	**1.443**	**1**	**47**
b) **Duna jobb partja.**							
Baranya vármegye	150	6	156	21	133	—	2
Pécs tjv.	—	—	—	—	—	—	—
Fejér vármegye	396	6	402	70	325	—	7
Székesfehérvár tjv.	8	—	8	3	5	—	—
Győr vármegye	70	3	73	10	59	—	4
Győr tjv.	1	—	1	—	1	—	—
Komárom várm. ...	230	3	233	26	199	—	8
Komárom tjv.	1	—	1	—	—	—	1
Moson vármegye ...	138	4	142	22	117	—	3
Somogy » ...	438	12	450	62	376	—	12
Sopron » ...	102	2	104	11	90	—	3
Sopron tjv.	2	—	2	—	2	—	—
Tolna vármegye	235	18	253	35	204	—	14
Vas »	215	8	223	8	207	—	8
Veszprém »	232	6	238	29	202	2	5
Zala »	126	—	126	7	115	1	3
Összesen	**2.344**	**68**	**2.412**	**304**	**2.035**	**3**	**70**
c) **Duna-Tisza köze.**							
Bács-Bodrog várm.	359	52	411	85	313	—	13
Baja tjv.	1	—	1	—	1	—	—
Szabadka tjv.	5	—	5	—	5	—	—
Ujvidék tjv.	5	—	5	1	4	—	—
Zombor tjv.	2	1	3	—	2	1	—
Csongrád vármegye	91	4	95	7	86	—	2
H.-Vásárhely tjv. ...	21	1	22	—	21	—	1
Szeged tjv.	1	1	2	—	2	—	—
Heves vármegye ...	98	8	106	10	92	—	4
Jász-N.-Szol. vm. ...	276	4	280	57	212	—	11
Pest-P.-S.-Kiskun »	525	37	562	130	419	2	11
Budapest szék.-főv.	1	—	1	—	1	—	—
Kecskemét tjv. ...	4	—	4	—	4	—	—
Összesen	**1.389**	**108**	**1.497**	**290**	**1.162**	**3**	**42**
d) **Tisza jobb partja.**							
Abauj-Torna várm.	90	1	91	6	82	—	3
Kassa tjv.	—	—	—	—	—	—	—
Bereg vármegye ...	38	1	39	4	32	—	3
Borsod vármegye ...	149	3	152	28	121	—	3
Gömör és K.-H. vm.	68	4	72	9	57	—	6
Sáros vármegye ...	23	2	25	2	23	—	—
Szepes » ...	22	5	27	—	22	—	5
Ung » ...	20	2	22	2	18	—	2
Zemplén » ...	137	4	141	11	124	—	6
Összesen	**547**	**22**	**569**	**62**	**479**	—	**28**
e) **Tisza bal partja.**							
Békés vármegye ...	250	1	251	40	206	—	5
Bihar » ...	244	3	247	40	193	—	14
Nagy-Várad tjv. ...	1	—	1	—	1	—	—
Hajdú vármegye ...	72	1	73	8	62	1	2
Debreczen tjv. ...	9	4	13	4	9	—	—
Máramaros vmegye	356	4	360	60	297	—	3
Szabolcs »	225	4	229	22	195	—	12
Szatmár »	122	2	124	11	110	—	3
Sz.-Németi tjv. ...	1	—	1	—	1	—	—
Szilágy vármegye ...	50	—	50	4	43	—	3
Ugocsa » ...	5	—	5	1	4	—	—
Összesen	**1.335**	**19**	**1.354**	**190**	**1.121**	**1**	**42**
f) **Tisza-Maros szöge.**							
Arad vármegye ...	86	4	90	9	69	—	12
Arad tjv.	—	—	—	—	—	—	—
Csanád vármegye	367	27	394	62	327	—	5
Krassó-Szörény vm.	78	3	81	6	68	—	7
Temes »	134	13	147	30	108	—	9
Temesvár tjv. ...	5	—	5	2	3	—	—
Versecz tjv.	3	—	3	—	3	—	—
Torontál vármegye	400	36	436	136	287	1	12
Pancsova tjv.	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**1.073**	**83**	**1.156**	**245**	**865**	**1**	**45**
g) **Királyhágóntúl.**							
Alsó-Fehér vmegye	8	2	10	1	7	—	2
Beszt.-Naszód vm.	62	1	63	13	50	—	—
Brassó vármegye	61	4	65	10	52	—	3
Csík »	179	23	202	8	191	—	3
Fogaras »	30	—	30	2	26	—	2
Háromszék »	148	12	160	6	142	—	12
Hunyad »	18	2	20	—	15	1	4
Kis-Küküllő »	56	1	57	6	50	—	1
Kolozs »	44	1	45	2	41	—	2
Kolozsvár tjv. ...	3	—	3	—	3	—	—
Maros-Torda vm. ...	39	4	43	6	32	—	5
M.-Vásárhely tjv.	2	—	2	—	2	—	—
Nagy-Küküllő vm.	37	5	42	3	37	—	2
Szeben vármegye ...	81	18	99	34	65	—	—
Sz.-Doboka » ...	24	2	26	1	24	—	1
T.-Aranyos » ...	9	—	9	—	9	—	—
Udvarhely » ...	30	14	44	4	38	—	2
Összesen	**831**	**89**	**920**	**96**	**784**	**1**	**39**
h) **Fiume v. és ker.**	—	—	—	—	—	—	—
Magyarország össz.	**9.200**	**450**	**9.650**	**1.438**	**7.889**	**10**	**313**
Horv.-Szlav.-orsz.							
Belovár-Körös vm.	31	2	33	3	22	6	2
Lika-Korbava vm.	3	—	3	—	3	—	—
Modrus-Fiume »	10	—	10	1	6	2	1
Pozsega »	28	6	34	3	22	2	7
Szerém »	54	10	64	3	45	4	12
Zimony tjv.	—	—	—	—	—	—	—
Varasd vármegye	15	4	19	4	13	2	—
Varasd tjv.	—	—	—	—	—	—	—
Verőcze vármegye	9	1	10	—	7	1	2
Eszék tjv.	—	—	—	—	—	—	—
Zágráb vármegye	66	13	79	5	66	2	6
Zágráb tjv.	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	**216**	**36**	**252**	**19**	**184**	**19**	**30**
Magyarbirod. össz.	**9.416**	**486**	**9.902**	**1.457**	**8.073**	**29**	**343**

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

68. Mezőgazdasági balesetek 1907-ben.

b) A sérülés foka és neme a munka nemével összevetve.

A munka megnevezése, a mely közben a baleset történt	A sérültek száma: férfi	nő	összesen	munkaképtelenséget szenvedtek: napi 3—5	napi 6—8	napi 9—14	3—4 heti	havi 1—2	havi 3—4	4 hónál hosszabb	Részleges	Teljes	Ismeretl. fokú sérülést	Halálos sérülést	Az elveszett munkanapok száma	A sérülés neme: vágás	zúzódás	törés	egyéb
Szántás, vetés, kapálás	466	17	483	15	69	127	154	63	10	1	29	—	2	13	11.343	147	266	49	21
Aratás, kaszálás	225	42	267	6	28	89	90	35	4	—	7	—	—	8	5.081	215	31	11	10
Termények betakaritása, cséplés	1.802	163	1.965	78	206	452	568	304	43	3	188	39	6	78	45.326	354	1.124	346	141
Takarmánykészités	794	42	836	25	66	186	262	140	19	2	88	20	4	24	20.541	282	417	88	49
Állatok gondozása	1.921	83	2.004	125	250	486	574	364	36	2	98	9	3	57	39.040	263	1.390	234	117
Más mezőgazd. munka ...	1.775	90	1.865	69	184	630	582	161	44	2	122	5	6	60	41.178	343	1.047	284	191
Szőlőművelés	87	5	92	5	19	17	22	14	2	—	5	1	1	6	1.719	24	39	18	11
Erdei munka	1.214	11	1.225	38	108	290	399	192	44	2	82	9	4	57	29.923	319	633	214	59
Földmunka	64	4	68	1	8	18	21	7	2	—	2	2	—	7	1.225	12	37	12	7
Egyéb munka	1.068	29	1.097	42	115	296	340	173	28	—	57	10	3	33	24.128	311	539	151	96
Összesen	9.416	486	9.902	404	1.053	2.591	3.012	1.453	232	12	678	95	29	343	219.504	2.270	5.523	1.407	702
Az összes sérülések közül																			
a) lokomobilok mellett történt	66	3	69	2	6	19	22	11	4	—	3	—	—	2	1.330	7	41	5	16
b) járgányok mellett történt	87	6	93	—	1	13	22	25	4	2	12	6	—	8	3.085	7	60	23	3
c) cséplőgép mellett történt	386	39	425	17	28	68	108	66	12	—	86	22	—	18	12.428	63	271	84	7
d) szecskavágó mellett történt	287	12	299	4	11	37	94	71	7	1	55	16	—	3	8.767	166	117	16	—
e) répavágó mell. történt	74	6	80	1	11	40	13	7	—	—	7	1	—	—	2.051	42	32	6	—
f) daráló mellett történt	26	3	29	—	4	3	12	2	1	—	6	1	—	—	830	5	24	—	—
g) arató- és kaszálógép mellett történt	44	1	45	—	5	11	19	7	2	—	1	—	—	—	1.003	22	17	6	—
h) egyéb gazdasági gép mellett történt	348	29	377	9	29	86	120	67	12	—	45	—	3	6	9.419	67	252	48	10
a)—h) Összesen	1.318	99	1.417	33	95	277	410	256	42	3	215	46	3	37	38.913	379	814	188	36

c) A sérültek személyi viszonyai.

A sérültek neme és annak részletezése, hogy mely segélypénztárhoz tartoztak	A sérültek életkora: 14 éves és 14 évnél fiatalabb	15—16 éves	17—20 éves	21—30 éves	31—40 éves	41—60 éves	60 évnél idősebb	ismeretlen korú	A sérültek családi állapota: nőtlen, hajadon	nős, férjes	özvegy vagy elvált	ismeretlen családi állapotú	A sérült keresetéből élő: gyermekek	házastársak	szülők és egyéb rokonok	összes egyének
													szám a			
Férfi	402	463	1.167	2.169	1.956	2.788	467	4	3.179	6.042	191	4	14.174	6.042	975	21.191
Nő	58	64	112	80	42	102	27	1	258	184	43	1	283	184	61	528
Összesen	460	527	1.279	2.249	1.998	2.890	494	5	3.437	6.226	234	5	14.457	6.226	1.036	21.719
Az összes sérültek közül:																
1. A gazd. munkás és cseléd-pénztárnak tagja volt ...	172	341	867	1.509	1.413	2.041	237	—	2.229	4.223	127	—	10.432	4.223	540	15.195
2. Egyéb betegsegélyző pénztárnak vagy egyletnek tagja volt	6	7	49	78	56	48	8	—	110	134	7	—	384	134	48	566
3. Segélyző pénztárhoz vagy egylethez nem tartozott	282	179	363	662	529	801	249	5	1.098	1.869	100	5	3.641	1.869	448	5.958
Összesen	460	527	1.279	2.249	1.998	2.890	494	5	3.437	6.226	234	5	14.457	6.226	1.036	21.719

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2022. Támogató: Agrárminisztérium szerz.sz.: EGF/127/2022.